

בבית הדין הצבאי המחוזי

במחוז שיפוטי מטכ"ל

בפני:

אל"ם מאיה הלר - אב"ד

סא"ל צחי נוראל - שופט

סא"ל עודד כהן - שופט

(ע"י ב"כ, סרן אבישי קפלן וסגן מישל סלבי)

בעניין: התובע הצבאי

נגד

(ע"י ב"כ, עו"ד שמואל ברזני ועו"ד סימה כהן)

ק/XXX רס"ן י' י'

הכרעת דין

תוכן עניינים

3 רקע והשתלשלות האירועים

3 כתב האישום המתוקן

6 תשובת הנאשם לאישום

6 התשתית הראייתית

8 עד המדינה

8 היכרותו של עד המדינה עם הנאשם

9 גרסאותיו של עד המדינה בחקירותיו הראשונות (ס/6, ס/19 - ס/24)

9	על חתימת הסכם עד המדינה.....
11	עדויות של עד המדינה - בחינה כללית.....
13	טענות ההגנה – פגמים בחתימת הסכם עד המדינה ואי קיום תנאי הסכם עד המדינה.....
14	טענות ההגנה – אופיו השלילי של עד המדינה.....
15	טענות ההגנה - חוסר היתכנות הגרסה - מועד תחילת מכירת ההיתרים.....
17	חלק ראשון (פרטי אישום 1 - 4).....
17	עדויות של עד המדינה.....
20	מהימנות עד המדינה.....
21	ראיות התומכות בגרסת עד המדינה.....
30	אמרות הנאשם.....
32	עדות הנאשם.....
34	מהימנות הנאשם.....
37	סיכום ביניים.....
37	שוחד (פרט אישום 1).....
38	מן הכלל אל הפרט.....
39	זיוף מסמך בכוונה לקבל דבר (פרט אישום 2).....
40	חריגה מסמכות עד כדי סיכון בטחון המדינה (פרט אישום 3).....
42	סיוע לכניסה לישראל בניגוד לחוק הכניסה לישראל (פרט אישום 4).....
44	מן הכלל אל הפרט.....
45	חלק שני (פרטי אישום 5 – 12, 36).....
45	עדויות של עד המדינה.....
45	השיפוף.....
46	היתר ה- BMC של אליאס.....
47	ראיות התומכות בגרסת עד המדינה.....
53	אמרות הנאשם ועדותו.....
53	מי החברה הקבלנית שביצעה את עבודות השיפוץ ומי היה ספק האבן.....
55	בדיקת ההיתרים של הפועלים.....
57	האם נוצר קשר בין הנאשם לפועלים ששיפצו אצלו.....
57	הלינה של הפועלים בביתו של חסן חאלד.....

58.....	התשלום לפועלים שעבדו בביתו ובביתו של אחיו.....
58.....	התשלום עבור האבן.....
59.....	היתר ה BMC של אליאס.....
60.....	מימון השיפוץ.....
62.....	חתימת הנאשם על ההיתרים של הפועלים שעבדו בשיפוץ ביתו.....
63.....	הסבריו של הנאשם לגרסאותיו בחקירות הראשונות.....
65.....	סיכום ביניים.....
65.....	השיפוץ.....
67.....	היתר ה- BMC של אליאס.....
67.....	שוחד (פרט אישום 5).....
67.....	מן הכלל אל הפרט.....
69.....	חריגה מסמכות עד כדי סיכון בטחון המדינה (פרטי אישום 6, 8, 10).....
11, 7, 9, 11.....	סיוע לכניסה לישראל בניגוד לחוק הכניסה לישראל (פרטי אישום 7, 9, 11).....
70.....	12).....
71.....	הרשעה בעבירה חלופית.....
74.....	קבלת דבר במרמה (פרט אישום 36).....
75.....	חלק שלישי (פרטי אישום 14 - 35).....
	אופן עריכת החיפוש במשרדו של הנאשם ובארכיון המת"ק והעברת
76.....	המסמכים למצ"ח.....
79.....	הדו"ח היומי.....
	נהלי אישור בקשות היתר כניסה לישראל – האם חובה לצרף מסמכים
83.....	נלווים?.....
85.....	גרסאות הנאשם.....
89.....	פלטים ממערכת אבן החכמים – רשומה מוסדית.....
89.....	המצב הנורמטיבי.....
91.....	מוצגים ת/53 - ת/67.....
22, 20, 18, 16, 14, 14.....	חריגה מסמכות עד כדי סיכון בטחון המדינה (פרטי אישום 14, 16, 18, 20, 22).....
93.....	24, 26, 28, 30, 32, 34).....
19, 17, 15, 15.....	סיוע לכניסה לישראל בניגוד לחוק הכניסה לישראל (פרטי אישום 15, 17, 19).....
94.....	21, 23, 25, 27, 29, 31, 33, 35).....
95.....	חלק רביעי (פרטי אישום 13, 37 - 39).....

95....	שוחד - לינת הנאשם בדירתו של עד המדינה בירושלים (פרט אישום 13)
97.....	מתת
97.....	בעד פעולה הקשורה בתפקידו
98.....	היסוד הנפשי
99.....	מרמה והפרת אמונים (פרט אישום 37)
102.....	התנהגות שאינה הולמת (פרטי אישום 38, 39)
103.	התנהגות שאינה הולמת - יחסיו עם עד המדינה (פרט אישום 39)
105.....	התנהגות שאינה הולמת – פרט אישום 38
105.....	התייחסות לטענות הגנה נוספות
107.....	סוף דבר

הכרעת - דין**רקע והשתלשלות האירועים**

1. הנאשם, רס"ן י' י', שימש במועד הרלוונטי לכתב האישום בתפקיד של קצין תיאום אזרחי ("קת"א") במתקן קישור ("מת"ק") בית לחם. מתוקף תפקידו היה אחראי, בין היתר, על מתן היתרי כניסה לישראל לתושבים פלסטינים המתגוררים בגזרת מת"ק בית לחם.

2. ביום 12/10/14 הוגש נגד הנאשם, כתב אישום האוחז 32 פרטי אישום בגין עבירות שעניינן לקיחת שוחד לפי סעיף 290(א) לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין"), חריגה מסמכות עד כדי סיכון בטחון המדינה, לפי סעיף 73 רישא לחוק השיפוט הצבאי, תשט"ו-1955 (להלן: "חש"ף"), סיוע לכניסה לישראל בניגוד לחוק, לפי סעיפים 12(1) לחוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952 ו-31 לחוק העונשין, מרמה והפרת אמונים לפי סעיף 284 לחוק העונשין והתנהגות שאינה הולמת, לפי סעיף 130 לחש"ף.

3. הנאשם כפר בכתב האישום. בטרם החלו להישמע ראיות התביעה, ביום 25/1/2015, התיר בית הדין לתביעה הצבאית, בהעדר התנגדות ההגנה, להגיש כתב אישום מתוקן נגד הנאשם. כתב אישום זה הינו תולדה של התפתחות בחקירה, נוכח העובדה כי שותפו של הנאשם, כנטען בכתב האישום, מ' ס', איש עסקים פלסטיני, תושב הכפר חוסאן שבגזרת בית לחם (להלן: "עז המדינה"), חתם ביום 2/12/2014 על הסכם עד מדינה (ת/83) ומסר בחקירותיו גרסה חדשה המערבת את הנאשם בעבירות הנטענות, תוך פירוט מסכת עובדתית רחבה יותר.

כתב האישום המתוקן

4. כתב האישום המתוקן מייחס לנאשם 39 עבירות. פרטי האישום ניתנים באופן כללי לחלוקה לארבעה חלקים. כל חלק מהווה סדרה של עבירות דומות, הקשורות זו בזו ומהוות מסכת עובדתית אחת או עבירות הנסמכות על תשתית ראייתית דומה ועל שיטת ביצוע דומה. מעבר להיות הנושאים משיקים הרי שחלקם אף חופפים, ולעתים חומר ראיות השייך לחלק אחד מהווה בסיס ראייתי גם לחלק אחר של כתב האישום. נפרט להלן חלקים אלו:

חלק ראשון: פרטי אישום 1 עד 4

- (1) פרט האישום הראשון מייחס לנאשם עבירה של לקיחת שוחד על כך שבתקופה שבין המחצית השנייה של שנת 2013 ועד תחילת שנת 2014, הנפיק למעלה מ-200 היתרי כניסה לישראל, בתמורה לקבלת כ-250,000 ש"ח. מחיר היתר בודד נע בין 2,000 ש"ח ל-4,000 ש"ח. חלק מן ההיתרים היו היתרים חדשים וחלק היו חידוש להיתרים שפג תוקפם.
- (2) פרט אישום שני עניינו זיוף, עבירה לפי סעיפים 414 ו-418 לחוק העונשין, על כך שהיה שותף לזיופם של המסמכים הנלווים שצורפו לבקשות ההיתרים ואשר נערכו בטבלאות על ידי עד התביעה, א' ס' ג'.
- (3) פרט האישום השלישי עניינו חריגה מסמכות עד כדי סיכון בטחון המדינה, בשל אישור הנפקת למעלה מ-200 היתרי כניסה לישראל, מבלי שצורפו לבקשות מסמכים התומכים בהן כנדרש, לפי הנהלים. מתן היתרי הכניסה לפלסטינים אפשר את כניסתם לישראל באופן שסיכן או עלול היה לסכן את בטחון המדינה.
- (4) פרט האישום הרביעי עניינו סיוע לכניסה לישראל בכך שבמתן היתרי הכניסה הנ"ל סייע הנאשם לעשרות פלסטינים להיכנס לישראל בניגוד לחוק.

א. חלק שני: פרטי אישום 5 עד 12 ופרט אישום 36

- (1) פרט האישום החמישי מייחס לנאשם עבירה של לקיחת שוחד על כי במשך שבועיים, החל מיום 15/9/2013 העסיק 4 פלסטינים תושבי נחאלין בעבודת חיפוי אבן לשלושה קירות חיצוניים של ביתו (להלן: "השיפוץ"). הנאשם חתום על היתרי כניסה לישראל של מנהל העבודה (מאהר) ושל שני פועלים (טאלב ומוהנד) למטרת "פגישת עבודה" ו/או "עובד תיירות", בניגוד לנהלים המחייבים להוצאת היתרים מסוג זה. בקשות ההיתרים נכתבו על ידי הנאשם ונחתמו על ידו. שכרם של מאהר וטאלב קוּזוּ ב-4,500 ש"ח כתמורה לעלות כל היתר. מוהנד רכש את ההיתר ממעורב אחר, ז' ס', בתמורה ל-6,200 ש"ח. הפועלים הועסקו על ידי עד המדינה והוסעו על ידו לביתו של הנאשם. בתום השיפוץ העביר עד המדינה מהנאשם למאהר סכום של 21,000 ש"ח עבור עבודות השיפוץ. סכום זה חולק בינו לבין הפועלים הנוספים.

בנוסף, סיכם הנאשם מול אליאס אבו ע'טאס (להלן: "אליאס"), בעל מחצבת אבן מבית ג'אלא, כי יספק את חומרי הגלם (האבן) לשיפוץ והלה עשה כן ואף סיפק לוח שיש מעוטר מבלי שקיבל בגינו תמורה. לשם סיום עבודות השיפוץ ואף לשם ביצוע עבודת ריצוף נוספת בביתו של אחיו של הנאשם, הביא עד המדינה חמישה פועלים פלסטינים נוספים לבית ג'אלא.

נטען, כי הנאשם לא שילם לעד המדינה עבור שירותי הקבלנות והתיווך אותן ביצע עבורו ועבור אחיו. במעשים אלו, לקח הנאשם שוחד מעד המדינה ומאליאס, כשהנאשם מודע לכך שהמתת שניתן לו על ידי השניים נועד להטותו למשוא פנים בהתחשב בתפקידו.

(2) פרטי האישום השישי, השמיני והעשירי שעניינם חריגה מסמכות עד כדי סיכון בטחון המדינה, עוסקים במתן היתרי הכניסה לישראל לפועלים מאהר, טאלב ומוהנד בניגוד לנהלים ובאופן רטרואקטיבי, שעה שהפועלים כבר היו מצויים בתוככי ישראל, כך שכניסתם לישראל סיכנה או עלולה היתה לסכן את בטחון המדינה.

(3) פרטי האישום השביעי, התשיעי, האחד עשר והשנים עשר שעניינם סיוע לכניסה לישראל, עוסקים בכך שהנאשם סייע לכניסתם של מאהר, טאלב ומוהנד לישראל שלא כדין במספר רב של הזדמנויות, לרבות סידור מקום הלנה בישראל, בניגוד לתנאי ההיתר ובכך שסידר לפועל נוסף בשם עצאם מקום לינה בישראל על אף שלא היה בידו היתר מתאים לכך והגם שהזונה לו מניעת משטרה ביום 2/9/2013.

(4) פרט האישום השלושים ושישה מייחס לנאשם עבירה של קבלת דבר במרמה, לפי סעיפים 414 ו-415 רישא לחוק העונשין, על כך שעיקב את חידוש היתר הכניסה לישראל של אליאס, מסוג BMC, לשם הפקת רווח כספי. הנאשם ביקש מעד המדינה כי יאמר לאליאס כי הוא מכיר אדם בשב"כ שיכול לחדש את ההיתר בתמורה ל-2,000 דולרים. בפועל, הועברו מאליאס באמצעות עד המדינה לנאשם 1,500 דולרים ולאחר מכן חודש ההיתר.

ב. חלק שלישי: פרטי אישום 14 עד 35

(1) פרטי האישום הארבעה עשר, שישה עשר, שמונה עשר, עשרים, עשרים ושניים עשרים וארבעה, עשרים ושישה, עשרים ושמונה, שלושים, שלושים

ושניים שלוש וארבעה שעניינם חריגה מסמכות עד כדי סיכון בטחון המדינה, עוסקים באישור בקשות להיתרי כניסה לישראל תוך חריגה מסמכות ובניגוד לנהלים, מבלי שצורפו לבקשות מסמכים התומכים בהן כנדרש. מתן ההיתרים אפשר את כניסתם של בעלי ההיתר לישראל באופן שסיכון או עלול היה לסכן את בטחון המדינה.

(2) פרטי האישום החמישה עשר, שבעה עשר, תשעה עשר, עשרים ואחד, עשרים ושלושה, עשרים וחמישה, עשרים ושבעה, עשרים ותשעה, שלוש ואחד שלוש ושלושה וחמישה עניינם בסיוע לכניסה לישראל לאותם פלסטינים שהנאשם אישר בקשתם להיתר כניסה לישראל, כמפורט בסעיף 4ג(1) לעיל.

ג. חלק רביעי: פרט אישום 13 ופרטי אישום 37 עד 39

(1) פרט האישום השלושה עשר עניינו לקיחת שוחד בכך שהחל מסוף שנת 2013, במשך כ-11 חודשים, לן הנאשם מעת לעת בדירה שכורה של עד המדינה בירושלים, מבלי לתת בגין כך תמורה. בנוסף, נפגש בדירה, בין היתר, עם פלסטינית מבית לחם, לה הנפיק היתר כניסה לישראל.

(2) פרט האישום השלושים ושבעה מייחס לנאשם עבירה של מרמה והפרת אמונים, לפי סעיף 284 לחוק העונשין. נטען כי הנאשם ניצל את תפקידו כקצין תיאום אזרחי במת"ק בית לחם לשם יצירת קשרים פרטיים-עסקיים עם פלסטינים, בכך שלקח שוחד בעד פעולה הקשורה בתפקידו וסחט באיומים, לשם הפקת רווח כספי, ובכך שאישר הנפקת היתרי כניסה לישראל שלא כדין עבור פלסטינים תושבי איו"ש, לרבות פלסטינים עימם היה מצוי בניגוד עניינים ואף כאלו שעבדו בשיפוץ ביתו. הנאשם לא דיווח למפקדיו או מי מהממונים עליו אודות מעשיו. בכך פגע באופן אנוש באמון הציבור, בשירות הציבורי, בתכלית שירותו כקצין בצה"ל, בטוהר המידות ובמילוי תפקידו.

(3) פרטי האישום השלושים ושמונה ושלושים ותשעה עניינם עבירה של התנהגות שאינה הולמת, בשל מעשי הנאשם המפורטים לעיל ובשל יצירת קשר אישי עם עד המדינה, קשר שחרג מגבולות הקשר המקובל בין קצין כדוגמת הנאשם לבין האוכלוסייה הפלסטינאית המתגוררת בנפת בית לחם, כדוגמת עד המדינה.

תשובת הנאשם לאישום

5. הנאשם כפר בכתב האישום. יחד עם זאת הודה בעובדות הבאות:

א. פירוט התפקיד והאחריות; התפקיד מכתב קשר מיוחד עם האוכלוסייה הפלסטינית, המבוסס על קשר אישי ויחסי אמון המהווים את הבסיס להצלחה בניהול צרכי האוכלוסייה כמו-גם הפקת תועלת ביטחונית מאוכלוסייה זו;

ב. ההיכרות האישית והמקצועית עם עד המדינה;

ג. ביצוע השיפוץ החלקי בבית, ההסתייעות בעצות מעד המדינה שאף תיווך ואיתר את הפועלים לביצוע העבודה, התשלום לעובדים – מתוכו גבה עד המדינה לעצמו כספים והעביר לעובדים את שכר עבודתם; הנאשם טען כי אין לו ידיעה אם הועברו, מתוך כספים אלו, סכומים שלא "לטובת העבודה";

ד. ההיכרות עם מר אליאס אבו ע'טאס ושכירתו כספק האבן לשיפוץ; התשלום עבור האבן נעשה על ידי הנאשם, בהתאם להצעת המחיר שניתנה, הכסף הועבר לאליאס על ידי הנאשם באמצעות עד המדינה;

ה. הטיפול המקצועי שנתן הנאשם לעד המדינה ולאליאס לא חרג מן ההליך המהותי והענייני שהוענק לאחרים; משכך כפר הנאשם בכך שנתן שוחד או כי העניק שירותים שיש בהם משום מעילה באמון – קל וחומר כאלו הפוגעים או עלולים לפגוע בביטחון המדינה. משכך אף דחה בקשות של עד המדינה ושל אליאס בנוגע לבני משפחתם; כך אף כאשר הובא לידיעתו כי עד התביעה ז' ס' עוסק בסחר בהיתרים – פעל להרחיקו מפעילות מולו או מול מנהלת התיאום האזרחי;

ו. לא כל היתר מצריך המצאת מסמכים נלווים ואולם יתכן כי הנאשם התרשל ושגה ביחס לטיפול בחלק מן ההיתרים; עם זאת, הנאשם לא ביצע אף פעולה בתמורה לכסף או טובת הנאה חומרית תוך שמעל בתפקידו ובאמון בו;

ז. יתכן שהיה מקום להימנע מטיפול במתן ההיתרים עבור הפועלים ששיפצו את ביתו ואולם התנהגות זו אינה עולה כדי עבירה פלילית; הפועלים ששיפצו את ביתו לא הסתייעו בהיתרים שהנפיק להם שכן נכנסו בדרך לא חוקית;

ח. מערכת הוצאת ההיתרים מכתובה מספר שלבים להנפקת ההיתר. קיום מניעה ביטחונית או פלילית מונעת את האפשרות להנפיק היתר.

6. עוד העלה הנאשם טענות כנגד אופן חקירתו וכנגד אופן תיעוד ואיסוף חומרי החקירה. כן הועלו טרוניות באשר לאופן חתימת ההסכם עם עד המדינה ואי יישום התניות בהסכם זה.

התשתית הראייתית

7. הברית המרכזי של ראיות התביעה הצבאית הוא עדותו של עד המדינה. עדות זו נוגעת למעשה לכלל האישומים המפורטים בחלקים הראשון, השני והרביעי שפורטו לעיל. לאור זאת מצאנו לנכון בפתח הכרעת הדין, לפרט את עיקרי עדותו ולציין את הרושם הכללי שהיא הותירה בנו. בהמשך, עת נתייחס לכל חלק וחלק של כתב האישום, נידרש לניתוח פרטני של עדותו של עד המדינה, תוך בחינת קיומן של ראיות מסוג סיוע לעדות זו, מקום שראיה כזו נדרשת או קיומן של ראיות מחזקות אחרות.

ביחס לחלק השלישי של כתב האישום, נסמכת התביעה הצבאית על עדויותיהם של קציני המנהל האזרחי וחייליו, אשר העידו ביחס לנהלי העבודה בהם מחויב קצין התיאום האזרחי בעת הנפקת היתרי כניסה לישראל. כן נסמכת התביעה הצבאית על מסמכים אשר נתפסו בארכיון מת"ק בית לחם (ת/53 – ת/67), לצד ראיות אחרות שיפורטו.

8. עוד טרם פירוט עדותו של עד המדינה ומאחר שהחלק הארי של כתב האישום עוסק בהיתרי כניסה לישראל, נביא מעדותו של **סא"ל אייל זאבי**, רע"ן אג"ם במנהל האזרחי באיו"ש (ומי ששימש כמפקד מת"ק בית לחם (להלן: **"רמת"ק"**)) ומפקדו של הנאשם במועדים הרלוונטיים), סקירה על סוגי ההיתרים ומושגים נוספים, שהועלו בתיק זה:

א. סא"ל זאבי העיד כי הקריטריונים לקבלת היתר כניסה לישראל נקבעים במסמך "סטטוס הרשאות" אשר מתעדכן מעת לעת (ראו למשל ת/78, ת/79). המסמך קובע מהן התקופות המקסימליות למתן ההיתר, אך משך תקופת האישור הניתן בפועל נתון לשיקול דעתו של הקת"א וזאת על פי היכרותו עם העסק, הצורך הקונקרטי והמטרה לשמה מתבקש האישור. הקת"א אינו צריך לפרט את נימוקיו לאישור ההיתר, אך עליו לצרף לבקשה את האסמכתא לה (מסמך נלווה) (עמ' 293 ש. 29 - 34). בבקשות לחידוש היתרים אין צורך בצירוף מסמכים שכן אלו צורפו מלכתחילה עם הגשת הבקשה הראשונה ותועדו במערכת הממוחשבת בהערת תושב. מסמך נלווה יכול להתייחס למספר שמות של מבקשי היתרים. במצב דברים זה "הבקשה

הנלוות אם אין לה את הניירת הנלוות והיא חלק מרשימה צריכה להיות מרוכזת יחד עם שאר הבקשות ויחד עם הרשימה" (עמ' 308 ש. 36 - 37).

ב. **היתר למטרת פגישת עבודה** – "נועדה לאפשר יכולת של פלסטינים להיפגש בתחומי ישראל עם ישראלים, במטרה לקדם או אפילו לפתח ולהניע קשרי מסחר ואחרים, הם בדרך כלל ניתנים לתקופה של שלושה ימים עד שבוע..". (עמ' 292 ש. 7 - 10). ההיתר לא מאפשר תעסוקה ולינה בישראל. התנאי להוצאת היתר זה הוא הוכחת קשר ראשוני עם גורם בישראל. "הפגישה באמת נועדה לצורך הנעת קשרים עסקיים ואחרים" (עמ' 292 ש. 17 - 18). לעתים המדובר בעסק שכבר קיים לגביו תיעוד במת"ק אך אם המדובר בעסק חדש צריך להציג אסמכתא שזה עסק שמוכר על ידי לשכת המסחר הפלשתינאית או איגוד מקצועי רשמי והצהרה מבעל העסק על היקף עסקיו, עובדיו והמחזור הכספי. בסמכות קת"א לאשר.

ג. **היתר למטרת פגישת עבודה לצרכי תיירות** – בשל הרצון להתייעל ולצמצם "מטרות היתר" אוחדו המטרות "פגישת עבודה" ו"עובד תיירות" בראשית שנת 2013 (ת/69; ת/78; ת/79; ת/80). התנאי לקבלת היתר מסוג זה הוא הוכחת עבודה בתחום התיירות (בעל עסק או עובד בעסק). לצורך הוכחה זו יש להציג מסמכים שהעסק מוכר על ידי משרד התיירות הפלסטיני ומסמך רשמי של בעל העסק כי מבקש ההיתר עובד בעסק. היתר זה אינו מאפשר לינה בישראל. מת"ק בית לחם קיבל מכסת היתרים למטרה זו בהיקף גדול שכן בית לחם היא המובילה בתחום התיירות באזור. בנוסף, נוהל הנפקת היתר עובד תיירות (ת/81), הקובע, בין היתר, את החובה לצרף לכל בקשה מסמך ממנכ"ל משרד התיירות הפלסטיני לטובת אימות העובדה שהתושב עוסק בתחום התיירות באופן חוקי באיו"ש. בסמכות קת"א לאשר.

ד. **היתר למטרת עובד כנסייה** – מחייב פנייה של נציג כנסייה או אחראי על תחום העדות הנוצריות במשרד הפנים הישראלי. לבקשה כזו יש לצרף מסמך רשמי מטעם הכנסייה שמאשר שהמבקש עובד מטעמם, בחתימת ראשי הכנסייה. היתר זה אינו מאפשר לינה בישראל. בסמכות קת"א לאשר.

ה. **היתר למטרת צרכים אישיים** – מונפק כאשר אין מטרת היתר אחרת המתאימה לבקשה וזאת באישור הרמת"ק בלבד. הנאשם ביקש כי תואצל סמכות אישור בקשה להיתר מסוג "צרכים אישיים" אליו (לקת"א) אך סא"ל זאבי לא אישר זאת (ת/69).

ו. **היתר למטרת מסחר** – על מנת לעודד את הכלכלה האזורית ניתן ההיתר למי שמקיימים קשרי מסחר ויחסים עסקיים. יש לצרף לבקשה מסמך של חברה ישראלית המעידה על קשרי מסחר עם המבקש, מסמך של לשכת המסחר הפלסטינית או של איגוד מקצועי וכן חשבוניות המלמדות על היקף העסקים העולים על 20,000 ש"ח בשלושת החודשים שקדמו לבקשה.

ז. **היתר BMC (Business Man Card)** – היתר זה מנוהל על ידי ענף כלכלה במנהל האזרחי. הענף מקבל מהמשרד לעניינים אזרחיים הפלסטינאי רשימה של כלל הגורמים לגביהם מתבקש האישור והשמות מועברים להתייחסות הקת"אים במת"קים. ההמלצה חוזרת למחלקה האזרחית וזו אחראית על הנפקת האישורים. "רוב ההיתרים מונפקים באופן מרוכז ונמסרים לצד הפלסטיני יחד עם הכרטיסים שלא דרך המת"ק, אך יש בקשות שאישורן התעכב מסיבה כזו או אחרת ולכן הם מגיעים כבודדים וניתן להדפיס את ההיתר במת"ק ולמסור לפלסטיני דרך הקת"א" (עמ' 297 ש. 1 - 11). הכרטיס מאפשר זיהוי מהיר יותר במעברים ומעניק מעמד מכובד לבעליו. סא"ל זאבי ציין כי אין מועד קבוע להוצאת היתר זה. "שאיפה לארגון שבתחילת כל שנה ימסרו החידושים והתיעוד העדכני, למיטב ניסיוני זה תמיד נמשך עוד כמה חודשים וזה לא במועד קבוע" (עמ' 310 ש. 10 - 11).

ח. **בן שיח** - בני שיח הם גורמים משפיעים בגזרה, בתחום המקצועי שבו הם עוסקים או במקום מגוריהם. משכך, קיים אינטרס מהצד הישראלי לשמור עימם קשר שוטף כדי ללמוד על הלכי הרוח בגזרה בכלל ובתחום עיסוקם בפרט. בני שיח היו נוהגים להגיע למת"ק בעיקר בשעות הערב, שעות בהן הקת"א היה מתפנה מעבודתו השוטפת.

עד המדינה

היכרותו של עד המדינה עם הנאשם

9. עד המדינה הינו איש עסקים פלסטיני המתגורר בכפר חוסאן שבנפת בית לחם ומתפרנס מעסקי בניה, מעסק של השכרת כלי רכב והינו בעלים (במשותף) של חוות בקר. עד המדינה העיד כי השלים 9 שנו"ל בלבד והוא אינו יודע קרוא וכתוב.

עד המדינה הכיר את הנאשם באמצעות שותפו לחוות הבקר (מ' ח' ס'; להלן: "ח' ח' ס'"). פגישת ההיכרות התקיימה במת"ק חודשים ספורים לאחר שהנאשם נכנס לתפקידו (08/2011). לאחר מכן היו מפגשים נוספים והקשר הלך והתחזק

וכלל גם בילויים משותפים, לרבות בתחום מדינת ישראל. בעת הזו היה בידי עד המדינה היתר כניסה לישראל מסוג "מסחר". משכך, לא אחת, נתקל עד המדינה בקושי לעבור במחסומים לתוככי מדינת ישראל והיה פונה לנאשם, אשר היה מסדיר זאת. בחודש מאי 2012 קיבל עד המדינה היתר BMC. בד בבד, הלכו יחסיו עם הנאשם והתהדקו ועד המדינה אף הוזמן לאירועים משפחתיים של הנאשם. כן התקיימו בילויים משותפים עם בנות הזוג (למשל, הנאשם ואשתו הזמינו את עד המדינה ואת ח' עם נשותיהם לבילוי בחוף הים ולאחר מכן נסיעה משותפת לביתו של הנאשם, שם התארגנו והמשיכו לחפלה בקרבת מקום שעלתה 200 ש"ח לאדם, ששולמו ע"י הנאשם).

גרסאותיו של עד המדינה בחקירותיו הראשונות (ס/6, ס/19 - ס/24)

10. עם מעצרו ותחילת חקירתו הכחיש עד המדינה את כל החשדות שיוחסו לו וככלל שמר על זכות השתיקה. עד המדינה הכחיש קשר לשיפוץ ביתו של הנאשם ובכלל זה הכחיש כי שילם עבור השיפוץ האמור. כן הכחיש את החשדות בדבר קניית היתרי כניסה לישראל מהנאשם.

על חתימת הסכם עד המדינה

11. עד המדינה ציין כי כבר בחקירותיו הראשונות הוצע לו על ידי החוקר, רס"ב אבי בן לולו, להיות עד מדינה ולשם כך נשלח לשוחח עימו אף חוקר בשם טובול (עמ' 88 ש. 28 – 29). יחד עם זאת, בהתאם לייעוץ משפטי שקיבל באותה עת, דחה את ההצעה (עמ' 87 ש. 15 – 17). רס"ב בן לולו אישר הצעה שכזו לעד, אך זו לא הבשילה לכדי הסכם (עמ' 234 ש. 36 – עמ' 235 ש. 34). בהמשך, נמלך עד המדינה בדעתו. "הבנתי מהחוקרים בלי שיגידו לי ישירות שהם יודעים כל פרט אפילו הכי קטן שהיה ביני לבין י', הבנתי גם שהרבה אנשים מעורבים ואפילו תרמו בזה שהקשר של המפעל של האישורים שנעשה על ידי ועל ידי י' נחשף, כבר הגעתי לעורכי דין שנאמנים לי ומשם הוחלט שאני עד מדינה ושאספר את האמת אחד לאחד" (עמ' 87 ש. 6 – 9).

12. הסכם עד המדינה נערך ביום 2/12/2014 ונחתם בין עד המדינה לבין התובע הצבאי הראשי (ת/83). בהתאם להסכם זה, התחייב עד המדינה למסור הודעות אמת למצ"ח ולמשטרת ישראל, לשתף פעולה באופן מלא עם כל פעולת חקירה שיידרש (לרבות עריכת בדיקת פוליגרף) ולהעיד אמת ביחס לנושאים שפורטו בנספח להסכם. עוד התחייב לשמור בסודיות קיומו של הסכם זה ולהימנע מיצירת קשר עם מעורבים אחרים. בתמורה נקבעו, בין היתר, התנאים הבאים:

עד המדינה ישוחרר ממעצרו בסמוך לאחר החתימה על ההסכם; כתב האישום המקורי יתוקן בכתב אישום שייחס לו "מקצת העבירות בהן היה שותף" (ראו ת/111; ס/53); יונפק לעד המדינה היתר כניסה לישראל מסוג "מסחר". לדברי עד המדינה, החל ממועד חתימת הסכם עד המדינה ובמהלך כל חקירותיו ועדויותיו, מסר אך אמת.

13. בא כוח הנאשם גרס כי המדובר בעד עבריין, שאופיו שלילי, ואשר בחר למסור גרסה מפלילה ושקרית נגד הנאשם על מנת למלט את עצמו. בא כוח הנאשם העלה טענות הן כנגד הליך חתימת הסכם עד המדינה והן כנגד אופן יישומו. לטענות אלו נידרש בהמשך, אך תחילה נעמוד על נחיצותו של מוסד עד המדינה, כפי שעלה בפסיקת בית המשפט העליון.

14. סעיף 54 א(א) לפקודת הראיות [נוסח משולב] התשל"א-1971 (להלן: "**פקודת הראיות**") קובע כי עד מדינה הוא: "**שותף לאותה עבירה המעיד מטעם התביעה לאחר שניתנה או שהובטחה לו טובת הנאה**". פשיטא, כי מעצם הגדרתו של עד מדינה הרי שעסקינן בעבריין, אשר קיבל טובת הנאה בעד שיתוף פעולתו עם רשויות אכיפת החוק.

באשר לנחיצות הסדר זה, קבע בית המשפט העליון זה מכבר כי "הסדר עם עבריין המעורב בעבירה, שלפיו ישמש 'עד מדינה', הוא בבחינת **הכרח בל יגונה**. תכליתו לאפשר מיצוי הדין עם עבריינים שפשעו על-ידי עדות מי שחבר להם בביצוע העבירה" (ע"פ 5825/97 **עובדיה נ' מ"י פד"י נה(2) 933**, עמ' 947; ההדגשה הוספה).

עוד נפסק כי:

"עד המדינה איפוא הוא בחינת כורח בל יגונה, בנסיבות שבהן אין בידי הרשויות להביא לדין תוך סיכויי הרשעה עבריינים קשים מעד המדינה שותפיו ה"בכירים". ראו בין השאר **גרוס – עד המדינה**, 31 ואילך ודברי הנחיית היועץ המשפטי לממשלה הנזכרת (סעיף 1) נעשה בכך שימוש ירק במקרים בהם יש להעדיף למען טובת הציבור הבאתו לדין של עבריין אחר – פעולה שהתביעה תתקשה לעשותה בלא שימוש בעד מדינה" (ר' ע"פ 1361/10 **מ"י נ' זגורי** [מיום 2.6.11], פסקה נו).

החשש, כי עד מדינה פועל מתוך מניע אישי להסיר מעליו אחריות פלילית או לזכות בטובות הנאה, כפי שהובע בענייננו, טבוע בכל עת במוסד עד המדינה. משכך, ועל מנת להתגבר על חשש זה, דרש המחוקק תוספת ראייתית מסוג "סיוע", כדי להרשיע נאשם על סמך עדותו היחידה של עד מדינה.

ראיית הסיוע צריכה לקיים שלושה תנאים: על הראייה לבוא ממקור נפרד ועצמאי; על הראייה לסבך, או לנטות לסבך, את הנאשם באחריות לביצוע המעשה המיוחס לו; על הראייה לסייע בהוכחת נקודה ממשית השנויה במחלוקת בין הצדדים (וראו: ע"פ 7832/04 **פלוני נ' מ"י**, תק-על 2006(2), 1158, 1168 (2006); ע"פ 7450/01 **אבו ליטאף נ' מ"י**, פורסם בנבו (31.7.07); ע"פ 4596/98 **פלונית נ' מ"י**, פ"ד נד (1) 145, 165 (2000); ע"פ 387/83 **מ"י נ' יהודאי**, פ"ד לט(4) 197, 203 (1985)).

באשר למידת הסיוע הנדרש לעדותו של עד מדינה נקבע עוד כי:
 "מקום שעד, שעדותו טעונה סיוע, מעיד על ביצוען של מספר עבירות, ואילו ראיית הסיוע המתייחסת במישרין לאחת מהן בלבד, ניתן יהיה לבסס מכוחה של ראיית סיוע זו הרשעה בעבירות האחרות, בתנאי שהמדובר בסדרה של עבירות דומות, הקשורות זו בזו והמהוות מסכת אחת או עסקה כוללת אחת; שבנסיבות כאלה – די בראיית סיוע המתייחסת לאחד ממעשי העבירה, כדי לסלק החששות המצדיקים את דרישת הסיוע לעדותו של אותו עד" (י) קדמי, **על הראיות**, חלק שני, מהדורה משולבת ומעודכנת, התשס"ד-2003, עמ' 290; וראו גם ע"פ 396/78 **זכאי נ' מדינת ישראל**, פ"ד לג(3), 581, 587 (1979); ע"פ 9093/08 **נאצר נ' מדינת ישראל** (7.12.2011)).

ראיית הסיוע אינה חייבת להיות ראייה אחת ויחידה העונה על שלוש דרישות אלו, אלא יכולה היא להיות מורכבת ממקבץ של ראיות העונות יחד על דרישות אלו (ע"פ 5385/13 **פלוני נ' מדינת ישראל** בעמוד 15) כמו כן, היא אינה חייבת להתייחס לכל פרט מפרטי האירוע נושא האישום, ודי לה אם היא מתייחסת לפרט מהותי אחד (ע"פ 5544/91 **מויאל נ' מדינת ישראל**, פורסם בנבו (15.02.1995)).

רוחב יריעת המחלוקת בין בעלי הדין משליך על אופייה של ראית הסיוע הנדרשת. בהתאם לכך נפסק, כי ככל שהכחשת הנאשם גורפת, אופי ראיית הסיוע הנדרשת לשם ביסוסה של הרשעה יהיה מוגבל יותר (ראו למשל: ע"פ 7150/06 **פלוני נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 20.6.2008, בפסקה 53)). נקבע, כי לעניין קביעת יריעת המחלוקת, תובא בחשבון הגרסה הראשונה שמסר הנאשם

במשטרה בתגובה לגרסה המחשידה, לפני שהיתה לו הזדמנות לבדוק את חומר הראיות ולכוון על פיו את עמדתו, באופן שיוכל לקבוע "חזית מריבה" שאינה מכוסה בראיית סיוע (קדמי, **על הראיות**, חלק ראשון, ע"מ 266-279 תש"ע-2009). בנוסף, ראיות הסיוע יכולות לשמש תפקיד כפול, גם לצורך חיזוק מהימנותו של עד המדינה וגם כראיית סיוע הנדרשת מכוח סעיף 54א(א) לפקודת הראיות (ע"פ 5546/06 **מזערו נ' מדינת ישראל**, פורסם בנבו (10.01.2007)) וכך כתב המלומד קדמי בספרו **על הראיות** (מהדורה תש"ע – 2009, חלק ראשון, עמוד 181):

"לא אחת ראיית הסיוע היא המביאה את בית המשפט לכלל מסקנה כי העדות הטעונה סיוע-אמינה היא. במקרים אלה ממלאה ראיית הסיוע שני תפקידים: ראשית, היא תומכת ומשלימה את מידת האמון בעדות העיקרית; ושנית, היא משמשת ראיית סיוע, הדרושה להרשעה על פי אותה עדות עיקרית. אין מניעה, אפוא, לכך שיווצר מצב שבו ראיית הסיוע תכריע את הכף לחובתו של הנאשם, אף שהעדות העיקרית נגדו לוקה, כשלעצמה, במהימנותה".

עדותו של עד המדינה - בחינה כללית

15. בחינת עדותו של עד המדינה מלמדת כי המדובר במי שמונע מתוך אינטרסים אישיים – תועלתניים. יחד עם זאת, העובדה כי עד המדינה זכה בטובת הנאה כתולדה משיתוף הפעולה עם רשויות החקירה, אין בה **כשלעצמה**, כדי למנוע מבית הדין לקבוע כי עדותו של עד המדינה מהימנה. עדות זו, ככל עדות אחרת תבחן על סמך התרשמות בית הדין מ"אותות האמת" הגלומות בה, השתלבותה במארג הראיות הכולל וקיומן של ראיות המחזקות אותה, על פי דרישות החוק.

16. כפי שנקבע בפסיקה לא אחת, החתימה על הסכם עד מדינה הינו בגדר הכרח בל יגונה. בענייננו, הן הנאשם והן עד המדינה הכחישו את מעורבותם בחשדות שיוחסו להם. במצב דברים זה ולאחר שעד המדינה הביע את נכונותו, הסכימו רשויות האכיפה להקשר עימו בהסכם, בהינתן כי המדובר במי אשר בקיא בפרטי המעשים ויכול היה להעיד אודות השיפוץ, שיטת מכירת ההיתרים ואישורם ולהצביע על החוט המקשר שבין המעשים. ההגנה הטעימה כי זוהי הפעם הראשונה בה נחתם הסכם עד מדינה עם עד פלסטיני במטרה להפליל קצין צה"ל, אולם לא סברנו כי יש לטענה זו משמעות ראייתית כלשהי. העובדה כי שותפו של הנאשם לביצוע המעשים הינו פלסטיני אינה מעלה או גורעת מבחינה מהותית. מנגד, עד המדינה הינו אדם "פרטי" בעוד הנאשם הינו "עובד ציבור", קצין צה"ל אשר מכוח זאת ניתן לו סמכויות לפעולה, מחד גיסא ואמונו של הציבור כי יבצע

את תפקידו כדין, מאידך גיסא. במצב דברים זה, מובנת חתימת ההסכם עם מי שאינו חב חובות אמון ומי שלא הפר אמון זה כלפי הציבור. והכל – לכאורה.

17. כאמור, ההתייחסות הספציפית לעדותו של עד המדינה (הגיונה הפנימי, השתלבותה אל מול הראיות האחרות וקיומן של תוספות ראייתיות מתאימות) תבחן ביחס לכל חלק מכתב האישום, על פי עובדותיו. בשלב זה, תעשה בחינת עדות עד המדינה במבט על, בהיבט כולל של אופן מתן העדות, התרשמותנו מן העדות ומן העד עצמו, והכל מתוך הזהירות הראויה בה נבחנות עדויות כגון זו. בבואנו לבחון את עדותו של עד המדינה הבאנו בכלל שיקולנו את העובדה, כי המדובר בשותפו של הנאשם לביצוע העבירות, דהיינו במי שאימת הדין אין בה די כדי להרתיעו מלבצע עבירות. פשיטא, כי המדובר בעד בעל אינטרסים שונים, אשר קיבל טובת הנאה במסגרת חתימתו על הסכם עד המדינה. טובת הנאה זו תמומש, כך על פי ההסכם, רק אם יקיים עד המדינה את חלקו בהסכם.

18. עד המדינה הסביר, כי בעצה אחת עם עורכי דינו הסכים לחתום על הסכם עד המדינה וזאת לאחר שבחן היטב את מארג הראיות וניכר היה כי חבל הראיות מתהדק על צווארו. הסבר זה של עד המדינה נראה לנו סביר ומהימן. המדובר בעד מתוחכם, איש עסקים ממולח, אשר אך סביר כי גם את מצבו המשפטי ביחס לתיק זה יבחן במשקפי סיכון וסיכוי - רווח והפסד.

19. עד המדינה העיד בפנינו ארוכות במשך שלוש ישיבות (שאינן רציפות) ונחקר בחקירת נגדית שלא הותירה אבן על אבן. במהלך עדותו מסר עד המדינה גרסה השזורה בפרטים, עובדות ונתונים רבים, לרבות בעניינים צדדים. במהלך עדותו תיאר עד המדינה את העבירות שבמסגרת תיק זה, בהן נטל חלק יחד עם הנאשם, לצד מסירת פרטים ביחס לפועלם של מעורבים אחרים. לא ניתן לחלוק על כך שחלק ניכר מהעובדות עליהן סיפר לא הופיעו בחומר החקירה הגולמי ובמהלך חקירותיו ואף לאחריהן נדרשה השלמה של חומר הראיות אשר הועבר להגנה. רוצה לומר, כי עד המדינה הרחיב את יריעת העובדות באופן כזה שניתן היה להציג ראיות סותרות להפרכתו, לו לא היה בהן אמת. בנוסף, למעט נושאים ספציפיים ובודדים (אליהם נידרש בהמשך) לגביהם הועלו סתירות בעדויות של חלק מהמעורבים, לא נמצאו פרכות בגרסתו ולא הוצגו ראיות חיצוניות-אובייקטיביות, אשר מאיינות את עדותו. התרשמנו כי מכלול עדותו היה קוהרנטי וענייני, העד לא התחמק ממתן תשובות ונראה היה שהוא אינו נרתע מלספר על הדברים כהווייתם. עד המדינה השיב למלוא השאלות שנשאל באופן ברור, תוך שהוא עומד על הקשר שלו לכל אחד מן האירועים או המעשים עליהם העיד והאופן שבגינן הגיעו פרטי האירועים לידיעתו. התרשמנו כי עדותו אוטנטית וכי

אין הוא נרתע מלעמוד על האמת "שלו", גם כאשר אין הוא יכול לבססה בראיות אובייקטיביות. כך למשל, ביחס לטענה כי חוקרי מצ"ח איתרו את ההיתר הראשון שהופק לאחד מפועליו אך ביום 17/7/2013 בעוד עד המדינה עמד נחרצות על גרסתו כי מתן ההיתרים החל בשנת 2012. כפי שנראה להן, עמידה איתנה זו של עד המדינה, מגובה בראיות חיצוניות ונמצאה מבוססת.

בחינת העדות מלמדת עוד, כי הטענה לפיה עד המדינה החליט להעיד **עדות שקר** על מנת למלט עצמו אינה עולה בקנה אחד עם הגרסה שמסר. בהעדר ראיה לסתור, יכול היה עד המדינה להמעיט בחלקו בעת מסירת הגרסה שלאחר החתימה על הסכם עד המדינה, אך בפועל הודה במעורבות משמעותית בביצוע המעשים. כך למשל, יכול היה לגרוס כי בהיותו איש עסקים אמיד, לא נדרש לכסף ממכירת ההיתרים והעביר את מלוא הסכום שקיבל מהפועלים לידי הנאשם. בפועל – טען כי השניים חלקו בכסף באופן שווה; עוד יכול היה לטעון כי לא היה מעורב בהכנת מסמכים נלווים מזויפים וכי הסתפק במסירת רשימת שמות לנאשם. בפועל – הוא זה אשר מסר את שמו של א' ס' ג', כמי שסייע לו בהדפסת הטבלאות שהודבקו על גבי המסמכים הנלווים הפיקטיביים, מידע שלא היה קיים קודם לכן ברשות גורמי החקירה ואשר הגדיל את מעורבותו של עד המדינה בביצוע העבירות. מנגד, עד המדינה לא הפליל את הנאשם במה שלא עשה. כידוע, מלכתחילה הונחו גורמי החקירה על פי התזה לפיה עד המדינה הוא אשר שילם עבור שיפוץ ביתו של הנאשם (ובכך נתן עד המדינה שוחד לנאשם). לתזה זו, היו בשעתו תימוכין בדמות הודעתו של אליאס, שעמד על כך שאת התשלום עבור האבן קיבל מעד המדינה ולא מהנאשם. גרסה זו היתה ידועה לעד המדינה, אשר ערך עימות עם אליאס. חרף זאת, לאחר חתימת ההסכם מסר עד המדינה גרסה לפיה הנאשם הוא אשר שילם עבור האבן.

יש לזכור עוד, כי במועד החתימה על ההסכם לא ידע עד המדינה אלו עבירות ייוחסו לו בסופו של יום בכתב האישום המתוקן. גם כאשר העיד בפנינו לא נוסח עדין כתב האישום המתוקן (ס/53) בו הודה לבסוף והורשע.

20. מעבר לאמור עד כה, עדותו של עד המדינה נתמכת בראיות רבות. חלק משמעותי מראיות אלו, לא יכולות היו להיוודע לעד המדינה, אלמלא היה מעורב בביצוע העבירות. כך למשל ביחס לקיומם של מסמכים נלווים בהם נוספה טבלה, אשר חלק מהמבקשים בה מחוקים בטוש צהוב (מרקר) משום שהינם מנועי כניסה לישראל. כאמור, בעת בחינת פרטי האישום לגופם יבחן המארג הראייתי הכולל, אך בשלב זה ניתן לומר כי עדותו של עד המדינה אינה ניצבת לבדה, אלא היא מקבלת אישור מראיות, אשר יכולות להוות סיוע בהיותן מגיעות ממקור עצמאי,

הינן עוסקות בגזרת המחלוקת ויש בכוחן כדי לסבך את הנאשם בביצוע העבירה.

טענות ההגנה – פגמים בחתימת הסכם עד המדינה ואי קיום תנאי הסכם עד המדינה

21. ההגנה טענה כי נפלו כשלים בהליך החתמת עד המדינה על ההסכם. ההגנה הטעימה כי על התביעה הצבאית היה לחייב את עד המדינה להיבדק בפולגרף ביחס לגרסתו "החדשה" בטרם חתימת ההסכם. בנוסף נטען, כי לאחר שהוחתם עד המדינה על ההסכם הוא הפר אותו בשתי הזדמנויות. האחת – עת ערך מסיבה לכבוד שחרורו מהמעצר, במהלכה פגש בעדי תביעה ובמעורבים נוספים, על אף התחייבותו להימנע מכך. השנייה – אי עמידה בתנאי לפיו עליו למסור את מלוא המידע שיש ברשותו ביחס למעורבותו של הנאשם בביצוע המעשים. הימנעותו של עד המדינה מלמסור בחקירותיו במשטרה אודות קיומה של הלוואה כספית בין הנאשם לבין מעורב נוסף, עובדה שהועלתה רק בחקירתו הנגדית של עד המדינה, מהווה הפרה של ההסכם.

22. ראשית, נעיר, כי הסכם עד המדינה הוצג לנו כראיה מוגמרת. מטבע הדברים, אין בית הדין צד להסכם, ליישומו או לבחינת הסנקציות שיש לנקוט עם הפרת ההסכם. מעבר לכך, ניתן לראות כי עד המדינה הסכים, כתנאי למימוש ההסכם, לערוך בדיקת פולגרף ואילו גורמי החקירה הם שנמנעו מלבצע פעולה זו. ברי, כי עובדה זו אינה רובצת לפתחו של עד המדינה. ויודגש, אף אם היה עד המדינה נבדק בפולגרף, הרי שנתון זה לא היה בו כדי להשפיע על בחינת מהימנותו של העד על ידי בית הדין. כידוע "ערכה של עדות שבעל-פה ומהימנותם של עדים הם ענין של בית המשפט להחליט בו על פי התנהגותם של העדים, נסיבות העניין ואותות האמת המתגלים במשך המשפט" (סעיף 53 לפקודת הראיות).

23. אשר לטענות בדבר הפרת הסכם עד המדינה סברנו כי אין בהן ממש. עד המדינה העיד כי עם שחרורו מהמעצר ערך אחיו לכבודו סעודה במסגרתה הוזמנו כ- 150 אורחים. עד המדינה לא היה שותף להכנות לסעודה זו ולא היה אחראי על רשימת המוזמנים (עמ' 39 ש. 37 – עמ' 40 ש. 3; 6/ס). דבריו אלו של עד המדינה לא נסתרו. העדים אשר העידו במשפט זה ונכחו במסיבה או פגשו את עד המדינה באירועים משפחתיים, אישרו את דברי עד המדינה כי לא שוחחו אודות החשדות באירוע זה (או בכלל) (ז' ס' – עמ' 161 ש. 25 – 31; מאהר יאסין – עמ' 138 ש. 7 - 32).

גם באשר לאי מסירת הגרסה בעניין ההלוואה של הנאשם למעורב אחר (אשר עדותו נמסרה בדלתיים סגורות; להלן: "ג' ב'") אין ממש. עיון בהסכם עד

המדינה מגלה כי התביעה הצבאית היתה מודעת, טרם חתימת ההסכם, כי עד המדינה נחקר על ידי רשות המסים והוא לא נדרש לפרט אודות חקירה זו, שכן נושא זה אינו אחד הנושאים המפורטים בנספח א' להסכם.

עד המדינה עמד על כך שבעת החתימה על הסכם עד המדינה הוא קיבל "חסינות" מלפרט אודות הלוואה זו (עמ' 391 ש. 13 – 19; עמ' 392 ש. 2 – 15). והנה כי כן, בפרוטוקול הדיון מיום 16/6/2015 הצהירה התביעה הצבאית כי "במסגרת המשא ומתן עם באי כוחו של עד המדינה הוסף לנוסח הסופי של הסכם עד המדינה, ת/83, בסעיף 5 המשפט 'למעט עבירות שבגינן נחקר טרם חתימת הסכם זה'. יש תרשומת ששלחו באי כוחו של עד המדינה לתביעה שנאמר בה שמדובר בחקירה של עבירות מס, התביעה לא ידעה מה מהות החקירה באותו זמן ולא ידעה שיש לדברים קשר להלוואה אותה מסר הנאשם לעד ג' ב'" (עמ' 436 ש. 7 – 11). תרשומת זו הועברה מבאי כוחו של עד המדינה לתביעה הצבאית ביום 1/12/14.

יוצא אפוא, כי עד המדינה, באמצעות עורכי דינו, ביקש להימנע מלמסור פרטים אודות הנושאים שנחקרו על ידי רשות המסים ומבוקשו נענה בחיוב.

טענות ההגנה – אופיו השלילי של עד המדינה

24. במהלך המשפט נחשף בית הדין לעדויות אודות אופיו השלילי של עד המדינה. עד המדינה עומת עם חלק מן הטענות שנשמעו כלפיו (נקיטה באלימות כלפי בני משפחתו של ח' ח' ס' במהלך קטטה בחווה; ניסיון דריסה של גנב רכב מעסק השכרת המכוניות) ומסר את הסבריו לאופן ההתרחשויות, לרבות הכחשה של חלק מן האירועים. עד המדינה לא עומת עם טענות אחרות (כגון, נקיטה באלימות כלפי עובדת משק בית בביתו של ג' ב'), כך שלא ניתנה לו ההזדמנות להתייחס לטענות אלו. פשיטא, כי בהיות אירועים אלו עניינים צדדיים, הרי שהם לא נחקרו ולא הובררו עד תום. זאת ועוד – לא הוגשו ראיות ללמד על כי עד המדינה הינו בעל עבר פלילי עשיר. נהפוך הוא. הובא לידיעתנו כי עד המדינה מקיים אורח חיים עסקי – נורמטיבי, זכה לקבל היתר כניסה לישראל מסוג BMC וקשר קשרים חברתיים הדוקים עם הנאשם – שלא מתוך הטלת מורא.

יתר על כן, אף אם נצא מנקודת הנחה כי המדובר באדם כוחני, הרי שלא ראינו כי יש בכך כדי להשליך על ההכרעה במשפטו של הנאשם. כפי שכבר מיצינו לעיל, עד מדינה הינו שותף למעשי עבירה. נקודת המוצא הינה כי עד המדינה אינו טלית שכולה תכלת, אלא עבריין שדבק בו רבב. פועל יוצא, כי על בית הדין לבחון באופן ענייני את עדותו ולא את אופיו של עד המדינה.

זאת ועוד, בסיכומיה הצביעה ההגנה על סתירות רבות, אשר קיימות לשיטתה, בין עדויות עדי התביעה וההגנה לבין עדותו של עד המדינה. פשיטא, כי לו היה מדובר באדם כוחני המטיל אימה רבתי על עדי התביעה הסרים למרותו, כטענת ההגנה, אזי לא היה עולה בידה להצביע על סתירות שכאלו. משכך, לא בכדי ציינו, כי העדות תיבחן בחינה עניינית לגופה, תוך בחינת השתלבותה במארג הראיות ובחינת קיומן של ראיות סיוע או ראיות מחזקות, כנדרש.

טענות ההגנה - חוסר היתכנות הגרסה - מועד תחילת מכירת ההיתרים

25. סוגיה מרכזית אשר עמדה בלב טענות ההגנה עניינה היתכנות גרסת עד המדינה, לפיה צבר הנאשם כ-250,000 ש"ח עד למועד ביצוע השיפוף כתוצאה ממכירת היתרי כניסה לישראל. ההגנה עמדה על כך שחומר הראיות תומך **לכל היותר** בכך שעד המדינה עסק במכירת היתרים החל מיום 17/7/2013 ועד לחודש מרץ 2014. דהיינו, בין יום תחילת מכירת ההיתרים ועד למועד תחילת השיפוף חלפו כחודשיים בלבד, כך שלא יכול היה הנאשם, אף אם עסק במכירת ההיתרים כנטען, לאשר למעלה מ-200 היתרים אשר זיכו אותו בסכום הכסף האמור.

26. טענה זו נסמכת בעיקר על חקירתו של עד המדינה מיום 10/12/2014 (ס' 27 + ס' 16), ממנה עולה כי גורמי החקירה ניסו לאתר את ההיתרים של חמשת הפועלים הראשונים להם עשה עד המדינה היתר באמצעות הנאשם. במהלך החקירה הוצג לעד המדינה כי התאריך המוקדם אשר אותר כמועד בו הונפק היתר לשניים מפועליו היה 17/7/2013. כאמור, חרף זאת, עמד עד המדינה על דעתו כי "העבודה" על ההיתרים החלה בחודש יוני 2012 (ס' 27 ש. 161 – 162; עמ' 79 ש. 13 – 36; עמ' 94 ש. 15 – 30; עמ' 95 ש. 13 – 21). נבחן את הטענה.

27. ביום 8/12/2014 בחקירתו הראשונה לאחר החתימה על ההסכם (ס' 25) מסר עד המדינה כי לאחר שהתהדק הקשר בינו לבין הנאשם הזמינו האחרון למת"ק ובפגישה הלין על מצבו הכלכלי ו"הוא הציע לי להנפיק אישורים לאנשים שלי, שעובדים איתי, ככה זה התחיל, הבאתי לו 5 שמות, הוא ביקש ממני 2000 שקל עבור כל אישור ואמר ספציפית לעובדים שלי בלבד. אמרתי שזה מעניין אותי ואני מסכים. יום אחרי זה הבאתי לו 5 שמות ... האנשים האלה: מ' מ' י' ס' הוא בן 21 – 22 הוא עכשיו נשוי, אז לא היה נשוי, תושב חוסאן השני ע' מז' ס' נשוי בן 30, א' מ' ע' ס' בן 23 לא נשוי, אחמד ע"א חממרה בערך בן 30 ושוקרי ע"א רחים חממרה אח של אחמד בגילי, בן 40" (ס' 25 ש. 77 – 83). בעדותו הבהיר כי "... שוכרי צלאח חממרה, בעצם בלי חממרה, לא מופיע לו בתעודת זהות. בכפר הוא מפורסם חממרה אבל ברישום הוא רשום צלאח" (עמ' 29 ש. 18 – 20). עד המדינה

שילם בעבור ההיתרים 10,000 ש"ח מבלי שגבה כסף מהפועלים עצמם. בתמורה קיבל 5 היתרים מסוג **פגישת עבודה** למשך 6 חודשים. בגין חידוש היתרים אלו גבה מהפועלים כסף (ס/25 ש. 105).

28. כאמור, גורמי החקירה לא הצליחו להתחקות אחר ההיתרים הראשונים. ואולם גורמי החקירה לא נשאלו בעדויותיהם אילו פעולות ביצעו לשם איתור היתרים אלו. החוקרת קרן בוקרה לא נשאלה על כך כלל. קצינת החקירות סגן חופית כהן לא זומנה להעיד. משמע, לא הובאה בפני בית הדין ראיה המצביעה על כך שאין היתרים המוקדמים ליום 17/7/2013, אלא אך הוטעם כי גורמי החקירה לא איתרו היתרים שכאלו.

29. בהינתן כך, בחן בית הדין האם חומר הראיות שהונח בפניו מצביע על מועד תחילת מכירת ההיתרים. בחינה זו מלמדת כי גרסתו של עד המדינה אינה ניצבת לבדה, אלא נתמכת בראיות מוצקות:

א. עבדאללה מזייד אחמד (ת.ז. 411024417), רצף, מאשר שעבד אצל עד המדינה וקיבל ממנו היתר כניסה לישראל מסוג **מסחר** למשך 6 חודשים וזאת לאחר שהביא לו צילום תעודת זהות בלבד (ת/96א ש. 8 – 13; ש. 22 – 25; ש. 39; ת/96ב). לדבריו **לא שילם עבור ההיתר**. בנוסף, עיון בפלט אבן החכמים (ת/113 נספח א.15) מלמד כי עבדאללה מזייד אחמד אוחד בהיתר מסוג **מסחר** מאז יום 15/10/2012 וכי אישור זה חודש ברצף 4 פעמים (וראו גם ת/82 ו- ת/62 מסמך 1). [יוער כי ע' מ' ס' הוא ע' מ' א' וזאת נוכח העובדה כי עד המדינה מציין את מספר הטלפון שלו (ס/27 ש. 18) ועבדאללה מאשר את המספר בעדותו ת/96א. גם עד נוסף - רזק צאלח מוסר מספר טלפון זהה ע"ש ע' מ' (ת/87 ש. 31 – 32)].

ב. שוכרי עבד אלרחים צאלח, רצף, מסר בחקירתו (ת/85) כי הוא עובד אצל עד המדינה מספר שנים וכי האחרון "סידר" עבורו היתר כניסה מסוג **מסחר**, **מבלי שנדרש לשלם** על כך. מששאל את עד המדינה האם אין בעיה בסוג היתר שכזה, שכן הוא עובד בבניין ולא במסחר, השיב האחרון "זה לא עניין שלך". ההיתר חודש **שלוש או ארבע פעמים**. לדבריו גם אחיו, ראזק, קיבל היתר מעד המדינה. [בדו"ח מיום 1/9/13 (ת/60) מצויה בקשה **לחידוש** היתר **מסחר** על שם שוכרי צאלח (וראו גם ת/43 ו- ת/82)].

ג. ראזק עבד אלרחים אחמד צאלח, רצף, קיבל היתר כניסה לישראל מעד המדינה למשך 6 חודשים, **ללא תשלום**. לאחר מכן חידש את ההיתר פעם נוספת ללא תשלום ובעבור כל חידוש נוסף **שילם 2,000 ש"ח בכל פעם**.

לדבריו שילם לעד המדינה פעמיים או שלוש (דהיינו לכל הפחות אוחז בהיתר כשנתיים לפני תחילת ההיתר שברשותו, כלומר מאז חודש מרץ 2013 או חודש ספטמבר 2012). והנה כי כן – עיון בת/45 (מסמך 4) מלמד כי בדו"ח יומי מיום 27/8/2012 קיבל העד היתר כניסה לישראל. בהערות הקצין צוין: "בקשה של BMC עבור פרויקט חדש שלו חוות עגלים". ברי, כי המדובר בבקשה של עד המדינה.

לדבריו עד המדינה השיג אישור גם עבור אחיו, שוכרי ע"א רחים צאלח (ת/86).

ד. (1) למ' מ' י' ח' (ס') אישר הנאשם ביום 8/7/2013 היתר מסוג פגישת עבודה למשך 180 ימים, החל מיום 10/7/2013 (ת/42 ז).

(2) לא' מ' ע' ס' אישר הנאשם ביום 8/7/2013 היתר מסוג פגישת עבודה למשך 180 ימים, החל מיום 19/7/2013 (ת/42א).

(3) בחקירתו הנגדית נדרש הנאשם להסביר מדוע ביחס לבקשות אלו, שהוגשו וטופלו יחדיו, הונפקו היתרים במועדים שונים. לדבריו, תוקף ההיתר הבא הינו תולדה של מועד סיום ההיתר הקודם: "נתתי תאריכים שונים כי סביר להניח שאותו אדם מחזיק היתר ותוקף ההיתר הקיים אצלו נגמר ככל הנראה יום לפני ההיתר החדש שאני מנפיק" (עמ' 566 ש. 12 - 15).

ניתן ללמוד אפוא, כי המועד שנקבע על ידי גורמי החקירה - 17/7/2013 - כמועד מתן ההיתר לפועלים שלעיל הינו שגוי. לכל המאוחר קיבלו מחמוד חוסיין וא' ס' את ההיתרים ביום 8/7/2013. עם זאת, העובדה כי מועד תחילת ההיתר של הפועלים הללו (כמו-גם יתר הפועלים שטופלו באותו מועד - ת/42) אינו אחיד, מלמדת על כי המדובר בחידוש היתרים, דהיינו, כי אלו ניתנו במועד מוקדם יותר.

30. עיננו הרואות אפוא, כי אין ממש בטענת ההגנה בדבר חוסר היתכנות גרסת עד המדינה. עמידתו של עד המדינה באופן תקיף על גרסתו, לפיה החל לקבל היתרים מהנאשם בשנת 2012, חרף התנהלות גורמי החקירה מחזקת את מהימנות עדותו.

31. נוכח המקובץ, ועל אף היות עד מדינה, שותף לחלק מהעבירות נשוא כתב האישום, ובשים לב לאינטרס המובהק שיש לעד המדינה לדבוק באמרותיו כפי שמסרן במשטרה לאחר החתימה על הסכם עד המדינה, באנו לכלל דעה כי ככלל יש לקבל את עדותו של עד המדינה כמהימנה. לכך יש להוסיף את העובדה כי חתימתו על הסכם עד המדינה הציבה אותו בסיכון, נוכח החשש כי ייחשב כמשתף פעולה (ס/6: "אצלנו הפלסטינים אם אני אגיד שאני עד מדינה זה כאילו אני משתף פעולה וזה גומר אותי").

עם זאת, כאמור, בחינת עדותו של עד המדינה תעשה כעת באופן פרטני בכל חלק וחלק של כתב האישום, תוך בחינתה במבחן הגיונה הפנימי והחיצוני, והתייחסות לקיומן של ראיות מסייעות ממקור עצמאי נפרד ביריעת המחלוקת, במקום שנדרשת ראיית סיוע.

32. נפנה כעת לבחינה פרטנית של האישומים הנמנים בכתב האישום.

חלק ראשון (פרטי אישום 1 - 4)

עדותו של עד המדינה

33. עד המדינה מסר כי לאחר שהתפתחו היחסים החבריים בינו לבין הנאשם החל האחרון להתלונן על קשיים כלכליים ויתרת חובה בחשבונו בבנק. "יום אחד נפגשנו בשער של המת"ק והוא הציע לי אם אני רוצה אישורים לעובדים שלי, אמרתי שאשמח לקבל, הוא אמר לי שהוא יכול לארגן לי אישורים, תביא לי שמות ועל אישור יעשה לך 2,000 שקל" (עמ' 28 ש. 34 – עמ' 29 ש. 1; עמ' 380 ש. 15 - 19). "הבאתי חמישה שמות וקיבלתי אותם מיד, על פי בקשתו הבאתי לו את המטבע של העשרה שקלים לכל אחד ורק את המספרי תעודת זהות" (עמ' 29 ש. 4 - 5). בסעיף 29 לעיל פורטו שמות הפועלים. עד המדינה שילם לנאשם 10,000 ש"ח. בעבור היתרים אלו, מסוג פגישת עבודה למשך 6 חודשים, לא גבה כסף מפועליו (ס' 25/ש. 78 - 88). עם זאת, בעבור חידוש ההיתר גבה מהם כסף. לאחר מכן המשיך הנאשם להתלונן על מצוקתו הכלכלית. "תמיד חזר להגיד שעדיין במינוס ולא מסתדר והוא רוצה שאביא לו עוד אישורים, ... אבל אם זה לא עובדים שלי הסכום יהיה 4,000 במקום 2,000..." (עמ' 29 ש. 8 - 9). תחילה היה זה הנאשם אשר רשם את הבקשות להיתרים בכתב ידו "בהמשך כיון שביקש שנעשה הרבה יותר שמות ביקש ממני לפנות למישהו שיעשה את הרישומים האלה". עד המדינה פנה לעזרתו של א' ס' ג'. הלה הקליד טבלה במחשב, אותה הדביק על גבי טופס של משרד התיירות הפלסטיני שהתקבל מהנאשם. בנוסף צירף גם צילום של תעודת זהות (עמ' 29 ש. 31 – 38; עמ' 381 ש. 21 - 29). עד המדינה הבהיר כי אין קשר בין עסקיו לבין משרד התיירות הפלסטיני.

את השמות שהעביר קיבל מקבלן בשם אמג'ד זעול (עמ' 29 ש. 16), ומאחרים (עמ' 395 ש. 16 - 23) אך בעיקר מז' ס' (עמ' 30 ש. 11). מז' התקבלו שמות רבים, אך כאשר בדק הנאשם את פרטי המבקש התברר כי חלקם היו מנועי כניסה לישראל. שמות אלו נמחקו מהטבלה על ידי הנאשם, וסומנו במרקר צהוב. בהמשך,

השתנתה שיטת העבודה. תחילה היו מועברים לנאשם שמות המבקשים ורק אלו שלא היו מנועי כניסה לישראל הוכנסו לטבלה שהודבקה על טופס משרד התיירות. בהמשך, דרש הנאשם כי יחול שינוי נוסף, דהיינו כי תתווסף עמודה לטבלה בה יפורט שם של בית מלון מתוך רשימה שמסר לעד המדינה, כמקום עבודתו של המבקש. עד המדינה עמד על כך שא' ס' ג' הדפיס עבורו טבלאות החל מחודש עד חודשיים לפני השיפוץ ועד לחודש מרץ 2014 (עמ' 97 ש. 19 - 29).

עד המדינה ציין כי בעבור כל שם שהתקבל מז', לגביו הונפק היתר, קיבל הנאשם 2,000 ₪ וכך גם הוא. באשר חלקו של ז' לדבריו "היה שמועות בכפר שהיה מוכר את זה ב-6000" (עמ' 30 ש. 31 - 32), כך שגם הרוויח 2,000 ש"ח בעבור כל היתר. אם כי בגרסאות נוספות מסר עד המדינה כי אינו יודע כמה הרוויח ז' ממכירת ההיתרים בפועל וכי שמע כי לעתים אף מכר היתרים בסכום גבוה יותר.

לדברי עד המדינה הונפקו למעלה מ-60 היתרים עבור השמות שמסר ז'. "ע: .. בהתחלה כשהתחיל ז' להביא לי הרבה שמות לפעמים היה מביא לי 100, היה מקרים שמתוך המאה יוצא עשרה שמות כי השאר מנועים...; ת: כמה היתרים בסוף בפועל הונפקו מהשמות שזימד הביא לך?; ע: מעל 60, לא יודע בדיוק מה המספר" (עמ' 30 ש. 21 - 34).

בעימות שנערך בין עד המדינה לז' מסר הראשון כי קיבל מז' 50 שמות, בעוד שזימד מסר כי העביר כ- 40 שמות (ת/92). עד המדינה הסביר בחקירתו כי במהלך העימות לא ראה צורך להעמיד את ז' על טעותו, שכן ממילא לא דובר על מספרים מוחלטים.

עד המדינה הדגיש, כי ז' לא ידע אודות מעורבותו של הנאשם בהנפקת ההיתרים, וזאת לבקשת האחרון. על מנת שלא תתגלה המרמה, בדומה אף הקפיד כי לא יהיו ממצאים על גבי המחשב בחוות הבקר והורה לא' ס' ג' שלא לשמור את המסמכים.

בסך הכל קיבל עד המדינה היתרים מסוג מסחר, פגישת עבודה וחמישה היתרים מסוג "עובד כנסייה" שניתנו לפועלים הבאים: אחמד צאלח (חממרה) (רצף), מחמד דאוד מוחמד צאלח ואביו דאוד צאלח (שניהם מסגרים), מ' ע' א' ח' ס' (רצף) והיתר נוסף לפועל מטעם ז' ס'. בעבור כל היתר מסוג "עובד כנסייה" שולמו 8,000 או 6,000 ש"ח, שכן מדובר בהיתר ארוך למשך שנה. הנאשם קיבל 4,000 ש"ח עבור כל היתר שכזה (עמ' 32 ש. 28 – עמ' 33 ש. 2).

עד המדינה העריך כי בסך הכל הנפיק בשיטה זו באמצעות הנאשם למעלה מ-200 אישורים, וכי עד למועד השיפוץ הועברו לנאשם כ- 250,000 ש"ח (עמ' 33 ש. 6 – 9). רוב הכסף נמסר לנאשם בעמק האלה, בדרכו לביתו בסופי שבוע. "הייתי יושב

לידו באוטו ופותר את התא כפפות ושם את הכסף בתוך שקית וממשיך הלאה" (עמ' 395 ש. 30 - 32).

כאמור, עמד עד המדינה בחקירתו הנגדית על כך שמכירת ההיתרים החלה בחודש יוני 2012 ולא ביום 17/7/2013, כפי שהוטח בו, על ידי גורמי החקירה (עמ' 79 ש. 13 - 36; עמ' 94 ש. 15 - 30; עמ' 95 ש. 13 - 21). עוד לדבריו, שיתופו של ז' ברשימות ההיתרים החלה כחודשיים או שלושה טרם השיפוץ ו"שם היה שיא העבודה באישורים עם י"י" (עמ' 81 ש. 8 - 10).

חמודה חלמי השתתף בהכנת מסמך נלווה מזויף לבקשת היתר **בהזדמנות אחת בחודש מרץ 2014** (עמ' 98 ש. 7 - 9) ולאחר מכן פסקה עבודתו על מכירת ההיתרים.

עד המדינה פירט מספר טעמים לכך: עד המדינה הסתכסך עם שותפו חמודה חלמי וחשש שהלה ילשין עליו; הוזנה לעד המדינה מניעה והלה היה עסוק בטיפול בעניין זה (ואכן, חיזוק לדבריו מצוי ב- 76/ת המלמד על כי הוזנה לעד המדינה מניעת משטרה ביום 23/3/2014; א' ס' ג' חדל מלסייע בהדפסת הטבלאות (עמ' 97 ש. 1 - 13; עמ' 98 ש. 29 - 33).

עד המדינה העיד כי בתחילת חודש אוקטובר 2013 נטל מהנאשם הלוואה בסך 100,000 ש"ח ועד למועד מתן העדות פרע רק מחציתה. לכסף נזקק בשל רכישת שטח אדמה בצמוד לחוות הבקר שבבעלותו (ס' 1). לדבריו, לא היה ברשותו די כסף מזומן, שכן באותה עת רכש עגלים וכן הלווה כ- 3 מליון ש"ח לאדם אחר (עמ' 39 ש. 8 - 9). משנאות הנאשם להלוות את הכסף נסע עד המדינה לבית ג'אן, אסף את הנאשם מביתו והשניים המשיכו לבית חמתו, משם נטל הנאשם את הכסף והעבירו לעד המדינה (עמ' 39 ש. 4 - 16). זמן מסוים לאחר מכן ציין בפניו הנאשם כי הוא מעוניין לרכוש מטע זיתים ועד המדינה החזיר לו 50,000 ש"ח (וראו גם עמ' 93 ש. 26 - עמ' 94 ש. 12).

עד המדינה סיפר עוד על הלוואה נוספת בסך 100,000 ש"ח סכום שהעביר מהנאשם לטובת ג' ב', בחודש מרץ 2014. לדבריו "לפני בערך חודש היה לי חקירה במס הכנסה, אני כל הזמן לא רציתי לדבר על ההלוואה הזו כי לא יכולתי להוכיח אותה. ראיתי את ההלוואה במס הכנסה, לקחתי מי בחודש 3 הלוואה של מאה אלף שקל והחזרתי לו בחודש 5 150 אלף שקל, ההלוואה לג' ... זה רשום על פנקס הציקים של ג', ראיתי במס הכנסה (ראו ס' 52), השעה היתה בשבע בערב שנסעתי מבית זית לבית ג'אן, ונסעתי בחזרה לתת את הכסף לג' ואחרי חודשיים החזיר לי 150 אלף שקל ל"י באמצעותי. אפשר לראות את זה במקומות של הטלפונים [איכונים - מ.ה.] (עמ' 390 ש. 30 - 37).

ההלוואה זו נמסרה במזומן מהנאשם לג' ב' באמצעות עד המדינה והוחזרה על ידי ג' ב' בשיק שנפרע על ידי עד המדינה אצל חלפן כספים בשכונת גאולה בירושלים.

עד המדינה הבהיר כי בעת חתימת ההסכם ביקש מעורכי דינו שלא לדווח על הלוואה זו על מנת שלא לסבך את ג' ב' לדבריו, הבין מעורכי דינו כי הדבר אושר מול הפרקליטות. בעת שהעיד, משהבין כי הדברים הובאו בפני חוקרי רשות המיסים על ידי ג' ב' בעצמו, חלפה המניעה. כאמור, עד המדינה עמד על דעתו גם כאשר היו דבריו, לכאורה, מנוגדים לעמדת גורמי החקירה והראינו לעיל, כי עמידתו האיתנה בנושא מועד קבלת ההיתרים הראשוניים לא נטענה בעלמא, כי אם מבוססת היא בחיי המעש.

מהימנות עד המדינה

34. עדותו של עד המדינה הותירה רושם מהימן. עדותו היתה בעלת הגיון פנימי סדור וברור, מפורטת והשתלבה באורח מובהק במארג ראיות רב היקף. עד המדינה העיד אודות התפתחות הקשר בינו לבין הנאשם, הטעם שעמד בבסיס תחילת העבודה על הנפקת היתרי כניסה לישראל בתמורה לתשלום ועל התפתחות והשתכללות השיטה. דבריו אלו של עד המדינה, כמו-גם עדותו ביחס לסכומי הכסף שנגבו, סוגי ההיתרים שאושרו, הגורמים שעורבו עם הזמן בביצוע המעשים ועוד, נתמכים על ידי ראיות חיצוניות למכביר, לרבות בעדויותיהם של עדים, אשר על אף היותם בעלי אינטרס מובהק להמעית מחלקם בפרשה זו, אישרו את הגרעין העובדתי שבדבריו של עד המדינה. נוכח תוספות ראיות אלו, וודאי בהצברן, ולמרות הזהירות הרבה בה נקטנו בעת הערכת עדותו של עד המדינה, מצאנו כי ניתן להתבסס עליה מעבר לכל ספק.

35. כאמור, סעיף 54א(א) לפקודת הראיות קובע כי בית משפט לא ירשיע נאשם על סמך עדותו היחידה של שותף שהינו עד מדינה, אלא אם קיימת לצידה תוספת ראיתית מסוג סיוע. לכלל זה מספר חריגים. המחוקק סייג דרישה זו ביחס לעבירת השוחד, וקבע בסעיף 296 לחוק העונשין כי "במשפט על עבירה לפי סימן זה רשאי בית המשפט להרשיע על יסוד עדות אחת, אף אם זו עדות של שותף לעבירה".

הוסיפה הפסיקה וקבעה כי :

"לעניין עבירת השוחד, על פי ההלכה הפסוקה (ע"פ

385/87 תלאוי נ' מדינת ישראל, פ"ד מב(1) 140 (1988)),

אין צורך בסיוע לעדותו של עד המדינה על אף הוראתו של

סעיף 54א רבתי לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-
1971. " (ע"פ 7593/08, 7666/08 **ריטבלט ואח' נ' מ"י**,
פורסם בנבו (01.09.2009)).

ביחס ליתר העבירות המנויות בכתב האישום לא חל הסייג.

36. להלן נפרט את ראיות התביעה אשר תומכות בעדותו של עד המדינה ובכך מחזקות את מהימנות עדותו. בד בבד, יש בראיות אלו כדי להוות תוספת ראייתית מסוג סיוע (אף שלצורך הוכחת עבירת השוחד אין בהן צורך), שכן המדובר בראיות חיצוניות לעדותו של עד המדינה, אשר יש בהן כדי לסבך את הנאשם בביצוע העבירות, ואשר נוגעות הן לשאלות שבמחלוקת במקרה זה, דהיינו מסייעות הן לביסוס גרסתו של עד המדינה כי ההיתרים אושרו בכפוף לתשלום כסף בעבורם וכי המדובר היה בשיטת פעולה שהותוותה בין עד המדינה לבין הנאשם.

יוער עוד, כי אין הכרח שכל ראיה וראיה תהווה ראית סיוע בפני עצמה. הגם שחלקן הארי של ראיות התביעה מקיימות דרישה זו, כפי שנראה להלן, הרי שבכל מקרה הצברן וריבויין מצביע על כך, וכבר נפסק כי:

"למשקלה העצמאי של כל ראיה, מצטרפת המסקנה המתחייבת מריבויין, כאשר ריבוי זה מהווה ראיה בפני עצמו. אין צורך כי כל ראיה תתייחס למלוא החוליות המרכיבות את האירוע ותענה בפני עצמה על כל הקריטריונים הנדרשות מראית סיוע. הדרישה היא כי מכלול הראיות יהווה יחד ראית סיוע" (ראה לענין זה ע"פ 1330/92 **שוורץ נ' מדינת ישראל**, פ"ד נ(5) 749, 759) " [ע"פ 5546/06 **מזערו נ' מ"י**, פורסם בנבו (04/01/07)].

ראיות התומכות בגרסת עד המדינה

37. כאמור בסעיף 29 דלעיל, נמצאו חיזוקים לגרסתו של עד המדינה ביחס למועד תחילת הנפקת ההיתרים, לצד העובדה כי בעבור ההיתרים הראשונים לא גבה כסף, בשונה מחידושם, וכי הונפקו לחמשת פועלי הבניין שמסר את שמם היתרים מסוג **מסחר**. נחזור על עיקרי הדברים:

א. עבדאללה מזייד אחמד, היה בשעתו בן 30, עובד כרצף, אישר שעבד אצל עד המדינה וקיבל ממנו היתר כניסה לישראל מסוג מסחר למשך 6 חודשים וזאת לאחר שהביא לו צילום תעודת זהות בלבד (ת/96א ש. 8 – 13; ש. 22 – 25; ש. לאחר שהביא לו צילום תעודת זהות בלבד (ת/96א ש. 8 – 13; ש. 22 – 25; ש.

39 ; (ת/96). לדבריו לא שילם עבור ההיתר. עיון בפלט אבן החכמים (ת/113 נספח א.15) מלמד כי העד אוהז בהיתר מסוג מסחר מאז 15/10/2012 ואישור זה חודש ברצף 4 פעמים.

ב. שוכרי צאלח, היה בשעתו כבן 40, עובד כרצף, אישר כי עד המדינה, אצלו עבד מספר שנים, השיג עבורו היתר כניסה מסוג מסחר מבלי שנדרש לשלם על כך. מששאל את עד המדינה האם אין בעיה בסוג היתר שכזה, שכן הוא עובד בבניין ולא במסחר, השיב האחרון "זה לא עניין שלך". ההיתר חודש כשלוש או ארבע פעמים.

ג. ראזק צאלח, היה בשעתו כבן 30, עובד כרצף, קיבל היתר כניסה לישראל מעד המדינה למשך 6 חודשים, ללא תשלום. לאחר מכן בעבור חידוש ההיתר שילם 2,000 ש"ח בכל פעם.

ד. מ' מ' י' ח' (ס') היה בשעתו כבן 19.

ה. א' מ' ע' ס' היה בשעתו כבן 21.

38. נקדים את המאוחר ונעיר כבר עתה, כי נטען בס"ק ה' לפרט האישום הראשון לכתב האישום כי "הנאשם אישר הנפקתם של חמש בקשות היתר לכניסה לישראל לתקופה של 6 חודשים, על אף שחלק מהעובדים לא היו יכולים לקבל היתר כאמור עקב חוסר עמידתם בקריטריונים הנדרשים להנפקתו". התביעה לא פירטה בכתב האישום מהם אותם קריטריונים אחריהם לא מילאו מבקשי ההיתרים. בכל מקרה לא הוכח כי לא מילאו אחר קריטריון הגיל. אמנם עד המדינה התייחס לכדאיות שיתוף פעולתו עם הנאשם, בציינו כי בעוד שלשכת התעסוקה הפלסטינית הנפיקה היתרים רק לפועלים שגילם 28 ומעלה, הרי שהנאשם הסכים להסדיר היתרים לפועלים, החל מגיל 18: "...חלקם לא יכלו לקבל אישור כי הגיל שלהם קטן..." (ס/25 ש. 91 – 92; עמ' 29 ש. 2 – 4). עיון בסטטוס ההרשאות (ת/78 ו- ת/79) מלמד כי בסמכות קת"א להנפיק היתר **מסחר** רק לבני 35 ומעלה. דא עקא, כי תוקף סטטוס ההרשאות שהונח לפנינו הינו החל ביום 3/7/2013. לא הונחו בפנינו הנהלים לתקופה הרלוונטית למועד הנפקת ההיתרים **הראשונים** לחמשת הפועלים והתביעה הצבאית לא הציגה שאלות בעניין זה לגורמי המנהל האזרחי, לבסס את טענתה באשר לעמידה בקריטריונים בעת הרלוונטית.

עם זאת, בהתחשב במקצועם ובמקומות עבודתם, עולה כי העובדים הללו לא עמדו בקריטריונים לקבלת היתר כניסה מסוג **מסחר** או **עובד תיירות**.

39. א. ביום 8/7/2013 מילא הנאשם בכתב ידו ואישר בחתימתו 6 היתרי כניסה לישראל מסוג **פגישת עבודה** למשך 6 חודשים לעובדים המנויים במסמך נלווה שכותרתו "הנדון: היתרי כניסה לישראל עבור חנות מזכרות מאר אליאס" (ת/42 א - יב). שניים מהעובדים המנויים ברשימה הוזכרו על ידי עד המדינה כמי שהינם פועלי בניין שעבדו תחתיו והוא השיג עבורם היתרים באמצעות הנאשם: א' מ' ע' ס' ומ' מ' י' ח' (ס'). עד המדינה מסר כי שלושה עובדים נוספים ממשפחת זעול "זה האחיינים שלי ... אבל בוודאות. אני ביקשתי עבור כולם ... אני דיברתי אתכם בחקירה הקודמת לגבי השמות האלה ולגבי הסוג של הנייר שהייתי מביא רק שמות ות.ז. וזהו" (ס/28 ש. 77 - 92).

ב. הנאשם ציין על גבי הבקשות את ההערות הבאות:

- (1) א' מ' ע' ס' – נכתב כי "הנ"ל עובד בתחום התיירות במנזר מאר אליאס, חנות מזכרות + מסעדת תיירים";
- (2) אברהים מוחמד אברהים אלשאמי – נכתב כי "הנ"ל עובד בתחום התיירות במנזר מאר אליאס במסעדה ובחנות המזכרות";
- (3) מחמוד רמזאן מוחמד זעול – נכתב כי "הנ"ל עובד בחנות מזכרות מאר אליאס";
- (4) מ' מ' י' ח' (בבקשה רשום ס') – נכתב כי "הנ"ל עובד בחנות מזכרות מאר אליאס ובמנזר";
- (5) אחמד רמזאן מוחמד זעול – נכתב כי "הנ"ל עובד בחנות מזכרות מאר אליאס";
- (6) מוחמד רמזאן מוחמד זעול – נכתב כי "הנ"ל עובד במסעדת מאר אליאס לתיירות".

ג. הנאשם נשאל מדוע נוסח "הערות הקצין" שונות לגבי כל אחד מהעובדים הגם שהוגשה בקשה זהה לגבי כולם והשיב כי "מבחינתי כ"י זה אותו דבר כי הבעלים זה אדם אחד" משהקשה עליו התובע ושאל האם קיבל אינדיקציה נוספת לגבי מקום העבודה של המבקש, השיב הנאשם "הוא יכול גם לעשות תגבורים" (עמ' 566 ש. 16 - 28).

ד. עלאא חאלק, בעל מסעדה בישראל בשם 'מאר אליאס' וחנות מזכרות בסמוך למנזר 'מאר אליאס' בירושלים, הכיר את הנאשם מתוקף תפקידו במנהל האזרחי והשתתפותו בטקסים של האוכלוסיה הנוצרית באזור. לדבריו הוא מעסיק 4-5 עובדים **בלבד**. חלקם מתגוררים בירושלים (ישראלים שאינם

צריכים היתר) וחלקם בבית לחם. לעובדיו הפלסטינים יש היתר כניסה לישראל מסוג **"היתר כנסייה"**. ככלל הוא זה אשר פנה לנאשם וקיבל ממנו את ההיתרים. לעתים היו פונים העובדים.

עלאא חאלק עיין באסופת המסמכים – ת/42, לרבות במסמך הנלווה לבקשות ואישר כי החותמת על גבי המסמך הנלווה הינה של **המסעדה** שבבעלותו, אך כותרת הבקשה הינה קבלת היתר לעובד **לחנות המזכרות**, זאת שעה שברשותו חותמת נפרדת לכל אחד מהמקומות. בנוסף, לא זיהה את החתימה על גבי המסמך הנלווה, לא זיהה את שמות העובדים שנתבקש כביכול אישור עבורם בשמו ואף לא זיהה את הכתב על גבי בקשות ההיתר (עמ' 119 ש. 1 – עמ' 120 ש. 12).

העד לא נשאל על ידי ההגנה האם עובדי המסעדה משמשים גם כעובדי חנות המזכרות, וזאת לשם תמיכה בגרסת הנאשם, לפיה העובדים מתגברים זה את זה. העד אף לא נשאל האם אפשרי כי הנאשם מילא את הבקשות עבורו, והאם ביקש אי פעם היתר מסוג **"פגישת עבודה"** להבדיל מ"עובד כנסייה".

ה. סא"ל סנדלר העיד כי הוצג לו המסמך הנלווה (ת/42) וציין כי תוכנו תמוה, שכן הוא כתוב בכתיבה צבאית: **"אני לא מכיר פלסטיני שיכתוב 'מבואות העיר בית לחם מחוץ לגדר הבטחוני' ואף לא נתקל מניסיונו המקצועי בבקשות בהן ההנמקה לקבלת ההיתר היתה 'עידוד ענף התיירות' למרות שזה לא מעודד את התיירות בבית לחם כי זה עובדים בישראל"**. זאת ועוד, העד עיין ברשימת השמות וציין כי למיטב ידיעתו לא הועסקו במסעדה או בחנות מוסלמים מחוסאן אלא הועסקו נוצרים מאזור בית ג'אלה ובית לחם (עמ' 410 ש. 23 - 28). לדבריו, בשעתו, אישר לעובדיו של עלאא חאלק היתר מסוג **"עובד כנסייה"** בלבד ולא **"עובד תיירות"** (עמ' 410 ש. 14 - 17).

ו. עד המדינה ועלאא חאלק אינם מכירים האחד את השני.

40. יוצא אפוא, כי יש בראיות שפורטו לעיל כדי לתמוך במהימנותו של עד המדינה. ברי כי המסמך הנלווה שצורף לבקשות – ת/42 הינו מסמך מזויף. נוסח המסמך הינו צבאי; עלאא חאלק לא מזהה את המסמך או את שמות העובדים; עלאא חאלק נהג לקבל היתרים מסוג **"עובד כנסייה"** ולא **"פגישת עבודה"** מסוג תיירות; עובדיו של עלאא חאלק הינם נוצרים מבית ג'אלה או בית לחם ולא מוסלמים מהכפר חוסאן; לעלאא חאלק יש לכל היותר 5 עובדים, חלקם ישראלים; אין זהות בין חנות המזכרות למסעדת 'מאר אליאס'. כלל הבקשות שבת/42 מולאו על ידי הנאשם ואושרו בחתימתו. הנאשם בחר

לציין ביחס לכל אחד מהעובדים הערה שונה, מבלי שהסביר את הבסיס העובדתי לשינוי זה. ההשערות שהעלה הנאשם בעדותו לא נתבררו עם העד עלאא חאלק. במצב דברים זה, בהעדר היכרות בין עלאא חאלק לעד המדינה עולה שאין לאחרון אפשרות לדעת כי שמות הפועלים אותם מסר, כמי שרכש עבורם היתרים מן הנאשם, נכללו בפועל במסמך נלווה מזויף, אלא אם נטל חלק בתהליך הזיוף, גביית הכספים ואישור ההיתרים.

41. א. א' ס' ג' העיד כי עד המדינה מסר לו רשימה של שמות ומספרי תעודות זהות על מנת להדפיסם בטבלה. "לפעמים היה כתוב גם מקום עבודה ולפעמים לא" (עמ' 108 ש. 1 – 2; ת/84). לדבריו עשה כן במשך **כשלושה חודשים החל מסוף שנת 2013** (עמ' 110 ש. 20 – 27). לדבריו הדפיס "אולי עשר, אולי חמש, לפעמים פעם אחת בשבוע, לפעמים פעמיים בשבוע. לא תמיד". גם מספר השמות היה משתנה: "לפעמים 9, לפעמים 11, לפעמים 7" (עמ' 108 ש. 23 – 26). עד המדינה לא הסביר לעד מהי מטרת ההדפסה, אך אמר לו שלא לשמור את הרשימות במחשב. העד לא הכחיש כי ראה את עד המדינה מתעסק עם הניירת אך השיב תחילה כי לא ייחס לכך חשיבות, בהמשך, אישר כי הפסיק לעבוד לאחר שחשד שהמדובר בזיוף, שכן בפועל התעניין במטרת ההדפסה ובטעמים לגזירת והדבקת הטבלאות (עמ' 114 ש. 13 – 14).

א' ס' ג' השיב לשאלת הסגור כי ח' ח' ס' נכח **בהזדמנות אחת** בעת הדפסת הטבלה (עמ' 112 ש. 7 – 12; עמ' 113 ש. 21 – 24).

ב. המסמך הנלווה מיום 8/7/2013 (ת/42) כולל רשימת שמות לצד מספרי תעודת זהות שאינם ערוכים בטבלה; לבקשות להיתר – ת/55 (דו"ח יומי מיום 18/8/2013) צורף מסמך נלווה ובו טבלה אשר בה לא פורטו מקומות העבודה של המבקשים. חלקם הארי של השמות מחוקים בשל היותם מנועים; לבקשות להיתר – ת/57 (דו"ח יומי מיום 22-24/8/2013) צורף מסמך נלווה ובו טבלה אשר בה לא פורטו מקומות העבודה של המבקשים. רק שם אחד מחוק בטבלה. לבקשות להיתר (ת/67) צורפו מסמכים נלווים ובהם טבלה אשר נוספה לה עמודת מקום העבודה.

ראיות אלו מתאימות לעדותו של עד המדינה ויש בהן כדי לתמוך במהימנותו, שכן הן מתיישבות עם גרסתו ביחס להתפתחות שחלה בשיטת העבודה.

ג. חיזוק משמעותי נוסף הן למהימנותו של א' ס' ג', כמו-גם של עד המדינה, מצוי בשילוב בין אמרת העד (ת/84) והמסמך הנלווה לבקשות היתר – ת/67. באמרתו (ת/84 ש. 6) משנשאל אלו מקומות עבודה מילא בטבלה, השיב כי "אני זוכר משהו של מלון זה מה שאני זוכר (פונדוק) משהו כזה". והנה –

מקום עבודתו של המבקש ההיתר בת/67 בשורה 3 לטבלה הינו " Grand Hotel (Bandak)". פשיטא, כי א' ס' ג' לא יכול היה לדעת מה תוכנו של המסמך הנלווה אלמלא הכין אותו בעצמו.

ד. עד המדינה העיד כי ח' ח' ס' נכח רק בהזדמנות אחת, בעת שא' ס' ג' הקלד על המחשב את הטבלה (עמ' 98 ש. 7 - 9). לשאלות הסגור השיב גם א' ס' ג' תשובה זהה. התאמה זו תורמת תרומה ממשית לחיזוק מהימנותו של עד המדינה. עיון בפרוטוקול מלמד על כי א' ס' ג' לא הוכן לשאלה האמורה, אשר נשאלה על ידי ההגנה.

ה. הגב' שרון בראון, ראש מעבדת מסמכים במחלקה לזיהוי פלילי במטה הארצי של משטרת ישראל, חוותה דעתה כי הטבלאות שהופיעו במסמכים הנלווים של ת/55, ת/57 ו-ת/67 "לא הוקלדו ברצף עם שאר הדפסות המסמכים, אלא הושטלו בהם בשלב מאוחר יותר. כמו-כן מצאתי סימנים לכך כי הדפסות המספרים בשורה השנייה מעל הטבלה לא הוקלדו ברצף עם שאר ההדפסות באותה השורה, אלא הושטלו בה בשלב מאוחר יותר. ... בבדיקת הדפסות התאריכים ... מצאתי כי ספרת החודש לא הוקלדה ברצף עם שאר הדפסות הספרות בתאריכים הנ"ל. ... מהאמור לעיל מצאתי סימנים לכך שכל אחד מהמסמכים הנ"ל לא נערך ברצף אחד וקיים חשד שהם אינם אותנטיים" (ת/108).

42. טענה ההגנה כי א' ס' ג' מסר בגרסתו הראשונה (ס/2) תקופה מצומצמת במהלכה הקליד את הטבלאות, דהיינו בין סוף שנת 2013 לבין חודש מרץ 2014. ההגנה הצביעה על סתירה זו בין העד לבין עד המדינה, כפוגמת במהימנותו של עד המדינה. דא עקא, שהגם שלא' ס' ג' אינטרס מובהק לצמצום חלקו במעשים, שכן המדובר בעבירה פלילית (גם אם קיבל חסינות בבית הדין), הרי שחומר הראיות תומך דווקא בתקופה עליה עמד עד המדינה. הראינו לעיל את מועדי המסמכים הנלווים (למשל – ת/55, ת/57 ו-ת/67), המלמדים על כי הדפסת הטבלאות החלה כבר בחודש אוגוסט 2013.

43. כן הצביעה ההגנה על כך שעד התביעה, ח' ח' ס', הכחיש מעורבות בהכנת מסמכים נלווים לבקשות היתרים ומשהוצג לו הנספח לס/28 (המסמכים הנלווים ובהם הטבלאות) ציין כי זוהי הפעם הראשונה כי הוא רואה את מסמך או טבלה מסוג זה (עמ' 226 ש. 28 - 38). לדבריו, אף לא ראה שא' ס' ג' עבד על המחשב במשרד בחווה. סתירה זו, לדידה של ההגנה, מערערת באופן משמעותי את

עדויותיהם של עד המדינה וא' ס' ג'. בחנו טענה זו ומצאנו לדחותה. בהמשך הכרעת הדין נעמוד על טיב היחסים שבין העד לבין עד המדינה. עם זאת, ניתן לציין כבר עתה כי המדובר בעד בעל אינטרסים מובהקים לפגוע בעד המדינה. זאת ועוד, מובן כי ינסה להימנע מלהפליל עצמו במעורבות במעשים. דא עקא, מאחר שעד זה אישר כי נקלע לקשיים כלכליים (עמ' 225 ש. 35 – 38 ; עמ' 226 ש. 14 - 21) ומאחר שכבר עמדנו על כך שנושא נוכחותו **החד פעמית** של ח' ח' ס' הינה עובדה שסביר שלא תתואם בין עד המדינה לא' ס' ג', הרי שראינו לדחות את הכחשתו של ח' ח' ס' במעורבות זו. בנוסף, נוכחותו של ח' ח' מיוחסת לחודש מרץ 2014. מועד זה משתלב היטב עם ההשתלשלות שארעה לאחר מכן. עד המדינה חשש כי הלה ילשין על מעשיו וחדל ממעורבותו במכירת ההיתרים. ביום 23/3/2014 הוזנה לעד המדינה מניעה משטרתית מלהיכנס לישראל. גם נסיבות אלו תומכות בנוכחותו של חמודה חלמי בפגישה האמורה.

44. א. ז' ע' ח' ס', סוחר ופעיל בארגוני שלום, העיד (בניגוד להכחשתו הגורפת באמרותיו הראשונות – 8/ס, 9/ס), כי בעבר הוציא היתרי כניסה לישראל למטרת פעילות "שלום". היתרים אלו היו קצרי מועד (יום או יומיים). באחד הימים פנה אליו עד המדינה והציע לו להוציא עבור אנשים היתרים למשך 6 חודשים, בתמורה ל-4,000 ₪. "בהתחלה הוא אמר לי להביא נייר עם שם ומספר תעודת זהות... הייתי נותן לו בנייר בוא נגיד חמש או שש שמות, היה מחזיר לי... ארבע שאלה מותר להם ואלה מנועים... ואם מישהו מותר לו לקבל היה מבקש ממני צילום של תעודת זהות שלו..." (עמ' 158 ש. 4 - 10). המדובר היה באישור מסוג פגישת עבודה למשך 6 חודשים. גרסתו לגבי כמות השמות שהעביר לעד המדינה ומספר ההיתרים שהונפקו עבורו לא היתה אחידה. בעדותו מסר: "עשיתי בערך 25 – 30 אישורים" (עמ' 158 ש. 14). העד הכחיש את דברי עד המדינה לפיהם הנפיקו כ-60 היתרים יחדיו וכי ז' העביר למעלה ממאה שמות, שחלקם היו מנועים (עמ' 180 ש. 25 – 32 ; עמ' 181 ש. 5 - 8). במהלך עימות שביצע מול עד המדינה (ת/92) אישר ז', כי העביר לעד המדינה 40 שמות ואף זיהה שני שמות שצוינו בטבלאות שהוצגו לו. באמרתו הודה בהעברת 30 – 40 שמות לעד המדינה (ס/10 ש. 47).

בחקירתו הנגדית השיב כי לכל היותר הרוויח ממכירת ההיתרים כ-10,000 ₪. העבודה על ההיתרים היתה בתקופה שבין חודש ספטמבר 2013 עד חודש פברואר 2014, בתדירות של כפעם או פעמיים בחודש. לדבריו הפסיק לעסוק במכירת היתרים שכן נעצר בחודש פברואר 2014 על ידי הרשות הפלסטינאית בחשד לעבירה בהקשר זה.

העד ידע לציין מספר שמות של עובדים להם השיג היתרים : נ' ס' (אחיו), מ' ס', א' ס' וא' ס' (אחייניו) (ס/10 ש. 55 – 58 ; ש. 70 - 75), **חאלד שאער** (ס/10 ש. 141 - 148), **ונצרי שושה** (ס/10 ש. 187 - 196)

ב. חרף סתירות בין עדותו של עד המדינה לבין עדותו של ז' ס' באנו לכלל דעה כי יש בליבת גרסתו של האחרון עדי לתמוך בעדותו של עד המדינה ולהעיד על מהימנותו. ז' ס' מאשר את שיטת הפעולה עליה העיד עד המדינה ובכלל זה העברת שמות לצד צילומי תעודות זהות בלבד, ללא מסמך נלווה נוסף; העובדה כי חלק מן השמות שהעביר לא קיבלו היתר שכן היו מנועי כניסה לישראל; העובדה כי עד המדינה דרש 4,000 ₪ בעבור כל היתר (סכום שנחלק בינו לבין הנאשם – מ.ה.); העובדה כי סוג ההיתר שהתקבל היה מסוג פגישת עבודה למשך 6 חודשים למרות שהמבקשים היו פועלי בניין. עוד נבהיר כי לא ראינו כל משמעות ראייתית לעובדה כי ז' ס' לא ידע מה מקור ההיתרים, שכן עד המדינה העיד כי שיטת העבודה התאפיינה במידור. עד המדינה לא פירט בפני הנאשם מה מקור השמות שהעביר ומנגד – לא פירט בפני "שותפיו" לאיסוף השמות מיהו הגורם המאשר את ההיתרים. משכך, גם אין רבותא לעובדה כי הנאשם הזין לזיאד מניעת אג"ם בגינה נמנע חידוש היתר כניסתו לישראל. יתכן שדווקא מניעה זו אשר הוזנה לפני שז' החל לעבוד עם עד המדינה על מכירת ההיתרים, היא אשר הביאה לכך שנדרש ל"הכנסה" נוספת.

ג. גם טענת ההגנה לפיה עדותו של ז' הינה תולדה של העובדה כי עד המדינה מהלך עליו אימים וכי אין תוכנה אמת נדחית על ידנו כבלתי סבירה בהינתן מארג הראיות, הכולל עדויות של פועלים רבים אשר העידו כי רכשו מז' היתר כניסה לישראל מהסוג הנטען. אלמלא היה ז' מעורב במכירת ההיתרים לעובדים אלו, הרי שלא יכול היה לדעת אל נכונה, כי הונפק עבורם היתר מסוג פגישת עבודה למשך 6 חודשים, כפי שאכן אירע בפועל.

אכן, עד המדינה נקב במספר רב יותר של היתרים שהשניים הפיקו יחדיו ואף נקב בסכומי כסף ניכרים יותר אותם הרוויח ז' ס', ביחס לגרסתו של האחרון ואולם פער זה ניתן להסבר ברצונו של ז' לצמצם את חלקו ככל שניתן:

(1) נ' ס', מסגר, מסר בחקירתו כי לאחר שמסר צילום של תעודת זהות קיבל מאחיו, ז' ס', היתר כניסה לישראל למשך 6 חודשים למטרת **פגישת עבודה** [העד השתמש במילים – חיפוש עבודה]. כעבור כחודשיים נלקח ממנו האישור, בבדיקה במחסום בצור הדסה (ת/103).

(2) חאלד שאער, טייח, מסר בחקירתו כי בחודש 9/2013 נתן לז' ס' צילום

תעודת זהות וקיבל היתר כניסה לישראל למשך 6 חודשים למטרת **פגישת עבודה**, באמצעותו נכנס לישראל לעבוד. בעבור ההיתר לא שילם (ת/104).

(3) נצרי שושה, מסגר, מסר בחקירה כי העביר לז' ס' את שמו ומספר תעודת הזהות שלו וכן 4,000 ₪, על אף שז' ביקש כי ישלם 6,000 ₪, וקיבל היתר כניסה לישראל למשך 6 חודשים למטרת **פגישת עבודה**. באמצעות האישור עבד בירושלים בבניין. העד נחקר יום 29/9/2014 ומסר כי מזה "חצי שנה שהוא [ז' ס'] לא עושה אישורים" (ת/106), דהיינו מאז סוף חודש מרץ 2014, בהתאמה לעדותו של עד המדינה.

ד. ביחס לעובדים הבאים, אשר העידו כי רכשו היתר מז' ס' מסר האחרון כי אינו מזהה את שמם ולכן אינו יודע האם מכר להם היתרים. יותר מכך, הכחיש מכירת היתר בסכומים כפי שתוארו על ידם. כבר ציינו כי רצונו של ז' לצמצם את חלקו בפרשה אינו פוגע בלזז עדותו. קל וחומר, אין בכך כדי לפגום בכנות עדויות העובדים:

(1) ראיד פנון, מסר בחקירתו כי כשנה לפני מסירת העדות (אוקטובר 2013 לערך) שילם לז' ס' 6,000 ₪ עבור היתר כניסה מסוג **פגישת עבודה** למשך 6 חודשים. לשם כך הביא לזיאד צילום של תעודת הזהות וכרטיס מגנטי. באמצעות ההיתר נכנס לישראל במשך כשלושה חודשים עד אשר נתפס על ידי שוטרי מג"ב בצור הדסה והובהר לו כי אישור זה אינו מתיר עבודה בישראל (ת/88).

עיון בפלט אבן חכמים (א.6 בנספח) מלמד כי הונפק לעד היתר פ"ע בין התאריכים 1/9/2013 – 27/2/2014 (וראו בקשת היתר ת/58). במערכת אבן מתגלגלת לא הוזנה הערת עובד על שמו.

(2) אחמד סואד, מסר בחקירתו כי ביום 1/9/2013 קיבל היתר כניסה לישראל מסוג **פגישת עבודה** למשך 6 חודשים, אותו קנה בתמורה ל- 7,500 ₪ מז' ס'. עוד ציין כי מסר לו צילום של ת.ז. שלו בלבד (ת/89).

עיון בפלט אבן חכמים (ו.2 בנספח) מלמד כי הונפק לעד היתר פ"ע בין התאריכים 1/9/2013 – 27/2/2014 (וראו בקשת היתר ת/58). במערכת אבן מתגלגלת לא הוזנה הערת עובד על שמו.

(3) מג'די שכארנה, נגר, פנה לז' ס' וביקש כי ישיג עבורו היתר כניסה לישראל. האחרון ביקש 6,000 ש"ח, אך ברשות העד היו רק 5,000 ש"ח במזומן ואותם שילם לז' ואף מסר לו צילום תעודת זהות. העד קיבל היתר למשך 6 חודשים למטרת **פגישת עבודה** (ת/99).

(4) ר' ס', רצף, קיבל היתר כניסה לישראל מסוג **פגישת עבודה** החל מחודש ספטמבר 2013, למשך 6 חודשים, בתמורה ל-4,500 ש"ח ששילם לז' ס'. באמצעות ההיתר עבד בבניין בתוככי ישראל (ת/101א; ת/101ב).

(5) חסן רבחי אברהים שכארנה, בן 22 מנחלין, עובד בחקלאות-זיתים, העיד כי שמע מאנשים בכפר חוסאן כי ניתן לפנות לז' ס' על מנת לרכוש היתרי כניסה לישראל. בשנת 2013 פנה אליו, נתן לו תצלום של תעודת זהות וכן שילם לו 7,500 ₪. היתר הכניסה מסוג **חיפוש עבודה** [צ. ל. פגישת עבודה – מ.ה.] התקבל בתוך שלושה או ארבעה ימים. תוקף ההיתר היה ל-6 חודשים (ת/58 מסומן 240). בהיתר השתמש על מנת להיכנס לירושלים ולחפש עבודה.

עיון בפלט אבן חכמים (ו.18 בנספח) מלמד כי העד קיבל היתר פ"ע החל מ-28/8/13 ל-6 חודשים.

(6) סא"ל זאבי נדרש להתייחס לאישור שקיבל חסן רבחי אברהים שכארנה (ת/58 מסמך 240), בהינתן עדותו של הנ"ל וציין כי "מי שנתן לו את זה [ההיתר – מ.ה.] חרג מהנהלים, אני משתמש במילים עדינות. חיפוש עבודה זה לזמן קצר יותר ומוגבל בשעות", בנוסף הדגיש כי היתר לעבודה בחקלאות מתקבל דרך לשכת התעסוקה ולא דרך המת"ק (עמ' 311 ש. 26 – 38).

(7) סא"ל זאבי ציין עוד כי עובד בניין אינו יכול לקבל היתר כעובד תיירות, אלא היתר למטרת מסחר או BMC, אם עומד הוא בתנאים.

45. א. עד המדינה העיד כי הנאשם ביקש ממנו להעביר שמות של פועלים על מנת להכין להם היתר מסוג **עובד כנסייה**, בגינם גבה מחיר גבוה יותר, בסך 4,000 ₪ לעובד (עמ' 32 ש. 28 – עמ' 33 ש. 2; ס/25 ש. 212 - 227). עד המדינה מסר את שמותיהם של העובדים ואלו העידו בפנינו ותמכו בגרסתו של עד המדינה וחזקו את מהימנותו. ההגנה טענה כי מאחר שהעובדים לא ידעו לציין מיהו מקור ההיתר הרי שאין בעדויותיהם כדי לקשור את הנאשם לביצוע העבירות. כבר עמדנו על כך ששיטת המידור אינה יכולה בהקשר זה לפעול לטובת הנאשם. פשיטא, כי עד המדינה לא יכול היה לדעת כי פועלי בניין (רצפים ומסגרים) קיבלו היתר מסוג כנסייה למשך שנה, אלמלא היה מעורב ביחד עם הנאשם במכירת היתרים אלו:

(1) מ' ע' א' ח' ס', בן 27, **רצף**, העיד כי עד המדינה פנה אליו ואמר "שאם אני

צריך אישור הוא יעשה לי. הוא עשה לי אישור כנסייה לתקופה של שנה" החל מיום 12 ביוני 2013 (עמ' 193 ש. 28). ההיתר הוצג על ידי העד באולם בית הדין. בעבור היתר זה שילם 4,000 ₪. ההיתר אפשר לו לעבוד בישראל, וכך עשה במשך 8 חודשים. לדברי העד אין כל קשר בין עבודתו לבין הכנסייה. עוד סיפר כי גם אחיו שילם בעבור היתר אך מסוג פגישת עבודה למשך 6 חודשים.

עיון בת/45 מלמד כי הנאשם אישר לעד היתר מסוג **עובד כנסייה** למשך שנה, החל מיום 12/6/2013.

(2) מ' א', אחיו של מ', העיד כי קיבל מעד המדינה, באמצעות אחיו, היתר מסוג פגישת עבודה. העד העביר צילום של תעודת זהות וסך של 2,000 ₪. הקשר של העד לעד המדינה נעשה באמצעות אחיו.

(3) מחמד דאוד מוחמד צאלח, **מסגר**, ביקש מעד המדינה היתר כניסה לישראל "והוא אמר שאין בעיה אבל זה יעלה לי כסף... בסביבות 10-12 אלף" (עמ' 203 ש. 22 - 23). ואכן עד המדינה הביא לעד היתר מסוג **עובד כנסייה**, תקף למשך שנה וגם לאביו של העד השיג אישור מסוג זה בתמורה ל- 8,000 ₪. העד ואביו השתמשו בהיתר לחיפוש עבודה בירושלים. למיטב זכרונו הונפקו היתרים אלו בחודש אוגוסט 2013 לערך.

עיון בת/45 (היתר 8) מלמד כי הנאשם אישר בכתב ידו ובחתימתו לעד זה היתר מסוג **עובד כנסייה** החל מיום 22/4/2013 למשך שנה. בהערות הקצין נכתב: "הנ"ל עובד הפטריארכיה הארמנית". לבקשה זו **לא צורף מסמך נלווה**.

(4) דאוד צאלח, בן 59, **מסגר**, העיד כי שילם עבור היתר **כנסייה** שהשיג עבורו עד המדינה 8,000 ₪. המדובר בהיתר שתקף למשך שנה. העד הוסיף כי באמצעות האישור נכנס לירושלים ונסע לבקר קרובי משפחה ביפו. לדבריו: "החייל שבמחסום יודע שזה היתר עבודה, כאילו אני הולך לעבוד בכנסייה" (עמ' 212 ש. 24 - 25).

(5) אחמד צאלח העיד כי קיבל היתר מסוג **עובד כנסייה** מעד המדינה למשך שנה, על מנת לעבוד איתו "בגבס וצבע ושיפוצים ... בירושלים בבית שמש" (ת/97 ש. 6 - 25). כן מסר כי עבד בבית הנאשם (או אחיו) "עשיתי אבן בכניסה לבית" (ת/98 ש. 14). ממסמך ת/45 עולה כי ההיתר החל מיום 20/6/2013.

ב. עיון בת/45 מלמד כי הנאשם הוא אשר אישר את היתר הכנסייה למ' ע' ח' ס', אף שעל גבי המסמך הנלווה נרשם שם שגוי – **ABDELKARIM**. כן אישר

את היתר הכנסייה למוחמד דאוד מוחמד צלאח ולאחמד צאלח. לדברי הנאשם, טעויות בפרטים שפורטו על גבי מסמכים נלווים הינם דבר שבשגרה וכי לא השית ליבו לכך.

בחקירתו הנגדית אישר הנאשם כי תקופה ממושכת היתה סמכות להנפיק היתר מסוג עובד כנסייה למשך 180 יום בלבד. לאחר מכן הוסמך ליתן היתר למשך שנה (עמ' 545 ש. 30 – 34). הנאשם שלל את טענת התובע הצבאי לפיה סמכות זו הוענקה רק לרמת"ק (בהעדר סטטוס הרשאות מהמועדים הרלוונטים סברנו כי התביעה לא הצביעה על ביסוס לטענתה זו. גם סא"ל זאבי לא נשאל על כך).

בכל מקרה, פשיטא, כי עד המדינה לא יכול היה להיות בקיא במועד בו שונו סמכויות גורמי המת"ק ביחס להיתר **עובד כנסייה**. אשר על כן, העובדה כי ידע להעיד על כי האישורים ניתנו למשך שנה, באופן התואם את המציאות, תומכות בעדותו באופן משמעותי.

46. גם עדותו של ג' ב' תומכת בעדותו של עד המדינה. הלה אישר כי מאחר שנקלע למצוקה כלכלית ביקש מעד המדינה הלוואות. לאחר זמן מה, ביקש כי הכספים לא יגיעו מעד המדינה אלא מאחרים, בתיווכו, שכן היה מודע לכך שעד המדינה זקוק בעצמו לכסף נוכח ההשקעה בחוות הבקר, זאת אף במחיר של תשלום ריבית בגובה 50% (עמ' 454 ש. 27 – עמ' 455 ש. 7).

ביום 4/3/14 בשעה 17:00 לערך, פנה לעד המדינה וביקש כי ישיג עבורו הלוואה בסך 100,000 ₪. עד המדינה הסביר כי הוא יסע דרך כביש 6 לצפון ויביא את הכסף. ואכן, בסמוך לחצות חזר עם 97,000 ₪ ואת 3,000 השקלים הנותרים מסר שיעביר בתוך מספר ימים. מששאל מהיכן הכסף השיבו עד המדינה כי מקורו בנאשם. בתמורה להלוואה זו הוחזרו לנאשם 150,000 ₪ שנרשמו על גבי שתי המחאות בסך 75,000 ₪ כל אחת. העד זיהה את השיקים עליהם חתם וכן את הרישום על גבי הספחים של המחאות "י" (ס') (ת/110 א-ד). נדגיש כי עד המדינה מסר תיאור זהה ביחס לכל אחד מרכיבי הסיטואציה (השעות ביום, הנסיעה לצפון, סכומי הכסף, מועד הפרעון ועוד).

עדות זו פתחה פתח להצגת ראיות הקשורות לחקירת עד המדינה, העד ג' ב' ועדים אחרים ברשות המיסים ואולם לא ראינו כי יש לראיות אלו השלכה על עניינו של הנאשם, משום שהתמונה העובדתית שהוצגה לנו הינה חלקית ולעד המדינה לא ניתנה ההזדמנות להגיב לטענות שהושמעו כלפיו. זאת ועוד, דווקא

התנהלותו של עד המדינה במשפט זה מלמדת על כי לא ביקש להרחיב את יריעת המחלוקת ואלמלא היה המשך חקירתו הנגדית מתעכב, לא היה מספר אודות הלוואה זו מהנאשם. עיון בחקירתו הראשית של עד המדינה מלמד על כי לא מסר את פרטיו של האדם לו הלווה כסף עד כי היה זקוק להלוואה בעצמו (עמ' 39 ש. 8 - 9). עד המדינה הסביר, כי רק כאשר הבין שהנושא הועלה על ידי ג' ב' בעצמו ולאחר שראה ראייה התומכת בדבריו, נאות לפרט נושא זה בפנינו. ונזכיר – כי מלכתחילה ביקש עד המדינה שלא יחויב לשתף את חוקריו בחקירה המתנהלת ברשות המסים, נושא שפורט בסעיף 23 לעיל.

העד ג' ב' אישר עוד, כי עד המדינה טען כבר בשנת 2012 כי הלה חייב לו 3,000,000 ₪ (עמ' 455 ש. 33 – 2; עמ' 460 ש. 1 – 32; ס/36; ס/37). העד אמנם לא הסכים עם הטענה האמורה, אולם ניתן לראות כי דברי עד המדינה לא הומצאו לטובת משפטו של הנאשם, אלא נטענו כבר לפני שנים מספר. גם דבריו של עד המדינה לפיהם נפגש עם הנאשם והעד ג' ב' במספר הזדמנויות, חלקן עסקיות, נתמכו בעדותו של ג' ב'.

אמרות הנאשם

47. הנאשם הכחיש בחקירותיו במצ"ח כי מכר היתרי כניסה לישראל בתמורה לכסף או טובת הנאה והכחיש כי אישר בקשות להיתרים בניגוד לפקודות או לנהלים או בדיעבד (ת/1 עמ' 9 ש. 7 – 12; עמ' 10 ש. 23 – עמ' 11 ש. 3; ת/10 עמ' 4 ש. 9 – 11; ת/11 עמ' 5 ש. 18 – 25; ת/12 עמ' 1 ש. 24 – 25). הנאשם שלל את טענת עד המדינה כי היה מעורב בדרך כלשהי בשיטת הנפקת ההיתרים (ת/13 עמ' 1 ש. 18 – עמ' 2 ש. 3).

48. משנשאל האם אי פעם ביקשו אנשי עסקים טובה כלשהי אותה עשה עבורם הנאשם, השיב האחרון כי "לגיטימי שכל איש עסקים יבקש עבור האנשים או המשפחה שלו אישורים, זה עבור כל אנשי העסקים" (ת/1 עמ' 10 ש. 19 – 22; עמ' 12 ש. 1 – 4).

49. הנאשם הסביר כי הוא מאשר "מאות ואלפי בקשות ואני מסתכל על נתונים של בן אדם ולא האיש עצמו. שכל עוד עפ"י קריטריונים, אני מאשר" (ת/2 עמ' 6 ש. 1 – 2; ההדגשות הוספו).

50. אשר לסוגיית צירוף המסמכים הנלווים כאסמכתא לבקשות מסר הנאשם כי "חוץ מחידוש אני צריך לקבל מסמכים נלווים ... לא קרה שחתמתי על בקשה מבלי לקבל מסמכים נלווים" (ת/1 עמ' 7 ש. 16 – 20). משנשאל האם הנפיק לבני שיח היתרים לבני משפחה או פועלים ללא מסמך, השיב: "לא, אלא אם כן שזה

היתר למטרת צרכים אישיים שלא דורשת שום מסמך... (ת/1 עמ' 12 ש. 9 – 13 ; וראו גם ת/2 עמ' 14 ש. 5 – 17).

בעימות שנערך בין הנאשם לבין עד המדינה (ת/94) פירט הנאשם (בעמ' 6) מהם הקריטריונים לקבלת היתר "פגישת עבודה – תיירות": "תושב צריך להיות ללא מניעה כלשהי, מחזיק כרטיס חכם (מגנטי), מעל גיל 18 ובטופס בקשה צריך בול של עשרה שקלים ונלווה לזה מסמך של משרד התיירות הפלסטיני או מיזם כלכלי בענף התיירות. (מסמך מבעל העסק)".

51. בהידרשו באופן פרטני לבקשות להיתרים לעובדים של בני שיח המחזיקים בהיתר BMC מסר כי "איש עסקים שיש ברשותו היתר מסוג BMC יכול להתקשר ישירות לאחד הקצינים במנהא"ז ולבקש היתר עבור 'אנשי המפתח' שלו או משפחה ... מבחינת פרוצדורה הם מעבירים את אותם מסמכים למנהא"ז ועומדים באותם קריטריונים הרלוונטיים לסיבת ההיתר" (ת/1 עמ' 4 ש. 26 - עמ' 5 ש. 4).

52. הנאשם הסביר כי אין זה חריג כי נציג המבקש יגיע למת"ק עם בקשה ריקה שתמולא במקום, לרבות על ידי הנאשם (עמ' 7 ש. 2 - 11).

53. הנאשם נשאל האם הוא מכיר את "זיאד עריידי" והשיב בשלילה. כן נשאל האם העביר לו' ס' היתרים והשיב: "לא. השם שלו לא מוכר לי ולא, חד משמעית" (ת/9 עמ' 4 ש. 1 - 8). מיד לאחר מכן אישר, כי הוא חשד בז' ס' כמי שמכר היתרים מטעם אירגוני שלום ולכן הזין לו מניעה (ת/9 עמ' 4 ש. 9 - 16). משנשאל הכיצד אפשרי הדבר כי ז' ס' מכר לפועלים היתרים הכתובים בכתב ידו וחתומים בחתימתו השיב כי אין לו סמכות לאשר היתרים הקשורים לארגוני "שלום" והדבר נעשה על ידי סגן רועי אביתה (ת/9 עמ' 4 ש. 19 - עמ' 5 ש. 15). משהובהר על ידי החוקרת כי אין המדובר בהיתרי כניסה לפעילי ארגוני שלום, אלא לפועלי בניין, חזר הנאשם על הכחשתו בדבר מכירת ההיתרים, אך לא שלל את האפשרות כי חתם על היתרים כדין "משם אין לי כל דרך לדעת אם ההיתר הגיע ליעדו... ואין לי יכולת לעשות את זה" (ת/9 עמ' 5 ש. 16 - עמ' 6 ש. 6). והוסיף כי יתכן שהוא חתום על ההיתרים לעובדים אלו, שכן הוא חותם על מאות היתרים (ת/9 עמ' 8 ש. 4 - 9). לדבריו, זיהה את כתב ידו על גבי הבקשות להיתרים של ר' ס', חאלד שאער, נ' ס', חסן שכארנה, ראיד פנון, אחמד סואד, מג'די שכארנה, אך ציין כי הינם חסרים מסמך נלווה. הנאשם הדגיש כי מסמך שכזה חייב להימצא וככל הנראה לא נערך חיפוש מתאים במת"ק. כן אישר את כתב ידו וחתמתו על גבי הבקשות להיתרים של נצרי שושה, אחמד זעול ומוחמד זעול וציין כי אלו מלווים במסמך כנדרש. לבקשתו של נצרי שושה צורף מסמך מפארק מוראד

לתיירות ולבקשות האחרונים צורף מסמך של חנות המזכרות 'מאר אליאס' (ת/9 עמ' 8 ש. 10 – עמ' 9 ש. 18).

הנאשם ציין כי הוא מכיר את עלאא חאלק ואת עסקיו. לדבריו, מעיון בת/42 עולה כי המסמך הנלווה אינו נראה מזויף וככל הנראה זהו הטעם לאישור הבקשות (ת/9 עמ' 10 ש. 6 – 18; ת/11 עמ' 6 ש. 1 – עמ' 7 ש. 1; וראו עם ת/13 עמ' 8 ש. 6 – עמ' 9 ש. 23).

54. הנאשם ציין כי כל הבקשות שהגיש עד המדינה נבדקו על פי הקריטריונים המחייבים להנפקת היתרים (ת/10 עמ' 2 ש. 17 - 19). בהתאם לעסקיו של עד המדינה ההיתרים שניתן היה לאשר עבורו הינם "מסחר, יכול להגיש פ"ע ויכול לבקש גם צרכים אישיים או חג או תפילות או טיפולים רפואיים" (ת/10 עמ' 3 ש. 16 - 18). הנאשם הוסיף כי לאחר בדיקת הקריטריונים "במקרה הזה שמדובר בבקשות תיירות, **כחלק מעידוד הענף**, הייתי מאשר אותם" (ת/13 עמ' 5 ש. 4).

55. הוצגו לנאשם בקשות ההיתרים ע"ש עבדאללה מזייד חסן אחמד, רזק ע"א רחים אחמד צאלח, שוכרי ע"א רחים אחמד צאלח והלה אישר את כתב ידו על גבי בקשות ההיתרים למטרת מסחר ואישורן בחתימתו (ת/11 עמ' 3 ש. 1 - 7). הנאשם שלל את הטענה כי אישר את ההיתרים על מנת שפועלים אלו יוכלו להיכנס לישראל ולשפץ את בית אחיו. עוד לדבריו, בחידוש בקשת מסחר אין צורך במסמך נלווה.

56. הוצגו לנאשם בקשות ההיתרים שאושרו למטרת **עובד כנסייה** ע"ש מוחמד צאלח ושוכרי צאלח וכן את המסמך על גביו אישר היתר עובד כנסייה למ' ס'. הנאשם אישר את כתב ידו וחתימתו על גבי הבקשות (ת/15 עמ' 5 ש. 10 – עמ' 6 ש. 13).

57. הנאשם נשאל האם שוחח עם עד המדינה על בעיותיו הכלכליות והשיב תשובה מתחמקת: "יכול להיות לא זוכר, ברגע שאנחנו מדברים בצורה שוטפת, כדי לקנות את האמון של הבן-אדם אתה נכנס איתו בשיחות על כל דבר, אני אקנה את האמון של אנשי העסקים בזמן שאנחנו צריכים אותם במשימות שוטפות כמו "בשובו אחים" או במבצעים אחרים שהיו לנו". משכך נשאל האם עד המדינה הציע לו עזרה כפתרון לבעיותיו הכלכליות והשיב: "לא זוכר מה הוא הציע לי. אבל אף פעם לא קיבלתי ממנו ולו פרוטה" (ת/10 עמ' 5 ש. 3 - 9).

עדות הנאשם

58. גם בעדותו הכחיש הנאשם אישור היתרים בתמורה לתשלום. הנאשם העיד כי כל פועלו בתחום אישור ההיתרים נגזר מהמדיניות שהוכתבה בנהלים ובסטטוס ההרשאות.

59. הנאשם הכחיש כי הלך בפני עד המדינה אודות מצבו הכלכלי הקשה (עמ' 482 ש. 22 – 35). אף כי לא שלל שהנושא עלה והסביר כי ש"הכוונה שלא דיברתי איתו על מצוקה כספית כמו שהוא תיאר כאן שבכיתי לו, אם אמרתי לו מזל טוב על הג'יפ, אני לא הייתי מרשה לעצמי לקנות כי אין לי, דברים מהסוג, לכאן הכוונה. לא בכיתי והתמסכנתי לו" (עמ' 487 ש. 35 – עמ' 488 ש. 17).

60. הנאשם העיד כי עד המדינה, ככל מחזיקי היתר BMC, נהג לבקש היתרים מסוגים שונים עבור אנשי מפתח בעסקיו ועבור משפחתו (עמ' 474 ש. 11 – 13). יחד עם זאת, היו בקשות אלו צריכות לעמוד בכל הקריטריונים שנקבעו בנהלים וההיתרים ניתנו רק על פי צורך אמיתי (עמ' 558 ש. 22 – 36).

בחקירתו הנגדית אישר כי **לא היתה הצדקה שעד המדינה יבקש להנפיק אישורים מסוג עובד כנסייה** (עמ' 537 ש. 27 – 32). יחד עם זאת, נוכח עסקיו בתחום השכרת הרכב, במסעדת אל חוסייני ובתחום השכרת הדירות, היתה הצדקה לאשר עבור עובדיו היתר מסוג **עובד תיירות**. משעומת עם דבריו בחקירתו לפיהם היתר עובד תיירות היה דרוש לעד המדינה לצורך העובדים במסעדה בלבד (ת/12 עמ' 9 ש. 6 – 9; ת/13 עמ' 4 ש. 23 – 24) השיב כי "התיירות היא גלגל ענק. ברח לי מהראש יתר העסקים שלו" (עמ' 537 ש. 33 – 36).

הנאשם עומת עם דבריו בחקירה לפיהם **"צ'יפר"** את עד המדינה בהיתרים והסביר כי "זה מתוך עצבים שיצא לי צ'יפרתי וזה גם בגלל שהעברית שלי מוגבלת אבל נתתי לו מה שהוא ביקש הכוונה". עם זאת, הנאשם לא ידע לתת תשובה לשאלה איזה היתר קיבל עד המדינה כהטבה שאינו זכאי לה, בתמורה למידע (ת/112 חלק 25 החל מדקה 15:15; עמ' 594 ש. 33 – עמ' 595 ש. 30).

61. הנאשם הסביר כי בשל עומס המשימות נהג לטפל בבקשות להיתרים במרוכז בשעות הערב והלילה. זו גם הסיבה בגינה לא שם לב לכך שחלק מהמסמכים הנלווים יכלו להיראות חשודים. וכך תיאר את אופן עבודתו: "... שאני בודק בדבוקות ואני עובר על כל הבקשות שיש לי, מאות בקשות שאני רץ איתן **אחרי שהחילים רשמו לי סטטוס למטה**, אם אני רואה מסמך נלווה ועומד בקריטריונים אני מאשר ורץ. אני לא ארד לרמה של מספר 8 נראה עקום כי זה לא הבקשה היחידה שיש אצלי ... אני לא יכול להתעמק ולראות שכל מסמך איזה רמת אמינות יש בו" (עמ' 481 ש. 3 – 9). הנאשם העיד כי מקובל לתקן את הבקשות נוכח הטעויות שנעשות בהכנתן ולעתים אף לכתוב את הבקשות עבור המבקש. לשאלת התובע השיב כי לא זכורה לו סיטואציה בה **מילא** בקשה עבור עד המדינה, אם כי לא שלל זאת לחלוטין (עמ' 588 ש. 34 – 37). עוד מסר, כי אין מניעה כי מסמך נלווה יתייחס למספר אנשים בו זמנית.

62. הוצגו לנאשם בקשות להיתרים לעובדים במסעדת מאר אליאס (ת/42) והנאשם ציין כי על אף שיש שוני בין חנות המזכרות לבין המסעדה, הרי שמסמך נלווה שכזה הינו תקין. הנאשם אישר כי כתב ידו רשום על בקשות אלו. משעומת עם דבריו של העד עלאא חלאק, לפיהם לעובדיו הפלסטינים במסעדת מאר אליאס ובחנות המזכרות יש היתר מסוג **עובד כנסייה** ולא מסוג **עובד תיירות** שלל זאת והוסיף כי בעבר אישר לעד היתרי **עובד תיירות** עבור מלצרים במסעדה (עמ' 565 ש. 14 – 27).

לנאשם הוצגה הבקשה להיתר עובד כנסייה של מוחמד דאוד צאלח (ת/45, 8) ואישר כי כתב ידו על גבי הבקשה. הנאשם מסר כי על אף טעויות הכתיב שבבקשה ועל אף העובדה שלעובד נוסף שנתבקש עברו היתר, באותו מסמך נלווה, היה קיים היתר בתוקף, הדבר לא עורר את חשדו, טרם מתן האישורים. ככלל ציין, כי מסמכים רבים היו מוגשים עם שגיאות מסוגים שונים (בשם המבקש, בשם מקום העבודה, טבלאות עם שמות כפולים, החסרה של ספרה בתעודת זהות, העדר חתימה ועוד) ולפיכך "לא נכנס לציציות של כל מסמך כדי לדעת מה הטעויות שנופלות, הטעויות הן נפוצות ... ולכן הפסקתי להסתכל, העיקר שיש את המסמך" (עמ' 588 ש. 3 – 21).

הוצגו לנאשם בקשות להיתרים לעובדי פארק מורד (ת/54). הנאשם אישר את חתימתו על גבי בקשתו של העובד נצרי שושה (ת/54, 60-52) וציין כי לא שוחח אודות היתר זה עם עד המדינה או ז' ס'.

הוצגו לנאשם הבקשות שסומנו ת/57, הכוללות שתי טבלאות, אותן הכין א' ס' ג'. בטבלאות אלו כלול העובד אמיר דנדיס בכל אחת מן הטבלאות (מס' 9 ומס' 5). עיון בבקשות מלמד כי במקום המיוחד לחתימת המבקש מצויה חתימה הכתובה על גבי כל הבקשות באותו עט ובאותה דיו. משנשאל הנאשם מי הגורם שאמור להיות חתום במקום הרלוונטי השיב תחילה כי "מגיש הבקשה" ולא העובד (עמ' 578 ש. 26 – 29). לאחר מכן, משעומת עם העובדה כי שמה של מבקשת הבקשה (מס' 1) מופיע במקום החתימה השיב כי מי שחתום זה "**התושב עצמו**" (עמ' 579 ש. 2 – 3). לאחר מכן ציין כי שתי האפשרויות קיימות: "אם התושב עצמו לא נמצא אז מגיש הבקשה חותם" וכי בכל מקרה אין הקפדה על החתימה (עמ' 579 ש. 5).

בקבוצת הבקשות ת/62 כלולים גם ר' ס' וחאלד שאער, אשר העידו כי רכשו היתר מז' ס'.

הנאשם אישר כי כתב היד על גבי בקשות שסומנו ת/58 הינו שלו וכך גם ביחס לבקשות שסומנו ת/60 ו- ת/61 ביחס לכתוב בדיו אדום (עיון בבקשות אלו מלמד

כי הן כוללות אישורים לעובדים של עד המדינה לגביהן ציין כי שילמו עבור ההיתרים (חסן שכארנה, ראיד פנון, אחמד סואד ושוכרי צאלח).

63. הנאשם מסר כי בשנת 2012 התקשרה אליו אחת החיילות שתחת פיקודו ומסרה כי הובא לידיעתה כי ז' ע' ס' מוכר היתרים. לאחר שבדק עם עד המדינה וחמודה חלמי את נכונות המידע הזין לזיאד מניעת אג"ס. כחודש לאחר מכן, כאשר הגיע ז' ס' למת"ק לקבל היתרים, ראה אותו הנאשם בחלון קבלה מספר 5, בדק את פרטיו במערכת ומשהבין במי המדובר גירש אותו מן המת"ק. נוכח דברים אלו נשאל הנאשם הכיצד מסר בחקירה כי אינו יודע מיהו ז' ס' (ת/9 עמ' 3 ש. 19 ואילך). הנאשם השיב כי "אני לא זוכר שמות ואני צריך לראות תמונה" (עמ' 600 ש. 26 – עמ' 601 ש. 12).

64. הנאשם אישר כי הכיר את ג' ב' באמצעות עד המדינה, אך הכחיש מתן הלוואה כלשהי למעורב זה כמו-גם לעד המדינה.

מהימנות הנאשם

65. התרשמנו כי הנאשם מסר עדות מיתממת ועמומה, בבחינת "כל האפשרויות פתוחות", כאשר עשה מאמץ להתאים את גרסתו לראיות שהובאו בפרשת התביעה. הנאשם לא נתן הסבר לתהיות רבות שעלו מעדותו של עד המדינה ותשובותיו היו מתחמקות או שנמנע מלהשיב. כמו-כן, גרס, כי כל מעשיו בתחום אישור ההיתרים נגזרו מהמדיניות שהוכתבה בנהלים ובסטטוס ההרשאות, אך במקביל עמד על כך כי הנהלים לא תמיד בוצעו (למשל, נוהל מתן היתר עובד תיירות – ת/81). נדגים קביעות אלו:

א. **מצבו הכלכלי של הנאשם** (ניתוח מצבו הכלכלי של הנאשם ידון בעיקר ביחס לראיות המתייחסות לחלק השני של כתב האישום) – בחקירתו הראשית של הנאשם באופן נחרץ כי התלונן בפני עד המדינה אודות מצבו הכלכלי. כך גם עשה בתשובה לשאלתו הראשונה של התובע בנושא זה. ואולם, מיד כשעומת עם תשובותיו במצ"ח שינו תשובותיו גוון. לפתע הודה הנאשם כי שוחח עם עד התביעה אודות מצבו הכלכלי, אך הסביר כי לצד העובדה כי אמר שאין הוא יכול להרשות לעצמו רכישות של רכבי פאר, לא התלונן אודות מצבו.

ב. **אי מתן העדפה בבחינת בקשות להיתרים לבני שיח** – הנאשם העיד כי בדיקת בקשות להיתרים לבני שיח נעשתה באותו האופן בו בדקו בקשות של אחרים (אם כי לעתים ניתן היה "לקדם בתור", אם נכחו במקום). הראינו כי בחקירתו במצ"ח משהטיח בו סרן פרנקן כי חתם על היתרים "בדרך לא דרך, לא על פי הפקודות, בצורה מוזרה..". השיבו הנאשם באומרו: **"הבן אדם**

מביא לי מידע, צ'יפרתי אותו בהיתרים". הסבריו לאמירה זו, כפי שהובאו לעיל, היו מתחמקים שעה שהנאשם תלה את תשובתו ב"עצבים" בחקירה ובחוסר ידיעה של השפה העברית. תשובות אלו ראינו לדחות. ניכר כי הנאשם שלט בשפה העברית במהלך חקירותיו וידע ליתן הסברים, לשיטתו לטענות וראיות רבות אשר הוטחו בו. העובדה כי השיב מתוך עצבים, אינה מלמדת על כי התשובה אינה אמת וכי הנאשם נכשל בלשונו. זאת במיוחד משהנאשם הסתבך בהסבריו ביחס להטבה (צ'ופר) שקיבל עד המדינה בתמורה למידע שכביכול מסר.

בנוסף, הסביר הנאשם כי עד המדינה נהג לבקש היתרים עבור "אנשי מפתח" בעסקיו. ואולם, גרסה זו לוקה בשניים. האחד – הפועלים אשר העידו/נחקרו במשטרה וסיפרו כי עד המדינה השיג עבורם היתרים (בתשלום) היו פועלים פשוטים (רצפים, נגרים ומסגרים) ולא בעלי משרות בכירות; השני – עד המדינה כלל לא נשאל על ידי ההגנה ביחס להשגת היתרים לבעלי משרות בכירות בעסקיו. זאת ועוד, הגם שהנאשם אישר כי לא היתה הצדקה ולא עלה צורך לאשר לעד המדינה היתרי כניסה מסוג **עובד כנסייה**, לא הניח הנאשם הסבר לכך שאישר בקשות שכאלו לעובדיו של עד המדינה (בקשות שככלל נטולות מסמך נלווה, יש לומר). מתשובותיו של הנאשם בנושא זה, ניתן ללמוד על דרך מתן תשובותיו במשפט זה. הנאשם נשאל על נושא אחד – היתרים לעובדי כנסייה, אך בחר להשיב על נושא אחר – היתרים מסוג עובד תירות (ראו עמ' 537 לפרוטוקול).

תהייה נוספת העולה מגרסאותיו של הנאשם נוגעת ללב הדברים ממש. אם ממילא היה מאשר לעד המדינה את בקשותיו, לכל העובדים (למעט המנועים) מבלי לדקדק בצרכים האמיתיים של העסק, תוך הסתפקות בהיכרות בן השיח או העסק בלבד – אזי, מדוע היה על עד המדינה לטרוח ולהגיש בקשות להיתרים שאינו זקוק להם (למשל, עובד כנסייה) ויסתכן בסירוב הבקשה או מדוע נדרש להעסיק אדם לטובת הכנת מסמכים נלווים פיקטיביים, כל זאת, אם די היה בכך שיגיע לפגישה עם הנאשם ויקבל את מבוקשו? לנאשם לא היה הסבר לתהייה זו.

ג. **רישום הבקשות בכתב ידו של הנאשם ואישור הבקשות בחתימתו** – אכן, דבריו של הנאשם לפיהם מקובל היה לתקן בקשות או למלא בקשות ריקות במת"ק נתמכו על ידי סא"ל זאבי וסא"ל סנדלר. כך גם לגבי בדיקת בקשות להיתרים ברצף. יחד עם זאת, לא היה בפיו של הנאשם הסבר לכך שעד המדינה וז' ס' ידעו, ביחס לכל אחד מהעובדים המנויים לעיל, נתונים אודות

סוג ההיתר ותקופת זמן ההיתר, במיוחד אם טען כי לא שוחח אודות עובדים אלו עם עד המדינה או ז'. כעולה מעדותו של סא"ל זאבי תקופת מתן ההיתר נתונה לשיקול דעתו של הנאשם. הוא אינו מחויב לאשר את מלוא התקופה. העובדה כי עד המדינה ז' ס' ידעו למסור פרטים ביחס להיתרים הללו מחייבת את המסקנה כי היו מעורבים בהליך אישורים.

בתוך כך יש להידרש לבקשות ההיתרים לעובדים במסעדת מאר אליאס (ת/42). בתשובותיו לתהיות שהעלו אישורים אלו (ללא הפרדה בין חנות המזכרות למסעדה; פועלים מוסלמים מחוסאן חלף פועלים נוצרים מבית ג'אלה או בית לחם; מתן אישור למספר רב של פועלים ביחס לכמות העובדים בפועל וכיוצ"ב) העיד הנאשם על עובדות שלא אושרו על ידי העדים האחרים. בהקשר זה נמנעה ההגנה מלהציג לעד התביעה הרלוונטי, עלאא חאלק, שאלות שיתמכו בגרסתו הכבושה ו"המותאמת" של הנאשם. העד לא נשאל האם נכון כי היה מתבצע "ערבוב" בין עובדי חנות המזכרות לעובדי המסעדה; האם נכון כי לעתים ביקש וקיבל עבור עובדיו היתר מסוג "עובד תיירות"; האם היה מעסיק עובדים מוסלמים; האם נזקק לעובדים רבים כל-כך. הימנעות ההגנה מלתמוך את עדותו של הנאשם בעובדות מפי הגורם הרלוונטי לעניין אומרת דרשני. אין בית הדין טוען כי על הנאשם להכיר כל עובד ועובד בכל בית עסק. עם זאת, שעה שסא"ל זאבי ידע לומר כי עלאא חאלק מעולם לא העסיק מוסלמים מחוסאן, גם בחלוף שנים מביצוע תפקידו כקת"א, ובהינתן כי הנאשם אישר היכרות טובה עם עסק זה, הרי שמצופה היה כי יבסס את גרסתו הכבושה כדבעי. משלא עשה כן, חשודה הגרסה על אמיתותה.

ביחס לגורם החותם על גבי הבקשות (כמבקש) ניתן להדגיש היטב את שיטת מתן התשובות העמומות של הנאשם, בבחינת מותיר את כל האפשרויות פתוחות: על גבי הבקשות שנתפסו וסומנו ת/57 מצויות חתימות שאין בינן לבין שם המבקש כל קשר. משנדרש הנאשם להתייחס לכך שהנושא לא עורר את חשדו ביחס לחוקיות הבקשות השיב תחילה כי החותם הוא מגיש הבקשה, דהיינו נציג העסק. לאחר מכן השיב כי החותם או מבקש הבקשה. לאחר מכן ציין כי שתי האפשרויות קיימות ולבסוף מסר כי כלל אין הקפדה על קיומה של חתימה.

ד. **היכרותו של הנאשם עם השם ז' ס'** – בניסיון להראות כי מקפיד הוא על טוהר המידות בתחום ההיתרים, ידע הנאשם לתאר לפרטי פרטים את היתקלותו עם ז' ס' בחלון מספר 5 במת"ק (עמ' 478 ש. 20 ואילך; עמ' 600 ש.

26 ואילך). ואולם, בחקירתו, משהוצג לו כי ז' ס' מעורב במכירת היתרים עליהם הוא חתום, מסר הנאשם כי הוא אינו יודע במי המדובר. תשובתו לפיה אין הוא זוכר שמות והזיהוי נעשה על פי תמונה אינה סבירה בנסיבות העניין, משוללת הגיון ולא זכתה לאמונו. לטעמנו המדובר בניסיון סרק להרחיק עצמו ממעורבותו בסחר ההיתרים. מהראיות שהובאו בפנינו עולה כי הנאשם שמע מחיילת ששירתה במנהל האזרחי על כי ז' ס' עוסק במכירת היתרים. לביסוס שמועות אלו פנה לעד המדינה ולח' ח' ס' והם השיבו כי השמועות מבוססות. מיד לאחר מכן הזין הנאשם לזיכרון מניעת אג"ס. במועד זה טרם פגש בזיכרון ולא ראה אותו. לאחר כחודש הגיע זיכרון למת"ק לשם קבלת היתרים, **מיד** כשהזין את פרטיו וראה את שמו הבין במי המדובר ו"העפתי אותו משם". משמע, הזיהוי הוא על פי השם ולא על פי המראה. לכן – הצגת תמונתו של זיכרון לנאשם לא היה בה כדי להואיל.

ה. **הכחשת מתן הלוואות** – הנאשם הכחיש כי נתן הלוואות לעד המדינה. עד המדינה ציין כי בשתי ההזדמנויות נסע עם הנאשם לבית חמו וחמותו ומשם נטל הנאשם את הכסף. באורח פלא, לא נשאל עד המדינה שאלות לעניין מיקום בית החם והחמות או תיאור בית זה, ללמדנו כי גרסה זו משוללת יסוד. דומה, כי ההגנה נמנעה מכך במכוון שמא יעלה כי עד המדינה יודע פרטים אלו. חומר הראיות לא מלמד על כי עד המדינה הגיע לבית החם והחמות בהזדמנויות אחרות.

ו. **שימוש בביטויים זהים** – משהוצגה לנאשם, במהלך חקירתו מיום 31/12/14, הפללתו של עד המדינה, הסביר הנאשם, בין היתר, כי אישר את בקשותיו לאחר שנבדק כי התקיימו הקריטריונים שנדרשים והוסיף כי "במקרה הזה שמדובר בבקשות תיירות, **כחלק מעידוד הענף**, הייתי מאשר אותם" (ת/13 עמ' 5 ש. 4). עיון בת/42 מעלה כי בנימוקי הבקשה (סעיף 3) נרשם: "הנני מבקש לאשר לעובדים שלי היתרי כניסה לישראל **כחלק מעידוד ענף התיירות** בעיר בית לחם". שימוש באותו הביטוי מעלה את החשד כי הנאשם הוא אשר אחראי על הניסוח גם על גבי המסמך הנלווה שבת/42.

סיכום ביניים

66. כאמור, קבענו כי עדותו של עד המדינה מהימנה ולה תימוכין רבים העולים כדי ראיית סיוע, מקום בו סיוע שכזה נדרש. משכך ראינו להשתית עליה ממצאים. מנגד ראינו לדחות את עדותו של הנאשם, תוך שפירטנו את הטעמים לכך בהרחבה.

הוכח כדבעי אפוא, כי בעקבות מצבו הכלכלי של הנאשם הציע האחרון לעד המדינה להנפיק עבורו היתרי עבודה בתמורה ל- 2,000 ₪ בעבור כל היתר. לאחר זמן מה הפכה הצעה זו לשיטת פעולה במסגרתה מסר עד המדינה שמות של עובדים פוטנציאליים לנאשם והלה אישר בעבורם היתרי כניסה לישראל, למעט בעבור מי שהוגדרו במערכת הממוחשבת כמנועי כניסה לישראל. מעת לעת הנחה הנאשם את עד המדינה הנחיות באשר לאופן העברת רשימת השמות אליו. תחילה הועברו שמות ומספרי תעודת זהות בלבד, לאחר מכן הועברו מסמכים בהם הודבקה טבלה שמנתה את שמות המבקשים לצד מספר תעודת הזהות שלהם ובהמשך נוספה לטבלאות אלו עמודה שכללה את מקום העבודה הפיקטיבי של המבקשים. הנאשם נתן בידי עד המדינה דוגמה של מסמך נלווה ועד המדינה הדביק עליו את הטבלאות שהוכנו על ידי א' ס' ג'. חלק מהעובדים עבדו תחת עד המדינה ואחרים היו פועלים ששמש קובץ ברשימות. בעבור כל ההיתרים קיבל הנאשם תמורה בדמות כסף מזומן. הסכום שקיבל הנאשם בעבור כל היתר נע בין 2,000 ₪ ל- 4,000 ₪. בהתאם השתנה סוג ההיתר (פגישת עבודה - עובד תיירות, מסחר או עובד כנסייה) ומשכו (שישה חודשים עד שנה). מעשיו אלו של הנאשם החלו במהלך המחצית השנייה של שנת 2012, אך הלכו והתעצמו ככל שנקף הזמן, עד שהגיעו לשיאם במהלך החודשים אוגוסט – אוקטובר 2013. עד המדינה העביר לנאשם את הכסף במזומן במספר הזדמנויות. בסך הכל קיבל הנאשם מעד המדינה, כתשלום בעבור אישור ההיתרים סך העולה על 250,000 ₪. העובדים אשר קיבלו את ההיתרים לא היו זכאים להיתר שניתן להם וזאת בשים לב למקצועם (פועלי בניין: רצפים, מסגרים, נגרים; או עובדי חקלאות) ולמקום עבודתם ואלו ניצלו את ההיתר לשם כניסה לישראל על מנת להיטיב את פרנסתם.

שוחד (פרט אישום 1)

67. סעיף 290 לחוק העונשין המגדיר את עבירת השוחד קובע כדלקמן:
 "עובד הציבור הלוקח שוחד בעד פעולה הקשורה בתפקידו, דינו – מאסר עשר שנים או קנס".

כדי לבסס הרשעה בעבירת שוחד יש להוכיח כי נתקיים היסוד העובדתי של העבירה המורכב משלושה רכיבים:
 א. על נוטל השוחד להיות **עובד ציבור**;
 ב. כי הדבר שקיבל הוא שוחד, כלומר **קיבל מתנת** כלשהו, שניתן להתייחס אליה כאל שוחד (לפי סעיף 293 לחוק העונשין) לרבות כל טובת הנאה;

ג. טובת ההנאה או נטילת השוחד היא **בעד פעולה הקשורה בתפקידו של עובד הציבור**.

"ודוק; היסוד העובדתי ברכיב השלישי, הוא קשר סיבתי עובדתי בין השוחד לבין פעולות עובד הציבור. לדרישה זו שני היבטים: האחד, מבטא את הצורך בקיום קשר סיבתי בין המתת לבין פעולה הקשורה בתפקידו של עובד הציבור והאחר, מבטא את הידיעה בדבר קיומו של קשר סיבתי כזה" (ע"פ 6916/06 **ארמון אטיאס נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 29.10.2007, להלן: "פרשת ארמון אטיאס").

סעיף 293 לחוק העונשין מפרט את דרכי השוחד:
"אין נפקא מינה בשוחד –

- (1) אם היה כסף, שווה כסף, שירות או טובת הנאה אחרת;
- (2) אם היה בעד עשיה או בעד חדילה, השהיה, החשה, האטה, העדפה או הפליה לרעה;
- (3) אם היה בעד פעולה מסויימת או כדי להטות למשוא פנים בדרך כלל;
- (4) ...
- (5) אם ניתן מידי הנותן או באמצעות אדם אחר; אם ניתן לידי הלוקח או לידי אדם אחר בשביל הלוקח; אם לכתחילה או בדיעבד; ואם הנהנה מן השוחד היה הלוקח או אדם אחר;
- (6) אם תפקידו של הלוקח היה של שררה או של שירות; ...
- (7) אם נלקח על מנת לסטות מן השורה במילוי תפקידו או בעד פעולה שעובד הציבור היה חייב לעשותה על פי תפקידו."

68. אשר ליסוד הנפשי, עבירת השוחד הינה עבירת התנהגות. משכך, המחשבה הפלילית הנדרשת היא מודעות לטיב המעשה (נטילת השוחד בעד פעולה הקשורה בתפקיד) ולקיום הנסיבות הרלוונטיות (היותו עובד ציבור). על קיומה של הכוונה הפלילית ניתן ללמוד, בדרך כלל, מתוך הנסיבות ונדירים המקרים בהם אפשר להוכיח את היסוד הנפשי מפיו של הנאשם. "הווה אומר, כי עבירת השוחד תתגבש ותתקיים, אם נתכוון מבקש טובת ההנאה לגמול לנותנה בפעולה שהוא מבצע במסגרת תפקידו כעובד ציבור" (ע"פ 355/88 **לוי נ' מדינת ישראל**, פ"ד מ"ג (3), 221, 234).

מן הכלל אל הפרט

עובד ציבור

69. הנאשם, המשרת כקצין צה"ל בשירות קבע, הוא עובד ציבור, בהתאם להגדרה בסעיף 34 כד לחוק העונשין:

"עובד הציבור" –

(1) עובד המדינה, **לרבות חייל כמשמעותו בחוק השיפוט הצבאי**, תשט"ו-

1955"

המתת - בעד פעולה הקשורה בתפקידו

70. דומה כי תשלום כסף בתמורה לקבלת היתרי כניסה לישראל מהווה מתת בעד פעולה הקשורה בתפקידו, בהינתן כי הנאשם, כקצין תיאום אזרחי, אמון על אישור היתרי כניסה לישראל, והדברים אינם צריכים ביאור נוסף או הרחבה. ברי, כי כאשר על הכף מונח מצד אחד תשלום כסף בסכומים בלתי מבוטלים ומן העבר השני – מצוי אמון הציבור בעובד הציבור כי יבצע תפקידו בהתאם לשיקול דעת מקצועי וענייני ולא יושפע משיקולים זרים, הרי שהנאשם היה מצוי בניגוד עניינים מובהק, מפניו נועדה עבירת השוחד להגן (ראו ע"פ 121/88 **מדינת ישראל נ' דרוויש**, פ"ד מה (2) 663).

71. פשיטא, כי הנאשם היה מודע לכך שהכסף ניתן לו בתמורה לאישור היתרי הכניסה לישראל, פעולה אשר בוצעה על ידו מתוקף הסמכויות שניתנו לו מכוח תפקידו. נזכיר כי המדובר בסכומי כסף משמעותיים, אשר הנאשם היה היוזם לקבלתם ובהמשך אף שכלל את דרכי הפעולה עד אשר הפכו אלו לשיטה לגריפת כספים בתמורה לאישור היתרי כניסה לישראל. משכך, אנו קובעים כי עלה בידי התביעה הצבאית להוכיח יסודות עבירה זו.

72. אמנם הראינו כי מכירת ההיתרים החלה בשנת 2012. עם זאת, משהתביעה הצבאית בחרה לייחס לנאשם ביצוע עבירה זו החל מהמחצית השנייה של שנת 2013, לא סברנו כי בהעדר עתירה של התביעה הצבאית, יהיה זה ראוי, כי בית הדין מיוזמתו, ירחיב את היקף עובדות פרט האישום הראשון, כך שהרשעתו של הנאשם, תיוחס על פני תקופה נוספת, מוקדמת לזו שצוינה בכתב האישום. קביעתנו זו אינה מתעלמת מכך שלבית הדין נתונה הסמכות לכך (והדברים יפורטו ביחס לפרט אישום 12).

זיוף מסמך בכוונה לקבל דבר (פרט אישום 2)

73. סעיף 414 לחוק העונשין קובע כלדקמן:

"זיוף" - אחת מאלה:

- (1) עשיית מסמך הנחזה להיות את אשר איננו, והוא עשוי להטעות;
- (2) שינוי מסמך - לרבות הוספת פרט או השמטת פרט - בכוונה לרמות, או ללא סמכות כדין ובאופן הנחזה כאילו נעשה השינוי בסמכות כדין;
- (3) ...

עבירת הזיוף המיוחסת לנאשם קבועה בסעיף 418 מציגה, לפיו:

"זיוף מסמך בכוונה לקבל באמצעותו דבר, דינו - מאסר שלוש שנים".

74. נטען בכתב האישום, כי מאחר שהנאשם ביקש מעד המדינה כי ימלא מראש את טפסי בקשות ההיתרים, נתן בידו דוגמא למסמך נלווה על מנת שיעזר בו ועד המדינה (באמצעות א' ס' ג') הכין טבלאות המפרטות את שמות המבקשים, אותן שיבץ בטופס מסמך נלווה פיקטיבי, אזי היה הנאשם שותף לזיופם של המסמכים הנלווים.

לאחר בחינת התשתית הראייתית באנו לכלל דעה כי התקיימו יסודות עבירת הזיוף כדבעי. התשתית העובדתית מלמדת שהנאשם הנחה את עד המדינה באשר לאופן העברת רשימות מבקשי ההיתרים, כך שבועד שבתחילה הועברו שמות ומספרי תעודות זהות בלבד, נדרש עד המדינה בהמשך להכין מסמכים נלווים בהם רוכזו השמות בטבלה ולאחר מכן נדרש להוסיף לטבלאות אלו עמודה בה פורט מקום העבודה הפיקטיבי. חומר הראיות מלמד עוד כי המסמכים הנלווים שהוכנו צורפו לבקשות אותן אישר הנאשם, ובהמשך אף הוכנסו למעטפות הדו"ח היומי שבמת"ק כאינדיקציה וכאסמכתא לקיומו של הליך תקין של אישור הבקשות. תכלית זו של זיוף המסמכים הנלווים, היא הנותנת כי הנאשם ביקש לקבל באמצעות הזיוף "דבר", דהיינו, לוודא כי בעת ביקורת/פיקוח/בדיקה אחר מתן האישורים במת"ק, לא יתגלה הקשר הפלילי שקשר עם עד המדינה למכירת ההיתרים בתמורה לכסף. אמנם, עד המדינה הוא אשר ביצע בעצמו ובהסתייעות באחר את פעולת הזיוף הפיזית ואולם עשה כן בהנחיית הנאשם, אשר אף מסר בידו דוגמת טופס, כדי שהביצוע יתאים לדרישות בשטח. אין חשיבות לשאלה

האם הנאשם זייף במו ידיו את הטפסים, שכן די בכך שעשה כן באמצעות אחר, עברו ובידיעתו, שאז ניתן לראות בו מבצע עיקרי (והשווה ע"פ 8721/04 **אוחנה נ' מדינת ישראל**, פורסם בנבו 17.6.07; ע"פ 4980/07 **אלון כהן נ' מדינת ישראל**, פורסם בנבו 4.11.2010).

אשר לסוגיית מודעותו של הנאשם, דומה כי אין להכביר על כך מילים והדברים ברורים. משהגיש עד המדינה את הבקשות לאישור וצירף אליהן את המסמכים הנלווים המזויפים, הנושאים חתימה של גורמים במשרד הקישור הפלסטיני או גורמים נוספים על פי העניין, פשיטא כי היה הנאשם מודע לכך שעד המדינה אינו מהווה את אחד הגורמים הללו ואינו יכול להגיש בשמם את הבקשות. אשר על כן, אנו קובעים כי הוכחו יסודות העבירה.

חריגה מסמכות עד כדי סיכון בטחון המדינה (פרט אישום 3)

75. סעיפים 68 ו-73 לחש"ץ הם הסעיפים המגדירים את העבירה האמורה, ונביאם כלשונם:

"68. **חריגה מסמכות**: חייל שחרג במזיד מן הסמכויות שניתנו לו לביצוע תפקידו בצבא (בפרק זה – חרג מסמכות), דינו – מאסר שנה;

73. **חריגה מסמכות עד כדי סיכון בטחון המדינה**: חייל שחרג מסמכותו ובמעשהו זה פגע, או עלול היה לפגוע בבטחון המדינה או בפעולות הצבא, או בפעולותיהם של כוחות מזוינים הפועלים בשיתוף עם הצבא, דינו – מאסר חמש שנים; התכוון בכך לפגוע בבטחון המדינה או בפעולות כאמור, דינו – מאסר עשר שנים".

כפי שניתן לראות, די בקיומה של פגיעה בכוח לביטחון המדינה, אף אם זו לא נגרמה בפועל, כדי לקיים את הרכיב התוצאתי שבעבירה (והשווה ע/118/93 **סגן פרנקו נ' התובע הצבאי הראשי**, פד"ץ 1993, 203; ע/6/09, ע/8/09 **התובע הצבאי הראשי נ' רב"ט אדרי** (לא פורסם, ניתן ביום 19/3/2009).

המחוקק נקט במונח "במזיד" על מנת לבטא את רמת המחשבה הפלילית הנדרשת להרשעה בעבירה האמורה. עם זאת, בהתאם לסעיף 90א לחוק העונשין, פורש המונח כ"מודעות". יוצא אפוא, כי מקום שבו היה הנאשם מודע לכך שהוא חורג במעשיו מסמכותו, הוא נחשב כמי שעשה את מעשהו "במזיד".

76. ככלל, סמכויותיו של הנאשם לאשר היתרי כניסה לישראל הוגדרו ותוחמו בנהלים שנקבעו לעניין זה, אשר עודכנו מעת לעת (למשל, ת/81) ואשר נפרטו להוראות ישימות בהוראות "סטטוס ההרשאות" (ת/78, ת/79). הנאשם ביקש לשכנענו כי הותרה חריגה מנהלים והוראות אלו, חריגה שהותוותה בהוראות שבעל פה. עם זאת, הנאשם בחר שלא לזמן עדים הרלוונטים לטענות אלו (למשל, סגן רע"ן אג"ס במנהא"ז, רס"ן משה טטרו) ולפיכך לא עלה בידו לשכנענו כי כך הדבר. גם מפקדיו של הנאשם אשר העידו כעדי תביעה לא תמכו בטיעונו לעניין החריגה מההוראות הכתובות.

תכלית תפקידו של הנאשם, בתחום ההיתרים, לאשר כניסה לישראל רק לפלסטינים אשר כניסתם מחויבת על פי מטרת ההיתר. כך למשל, כניסתם של פלסטינים למטרת "תיירות" או "פגישת עבודה – לעובד תיירות", רק למי שיכול לתרום לכלכלת האזור בתחום זה (בהינתן כי עונה הוא ליתר הקריטריונים).

משכך, אין הנאשם מוסמך לאשר היתר כניסה לתוככי ישראל למטרת מסחר או תיירות או עובד כנסייה, עבור פועלים העובדים בתחום הבניין והחקלאות. ברור כי חטא הנאשם לסמכויותיו בעשותו כן. זאת ועוד, הנאשם אינו מוסמך ליתן היתרי עבודה בתחומי ישראל. משכך, ביודעו שההיתר שאישר ינוצל לטובת כניסה לישראל למטרת עבודה בתחומי הבניין והחקלאות, הרי שגם בכך יש כדי ללמד על החריגה מסמכותו בעת אישור בקשות ההיתר. לא בכדי, מסרו חלק מן העובדים, כי כאשר נבדקו במחסומי הכניסה לישראל, הוחרמו מידיהם היתרי הכניסה לישראל באשר לא היתה הלימה בין המטרה אשר נכתבה עליהם לבין מטרת הכניסה לישראל בפועל. כמו-כן למדנו, כי היתה קיימת מכסה ביחס למטרות היתר מסוימות. פשיטא, כי שעה שמכסות אלו מולאו על דרך של אישור היתרים "פיקטיביים" למטרה האמורה, נמנעה היכולת להשלים את המכסה לטובת מי שבפועל נדרש לה. במצב דברים זה, גרם הנאשם במעשיו לתוצאה הפוכה מזו שנתכוונו לה מלכתחילה, דהיינו, עלול לגרום הוא לפגיעה בענף הרלוונטי ולפגיעה בתיירות או בכלכלת האזור.

77. האם עלולים היו מעשיו של הנאשם לפגוע בביטחון המדינה?

ההיגיון הפשוט וניסיון החיים מלמדים על כי התשובה לשאלה זו בחיוב. אמנם, לא יוחס לנאשם כי התיר את כניסתם לישראל של מי שהיו מנועי כניסה מטעמי בטחון או מטעמים אחרים. בנוסף, לכאורה עמדו המבקשים בקריטריונים הרלוואנטיים לסוג ההיתר שהונפק. יחד עם זאת, נמצאנו למדים, כי לא היתה קורלציה בין מקום העבודה ופרטי המעסיק הנטענים במסמך הנלווה או מקום העבודה ופרטי המעסיק אשר נכתבו בכתב ידו של הנאשם על גבי טופס

הבקשה לבין מקום העבודה בפועל ופרטיו האמיתיים של המעסיק. במצב דברים זה, לא ניתן היה לנטר ולפקח באורח אפקטיבי אחר סיבת הכניסה לישראל של אוחו ההיתר ולוודא כי הינו מגיע למקום אליו הוא מורשה להגיע ולא למקום אחר – אליו אינו מורשה. למותר לציין, כי האוחז בידו היתר כניסה לישראל קלה כניסתו לשטחיה עשרות מונים ממי שנמנע ממנו היתר שכזה. אין גם צורך להכביר מילים אודות החששות הביטחוניים בפניהם ניצבת מדינת ישראל וניצבים תושביה, בכלל ובעת הרלוונטית לכתב האישום, בפרט. משכך, הננו קובעים כי עלול היה להיגרם פגיעה לביטחון המדינה.

78. לעניין התקיימות היסוד הנפשי, יפים לענייננו קביעות בית הדין הצבאי לערעורים

בעניין רב"ט אדרי שלעיל:

"אכן, לצורך הרשעה בעברה שבה אנו עוסקים, אין מוטל על התביעה הנטל להראות שהנאשם ידע פוזיטיבית כי מעשיו עלולים לגרום לפגיעה בביטחון המדינה. די בכך שהיה ער לאפשרות שכזו ועצם עיניו מפניה. כידוע, לעניין המחשבה הפלילית שקולה עצימת העיניים למודעות בפועל ומשמשת תחליף לה (ע"פ 5734/91 מדינת ישראל נ' לאומי ושות' בנק להשקעות בע"מ, פ"ד מט(2) 4, 17 (1995)... אמרו, אפוא: מקום שבו התעורר בלבו של הנאשם חשד ממשי לקיומה של הנסיבה (כי מעשיו עלולים לסכן את ביטחון המדינה או לפגוע בפעולות הצבא), והוא עצם עיניו מפני אפשרות התגשמות סכנה זו, גם אם לא אווה בהתממשותה ואפילו חשש מפני התממשותה, הוכחה אחריותו בעברה אשר בה אנו דנים. כל שנדרש לה לתביעה להוכיח בעניינו של המערער דכאן הוא שהוא היה מודע לאפשרות שמעשיו יגרמו לפגיעה בביטחון המדינה, או שעצם עיניו בפניה... חזקה היא על כל שומר במחסום, אשר נועד לתכלית ביטחונית, דהיינו למנוע כניסה של בלתי מורשים לתחומי מדינת ישראל, כי ידע שהעברת אנשים בלתי מורשים בתמורה לבצע כסף עלולה לסכן את ביטחון המדינה ואת פעולות הצבא. מקום שבו קיים חשש שמא אותם 'מועברים' כלל לא ייבדקו כנדרש, מועצם הסיכון ומועצמת הידיעה כי הוא עלול להתממש".

79. על הנאשם הוטלה מתוקף תפקידו וסמכויותיו אחריות מן המעלה הראשונה לשמור על בטחונה של מדינת ישראל. למעשה, גם הנאשם הווה שומר במחסום, כאשר קבע מי הם אלו אשר יכולים לחצות את המחסום ולקבל היתר כניסה לישראל ומי הם אלו שלא יוכלו לקבל את ההיתר הנכסף. מעשיו של הנאשם מלמדים על כי הבין את גודל האחריות אל מול גודל הסטייה מחובה זו, שאחרת לא היה מבקש מעד המדינה לזייף מסמכים נלווים מהם ניתן לכאורה להסיק כי

פועלי הבניין להם אישר את היתרים עובדים בתחומים כגון – תיירות, כנסייה או מסחר, באופן שהסווה על ביצוע העבירה.

הנאשם אף לא טען כי אין במעשיו חשש לביטחונה של המדינה. נהפוך הוא. משהוצג לו בחקירותיו כי זיאד היה מעורב במכירת היתרים ציין כי יש לשימו במעצר ולהעמידו לדין. כך גם ביחס לעד המדינה. נזכיר עוד, כי הנאשם התגאה בכך שסילק את זיאד מהמת"ק והזין לו מניעת אג"ם משאושש את המידע שקיבל על כך שהלה מעורב במכירת היתרים לפעילי שלום. הדברים מדברים בעד עצמם. משכך, אנו קובעים כי עלה בידי התביעה להוכיח יסודות עבירה זו.

סיוע לכניסה לישראל בניגוד לחוק הכניסה לישראל (פרט אישום 4)

80. כתב האישום מייחס לנאשם עבירה של סיוע לכניסה לישראל בניגוד לחוק, מאחר שחתם על אישורי כניסה לישראל לאותם פלסטינים אשר שילמו בעד היתרים אלו, ובכלל זאת לרשימת הפלסטינים המנויים בס"ק א' לנספח לכתב האישום המתוקן.

סעיף 31 לחוק העונשין קובע מיהו המסייע:

"מי אשר, לפני עשיית העבירה או בשעת עשייתה, עשה מעשה כדי לאפשר את הביצוע, להקל עליו או לאבטח אותו, או למנוע את תפיסת המבצע, גילוי העבירה או שללה, או כדי לתרום בדרך אחרת ליצירת תנאים לשם עשיית העבירה, הוא מסייע".

81. סעיף 12 לחוק הכניסה לישראל, התשי"ב – 1952 קובע רשימה של עבירות על פי החוק. בין היתר נקבע כי: "העושה אחת מאלה: (1) נכנס לישראל, או יושב בה, בניגוד לחוק... דינו – מאסר שנה".

סעיף 1 לחוק הכניסה לישראל קובע כי "מי שאיננו אזרח ישראלי, תהיה כניסתו לישראל על פי אשרת עולה או על פי אשרה לפי חוק זה".

הסמכויות ליתן אשרות כניסה על פי חוק הכניסה לישראל הוענקו לשר הפנים. הנאשם, אשר כניסתם של פלסטינים לישראל התאפשרה מכוח היתר כניסה עליו הוא חתום, אינו נמנה עם מי שרשאי להעניק אשרת כניסה מכוח חוק הכניסה לישראל. נשאלת השאלה, אפוא, מהיכן שואב הנאשם את סמכותו ליתן היתרי כניסה לישראל, היתרים אשר בעטיים התאפשרה הכניסה לישראל, כאמור.

התשובה לתיבה זו נעוצה בחוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), התשס"ג – 2003, אשר קובע הוראות שונות ביחס לסמכויות שר הפנים ומפקד

האזור, שהינו מפקד כוחות צבא ההגנה לישראל באזור יהודה ושומרון, הן מכוח חוק הכניסה לישראל והן על פי תחיקת הביטחון. סעיף 2 לחוק זה קובע עקרון כללי לפיו בתקופת תוקפו של החוק לא יינתנו היתרים כאמור מכוח סמכויותיהם על פי חוק הכניסה לישראל. החוק מונה חריגים לכלל האמור, הקובעים אימתי רשאים שר הפנים ומפקד האזור לתת רישיונות או היתרי שהייה בישראל לתושב אזור. וכך נקבע :

"3ב. היתרים נוספים

על אף הוראות סעיף 2, רשאי מפקד האזור לתת היתר לשהייה בישראל, למטרה כמפורט להלן :

- (1) טיפול רפואי ;
- (2) עבודה בישראל ;
- (3) למטרה זמנית, ובלבד שהיתר לשהייה למטרה כאמור תינתן לתקופה מצטברת שלא תעלה על שישה חודשים"

בבג"ץ 3397/08 **אסעד איסמעיל נ' המפקד הצבאי לאזור הגדה המערבית**, (פורסם בנבו, 30.4.09), עמד בית המשפט העליון על סמכויותיו של מפקד האזור מכוח החוק האמור :

"חוק הוראת השעה, בתורת מעשה חקיקה עצמאי ובלתי תלוי בחיקוקים האחרים העוסקים במתן היתרים, יוצר, בין היתר, הסדר סמכויות חדש ביחס לתושבי האזור במובן זה שהוא מגביל את סמכויות מפקד האזור במתן היתרים לתושבי האזור, הנתונות לו על פי תחיקת הביטחון; אולם בד בבד, חוק זה מעניק לו סמכויות ספציפיות למתן היתרים, המוקנות לו כחריג לעקרון הכללי שבסעיף 2, האוסר ככלל מתן היתר שהייה בישראל לתושב אזור. ... למפקד אזור יהודה ושומרון סמכויות עצמאיות בענייני מתן היתרי שהייה בישראל לתושבי האזור הנשאבות מחוק הוראת השעה, ובכלל סמכויות אלה נתון לו הכח, על פי סעיף 3ב לחוק זה, לתת היתרי שהייה בישראל לתושבי אזור לצורך מטרות מסוימות."

ובהמשך –

"חוק הוראת השעה נחקק כדי לקדם תכלית בטחונית, בין היתר מתוך מטרה להתאים את ההסדרים המשפטיים הקיימים בתחום היתרי כניסה ושהייה בישראל של תושבי האזור לצרכי בטחון עדכניים. הוא מתווה מחדש את סמכויות שר הפנים ומפקד האזור בנושא מיוחד זה המתייחס לכניסתם של תושבי האזור לישראל, ושהייתם בה. חוק הוראת השעה מהווה מקור סמכות חקיקה

עצמאי, המגביל סמכויות ומקנה סמכויות, בין היתר, למפקד האזור בענייני היתרים לתושבי האזור, בתורת אורגן של השלטון הישראלי".

מן הכלל אל הפרט

82. הראינו כי הנאשם חתם על היתרי הכניסה לישראל של הפועלים המנויים בס"ק א' לנספח לכתב האישום המתוקן. היתרים אלו ניתנו למטרות הבאות: פ"ע – עובד תיירות, מסחר או עובד כנסייה. ההיתרים ניתנו בעבור בצע כסף. סקרנו את עדויותיהם של הפועלים המנויים בנספח האמור והראינו כי המדובר בפועלי בניין (מסגרים, רצפים, נגרים וכיוצ"ב) או עובדי חקלאות. אף לא אחד מן הפועלים עבד בתחום אשר זיכה אותו בהיתר הכניסה לישראל, על פי מטרת ההיתר. כל הפועלים המפורטים בס"ק א' לנספח לכתב האישום המתוקן (למעט מספר 11) נכנסו לישראל באמצעות ההיתר.

עוד נמצאנו למדים, על פי הראיות שהובאו בפנינו, כי הפועלים חשדו כי אין התאמה בין מטרת ההיתר לעבודתם (ת/85 ש. 3 – 4, ש. 48 – 49; ת/86 עמ' 3 ש. 3 – 4; ת/89 ש. 11 – 16; ת/96 ש. 22 – 23; ת/97 ש. 13 – 20; ת/99 ש. 23 – 25; ת/101 ש. 33 – 36). אחרים העידו כי כאשר עברו במחסום הוחרם ההיתר שכן אין הוא מאפשר עבודה בישראל (ת/88 ש. 13 – 17; ת/103 ש. 9 – 12).

משמע, הגם שהפועלים נכנסו לישראל באוחזם בהיתר כניסה החתום על ידי גורם מוסמך, הרי שהמדובר במסמך מזויף בהיבט זה שהמסמך נחזה להיות את אשר הוא איננו – היתר כניסה למטרת תיירות/מסחר/כנסייה, בעוד שבפועל תכליתו לאפשר לפועלים, אשר שילמו בעדו, להיכנס לישראל ולעבוד בעבודות בניין/חקלאות וככזה עלול המסמך להטעות את הבקרים במחסומים השונים ולאפשר את כניסת הפועלים באין מפריע, כפי שקרה בפועל.

ברי, כי כניסתם של הפועלים לישראל, על פי היתר מזויף, עומדת בניגוד לחוק הכניסה לישראל. משהיה הנאשם הגורם שאישר את ההיתרים, בידעו כי שולמה בעדם תמורה וכי אין הלימה בין מטרת ההיתר לבין עיסוקו של המבקש, הרי שעונה הוא על תנאי המסייע, בהיותו מי אשר עשה מעשה כדי לאפשר את כניסתם של הפועלים לישראל ויצר את התנאים אשר אפשרו את ביצוע עבירת הכניסה לישראל בניגוד לחוק הכניסה לישראל.

83. פרט האישום הרביעי מנוסח באופן הבא:

"הנאשם הנ"ל... בהזדמנויות רבות, ... בעשותו את המתואר בפרט האישום הראשון, סייע לעשרות רבות של פלסטינים כמפורט בפרט האישום הראשון (...).

וביניהם לאלה המפורטים בסעיף א' לנספח לכתב אישום זה, להיכנס לישראל בניגוד לחוק".

דא עקא, התביעה לא הציגה ראיות באשר לזהותם של "עשרות רבות של פלסטינים", מעבר לאלה המנויים בס"ק א' לנספח, ולא הציגה ראיות ביחס לכניסתם של פלסטינים אלו לישראל, בשונה מהראיות שהוצגו אודות קבלת תשלום לאישור היתרים ל"עשרות רבות של פלסטינים". במצב דברים זה, הננו קובעים כי הוכחה העבירה אך ביחס לפלסטינים המנויים בסעיף א' לנספח.

חלק שני (פרטי אישום 5 – 12, 36)

עדותו של עד המדינה

השיפוף

84. באחד הימים פנה הנאשם אל עד המדינה כשברשותו דוגמת אבן שקיבל מאליאס לטובת ביצוע השיפוף בעבור 120 ₪ למטר והתייעץ עימו על מחירה וכדאיות העסקה. עד המדינה ציין כי המדובר במחיר נמוך ממחיר עלות שהינו 140 – 150 ₪ למטר וכי העסקה כדאית.

לאחר זמן מה נסעו עד המדינה, אליאס ומאהר לבית הנאשם בבית ג'אן לביצוע מדידות על מנת שיוכן כתב כמויות ותינתן הצעת מחיר בהתאם. אליאס נתן הצעת מחיר עבור האבן (החומר) ומאהר עבור העבודה (30,000 ₪). עד המדינה עמד על כך שמאהר נכח ביום המדידות בביתו של הנאשם, הגם שמאהר גרס אחרת (עמ' 371 ש. 32 - 37).

ביום בו התחיל השיפוף (15/9/2013) אסף עד המדינה את מאהר ושלושת הפועלים ברכבו מאזור צור הדסה, מבלי שהוא או הפועלים עברו במחסום ביתר. עד המדינה עמד על כך שמאהר הוא זה אשר שינה את מקום המפגש גם לאחר שהוצג לו כי הלה גורס כי עד המדינה הוא אשר קבע את מקום המפגש (עמ' 372 ש. 2 - 26). עד המדינה הבהיר כי ראה את היתרי הכניסה לישראל של הפועלים בעת שעלו לרכבו, שכן שינוי מקום המפגש העלה את חשדו כי אין לפועלים היתר. לדבריו, ראה על פי התאריך הרשום כי ההיתרים בתוקף (עמ' 101 ש. 37 – עמ' 102 ש. 31).

החמישה נסעו לבית ג'אן, שם פגש באשתו של הנאשם ובאחיו. הפועלים החלו לעבוד ועד המדינה חזר לביתו. בנפרד סיכם עד המדינה עם הנאשם כי באחריותו

להלין את הפועלים ולדאוג להם לארוחת בוקר (עמ' 34 ש. 2 – 6 ; עמ' 101 ש. 4 - 29).

כשעתיים לאחר הגעת הפועלים התקשר הנאשם אל עד המדינה ובירר מדוע לא עבר עם הפועלים במחסום כפי שסוכם. עד המדינה הניח כי עובדה זו עוררה את חשדו של הנאשם, כפי שעוררה את חשדו שלו. לפיכך ביקש הנאשם כי "אשלח את האישורים בהודעת וואטסאפ בתמונה, צילמתי ושלחתי ואחרי כמה דקות עשה אישור בדיקה, התקשר ואמר שיש שניים שאין להם אישורים, יש להם אישור ביד אבל האישור במחשב לא בתוקף ... בקיצור בגלל שהם עובדים אצלו בבית הוא אומר לעשות להם שני אישורים וזה באמת מה שעשה, הנפיק שני אישורים..". (עמ' 34 ש. 24 - 29). בחלוף מספר ימים קיבלו הפועלים את ההיתרים.

משאית האבן התעכבה ולא הגיעה ביום הגעת הפועלים. באשר למועד הגעתה מסר עד המדינה כי משלוח האבן התעכב עד ליום שבת (שעה שהפועלים הגיעו ביום ראשון, 15/9/2013 – מ.ה.). יחד עם זאת, לדבריו, משלוח האבן הגיע יומיים או שלושה לאחר מועד הגעת הפועלים (עמ' 34 ש. 31 ; עמ' 96 ש. 15 – 16 ; עמ' 96 ש. 25 - 32). עד המדינה עמד על כך שמשאית האבן הגיעה בשבת שכן זכר כי הנאשם ביקש ממנו לוודא שהמשאית תעבור ללא בעיות דרך מחסום ביתר ולא דרך מחסום המנהרות המיועד לסחורות כאלו (עמ' 34 ש. 7 – 15 ; עמ' 96 ש. 28 – 35 ; עמ' 379 ש. 23 – 29 ; עמ' 380 ש. 1 - 3). לדבריו, בוצעו בשל כך שיחות טלפון רבות בין הנאשם אליו ובינו ובין אליאס.

התשלום לפועלים נעשה כך שהנאשם העביר לעד המדינה כסף מזומן שהועבר על ידו לפועלים. בגין שני היתרי הכניסה למאהר ולטאלב קוזוז 4,500 ₪ לכל אחד. בהמשך, החליט הנאשם לבצע עבודות נוספות שלא תוכננו מראש - ריצוף במרפסת, בניית מדרגות בכניסה וריצוף בכניסה של בית אחיו. לכן, הביא עד המדינה 5 פועלים נוספים שמתמחים בריצוף. אחד מהם הוא אחמד צאלח שקיבל בעבר היתר מסוג 'כנסייה'. משכורתם שולמה בנפרד. גם לגבי הפועלים הנוספים היה הנאשם אמור לדאוג ללינה ולארוחת בוקר. פועלים אלו הוסעו לבית ג'אן על ידי עד המדינה, לאחר שתואם מעברם דרך מחסום ביתר. משהגיעו פועלים אלו, עבד עד המדינה בעצמו, יחד עם אחמד צאלח, על בניית שער הכניסה בחזית ביתו של הנאשם. בסיום הבנייה חזר עם אחמד לחוסאן (עמ' 35 ש. 1). בסיום העבודה, הזמין, לבקשת הנאשם, את אליאס על מנת "לסגור איתו חשבון, שיראה את הבית". הגעתו נוצלה על מנת שיחזיר 4 מהפועלים לבית לחם. יתר הפועלים חזרו עם עד המדינה (עמ' 35 ש. 12 - 18).

עד המדינה סיפר כי לא קיבל כסף בתמורה לפועלו בתחום שיפוץ ביתו של הנאשם (הייעוץ בעניין האבן, איתור והסעת הפועלים, בניית עמודים בפתח הבניין) (עמ' 35 ש. 25 - 28) ולא היה מעורב בתשלום עבור האבן, שכן הנאשם שילם ישירות לאליאס (עמ' 378 ש. 32 - 37). עד המדינה הוסיף כי "... ההסכם שרשם את השם שלי (ת/107) אני מוכן להתערב שרשם רק אחרי שאני וי' נעצרנו והיה לו מספיק זמן לתכנן איך להגן על עצמו. אמרתי בזמנו שאם הוא צודק שיוציא קבלה (מקסה) אחת עם השם שלי. האבן לא יוצאת מהגדה לישראל בלי קבלה, שיביא כזו קבלה שרשם שם [עד המדינה] או שיביא מסמכים רשומים, ולא המסמך שמישהו רשם בכתב ידו" (עמ' 379 ש. 5 - 9).

עד המדינה ציין עוד, כי אליאס הכין עבור הנאשם עיטור עגול מאבן "שקיבל אותו במתנה מאליאס" (עמ' 36 ש. 7).

היתר ה- BMC של אליאס

85. באחד הימים פנה אליאס אל עד המדינה על מנת שיפנה לנאשם שישדיר חוב שנותר בגין רכישת האבן, בסך 10,000 ש"ח. עד המדינה פנה לנאשם שכעס על דרישתו של אליאס לקבל תשלום מיידי, אך הקשיב לעצתו של עד המדינה ושילם את חובו. בחלוף מספר חודשים, קיבל עד המדינה את היתר ה- BMC המחודש במועד (ביום 24/1/2014) ואילו אליאס לא קיבל את ההיתר המחודש שלו. האחרון התקשר אל הנאשם אשר לדברי עד המדינה - "מרח אותו ושלח אותו אליי". בינתיים, הבהיר הנאשם לעד המדינה "שאפשר לסדר את זה וזה יעלה לו 2000 דולר". עד המדינה הביא את הדברים לידיעת אליאס והשניים הלכו לחלפן כספים, שם משך אליאס 1500 דולר, מסרם לעד המדינה שנתנם לנאשם. "יום או יומיים אחרי זה כבר קיבל את ההיתר של ה BMC שלו" (עמ' 37 ש. 3 - עמ' 38 ש. 2; וראו ת/94 עמ' 8 ש. 199). עד המדינה הבהיר כי ההיתר אמנם הודפס במועד, אך נמסר לאחר שהאחרים קיבלו את ההיתרים שלהם (עמ' 375 ש. 21 - עמ' 376 ש. 10).

עד המדינה הכחיש כי קיבל מאליאס 1500 דולר כהלוואה טרם נסיעתו לקניית עגלים בליטא, והוסיף כי נסיעה זו התרחשה בחודש יוני 2012. בחקירתו הנגדית חזר והדגיש עד המדינה, כי שעה שכלל האישורים הגיעו ביום 24/1/2014 (עמ' 91 ש. 30 - 31) ואילו אישור ה BMC של אליאס הגיע "יום אחרי זה" (עמ' 91 ש. 25; ש. 38; וראו ת/93) לאחר שאליאס שילם 1500 דולר באמצעות עד המדינה לנאשם.

ראיות התומכות בגרסת עד המדינה

86. חרף הכחשתו של הנאשם את האישומים המיוחסים לו בחלק זה, לא היתה מחלוקת כי מאהר, טאלב, מוהנד ועצאם שיפצו בביתו. לפיכך, לא ראינו לפרט ראיות ביחס לנוכחותם של הפועלים במקום, כפי שעלה מאיכונים שבוצעו למכשירי הטלפון הניידים שלהם.

87. מאהר יאסין, מתגורר בנחאלין, שימש לבקשתו של עד המדינה, כקבלן העבודה בשיפוץ ביתו של הנאשם. הלה גייס 3 פועלים (עצאם עדל מחמוד ג'יאדה, טאלב מחמוד סלימן נג'אגרה, מוהנד טאלב שכארה) ועימם המתין לאיסוף בסמוך לשוב צור הדסה. משהגיע עד המדינה לאספם ביקש האחרון לראות את היתרי הכניסה לישראל שברשותם, ראה שהם בתוקף ונסע.

עד המדינה הוא אשר קבע את מקום המפגש (עמ' 132 ש. 1 – 21; עמ' 137 ש. 1 - 7).

בהגיע לבית ג'אן הביע מאהר את חששו כי המעסיק הקודם יבטל את תוקף ההיתר וביקש מעד המדינה לבדוק זאת. הלה לקח את תעודות הזהות שלו ושל טאלב וטיפל בהוצאת היתרים חדשים. "אני אמרתי ל[עד המדינה] שאני רוצה שינפיק לי אישורים. אפילו אמרתי לו שיבדוק עם זיאד אלערידה, שזה אחד שעושה אישורים. הוא אמר לי שיש מישהו אחר שיכול להוציא בפחות כסף" (עמ' 135 ש. 19 – 21, ההדגשה הוספה). ואכן, הונפקו לו ולטאלב היתרים מסוג "פגישת עבודה" למשך 6 חודשים. על ההיתרים היה חתום הנאשם.

מאהר אישר כי משלוח האבן התעכב. משלוח האבן הראשון הגיע לאחר יומיים - שלושה. לאחר מכן ("אחרי שכבר הלבשנו את האבן" עמ' 134 ש. 18) הגיע המשלוח השני.

העבודה נמשכה כשבועיים, כאשר בשלהי התקופה הגיעו שני פועלים נוספים למקום. מאהר ופועליו לנו בבית ג'אן אצל אבו רפאת (חאלד חסן). בסיום העבודה חזרו לביתם ברכבו של אליאס.

מאהר הוסיף כי את הנאשם ראה במהלך העבודה פעמים בודדות בלבד. כשפגש מאהר את הנאשם בביתו ושאלו היכן הוא עובד השיב הנאשם שבעזה (ס/2 ש. 24 - 25).

בעבור השיפוץ קיבל מעד המדינה תשלום של 30,000 ש"ח ממנו הופחתו 9,000 ש"ח, תמורת 2 ההיתרים (באמרתו – ס/2, ציין כי כל אחד שילם 4,000 ש"ח עבור ההיתר).

בחקירתו הנגדית השיב כי עד המדינה הינו בן דודתו, אך למעט באירוע לשחרורו מהמעצר, לא פגש בו לאחר שהחלה החקירה.

88. טאלב נגיאג'רה העיד כי מאהר פנה אליו והציע לו עבודה בחיפוי אבן בבית הנאשם והוא הסכים. לדבריו נשאל אם יש לו היתר עבודה והשיב בחיוב, אך בד בבד, העיר כי יתכן שההיתר בוטל משום שעזב את מקום עבודתו הקודם. מאהר השיבו כי עד המדינה "הולך להנפיק לנו היתרים" (עמ' 142 ש. 24 - 25).

בבוקר יום תחילת העבודות עקפו את המחסום ונאספו על ידי עד המדינה בצור הדסה. בחקירתו הנגדית, חרף שאלות חוזרות ונשנות של הסנגור עמד טאלב על כך שעד המדינה הקפיד כי "מי שעולה לאוטו העיקר שיהיה עם היתר" (עמ' 146 ש. 32 - 33). עם זאת, לא זכר האם הציג לעד המדינה את ההיתר כשעלה לרכב או לאחר מכן.

בבית ג'אן צילם עד המדינה את תעודת הזהות שלו ויום למחרת הביא את ההיתר מסוג פגישת עבודה למשך 6 חודשים. על ההיתר חתום הנאשם.

במהלך תקופת העבודה ישן בבית ג'אן.

טאלב אישר כי האבן הגיעה כיום – יומיים לאחר תחילת העבודות.

לאחר גמר העבודות חזר לביתו עם עד המדינה. יתר הפועלים הוחזרו על ידי אליאס.

טאלב קיבל את התשלום עבור העבודה מעד המדינה. מסכום זה הופחתו 4500 ₪ בעבור ההיתר. תחילה כעס על ההפחתה אך לאחר מכן התרצה שכן הבין כי יוכל להמשיך ולעבוד בתוככי ישראל.

89. עצאם ג'יאדה מנחלין, עבד בציפוי אבן בבית הנאשם. העבודה הוצעה לו על ידי מאהר.

בבוקרו הראשון של יום העבודה אסף עד המדינה את הפועלים לרכבו "הוא ראה את ארבעת האישורים ורק אחרי זה נסע" (עמ' 150 ש. 28).

במהלך הנסיעה חשדו מאהר וטאלב שההיתר בוטל ואינו בתוקף ואמרו זאת לעד המדינה, אשר צילם את תעודות הזהות שלהם בטלפון הנייד שלו ואמר שינפיק להם היתר. העד דבק בגרסה זו גם כשנאמר לו שמאהר וטאלב העידו כי פנו לעד המדינה רק בהגיעם לבית ג'אן (עמ' 152 ש. 7 - 26). באמרתו (ס/4) מסר כי עד המדינה הוא שיזם את נושא בדיקת תוקף האישורים, כי השיב שהוא בעל היתר בתוקף ואינו יודע מה חבריו אמרו.

העבודה נמשכה כשבועיים. הפועלים לנו בבית ג'אן אצל אבו רפאת (חסן חאלד) ללא תשלום.

לדבריו, האבן התעכבה, כך שיום אחד לא עבדו.

באמרתו (ס/4) הוסיף, כי כשבועיים לאחר סיום העבודה בבית הנאשם ניסה לעבור במחסום באמצעות ההיתר שהיה ברשותו ונמסר לו כי הוזנה לו מניעה

משטרתית וההיתר נלקח.

90. מוהנד שכארנה, עובד בניין מנחאלין, עבד בשיפוץ ביתו של הנאשם. העבודה הוצעה לו על ידי מאהר. לבית ג'אן נסע עם עד המדינה, אשר בדק "את ארבעת ההיתרים ויצאנו עם הג'יפ שלו" (עמ' 154 ש. 1). במהלך העבודה שנמשכה כ- 12 ימים לנו בבית ג'אן ללא תשלום.

בחקירתו הנגדית הדגיש כי למעשה היו ברשותו שני אישורים: בצבע אדום – אישור עבודה ובצבע לבן – פגישת עבודה. לדבריו, גם למאהר ולטאלב היה אישור "אדום" ולאחר מכן הם קיבלו היתר מסוג פגישת עבודה.

91. סגן (מיל') אדוה אמיר, סגנית קת"א, הצטרפה לסא"ל דני סנדלר, סגן רמת"ק (בשעתו), לעריכת חיפוש בארכיון המת"ק. סגן אמיר מצאה את הבקשות להיתרים של מאהר, טאלב ומוהנד (ת/48):

א. למאהר אושר היתר מסוג "פ"ע - עובד תיירות" למשך 180 ימים החל מיום 16/9/2013. **ההיתר הונפק ביום 15/9/13 בשעה 21:30** (ת/41). בקשת ההיתר המקורית הוגשה על שם אחר והפרטים שונו על ידי הנאשם, אשר מילא את פרטי הבקשה ואישר אותה בחתימתו.

ב. לטאלב אושר היתר מסוג "פ.ע. - עובד תיירות" למשך 180 ימים החל מיום 16/9/2013. **ההיתר הונפק ביום 15/9/13 בשעה 21:30** (ת/41).

ג. למוהנד אושר היתר למטרת "פגישת עבודה - עובד תיירות" למשך 180 ימים החל מיום 1/9/2013.

ד. לכל הבקשות לא צורף מסמך נלווה.

92. סא"ל זאבי בחן את ההיתרים וציין כי הם אינם מקנים אפשרות לינה בישראל. בנוסף, מסר כי הבקשות היו צריכות להיתמך במסמך נלווה וצילום תעודות זהות.

מבדיקה שנערכה במערכת הממוחשבת של המנהל האזרחי על ידי סרן אלעד רחמים, קצין פניות ציבור במתפ"ש 467 (ת/41) עלו הפרטים הבאים:

א. למאהר יאסין היה היתר עד ליום 21/11/2013 שנסגר ביום 9/9/2013 והוזן היתר חד פעמי ביום 15/9/13 בשעה 21:30 למטרת "צרכים ייחודיים - פגישת עבודה";

ב. לטאלב נג'אג'רה היה היתר החל מיום 21/8/2013 שנסגר ביום 9/9/13 והוזן היתר חד פעמי ביום 15/9/13 בשעה 21:30 למטרת "צרכים ייחודיים - פגישת עבודה";

ג. למוהנד שכארנה היה היתר עד ליום 27/2/2014 שנסגר ביום 16/9/13.

- ד. לעצאם ג'יאדה היה היתר כניסה עד ליום 3/12/2013 שנסגר ביום 2/9/13.
93. ההגנה הצביעה על סתירות מסוימות בין עדותם של הפועלים לבין עדותו של עד המדינה ובין עצמם (למשל, באשר ליוזמת האיסוף מצור הדסה; למשל, באשר לרגע בו הסתכל עד המדינה על ההיתרים של הפועלים). בנוסף, הוטעם כי לעד המדינה השפעה על הפועלים ועדותם וכתימוכין לטענה זו הצביע הסנגור על שינוי גרסתו של מאהר כך שבעוד שבחקירתו מסר כי שילם עבור ההיתר 4,000 ש"ח הרי שבעדותו התאים את הסכום לזה שמסר עד המדינה בסך 4,500 ש"ח.
- כידוע, קיומן של סתירות בין עדים, אין בהן כדי לאיין את משקלן של הראיות מטעם זה בלבד (ראו סעיף 57 לפקודת הראיות). בענייננו, באנו לכלל דעה כי חרף הסתירות, יש בראיות שפורטו לעיל כדי לתמוך באופן משמעותי בעדותו של עד המדינה ולהעיד על מהימנותה. נבאר מסקנה זו:
- א. מהעובדות המפורטות בת/41 עולה כי כל הפועלים הגיעו לרכבו של עד המדינה כשהם מצוידים בהיתרי כניסה לישראל. עד המדינה מסר כי הסתכל על תאריכי ההיתר. ואכן – כל ההיתרים היו לכאורה תקפים ליום תחילת השיפוץ – 15/9/2013. במצב דברים זה, לא היה על עד המדינה לדעת כי קיים פער בין תוקפו של האישור שבו החזיקו הפועלים בידם לבין תוקפם של ההיתרים במערכת הממוחשבת, אלמלא בירר זאת אל מול הנאשם.
- ב. ההיתרים של מאהר וטאלב חודשו ביום 15/9/2013 בשעה 21:30. נתון עובדתי זה תואם באופן מובהק את עדותו של עד המדינה. בנוסף, הנאשם הוא אשר כתב את הבקשות בכתב ידו ואישר אותן בחתימתו. כמו-כן הנאשם אישר את ההיתרים למטרת "צרכים ייחודיים – פגישת עבודה" ללא שנלוותה לבקשה אסמכתא כלשהי. (להשערה של הנאשם כי עד המדינה הגיע למת"ק ביום 15/9/2013 לשם הסדרת האישורים נתייחס בחלק העוסק במהימנות הנאשם).
- ג. מאהר חשש (ומסתבר שבצדק) כי ההיתר שברשותו יבוטל על ידי מעסיקו הקודם, אותו עזב לטובת העבודה בביתו של הנאשם. לפיכך הציע לעד המדינה "שיבדוק עם זיאד אלערידה, שזה אחד שעושה אישורים...". כבר בחודש ספטמבר 2013 השיבו עד המדינה: "שיש מישהו אחר שיכול להוציא בפחות כסף". משמע, זמן רב טרם החקירות ובטרם נחתם הסכם עד המדינה, רמז עד המדינה למאהר כי באפשרותו להשיג היתרי עבודה. עוד מסר כי מאהר ידרש לשלם פחות באפיק זה. פשיטא, כי לו היה מאהר פונה לזיאד, הרי שהיה עליו להוסיף גם את העמלה שזיאד גבה. השגת ההיתר ישירות מן

הנאשם באמצעות עד המדינה חסכה למאהר ולטאלב את דמי התיווך הנוספים שגבה זיאד.

ד. כידוע, היתרים מסוג **פגישת עבודה** אינם מאפשרים לפועלי בניין לעבוד בתוככי מדינת ישראל וללון בה. הנאשם מסר כי בהיות עד המדינה בן שית, סייע לו להשיג היתרי עבודה. אין הגיון בטענה כי עד המדינה בחר שלא לפנות למשרד התעסוקה ולהסדיר את מעמד הפועלים, אם היו אלו פועלים והיה עליו להניח כי **המעסיק, הוא הנאשם**, יסרב להעסיק את הפועלים ללא היתר מתאים וכן יסרב להלין אותם. זאת במיוחד, משעד המדינה בקיא בעיסוקו של הנאשם. המסקנה היחידה המתבקשת הינה, כי השניים עשו יד אחת ועד המדינה ידע היטב, כי העדרם של היתרים מתאימים לא יעורר קושי.

94. בנוסף, נתמכת עדותו של עד המדינה בדבר הבאתם של פועלים נוספים לשם ביצוע עבודות ריצוף ובניית מדרגות גם בעדויות שיפורטו להלן. גם פועלים אלו קיבלו היתרים חתומים ומאושרים על ידי הנאשם:

א. עבדאללה מזייד אחמד מסר כי עבד בבית אחיו של הנאשם בבניית המדרגות במשך יום אחד. לעבדאללה ניתן היתר **מסחר** החל מיום 10/10/2013, בהמשך להיתר קודם מיום 13/4/2013. היתר זה נחתם על ידי הנאשם ביום **15/9/2013** (בהתאם לנתוני הדו"ח היומי).

ב. שוכרי צאלח מסר כי עבד במשך יומיים בבית ג'אן אצל הנאשם ביחד עם ראזק אחיו (ת/85). לשוכרי ניתן היתר החל מיום **18/9/2013**. בהערות הקצין נרשם כי המדובר ב"מנהל מכירות במפעל חלאיקה" (ת/43 ; ת/60).

ג. רזק אחמד צאלח אישר כי עד המדינה הסיע אותו לעבודה בבית ג'אן בריצוף מדרגות בשני בתים שונים אצל י' וקרוב משפחה שלו (ת/87). לרזק ניתן היתר החל מיום **15/9/2013**, בהמשך להיתר קודם. בהערות הקצין נרשם כי המדובר ב"מנהל מכירות במפעל חלאיקה".

ד. אחמד צאלח מסר כי עבד במשך יום אחד בעבודות אבן, בכניסה לבית המצוי בכפר דרוזי. הלה מאשר כי נסע עם עד המדינה (ת/98).

95. אליאס העיד כי **מכר לעד המדינה** אבן עבור שיפוץ ביתו של הנאשם. עוד ציין כי השניים הגיעו לביתו של הנאשם לבצע מדידות וכי הנאשם נכח במקום. **עד המדינה הוא אשר שילם עבור האבן ואף שלח שתיים או שלוש משאיות להובלת האבן לביתו של הנאשם** (עמ' 339 ש. 12 - 13).

בתום העבודות החזיר חלק מהפועלים. הצעת מחיר (ת/107) נמסרה לאחר שבוצעו המדידות ביום 11/9/13, אך החשבון

הסופי בוצע ב- 26/9/2013. המחיר הסופי היה 42,800 ₪. לדבריו קיבל את מלוא התשלום עבור האבן ולא נותר לנאשם חוב כלפיו (עמ' 339 ש. 25 - 36). אליאס מסר כי שולמו לו שלושה תשלומים (עמ' 339 ש. 31 - 32). אשר לעיטור האבן ציין אליאס, כי עד המדינה שילם על כך **בנפרד** כ- 800 – 1,000 ₪ במזומן (עמ' 330 ש. 14 - 35).

בהקשר אחר, ציין אליאס את השיחה שהתנהלה בין בנו, רמזי, לבין עד המדינה במהלך העימות הראשון (ת/91; ס/5). במהלך העימות אמר רמזי כי עד המדינה שילם לו עבור האבן "פעמיים, פעם אחת 20 אלף ופעם אחת 10" (עמ' 342 ש. 4 - 5).

בעמוד האחרון של ת/107 רשום בתחתית העמוד כי ניתנו 30,000 ₪ במזומן. העד אישר לשאלות הסנגור כי לחברת האבן שבבעלותו בבית ג'אלה קוראים "המסור הטכני", אך קיימת חברה בשם "אבו ע'טאס בע"מ" היושבת ברמלה, שהיא בבעלות ישראלית והוא מנהל אותה (עמ' 338 ש. 11 - 26).

לעניין היתר ה-BMC ציין כי זה עוכב במשך כשבועיים עד 20 ימים ולכן פנה לנאשם לבירור העניין, אשר מסר "שאם אני לא מסורב, אז אינשאללה יגיע" (עמ' 331 ש. 1 - 2). בהמשך אישר כי הנאשם מסר לו "שזה מתעכב בשב"כ שזה לא ביד שלו" (עמ' 331 ש. 5 - 8; עמ' 334 ש. 5 - 15). הנאשם בדק שאין לאליאס מניעה ולבסוף הגיע ההיתר. לדבריו העיכוב חל לגבי ההיתר של שנת 2013 (עמ' 335 ש. 26 - 27), זמן רב לפני שיפוץ ביתו של הנאשם.

היתר ה-BMC לשנת 2014 הודפס ביום 21/1/2014 ונמסר לו ביום 25/1/2014 (ת/93; עמ' 331 ש. 18 - 20; עמ' 334 ש. 16 - 21; עמ' 335 ש. 12 - 27). אליאס אישר כי הלווה לעד המדינה \$1500, אך הבהיר כי הכסף ניתן לו בחודש **יוני 2012**, בטרם טס עד המדינה לקנות עגלים וכי אין כל קשר בין הלוואה זו לבין עיכוב היתר ה-BMC.

בחקירתו הנגדית מסר כי בעת שעד המדינה היה במעצר (טרם החתימה על הסכם עד המדינה) פנו אליו אחיו של עד המדינה – סעיד ואדם נוסף מבית צפאפה (ששמו מוסא עליאן) וביקשו שיגיד בחקירה כי מעולם לא מכר אבן לעד המדינה (עמ' 337 ש. 19 - 32; עמ' 627 - 628). עם עד המדינה לא היה בקשר ולא ראה אותו לאחר שנערך העימות.

96. אין חולק כי בין עדותו של אליאס לבין עדותו של עד המדינה קיימות סתירות משמעותיות במספר נושאים: מי שילם לאליאס עבור האבן; מי שילם עבור המשאיות של האבן; האם התקבל תשלום בעבור עיטור האבן; האם נותר חוב

של הנאשם לאליאס; האם אליאס ביקש מעד המדינה כי ילחץ על הנאשם שישלם את התשלום האחרון; האם בעקבות כך עיכב הנאשם ברשותו את היתר ה BMC של אליאס ו"שחררו" בתמורה ל- 1500 דולר.

97. לאחר שהתרשמנו מהעדים באופן בלתי אמצעי ונתנו דעתנו למארג הראיות, ראינו לבכר את גרסתו של עד המדינה על פני עדותו של אליאס. להלן נימוקינו למסקנה זו:

א. התרשמנו באופן בלתי אמצעי כי אליאס נקט זהירות יתירה במהלך חקירתו ועדותו על מנת שלא להסתבך בעבירה בעצמו ולפיכך, הרחיק עצמו באופן מלאכותי מכל הקשור לביצוע עסקים עם הנאשם. לדבריו, עד המדינה הוא אשר רכש ושילם עבור האבן והוא אשר העביר את האבן באמצעות משאיות שהזמין לביתו של הנאשם. גרסה זו נסתרת בראיות שהובאו בפנינו. מעבר לכך שגם הנאשם אינו מאשר אותה (הן ביחס לתשלום בעבור האבן והן ביחס לתשלום למשאיות) הרי שאם לאליאס לא היה כל עניין כספי אל מול הנאשם, שכן לדבריו, קיבל את כל התשלומים מעד המדינה, אזי לא היה צורך בהגעתו של אליאס "לסגור חשבון" עם הנאשם, ביום השיפוץ האחרון. המארג הראיתי מצביע על כך שאליאס הגיע ביום השיפוץ האחרון לביתו של הנאשם, ואף הסיע ארבעה פועלים בדרכו חזרה.

ב. גם מסמך הצעת המחיר (ת/107) תומך בעדותו של עד המדינה. עיון בעמוד המסכם מצביע על כך שהעלויות הסתכמו ב- 42,800 ש"ח. בעמוד המסכם **לא מופיע עיטור האבן בחישוב הסכומים** ולא הוצג לנו תיעוד אחר המלמד על מתן תמורה בעדו. בנוסף, בתחתית העמוד נרשם כי שולמו במזומן 30,000 ש"ח. משמע, התשלום האחרון בסך 12,800 ש"ח לא שולם במועד סיום העבודה. כאשר פירט עד המדינה אודות החוב שנותר בעד תשלום עבור האבן הוא נקב בסכום של 10,000 ש"ח. אמנם אין המדובר בסכום המדויק, אך הוא בוודאי מתיישב עם העובדה כי קיים תיעוד לתשלום של 30,000 ש"ח בלבד.

ג. בהתאם לגרסתו, חייב עד המדינה לאליאס 1,500 דולר מאז חודש יוני 2012. עם זאת, אליאס לא הזכיר כי עד המדינה חייב לו חוב זה עד לעדותו בפני בית הדין. מבחינה זו, המדובר בעדות כבושה החשודה על מהימנותה.

ד. באשר לעיכוב היתר ה BMC הסביר עד המדינה כי קיבל את ההיתר המחודש ביום 24/1/2014. במהלך חקירתו עמד על כך שבאותו יום לא הגיע ההיתר המחודש לאליאס. לדבריו, הנאשם רצה ללמדו לקח על התעקשותו ביחס לתשלום האחרון של האבן. עוד עמד על כך שבעקבות העברת 1,500 \$ לנאשם

התעכב ההיתר **ביום אחד ולכל היותר ביומיים**. והנה כי כן, היתר ה-BMC של אליאס נמסר לו ביום 25/1/2014, דהיינו בעיכוב של יום אחד, ביחס למועד קבלת ההיתר על ידי עד המדינה, בהתאם לעדות האחרון.

ה. ח' ח' ס', חברו הטוב של אליאס (עמ' 328 ש. 18 – 23; עמ' 224 ש. 1 - 3) העיד כי באחד הימים סיפר לו אליאס, כי עד המדינה מסר לו כי אישור ה-BMC שלו "נמצא במגירה של י" (עמ' 217 ש. 20). אמירה זו מלמדת הן על כך שאליאס שוחח עם עד המדינה אודות עיכוב ההיתר והן על כך שעד המדינה "שיתף" את אליאס בכך שלא אישור ההיתר מתעכב, אלא אך מסירתו. אמירה זו תואמת את עדותו של עד המדינה ומלמדת על הדברים כהוויתם בזמן אמת.

אמרות הנאשם ועדותו

98. בחינת עדותו של הנאשם אל מול אמרותיו ואל מול גרסאות שמסר לאחרים, מלמדת כי **בכל** הנושאים הקשורים לשיפוץ ביתו היו גרסאותיו, לכל הפחות, מתפתחות ולא קוהרנטיות אך בחלק הארי של הנושאים עמדו גרסאותיו השונות בסתירה מהותית זו לזו, עד כי ניתן לקבוע כי המדובר בשקרים מהותיים.

בע"פ 8754/13 **סעדה נ' מדינה ישראל** (פורסם בנבו, 15.1.15), נקבע כי "שקרי נאשם עשויים לחזק את גרסת התביעה "מבחינה איכותית" (ע"פ 95/50 **אריכא נ' היועץ המשפטי**, פ"ד ה(1) 1200, 1207 (1951); ע"פ 409/89 **מדינת ישראל נ' רוימו**, פ"ד מד(3) 465, 469 (1990)), ואף לשמש כסיוע לגרסת התביעה", ובלבד שיענו על התנאים שנקבעו בע"פ 161/72 **סרסור נ' מדינת ישראל** (פ"ד כח (2) 203):

"התנאי הראשון הוא, כי השקר יהיה מהותי ולא בענין פעוט ערך. התנאי השני הוא כי השקרים נעשו בזדון, ומתוך כוונה להעלים את האמת מפני בית-המשפט, ולא מתוך פחד שיינתן נגד הנאשם פסק-דין שלא כדין. התנאי השלישי הוא, כי השקר יהיה ברור וחד-משמעי. והתנאי הרביעי הוא, כי השקר יוכח מתוך עדות עצמאית ולא מתוך העדות העיקרית הטעונה סיוע."

נסקור להלן את הראיות, בחלוקה לנושאים.

מי החברה הקבלנית שביצעה את עבודות השיפוץ ומי היה ספק האבן

99. הנאשם העיד כי בשנת 2013 התפנה לו סכום כסף באמצעותו ביקש להשלים את בניית ביתו ולצפותו באבן ירושלמית. משכך פנה לעד המדינה שהיה בעל חברה קבלנית **ישראלית** ולאליאס אבו ע'טאס "שיש לו את החברה שלו **ברמלה** שכל הזמן ידעתי שהוא מנהל אותה מההיכרות שלי איתו" (עמ' 474 ש. 28 - 30). לדבריו, העובדה כי לא עלה בידי החוקרים לאתר את שם החברה במהלך החקירה נבעה **משגגת איות שלהם** שכן הוא העיד על עצמו כי "מסרתי את השם נכון" (עמ' 474 ש. 31 - 34).

בחקירתו הנגדית מסר עוד, כי **התבלבל** בין חברת **ירקונית** (של עד המדינה) לבין חברת **ראתס** (של אליאס) (עמ' 488 ש. 18 - 22). הסבריו לעניין בלבול זה, היו מיתממים, פתלתלים ומייגעים. התרשמות דומה נותרה מכך שלא הזכיר **מיוזמתו** את שמו של אליאס משנשאל בחקירתו לגבי זהות ספק האבן. יש לזכור כי בעת החקירה הכיר הנאשם את אליאס שנים רבות, והכיר היטב את עיסוקיו. כעולה מהתשתית הראייתית הכיר הנאשם גם את עד המדינה היטב והיה בקיא בעיסוקיו ובעסקיו. בסופו של דבר, השיב הנאשם כי כלל לא התבלבל אלא רצה להמשיך "להסתיר את [עד המדינה] לכן שמתי אותו תחת הכובע שנקרא חברת 'רטס'" (עמ' 491 ש. 5 - עמ' 494 ש. 14).

100. במהלך החקירה הוטח בנאשם כי הימנעותו במפגיע מלציין את פרטיו של האדם אשר השיג עבורו את הפועלים ששיפצו בביתו, הינה תמוהה וחשודה בחוסר מהימנות וכן כי ידוע לחוקרים כי פועלים פלסטינים שיפצו את ביתו, אך לא היה בכך כדי לשנות את תשובותיו. לשם ההתרשמות נצטט מחקירתו של הנאשם:

"ש: חוקר מצ"ח מסבירים לך על כך שאנחנו יודעים שפועלים פלשתינאים שיפצו לך את הבית, מה יש לך להגיד על זה?

ת: לקחתי מקבלן ישראלי הצעת מחיר והקבלן עשה לי את השיפוצים. אני לא מכיר מי שעשה את השיפוצים, רק את הקבלן הישראלי

ש: מי הקבלן?

ת: מכיר שזה קבלן מרמלה.

...

ש: מי שיפץ לך את הבית?

ת: חברה קבלנית.

ש: ששמה בישראל?

ת: אם אני לא מתבלבל זה ראתאס.

ש: איפה הם יושבים?

ת: רמלה.

ש: עם מי דיברת בחברה הזו?

ת: בחור שאני לא זוכר את שמו.

ש: מי היה מנהל העבודה?

ת: באו ועבדו שם אני לא יודע מי היה המנהל וזהו. "

(ת/1 עמ' 13 ש. 13 – עמ' 14 ש. 5)

חרף החשד כי התשובות שיקריות בוצעו מאמצים לאתר חברה שכזו. וכך מסר קצין החקירות, סרן גלעד פרנקן: "... זהו אחת הנקודות היותר מרכזיות כי כשאתה שואל כל אדם, במיוחד רס"ן שהשקיע לטענתו את מיטב כספו בשיפוץ והוא לא יודע להשיב בהתחלה מי הקבלן ואיזו חברה עשתה את השיפוץ וכמה בדיוק זה עלה, לא יודע בדיוק איפה הם יושבים, זה נראה מוזר, ולאחר מכן כשהוא מנסה לספק תשובה הוא נותן תשובה חלקית בשם חברת 'רתאס' ובלי לתת עוד פרטים נוספים שנראה לי מוזר ... למרות שהדברים היו נראים לי ללא הגיון אמרתי שאנסה לבדוק אם יש כזו חברה בארץ, גם אם לא איפה שאמר. ניסיתי בכל מיני וריאציות לחפש ולא מצאתי כזו חברה." (ת/46; ת/47; עמ' 22 ש. 37 – עמ' 23 ש. 5).

101. כמפורט לעיל, בעדותו גלל הנאשם את האחריות לאי איתורה של החברה לפתחם של חוקרי מצ"ח, אשר שגו באופן כתיבת שם החברה. דא עקא, כי בעניין זה נתפס הנאשם לשקר. בחקירתו (ת/2 עמ' 2 ש. 22) מסר הנאשם כי שם החברה הקבלנית הוא "אתאס". מתיעוד החקירה המצולם עולה כי החוקרת ביקשה מהנאשם לאיית את השם והנאשם הוא אשר איית את שם החברה (הקלטת החקירה ת/2 קובץ 7-7 דקה 11:53). מעבר לכך שהנאשם הוא אשר איית את שם החברה ואין המדובר בשגגה של החוקרת, הרי שבעשותו כן, עולה כי התכוון להטעות את החוקרים ולהרחיקם מאיתור הפלסטינים עימם ניהל עסקים (וראו גם ת/1 עמ' 3 והקלטת ת/90 חלק 2 דקה 20:3 שם מסר הנאשם את תיאורו של אליאס במקום תיאורו של עד המדינה, כשהתבקש לתאר את "הקבלן הישראלי").

102. גם בחקירות שלאחר חתימת הסכם עד המדינה נותר הנאשם בגרסת "הבלבול": "אני הסברתי לך בעל – פה, איפה התבלבלתי ואני יודע ש'רתאס' יש חברה כזו פשוט של אליאס של האבן, שנמצאת ברמאללה (רמלה – מ.ה.) עד כמה שהוא הסביר לי, הכוונה לאליאס וזה הבלבול שלי בין החברה הקבלנית לחברת האבן

וחשבתי ש'האבן הכחולה' זה שם החברה. וזה מה שהביא לבלבול" (ת/13 עמ' 10 ש. 2 – 7).

דא עקא, כי הנאשם לא הציג בדל ראיה להראות כי חברת "ראתאס" מרמלה עוסקת בתחום הבנייה או האבן וכי יש אפשרות עובדתית לבלבול הנטען. אליאס העיד בשתי הזדמנויות אך לא נשאל על כך. זאת ועוד, הנאשם העיד כי לאליאס "יש לו את החברה שלו ברמלה שכל הזמן ידעתי שהוא מנהל אותה מההיכרות שלי איתו" (עמ' 474 ש. 28 – 30). משמע, אם ידע כל הזמן אודות עסקיו של אליאס – הכיצד "התבלבל"?

הנאשם אף לא היה עקבי בתשובותיו. בחקירה מאוחרת יותר (ת/3 עמ' 10 ש. 2 – 3) ציין כי קנה את האבן "מחברה בי-ס, ששמה 'האבן הכחולה'". הנאשם הוסיף כי אינו יודע את שם האדם ממנו קנה את האבן (וראו גם ת/5). רק לאחר שהוצגה הודעתו של אליאס אישר הנאשם כי הוא האדם ממנו רכש את האבן (ת/3 עמ' 11 ש. 11 – 15).

גם כאשר נשאל הנאשם מפורשות הכיצד יודע עד המדינה אודות השיפוף שנערך בביתו, אם אין הוא הקבלן, השיב הנאשם: "... אמרתי לך שבזמן השיפוצים סיפרתי להרבה אנשים, יכול להיות שמתוכם גם הוא ידע" (ת/2 עמ' 9 ש. 15). יחד עם זאת, מסתבר כי דווקא למפקדו ולעמיתו לעבודה בחר הנאשם שלא לספר על השיפוף (עדותו של סא"ל זאבי - עמ' 297 ש. 21 – 23; עדותו של סא"ל סנדלר - עמ' 411 ש. 16 – 17).

התרשמנו, כי נוכח ההיכרות הטובה בין הנאשם לבין אליאס ועד המדינה, אין זה סביר כי הנאשם בפועל התבלבל בין שתי החברות, ואנו קובעים כי כל רצונו היה לזרות חול בעיני החוקרים. קביעה זו נלמדת הן מבחינת חומר הראיות והן מהתרשמותנו הבלתי אמצעית מאופן מסירת הדברים של הנאשם (הן בחקירה והן בעדות).

בדיקת ההיתרים של הפועלים

103. הנאשם העיד כי מכיוון שידע שיש לעד המדינה חברה קבלנית שבנתה בישראל, "הייתי בטוח שזה [הפועלים – מ.ה.] מהחברה הזו ויש להם אישורי תעסוקה שהם יכולים ללון בארץ ולא רק לעבוד" (עמ' 476 ש. 23 – 24). ואולם הגם שציין תחילה כי פועליו של עד המדינה עבדו ב"משרדים ממשלתיים" (ראו ת/2) תיקן את דבריו בחקירתו הנגדית ומסר כי "הכוונה שבנה הרבה בתים בבית זית, הר אדר וילות פרטיות לקצינים במשטרה ואנשי מפתח" (עמ' 490 ש. 1 – 4; ש. 32 – 37).

גם לגבי אליאס מסר הנאשם כי הלה מספק אבן ל"מוסדות ממשלתיים .. כמו בתי משפט שהאבן מהמפעל שלו ועוד מוסדות ממשלתיים כמו הבניין הגדול כמו קניון לפני בנק ישראל... בקיצור הוא יחזור לכאן ויגיד לך את השמות" (**ההדגשה הוספה – מ.ה.**, עמ' 490 ש. 23 – 29). והנה כי כן, אליאס זומן להעיד פעם נוספת על ידי ההגנה (בהסכמת התביעה הצבאית) ולא נשאל על ידי ההגנה ולו שאלה אחת אודות אותם "מוסדות ממשלתיים" שבנה וההגנה לא ביססה עובדה זו (עמ' 627 ש. 22 – עמ' 628 ש. 24).

בחקירתו הנגדית אישר כי שגה עת **לא בדק** האם יש לפועלים היתרים בתוקף ואת מהות ההיתרים, אך הסביר זאת בכך שלא בא עימם במגע: "אם הייתי בא איתם במגע הייתי בודק, אבל משום שסמכתי על [עד המדינה] לא בדקתי את העניין הזה" (עמ' 510 ש. 31 – 36).

נוכח תשובה זו עימת התובע את הנאשם עם התשובות שמסר בחקירתו לעניין זה, לפיהן דווקא **כן בדק** האם יש לפועלים היתר וזאת משום **שכשראה אותם בביתו עלה חשד** שמא אין לפועלים היתרים (ת/2 עמ' 6 ש. 2 – 22). בחקירתו הנגדית ענה כי בדברים אלו התכוון לכך שאת הבדיקה ערך **עוד טרם החל השיפוט**, כתנאי להעסקתם (עמ' 511 ש. 8 – 15).

בחקירותיו עמד הנאשם על כך שלא שוחח עם הפועלים וכי אינו יודע מהיכן הם (ת/1 עמ' 16 ש. 1 – 12). עם זאת משנשאל האם ידע כי הפועלים פלסטינים השיב "חשדתי שכן, לשאלתך הם דיברו אחד עם השני והמבטא אבל לעולם לא ראיתי או הכרתי אותם קודם." (שם, ש. 13 – 15) אך **לא בדק** האם יש לפועלים היתר כניסה לישראל משום ש"סביר להניח שאם הם הגיעו מחברה מסודרת אז שהם בעלי רישיונות" (ת/1 עמ' 18 ש. 24).

בחקירתו שלאחר מכן קיבלה הגרסה תפנית. מכיוון שחשד שהפועלים פלסטינים אזי "אני שאלתי אם יש להם [היתרים], כשחשדתי, אמרו לי שיש להם, שוב אני לא מתעסק עם רישיונות תעסוקה בישראל. ... [שאלתי] כשראיתי אותם, אמרתי לך כשהם התחילו את העבודה לא הייתי בבית" (**ההדגשה הוספה – מ.ה.**; ת/2 עמ' 6 ש. 9 – 16). הנאשם פירט עוד כי "האנשים האלה עבדו תחת חברה, והבחור בחברה אמר לי שהם עבדו בהרבה משרדים ביניהם ממשלתיים, אז הסרתי כל ספק" (ת/2 עמ' 11 ש. 14).

(נעיר, כי משחזר בו הנאשם, בעדותו, מהטענה העובדתית לפיה עבדו הפועלים במשרדים ממשלתיים, אזי בוטל הבסיס העובדתי להנחה כי לפועלים היתר עבודה בישראל מטעם זה).

את גרסאותיו הראשונות במצ"ח הסביר ברצונו להימנע מלציין את קשריו עם עד המדינה ולכן שיקר בחקירותיו במכוון (עמ' 512 ש. 14 - 34).

לאחר חתימת הסכם עד המדינה, היו דבריו של הנאשם מוחלטים פחות. בשלב זה כבר לא מסר כי בדק בפועל שהמדובר בפועלים בעלי היתר עבודה בישראל, אלא שהסתפק בהשערה בלבד: "אני יודע ש[עד המדינה] הוא גם קבלן של עבודות בניה ומחזיק תחתיו לא מעט פועלים שעובדים במקצוע מזה שנים ובנו לא מעט בתים בירושלים והסביבה, לכן היה סביר להניח שהוא מביא את האנשים המסודרים, בעלי ההיתרים" (ההדגשה הוספה – מ.ה.; ת/11 עמ' 1 ש. 18 – 24).

104. הפועלים לנו בביתו של חסן חאלד, בבית ג'אן. מעדותו של חסן חאלד עולה כי הנאשם אמר לו שהפועלים באים ממזרח ירושלים (ת/95 ש. 22 – 23; ש. 44 – 65). הנאשם נשאל בעדותו לפרש הדברים, שעה שידע כי המדובר בפלסטינים והשיב שאינו זוכר את הסיטואציה. בד בבד הוסיף כי "סביר להניח שאמרתי לו שאין לו מה לדאוג והאנשים האלה מאושרים ... מזרח ירושלים, חוקיים, מה ההבדל?" (ההדגשה הוספה; עמ' 521 ש. 1 – 18).

לדידנו, העובדה כי הנאשם שיקר לחסן חאלד (ובכך אף החטיא אותו לדבר עבירה) מלמדת כאלף עדים על הלך רוחו של הנאשם ועל מודעותו למעמדם הלא חוקי של הפועלים שעבדו בביתו, שאחרת אין הגיון בזריעת חול גם בעיניו של חסן חאלד והטעייתו. מי אם לא הנאשם יודע את ההבדל הברור שבין ההעסקה והלנת פועל ממזרח ירושלים, שהינו אזרח ישראלי לבין העסקה והלנת פועל פלסטיני המצריך היתרים מתאימים. תשובותיו המיתממות של הנאשם בהקשר זה לא זכו לאמונו.

האם נוצר קשר בין הנאשם לפועלים ששיפצו אצלו

105. הנאשם מסר בעדותו כי בוצעו שיחות טלפון אל מול הפועלים (בעיקר למאהר), אך אלו עסקו בנושא הספקת חומרים או מצרכים (עמ' 513 ש. 1 – 26).

עם זאת, בחקירותיו היתה גרסתו שונה. הנאשם שלל קיומו של קשר טלפוני בינו לבין הפועלים. בחקירתו (ת/3 עמ' 1 ש. 26 – עמ' 2 ש. 2) ביקש מהחוקרת לתקן את התשובה שרשמה כאשר נשאל האם היה קיים קשר שכזה מהמילה "לא" למילים "לא זכור לו", אך בדיקת הקלטת החקירה (ת/3 קובץ 5-205 שעה 23:9 – 35:9) מלמדת כי אכן השיב: "לא היה". ומשתמע כי בקשת הנאשם כי תכתב תשובה שונה מזו שנכתבה נולדה לאור הצורך להתמודד עם מחקרי תקשורת

שהוצגו לו במהלך החקירה המלמדים על קיומן של 13 התקשרויות עם מאהר שכארנה (וכן קיימות 3 התקשרויות עם עצאם ג'אדה).

הלינה של הפועלים בביתו של חסן חאלד

106. הנאשם העיד כי הוא אשר דאג ללינה לפועלים בבית חבר בבית ג'אן (חסן חאלד) ושילם בגין כך 1,000 ש"ח. עוד העיד כי עד המדינה פנה אליו מבעוד מועד וביקש כי ידאג להלנת הפועלים (עמ' 511 ש. 22 – 28; עמ' 512 ש. 3 – 7). לעומת זאת, בחקירותיו במצ"ח מסר שלל גרסאות משתנות: הפועלים "סידרו לעצמם" את מקום הלינה, הוא לא ידע היכן ישנו והוא לא היה צד לכך (ת/1 עמ' 15 ש. 17 – 18; ת/2 עמ' 6 ש. 1); היה על הפועלים לדאוג ללינתם ורק לאחר שהיתה סיטואציה בה הפועלים לא מצאו מקום לישון "נכנס לתמונה" ואף שילם על הלינה (ת/6 עמ' 5 ש. 7 – 10);

יצוין כי מחקרי תקשורת שהופקו בין הנאשם לבין חאלד חסן (ת/20) מלמדים על כי קיימות בין השניים 19 התקשרויות טלפוניות בין התאריכים 13/9/13 ועד ליום 24/9/13. כך שברור שגרסאותיו במצ"ח היו שקריות ועדותו הכבושה בבית הדין, נועדה להתאים עצמה לראיות האובייקטיביות שנאספו.

התשלום לפועלים שעבדו בביתו ובביתו של אחיו

107. הנאשם העיד כי עלות העבודה הינה בסך 30,000 ש"ח. בסופו של יום, הובאו עוד פועלים, כך שנדרש לשלם 5,000 ש"ח נוספים. בסך הכל 35,000 ש"ח. התשלום בוצע במזומן.

יוער, כי מלכתחילה מסר הנאשם כי בחר בעובדים פלסטינים בשל שני טעמים: עלות נמוכה ומקצועיות. משנשאל מדוע היה צורך בהבאת פועלים נוספים, מעשה ש"יקר את העבודה, השיב, כי הדבר נעשה ביוזמתו של עד המדינה, שלא על דעתו, אך הסכים לשלם את התוספת מבלי להעלות טענות. הנאשם מסר תחילה כי לא ידע "מה סיבותיו" של עד המדינה לדרישת התשלום הנוסף (עמ' 489 ש. 9 – 12); לאחר מכן מסר כי היה צורך לבצע "השלמות" בביתו שלו וכן "אצל אח שלי י"י" (עמ' 506 ש. 31 – עמ' 507 ש. 2); בהמשך חקירתו הנגדית שינה הנאשם את תשובתו ומסר כי תוספת התשלום לא נועדה לשם ביצוע השיפוץ בביתו של אחיו שכן גיסתו היא אשר שילמה ישירות לפועלים בגין העבודה שנעשתה בביתה (עמ' 535 ש. 30 – 36).

משכך, הציג התובע לנאשם את גרסתה של נואל, אשת אחיו, לפיה בעבור עבודתם של ארבעת הפועלים בשיפוץ מדרגות ביתה **העבירה לנאשם סכום של 3,000 – 4,000 ש"ח במזומן (ת/105 עמ' 3 ש. 26 ואילך)**. הנאשם הכחיש סיטואציה שכזו.

בחקירתו החוזרת העדיף למסור תשובה שאינה מחייבת והשיב כי אינו זוכר מדוע שילם 5,000 ש"ח נוספים (עמ' 596 ש. 10 - 17).

התשלום עבור האבן

108. הנאשם העיד כי לאחר המדידות התקבלה הצעת מחיר, אשר כללה גם אבן עגולה ועליה עיטור. בפועל התקבל תחילה עיטור על גבי אבן מרובעת ומשכך, הביא אליאס עיטור נוסף על גבי אבן עגולה והעיטור הפגום נותר ברשות הנאשם וקובע על קיר צדדי (ת/52).

התשלום עבור האבן בוצע במזומן בשני תשלומים. תשלום ראשון בסך של 30,000 ש"ח והיתרה הועברה באמצעות עד המדינה. הנאשם ציין, כי לאחר מכן וידא עם אליאס כי קיבל את כל הכסף והלה השיב בחיוב וכי הועברו אליו מעד המדינה **המחאות ולא מזומן** (עמ' 476 ש. 1 - 4).

לגרסה לפיה עד המדינה המיר את המזומן שקיבל מהנאשם ושילם לאליאס בהמחאות אין ביסוס בראיות. נהפוך הוא. על פי גרסאותיו של אליאס התשלום בוצע במזומן. גם על גבי ת/107 נרשם ששולם סכום של 30,000 במזומן. ההגנה נמנעה מלברר עובדה זו עם אליאס ועם עד המדינה. הימנעותה מלברר עובדות אלו פועלת לחובתה.

האבן הגיעה בשני משלוחים. הנאשם הסביר כי סחורה כגון אבן יכולה לעבור באחד משלושת המעברים: בית"ר, מנהרות או נתיב הל"ה ושאינו זוכר האם מותר להעביר אבן במחסום בשבת, אך הוא סבור כי אין מניעה בהקשר הזה. מועד הגעת המשאיות תואמה עם הנאשם (עמ' 515 ש. 34 – עמ' 516 ש. 1). בין משלוח האבן הראשון למשלוח האבן השני חלפו כשבעה עד שמונה ימים. הנאשם זכר רק שנכח בעת הגעת המשלוח השני של האבן ולא זכר מי נכח בעת הגעת המשלוח הראשון. לדבריו משאית האבן הגיעה בשעות הלילה. גם גרסה זו לא אומתה עם אף לא אחד מהעדים.

הנאשם הוסיף, כי לנהגי משאיות האבן שילם בעצמו ישירות כ- 2,000 – 2,500 ש"ח בכל פעם. "... הוא בא ופרק את הסחורה, שאלתי כמה מגיע לו ושילמתי" (עמ' 515 ש. 25 - 29). בהמשך חקירתו הנגדית, משניסה התובע לברר את מועדי

משלוח האבן, ביחס לימים בהם נכח בביתו, שינה את גרסתו וציין כי "הובנתי לא נכון. אבל יכול להיות שאשתי היתה בבית ונתנה את הכסף" (עמ' 516 ש. 8 - 14). במהלך חקירתו הוצגה לנאשם הצעת המחיר (ת/107) והנאשם ציין כי אינו מזהה מסמכים אלו (ת/4 עמ' 3 ש. 13 - עמ' 4 ש. 1). עם זאת, לאחר שבוצע עימות בינו לבין אליאס, אישר כי הוא מזהה את שרטוט שער הכניסה לביתו (כולל עיטור האבן) (ת/6 עמ' 4 ש. 3 - 9).

בחקירה מאוחרת יותר ציין הנאשם כי שילם עבור עיטור האבן. הנאשם השיב כי אינו יודע "כמה היא עלתה ספציפית... היא נכללה בתוך החומר" (ת/15 עמ' 2 ש. 2 - 3). משהקשתה החוקרת על הנאשם והטיחה בו כי חומר הראיות מלמד על כי עיטור האבן התקבל במתנה השיב: "אני יודע שהמחיר של האבן נכלל בהכל ביחד, ומה שהוא ביקש הוא קיבל" (ת/15 עמ' 2 ש. 4 - 6) וכי לא זכור לו שאליאס אמר כי עיטור האבן נמסר במתנה.

דווקא מגרסת הנאשם, בשילוב עם יתר הראיות, עולה תהייה האם שילם בפועל עבור עיטור האבן:

א. בהצעת המחיר (ת/107) אין אינדיקציה כי עיטור האבן נכלל בסיכום המחיר – 42,800 ש"ח.

ב. אליאס מסר כי התשלום בעבור האבן ניתן **בנפרד**, לאחר גמר החשבון, במזומן בסך 800 – 1,000 ש"ח.

ג. עד המדינה לא העביר כסף לאליאס בעבור עיטור האבן.

ד. הנאשם אישר כי **לא** העביר תשלום נפרד עבור עיטור האבן, אלא שילם את **המחיר הכולל** בהתאם להצעת המחיר. להווה ידוע, כי הצעת המחיר לא כללה את עיטור האבן בתוכה.

היתר ה BMC של אליאס

109. הנאשם הכחיש מעורבות כלשהי בעיכוב היתר ה BMC של אליאס וציין כי תחום היתרים זה כלל אינו בסמכותו ומעולם לא הונפק במת"ק. לדבריו, אין הוא זוכר את הסיטואציה בה דיבר עם אליאס בנושא (עמ' 478 ש. 12 - 15; עמ' 591 ש. 26 - עמ' 592 ש. 23).

בחקירתו של הנאשם את האפשרות כי ביקש או קיבל כסף בעבור חידוש היתר ה BMC של אליאס (ת/12 עמ' 6 ש. 1 - 3; ש. 6 - 22). עם זאת, זכר הנאשם כי הוזנה לאליאס מניעה, אשר טופלה על ידי אדווה (ת/12 עמ' 6 ש. 4 - 5; ש. 14 - 15).

נשאלת השאלה אפוא, מדוע לא ביסס טענה עובדתית זו אל מול אדווה שהעידה בפנינו.

מימון השיפוץ

110. הנאשם העיד כי בהתאם להצעת המחיר שהתקבלה בעקבות המדידות, הסתפק בחיפוי אבן של שניים וחצי קירות בלבד. הנאשם הדגיש כי המחירים בהם תומחרו העבודה והאבן היו מחירי השוק וכי לא קיבל טובת הנאה או הנחה כלשהי.

בהקשר זה, יאמר מיד, כי **לא הונחה בפנינו חוות דעת מומחה או עדות מומחה בתחום הסותרת נתון זה.**

הנאשם העיד עוד, כי לו היה מקבל מעד המדינה 250,000 ₪, הרי שחשבונו לא היה מצוי באורח קבוע ביתרת חובה, כפי שעולה מתדפיס הבנק – ת/40. עם זאת, מסר כי בשל תכנון ארוך טווח, היה ברשותו די כסף מזומן כדי לממן את השיפוץ. הנאשם הסביר כי התנהלותו בשנים האחרונות היתה **במזומן** וכי מדי חודש היה מושך מזומן ושומר אותו לטובת הפרויקט. גם התשלום עבור "השיפוץ, הפועלים, האבן, החומרים הנוספים, התשלום לנהג המשאית, הכל היה במזומן" (עמ' 527 ש. 15 - 17).

עוד ציין כי לטובת מימון השיפוץ הסתייע אף בעזרה כספית מהוריו בסך של 30,000 ₪. בנוסף נטל שתי הלוואות: האחת, על חשבון קרן ההשתלמות על סך 20 או 25 אלף ₪, אותה נטל ביום 13/12/2012 (ראו ת/40) והשנייה, הלוואה על חשבון קופת גמל בסך 36,000 ₪ לערך.

בנוסף העיד, כי לאחר סיום פרויקט חיפוי האבן, התקין רעפים במרפסת (במימון מלא של הוריה של אשתו) וכן ביצע יציקת בטון שעלותה 5,000 ₪.

גם בחקירותיו במצ"ח עמד על כך שהיה לו די מזומן לממן את השיפוץ: "כל חודש אני מושך סכום שאמור להספיק לי לכל החודש, זה משתנה ומזה חסכתי וקופת גמל ששברתי ולקחתי עליה הלוואה" (ת/1 עמ' 15 ש. 2 - 4; ת/1 עמ' 19 ש. 19 - 25); "35,000 ₪ זו הלוואה על חשבון קופת גמל, ועוד הלוואה על חשבון קרן השתלמות בסך 20,000 - 25,000 ₪ ... וקיבלתי גם עזרה מההורים" (ת/4 עמ' 2 ש. 23 עד עמ' 3 ש. 2); "...אני מושך כל חודש סכום שאני שומר אותו לפרויקטים ודברים וברגע שאני רואה שיש לי מבצע את הפרויקט שאני רוצה לעשות" (ת/7 עמ' 1 ש. 21 - עמ' 2).

111. לתמיכה בגרסתו, זימן הנאשם מטעם ההגנה את הוריה של אשתו.

א. **הגב' שהרבן קזאמל**, חמתו של הנאשם, העידה כי מדי חודש העבירה לביתה, רעייתו של הנאשם, 1,200 ₪ במזומן "ואנו מוסיפים לה ביחס לעבודה שהיא עושה אצלנו ומה שחסר לה ולילדים אנו משלמים" (עמ' 629 ש. 32 - 37). כן נתנו לבתם רכב.

העדה ציינה כי מצ"ח ערכו חיפוש בביתה ומצאו סך של 17,000 ₪ במזומן ואולם הכסף הוחזר משהוברר כי המדובר בכסף שאינו שייך לנאשם. העדה אישרה כי נתנה לנאשם סך של 9,000 ₪ עבור שיפוץ הרעפים במרפסת ואולם סירבה לענות על שאלות הקשורות לחיפוי הקירות באבן (עמ' 630 ש. 29 - 37).

ב. **מר מג'יד קזאמל**, חמו של הנאשם, חזר על כך שנתן לנאשם סך של 9,000 ₪ עבור בניית הרעפים. העד ציין כי נכח בבית בעת החיפוש שערכו חוקרי מצ"ח, במהלכו נמצאו 17,000 ₪ במגירה במשרד בבית, כסף שנועד לתרופות.

112. לאחר ששמענו את עדותו של הנאשם והשווינו אותה אל מול תדפיס התנועות בחשבונו (ת/40) אנו קובעים כי לא עלה בידי הנאשם להצביע על מקורות כספיים למימון השיפוץ. נעיר, כי עדויותיהם של חמו וחמתו לא יכלו לשפוך אור על סוגיה זו מאחר והם לא סייעו כלכלית לביצוע השיפוץ. אף אם משלמים הם לבתם משכורת חודשית בסך 1,200 ₪ אין בכך כדי להעיד על כך שסכום זה לא מוצא למימון שגרת החיים השוטפת.

בטרם נפרט את התנהלותו של הנאשם בחשבון הבנק, ננסה להגדיר את מסגרת עלות השיפוץ, בהתאם לראיות שהונחו לפנינו :

אבן : 42,800 ש"ח ; עבודה (פועלים) : 35,000 ש"ח ; פיגומים : 700 – 1000 ש"ח ; חומרים : 2500 – 3000 ש"ח ; לינה : 1,000 ש"ח ; הובלה – כ- 5,000 ש"ח ; דהיינו, למעלה מ- 87,000 ש"ח.

הנאשם, כאמור, הסביר כי מימן את השיפוץ על דרך של משיכת מזומנים מדי חודש שצורפו לכדי סכום משמעותי. עיון בת/40 (המעיד על תנועות בחשבון החל מיום 1/1/2012) מאשר כי הנאשם משך כסף מזומן מחשבונו. סך משיכות המזומן מחשבונו מאז חודש אפריל 2012 הסתכם ב- 42,500 ש"ח. יחד עם זאת, בצד משיכת כסף – הופקדו לחשבונו של הנאשם סכומי מזומן בלתי מבוטלים, כך שלכאורה, הוחזר הכסף שנמשך אל החשבון.

עיון בת/40 מלמד כי הנאשם הפקיד לחשבונו, באותה התקופה, סכום מצטבר בסך 31,800 ש"ח.

אם הכסף שהופקד אינו ממקור חיצוני, אזי מתוך הסכום שמשך נותר ברשותו סכום מזומן "פנוי" בסך 10,700 בלבד.

בשים לב לעבירות המיוחסות לנאשם ראינו לנכון לפרט את מועדי הפקדת המזומנים.

מועד **תחילת** הפקדת המזומנים (באופן רצוף) הינו **11/4/2013**. במועד זה הפקיד מזומן בסך 4,400 ש"ח. ולאחר מכן עשה זאת שוב בתאריכים ובסכומים הבאים: 15/4/2013 בסך 2,000 ש"ח; 29/4/2013 בסך 1,800 ש"ח; 6/6/2013 בסך 4,000 ש"ח; 10/6/2013 בסך 1,000 ש"ח; 5/7/2013 בסך 4,000 ש"ח; 9/8/2013 בסך 3,000 ש"ח; 23/9/2013 בסך 6,000 ש"ח.

לאחר מועד זה חלה הפסקה ממושכת עד למועד הפקדת המזומן הנוספת ביום 20/1/2014 אז הפקיד מזומן בסך 1,600 ש"ח; ולאחר מכן ביום 4/4/2014 בסך 4,000 ש"ח. לאחר מועד זה ועד למעצרו של הנאשם, במשך למעלה מ- 5 חודשים לא הופקדו מזומנים בחשבון. ניכר, כי מועדי הפקדת הכסף המזומן, תואמים את המועדים בהם מיוחסת לנאשם מכירת ההיתרים.

גם הטענה בדבר מימון השיפוץ על דרך של נטילת הלוואות אינה נתמכת בראיות. ההלוואה על חשבון קרן ההשתלמות נלקחה בסוף שנת 2012, אך לא נמשכה מהחשבון.

באשר להלוואה על חשבון קופת גמל, לא הצליח הנאשם להצביע על קיומה של אסמכתא להלוואה זו (עמ' 526 ש. 1 – 36; עמ' 600 ש. 12 – 25; ראו ת/40 תנועות בחשבון בתאריכים 10/4/2013 – 22/4/2013), ובכל מקרה, לא נמשך הסכום הנטען על ידי הנאשם מהחשבון.

אף אם הוריו של הנאשם סייעו לו מבחינה כלכלית בסכום של 30,000 ש"ח (והוריו של הנאשם לא העידו מטעם ההגנה לביסוס הטענה. גם רעייתו לא העידה), אזי אין בכך די כדי לממן את סכום השיפוץ שפורט לעיל.

חתימת הנאשם על ההיתרים של הפועלים שעבדו בשיפוץ ביתו

113. הנאשם ציין כי בעת שהפועלים הגיעו עם עד המדינה ביום תחילת עבודות השיפוץ כבר היה בבסיס. "מבחינת ההיתרים ... אכן הנפקתי לשני אנשים מתוך הפועלים, אני אומר בריש גלי ונשבע בילדיי ובאבי שזה **אקראי בלבד** ... יד הגורל נפל שביום הראשון או השני אחרי שהתחילו את השיפוץ ... זה רק מקרה אקראיות כי **אין מצב כזה שאנפיק בדיעבד לאדם** ... " (ההדגשה הוספה – מ.ה.; עמ' 476 ש. 6 - 17). הנאשם אישר כי טעה "טעות איומה" בכך שלא בדק כי יש לפועלים היתרים מתאימים שכן "סמך" על עד המדינה. הנאשם אף שלל את האפשרות כי אישר לפועלים את ההיתרים על סמך תמונה שנשלחה אליו לטלפון הנייד באמצעות תוכנת "WhatsApp" או מסרונים (עמ' 477 ש. 1 – 6; עמ' 519

ש. 16 - 24), זאת בניגוד לדבריו בחקירתו בהם לא הכחיש את האפשרות כי עד המדינה שלח בבוקר יום תחילת העבודות צילומי ת.ז. של הפועלים לצורך הכנת היתר כניסה לישראל (ת/10 עמ' 7 ש. 6 - 25).

לדברי הנאשם, לו היה יודע, כי המדובר בפועלים ללא היתרים מגזרתו היה דואג למעצרים (עמ' 477 ש. 29).

עוד הוסיף, כי ברי שלא תיאם את מעבר הפועלים מראש, דרך מעבר בית"ר, שאחרת לא היתה סיבה לעד המדינה לקבוע עם הפועלים לאחר המחסום. בעימות עם עד המדינה (ת/94 עמ' 12 ש. 294 - 301) ציין כי אם תיאם את המעבר הרי שהיה לכך תיעוד ביומן המבצעים.

עם זאת, **הנאשם בחר שלא להציג בפרשת ההגנה את יומן המבצעים** מהמועד הרלוונטי, ללמדנו כי לא נעשה תיאום שכזה.

במהלך עימות שערך עם עד המדינה (ת/94) הסביר ש"אני יודע שלהיתרי כניסה לישראל ההיתר לא נותן להם את האפשרות לעבוד בשום מקום בישראל ולכן יש חלופה שנקראת רישיון תעסוקה בישראל שאמנם אני לא אמון על הנפקתו אבל הוא כן נמצא תחת אחריותי כחלק מאחריותי על כלכלת הגזרה...".

הוצגו לנאשם בקשות ההיתרים של הפועלים שעבדו בביתו (ת/48). הנאשם אישר כי מילא את הבקשות בכתב ידו וחתם על ההיתרים.

משהוצג לנאשם הבירור שנערך לפיו הונפקו עבור מאהר וטאלב היתרים מסוג "צרכים ייחודיים – פגישת עבודה" ביום 15/9/2013 בשעה 21:30, העלה הנאשם בעדותו השערה לפיה **יתכן שעד המדינה הגיע למת"ק בליל ה- 15/9/2013** (מאחר שידע כי עליו להסדיר את נושא ההיתרים של הפועלים) **והנאשם נתן את ההיתרים המונפקים בידי (עמ' 559 ש. 30 – עמ' 560 ש. 5).**

114. השערה זו הינה בבחינת גרסה כבושה שאינה ראויה לאמונו. בנוסף, עומדת היא בסתירה לראיות אובייקטיביות שהוגשו. על פי מחקר תקשורת שבוצע (ת/26; ת/33) עולה כי בליל 15/9/13 בשעה 20:52:31 קיבל הנאשם מסרון מעד המדינה וכי בשעה 21:22:36 שוחח עימו בטלפון שיחה שנמשכה 3:23 דקות ולאחריה נשלח שוב מסרון מעד המדינה לנאשם בשעה 21:33:13. כל אחד מהדוברים אוכן **במקום אחר**, בדיוק בשעה שבה הונפקו ההיתרים (21:30). משמע, השניים לא שהו יחדיו במשרדו של הנאשם בעת הנפקת ההיתרים. לא מן הנמנע, כי חלופת המסרונים מתעדת את הטיפול בהיתרים. בהינתן מכלול הראיות והחשד הכבד שאלו מטילות על כתפי הנאשם, הרי לו רצה להפיס את דעתנו (או לטעת ספק בלבנו), היה עליו להציג את תוכנם של המסרונים הללו, זאת במיוחד שעה שבמהלך החקירה סירב לעריכת חיפוש במכשירו הסלולארי (ת/2 עמ' 23 ש. 11).

[נעיר, כי הסנגור הניח כי אפשרי הדבר כי עד המדינה הגיע למת"ק בליל ה- 15/9/2013 שכן במועד זה הונפק לאשתו היתר כניסה לישראל. עם זאת, לדעתנו נתפס הסנגור לשגגה. לרעייתו של עד המדינה חודש היתר החל מיום 10/9/2013, על סמך בקשה שהוגשה בתאריכים 22-24/8/2013 (ת/57). נדמה כי הסנגור התייחס להיתר שהונפק לס' ס' בתאריך 15/9/2013, רעייתו של ח' ח' ס'. (עמ' 746 ש. 10 - 19)].

115. גם בחקירתו במצ"ח מסר הנאשם כי חתימתו על גבי הבקשות להיתרים של הפועלים שעבדו בביתו נעשתה תוך שגרת העבודה, על פי הנוהל העבודה הרגיל (ת/2 עמ' 19 ש. 24 – עמ' 20 ש. 2). כן אישר הנאשם כי אין זה תקין להנפיק היתרים עבור פועלים פלסטינים על מנת שיעבדו בביתו שלו, אך חזר והדגיש כי לא ידע שזהו המצב (ת/2 עמ' 17 ש. 17 - 25). בד בבד מסר בתשואול בעל פה כי עד המדינה פירט בפניו בעבור מה נדרשים ההיתרים אותם ביקש (הקלטת ת/2 קובץ 20-20, 16:40 – 16:50). משביקשה החוקרת להעלות את הדברים על הכתב סייג הנאשם את תשובתו וציין כי עד המדינה היה מסביר זאת "כן, **בדר"כ**" (ת/2 עמ' 18 ש. 13 - 14). לפיכך נתבקש להסביר הכיצד לא ידע את סיבת בקשת ההיתר לארבעת הפועלים ששיפצו את ביתו. בשלב זה התחמק מתשובה ולא השיב. כך עשה גם לאחר שנועץ בסנגור (ת/2 עמ' 18 ש. 15 – עמ' 19 ש. 9).

116. מאחר העיד כאשר שאל את הנאשם היכן הוא משרת, השיבו האחרון: "**בעזה**" (ס/2 ש. 24 - 25). האם ישנה לנאשם סיבה לשקר לפועלים בעניין מקום שירותו בצה"ל, מלבד רצונו להסתיר את הקשר בין זהותו לבין אחריותו המנהלית על נפת בית לחם, בה הפועלים מתגוררים? סברנו כי התשובה לכך ברורה.

הסבריו של הנאשם לגרסאותיו בחקירות הראשונות

117. הנאשם אישר כי "בשתי החקירות הראשונות" שיקר עת הסתיר את זהותו של עד המדינה, אך עשה כן מאחר שהיה מדובר במי ש"סייע ועזר לנו ולא רציתי שיפגע" (עמ' 484 ש. 33 - 36). הנאשם העיד כי ידע שהוזנה לעד המדינה מניעה וכי עסקיו תלויים ביכולתו להיכנס לישראל ולכן בחר לשקר בחקירה על מנת שלא לסבך את עד המדינה מעבר לנדרש.

התובע ביקש להבין כיצד מסירת אמרה לפיה עד המדינה היה זה אשר סייע בהשגת הפועלים לשיפוץ הבית יכול היה לפגוע בו. הנאשם השיב כי במהלך חקירתו הראשונה הוצגה לו אמרתו של טאלב ממנה למד כי עד המדינה הכניס את הפועלים לישראל מבלי לוודא כי הינם בעלי היתר כדיון. משכך, סבר כי המניעה שהוזנה לעד המדינה הינה על רקע זה (עמ' 522 ש. 12 - 27). משעומת

הנאשם עם העובדה כי נמנע מלהזכיר את עד המדינה עוד קודם שהוצגה לו חקירתו של טאלב השיב באורח מתחמק. נביא את הדברים כהויתם:

"ת: למה אמרת שהסתרת את [עד המדינה] רק אחרי שהציגו לך את האמרות של טאלב למרות שבפועל הסתרת את החלק של[ו] עוד לפני?

נ: לא זוכר את הסיטואציה אבל לא חיברתי שום דבר למה שקרה. כל השאלות הראשונות שהיו לי.. תקריא לי את הכל ואני אענה לך.

ת: איזה חשדות הוטחו בטאלב שבגללם חשבת שיש מקום להסתיר את החלק של [עד המדינה]?

נ: לא יודע איזה חשדות הוטחו בו אבל הבנתי כאילו שהוצג לי שטאלב הוא אחד הפועלים ששיפצו אצלי...

ת: מה הבעיה שטאלב הוא אחד הפועלים?

נ: שאחר כך הוא אומר שהוא קנה את ההיתר שלו מ[עד המדינה], לא זוכר את הסיטואציה שהייתה, פשוט הוא מטיח ב[עד המדינה] משהו. לא זוכר מה היה באמרה שלו.

ת: אבל להסתרה שלך את [עד המדינה] אין קשר לזה שחשבת ש[עד המדינה] אולי הסיע שב"ח [שוהה בלתי חוקי].

נ: בלבול אותי, אמרת כמה דברים.

ת: הסתרת את [עד המדינה] ואין לזה שום קשר לזה ש[עד המדינה] אולי הסיע שב"ח.

נ: קורא את השאלה. אני לא זוכר את הסיטואציה באמרה של טאלב שבה הוטחה אשמה על [עד המדינה] ולכן שם התחלתי להסתיר אותו.

אב"ד: אבל הראה לך התובע קודם שאת טאלב מזכירים בעמוד 17 וכששואלים אותך על השיפוף זה שעה קודם, בעמוד 13.

נ: אבל שנינו היום יודעים שהפועלים שלי בסופו של דבר הגיעו דרך [עד המדינה], משום שהתחיל כל הסיפור של השיפוף שזה דרך [עד המדינה] אמרתי שכנראה יש משהו שם שלא בסדר ביניהם. אני בכלל לא ידעתי מה היה לא בסדר. אז אמרתי שמשום שכל עבודת השיפוף הייתה מול [עד המדינה] יכול להיות שיש פה משהו לא טוב. לא סתם שואלים אותי על הדברים האלה. לאחר מכן כשהוצגו לי אמרות הפועלים הבנתי על מה מדובר" (עמ' 522 ש. 35 - עמ' 17).

הנאשם העיד כי היה מוכן לשקר לחוקרים לטובתו של עד המדינה שכן לא הבין את משמעות המעמד. "זה היה ביום חמישי. אמרתי שאני אסיים את החקירה

ואגיע הביתה... הייתי בטוח שכלום ואני הולך הביתה.. לכן עזרתי לו וכיסיתי עליו... " (ההדגשה הוספה – מ.ה.; עמ' 485 ש. 17 - 20). וכך: "זה מה שיצא לי בראש באותו יום. עכשיו אתה שואל אותי למה חשבתי ככה ולא אחרת? לא יודע להגיד לך, זה מה שיצא לי בראש באותם ימים וזהו" (עמ' 524 ש. 35 - 36). כן ציין כי "לא ייחסתי לזה חשיבות כל כך, לא הבנתי על מה גודל הסיפור הזה" (ההדגשה הוספה – מ.ה.; עמ' 525 ש. 4 - 6).

נוכח קו ההגנה שנבחר, אפשרנו לנאשם להסביר לנו את ההיגיון שבגרסתו, לפיה מסר אמרות שקריות לחוקרי מצ"ח (ת/1 – ת/9), משום שלא הבין את עוצמת החשדות ואת הסיטואציה אליה נקלע, ואף בחר להגן על עד המדינה, על מנת שלא ימנעו את כניסתו לישראל. הקשינו על הנאשם וציינו כי אף אם בחר כך בחקירתו הראשונה, עוד טרם הארכת המעצר, הרי ששעה שהיה מיוצג על ידי סגור, והובהרו לו החשדות לאשורן והמעצר הוארך על ידי בית הדין, הרי שהמשך מסירת גרסאות שקריות למצ"ח, לשם שמירה על עד המדינה, מחייבת הבהרה מצידו.

תשובתו של הנאשם היתה: "במילה אחת, הייתי טיפש". בנוסף, בחר שלא להשיב ולא להסביר בחירה זו ונתלה בחיסיון שמוענק לו ביחס לדברים שהוחלפו בינו ולבין סגורו, כך שלא הבהיר את הטעמים שעמדו בבסיס מסירת האמרות השקריות (עמ' 599 ש. 10 - 31).

118. הנאשם הסתיר בחקירותיו גם את זהותו של אליאס, עד אשר הוצגה לו הודעתו של האחרון. משעומת עם נתון זה השיב כי "קצין לא רציתי... אני יודע שאסור לי לעשות עסקים פרטיים עם האנשים האלו ולא רציתי להיחשף לעניין הזה" (עמ' 495 ש. 23 - 27; עמ' 497 ש. 25 - עמ' 498 ש. 4).

לדידנו, תשובה זו מזקקת את הדברים כהויותם. לא על עד המדינה ביקש הנאשם להגן בשקריו כי אם על עצמו. בידעו את שעה ביקש להרחיק עצמו מהחשדות ולא רצה "להיחשף לעניין הזה". קביעות אלו מבססים אנו על עדותו של עד המדינה, אשר נתמכת בראיות למכביר והן על התרשמותנו השלילית מעדותו של הנאשם, אשר שיקר בחקירותיו ובעדותו בפנינו ונמנע מלהסביר מדוע עשה כן, חרף האפשרות שניתנה לו לעשות כן.

סיכום ביניים

119. בהתאם לממצאי המהימנות שפורטו לעיל, ראינו להשתית ממצאים על עדותו של עד המדינה ועל שלל הראיות המחזקות אותה ולדחות כבלתי מהימנה את עדותו של הנאשם. בשים לב לכך, אנו קובעים כי הוכחו בפנינו העובדות הבאות:

השיפוט

הנאשם החליט לחפות את קירות ביתו באבן ירושלמית. הנאשם פנה לספק האבן אליאס אבו ע'טאס וסגר עימו כי עלות האבן תהיה 120 ש"ח למטר. לא הוכח כי מחיר זה היה נמוך ממחיר "השוק". לאחר זמן מה נסעו עד המדינה, אליאס ומאהר לבית הנאשם בבית ג'אן לביצוע מדידות. אליאס נתן הצעת מחיר עבור האבן (החומר) ומאהר עבור העבודה בסך 30,000 ש"ח. בסופו של יום עלתה האבן 42,800 ש"ח. הנאשם שילם עבור חומרי העבודה והמשאיות אשר הובילו את האבן.

ביום 15/9/2013 החל השיפוט. עד המדינה הסיע את הפועלים (מאהר, טאלב, עצאם ומוהנד) לביתו של הנאשם בבית ג'אן. הפועלים החלו לעבוד ועד המדינה חזר לביתו. העבודות נמשכו כשבועיים. הנאשם הלן את הפועלים בבית ג'אן בביתו של חסן חאלד ושילם לו 1,000 ש"ח.

מאחר שעד המדינה והפועלים לא עברו במחסום ביתר בכניסתם לישראל ביקש הנאשם לבדוק את תוקף היתרי הכניסה שברשותם. הפועלים הציגו את ההיתרים והתוקף שהיה רשום על כולם היה מאוחר למועד הנסיעה, כך שנחזו להיות בתוקף. עם זאת, משעלה חשד כי המעסיקים שדאגו להוציא את ההיתרים יבטלו אותם, מאחר שהפועלים לא עבדו תחתם יותר, שלח עד המדינה לנאשם תמונות של תעודות הזהות של הפועלים באמצעות הטלפון הנייד. הוברר כי למאהר ולטאלב לא היה היתר כניסה בתוקף בעת שנכנסו לישראל והגיעו לביתו של הנאשם. ביום 15/9/2013 בשעה 21:30, אישר הנאשם לפועלים מאהר וטאלב היתרי כניסה מסוג "צרכים מיוחדים – פגישת עבודה" בתוקף ל-180 ימים. "עלות" ההיתר בסך 4,500 ש"ח לכל אחד, נוכחה משכרם. למוהנד אושר היתר למטרת "פגישת עבודה – עובד תיירות" למשך 180 ימים החל מיום 1/9/2013. היתר זה נסגר ביום 16/9/2013, כך שהחל מיום זה שהה בישראל ללא היתר בתוקף. לכל הבקשות לא צורף מסמך נלווה. לעצאם ג'אדה היה היתר כניסה עד ליום 3/12/2013 שנסגר ביום 2/9/13, כך שגם לעצאם לא היה היתר כניסה בתוקף במועד הרלוונטי. ההיתרים של מאהר, טאלב ומוהנד נרשמו ואושרו על ידי הנאשם. ההיתר של עצאם לא אותר. היתרים אלו אינם מאפשרים לפועלים

לעבוד בבניין בישראל ואינם מקנים אפשרות לינה בישראל.

עם התקדמות השיפוף החליט הנאשם לבצע עבודות אבן נוספות: ריצוף במרפסת ובניית מדרגות בכניסה. בנוסף, ביקשה אשתו של אחיו כי תשופץ גם הכניסה לביתה. משכך, הביא עד המדינה 5 פועלים נוספים המתמחים בביצוע עבודות ריצוף. משכורתם שולמה בנפרד. גם לפועלים אלו דאג הנאשם ללינה ולארוחת בוקר. פועלים אלו הוסעו לבית ג'אן על ידי עד המדינה. משהגיעו פועלים אלו, עבד עד המדינה בעצמו, יחד עם פועל בשם אחמד צאלח על בניית שער הכניסה בחזית ביתו של הנאשם. בסיום הבנייה חזרו השניים לחוסאן.

בשל עבודות ריצוף נוספות שילם הנאשם עוד 5,000 ש"ח.

בסיום השיפוף הגיע אליאס לבית הנאשם על מנת "לסגור איתו חשבון, שיראה את הבית". הגעתו נוצלה גם על מנת שיחזיר 4 מהפועלים לבית לחם. יתר הפועלים חזרו עם עד המדינה.

משכורתם של הפועלים שולמה על ידי הנאשם אשר העביר אליהם את הכסף באמצעות עד המדינה. התשלום עבור האבן שולם על ידי הנאשם ישירות לאליאס.

אשר לעיטור האבן אנו קובעים כי התביעה לא הוכיחה מעבר לספק סביר כי זה ניתן לנאשם **במתנה**. אליאס העיד כי הנאשם **שילם** עבור העיטור בנפרד מהתשלום עבור האבן לשיפוף. הנאשם אמנם הכחיש תשלום נפרד שכזה, אך משעד המדינה לא היה מעורב בהעברת הכסף בין הנאשם לאליאס, לא הונחה בפנינו תשתית ראייתית מספיקה לקביעת ממצאים לפיהם עיטור האבן ניתן במתנה ונותר בלבנו ספק ביחס לתשתית הראייתית שהוכחה.

עד המדינה לא קיבל כסף בתמורה לפועלו בתחום שיפוף ביתו של הנאשם (הייעוץ בעניין האבן, איתור והסעת הפועלים ובניית עמודים בפתח הבית).

היתר ה- BMC של אליאס

באחד הימים פנה אליאס אל עד המדינה בשל חוב שנוטר לנאשם על תשלום עבור האבן. עד המדינה פנה בשמו לנאשם והלה כעס על הדרישה לקבל תשלום מיידי, אך שילם את חובו. בחלוף זמן מה, ביום 24/1/2014 קיבל עד המדינה את היתר ה- BMC המחודש במועד. אליאס אשר לא קיבל חידוש של ההיתר פנה לעד המדינה על מנת שיברר מול הנאשם במה המדובר. הנאשם הסביר לעד המדינה "שאפשר לסדר את זה וזה יעלה לו 2000 דולר". עד המדינה הביא את הדברים לידיעת אליאס והשניים הלכו לחלפן כספים, שם משך אליאס 1500 דולר, מסרם לעד המדינה שנתנם לנאשם. בחלוף יום ניתן היתר ה- BMC לאליאס.

שוחד (פרט אישום 5)

120. בסעיפים 67 ו- 68 לעיל עמדנו על יסודות עבירת השוחד. פרט האישום החמישי מייחס לנאשם עבירה זו בכך שקיבל מעד המדינה טובות הנאה בכל הקשור לשיפוץ ביתו ("שירותי קבלנות ותיווך" שטיבם פורט לעיל) מבלי לשלם על כך, שעה שמתת זה ניתן בכדי להטותו למשוא פנים, לאור תפקידו של הנאשם. כן ייחס פרט האישום לנאשם קבלת מתנה מאליאס (עיטור האבן) כמתת המקיים את יסודות עבירת השוחד. משקבענו כי לא עלה בידי התביעה לבסס בראיות עובדות אלו מעבר לספק סביר, לא היה מקום לבחון את התקיימות סודות העבירה ביחס לחלק זה שבכתב האישום.

נזכיר כי סעיף 293 לחוק העונשין הקובע את דרכי השוחד האפשריות כולל נטילת שוחד שהינה על דרך של " (1) ... שווה כסף, שירות או טובת הנאה אחרת" או " (3) ... כדי להטות למשוא פנים בדרך כלל"

כידוע עבירת השוחד עשויה לפשוט וללבוש צורות שונות. פרשנות כל אחד מרכיבי העבירה או הגדרותיה צריכה להיעשות תוך דבקות לתכלית שביסודה והיא, כאמור, להבטיח את פעולתו התקינה של המינהל הציבורי ואת טוהר המידות של עובדיו החבים, מכוח תפקידם ומכוח הרשות אליה הם משתייכים, חובת נאמנות לציבור כולו. "הלכה היא, כי המבחן הוא תמיד מבחן המטרה, של הנתנה או הלקיחה, והמטרה נקבעת על פי ראייה כוללת של הנסיבות. שהרי אין המטרה גלויה, דרך כלל לעין כל, ומשכך, על בית המשפט לעמוד עליה מתוך ניסיון החיים, השכל הישר ומכלול נסיבותיו של כל מקרה" (ע"פ 4148/96 **מדינת ישראל נ' יעקב גנות**, פ"ד נ (5) 367).

עוד נפסק כי "משוא הפנים בדרך כלל אינו מחייב קשירת המתת לעסקה מוגדרת וברורה, כאשר הנותן מצפה לקבלת התמורה בעתיד בבחינת השולח את לחמו על פני המים" (ע/146/93 **רס"ן סרבוז זוהיר נ' התובע הצבאי הראשי**, פד"ץ 1993, להלן: "עניין רס"ן סרבוז").

מן הכלל אל הפרט**המתת**

121. עד המדינה הוא אשר איתר את הפועלים עבור הנאשם וסיכם עימם את גובה שכרם, הוא אשר הסיעם לביתו של הנאשם במספר הזדמנויות, הוא אשר הסיע את הפועלים בחזרה לחוסאן, הוא אשר העביר את התשלום מהנאשם לפועלים, הוא אשר תיווך בין הפועלים לבין הנאשם לשם הנפקת היתרי כניסה עדכניים והוא אשר היה אחראי על תיאום הגעת משאית האבן מול הנאשם ולאליאס

(ממחקרי התקשורת - ת/33 עולה כי בין התאריכים 15/9/2013 ועד 19/9/2013 שוחח עד המדינה עם אליאס בכ – 30 הזדמנויות, בעוד שאין אינדיקציה לכך שהנאשם שוחח עם אליאס בתקופה זו – ת/26), כל זאת עשה מבלי שקיבל תשלום כספי או תמורה אחרת.

נשאלת השאלה האם שירות זה שניתן לנאשם על ידי עד המדינה מקיים את דרישת **המתת** הקבועה בחוק העונשין. אין חולק, כי השירותים אשר ביצע עד המדינה עבור הנאשם הינם בעלי שווי כספי ברור. מעבר לכך, המדובר בשירות שביצע עד המדינה עבור הנאשם, שלו תכלית ברורה. יכולתו של הנאשם לסמוך על עד המדינה, אפשר לו להרחיק עצמו **פיזית** ממקום ביצוע העבירות, להגיע ליחידתו ביום בו החל השיפוף בביתו ולהותיר את הפועלים בידי הנאמנות של עד המדינה. במצב דברים זה יכול היה הנאשם להימנע מלעדכן את מפקדיו אודות קיום השיפוף בביתו על ידי פועלים שאינם מורשים. הנאשם נמנע מ"להתחכך" בפועלים וכך יכול היה ברבות הימים לטעון לחוסר מודעות באשר לאי החוקיות האמורה. במצב דברים זה, אנו קובעים כי טובת ההנאה והשירות שביצע עד המדינה עבור הנאשם, שניתן אף לכמתו במידה חלקית, מקיים את דרישת החוק.

בעד פעולה הקשורה בתפקידו

122. ברי, כי עד המדינה נזקק לשירותיו של הנאשם מכוח תפקידו הצבאי. גם אם היזקקות זו היתה לכאורה "הדדית", שכן צה"ל מסתייע בבני שיח, בין היתר, לשם שמירה על מוקדי כוח והשפעה באזור, הרי שאין לכתחילה כי אין בכך כדי לשנות את מערכת היחסים הבסיסית בין השניים, שבה משמש הנאשם נציג הצבא – השלטון, בעוד עד מדינה נזקק לו מכוח סמכויותיו במסגרת תפקידו. המדובר בקצין תיאום אזורי החולש על תחומי אחריות מרובים והינו בעל השפעה מכרעת על חיי התושבים המקומיים בנפת בית לחם, אשר נזקקו לשירותי המנהל האזורי. הדברים נכונים מכוח קל וחומר ביחס לעד המדינה, אשר נזקק באופן קבוע להיתר הכניסה לישראל, לצד היתרים נוספים, על מנת לקיים ולפתח את עסקיו. גם ביחס לסוג ההיתר, נזקק עד המדינה להמלצתו של הנאשם לאשר לו היתר מסוג BMC אשר אפשר לו לצאת את גבולות הארץ (דרך נמל התעופה בן גוריון). במצב דברים זה נזקק עד המדינה, באורח מתמיד, לשירותיו של הנאשם במסגרת תפקידו. תדירות הקשר ותדירות הגעתו של עד המדינה למת"ק מעידים על כך. כאמור, החוק אינו מחייב כי המתת יינתן בעד פעולה מסוימת, אלא די בכך שינתן על מנת להטות למשוא פנים. העובדות במקרה זה מלמדות על כך עד המדינה הינו אדם ממולח ואינטרסנט, אשר דאג לפתח את קשריו לשם הגעה

לשגשוג כלכלי ושמירה על מעמדו הכלכלי הגבוה. משכך, יש להסיק כי טובת ההנאה שנתן עד המדינה לנאשם נועדה לשם חיזוק הקשר בבחינת "שלח לחמך", כך שבבוא היום יוכל עד המדינה לבקש כי הנאשם יגמול לו בחזרה, במסגרת תפקידו ויפעיל את סמכויותיו בהתאם.

היסוד הנפשי

123. על קיומה של מודעות ניתן ללמוד ממכלול הראיות, בהתאם להתנהגות הנאשם, לנסיבות האופפות את העבירה ועל פי מבחני הגיון ושכל ישר. עוד הוטעם בפסיקה כי ניתן לעשות ביחס לעבירת השוחד שימוש בחזקת המודעות לפיה "מתת לעובד הציבור, מאת אדם הנמצא עמו בקשר רשמי, ניתנת בעד פעולה הקשורה לתפקידו" (ע"פ 8027/04 אלגריסי נ' מדינת ישראל, פורסם בנבו 23.2.06). כן נקבע כי "עובד ציבור היודע שטובת ההנאה שהוא מקבל ניתנת לו בעד פעולה הקשורה בתפקידו הוא בעל הכוונה הפלילית הדרושה בעבירת לקיחת השוחד, גם אם הוא חושב לתומו שאין במעשהו כל עבירה ... בדרך כלל יש להעמיד עובד ציבור בחזקתו שהוא יודע שהנוקמים לשירותו אינם נותנים לו את מתנותיהם אלא כדי שיטה להם חסד במילוי תפקידו" (ע"פ 736/77 בריגה נ' מדינת ישראל, פ"ד לב (2) 824, 826).

בענייננו, לא סברנו כי נסתרה חזקת המודעות.

נסיבות המקרה וכן התנהגות הנאשם מעידות על כך שהנאשם היה מודע למעשיו. הנאשם הפעיל את עד המדינה על מנת שיכנס בנעליו שעה שנסע ליום עבודתו בבחינת "עסקים כרגיל". ולראיה, השירות שניתן לנאשם על ידי עד המדינה זיכה את פועליו של האחרון בחידוש היתרי הכניסה לישראל, כאשר ביחס לשני פועלים נעשה הדבר על סמך משלוח צילומי ת.ז. בהודעה בטלפון הנייד בלבד. הכחשתו הגורפת של הנאשם, המתעלמת משלל הראיות שנאספו נגדו, אף היא מעידה על רצונו להרחיק עצמו מביצוע העבירות, באופן המלמד על כי הנאשם ידע כי בהתקיים העובדות המיוחסות לו, לא ניתן יהיה להסיק מהן, אלא את מודעותו המלאה.

אשר על כן אנו קובעים כי גם יסודותיה של עבירה זו התקיימו (למעט ביחס לקבלת עיטור האבן במתנה).

חריגה מסמכות עד כדי סיכון בטחון המדינה (פרטי אישום 6, 8, 10)

124. התביעה ייחסה לנאשם שלוש עבירות של חריגה מסמכות עד כדי סיכון בטחון המדינה בגין אישור היתרי כניסה לישראל למאהר ולטאלב על בסיס משלוח

צילום של היתרי הכניסה שהיו ברשותם ואשר פג תוקפם באמצעות הטלפון הנייד ומבלי שצורפו מסמכים לתמוך בבקשת ההיתרים כנדרש, ובאופן רטרואקטיבי עת היו השניים בתחומי מדינת ישראל ובגין אישור היתר כניסה לישראל למוהנד, מבלי שצורפו אסמכתאות מתאימות לתמוך בבקשה.

בסעיפים 75 – 78 לעיל, פירטנו את יסודות העבירה האמורה. על בסיס האמור לעיל נבחן האם התקיימו יסודות העבירה במקרים אלו.

125. בהתאם למסכת העובדתית שהוכחה בפנינו, אישר הנאשם שלושת הפועלים שעבדו בשיפוץ ביתו היתרי כניסה לישראל. למאהר ולטאלב אישר הנאשם בליל 15/9/2013 היתר מסוג "צרכים מיוחדים – פגישת עבודה" למשך 180 ימים. למוהנד אישר הנאשם ביום 1/9/2013 היתר למטרת "פגישת עבודה – עובד תיירות" למשך 180 ימים. היתר זה נסגר ביום 16/9/2013, כך שהחל מיום זה שהה בישראל ללא היתר בתוקף. לכל הבקשות לא צורף מסמך נלווה.

להווה ידוע כי היתר **פגישת עבודה** נועד לאפשר לפלסטינים להיפגש בתחומי ישראל עם ישראלים, במטרה לקדם, לפתח או להניע קשרי מסחר. ההיתר לא מאפשר תעסוקה ולינה בישראל. התנאי להוצאת היתר זה הוא הוכחת קשר ראשוני עם גורם כלכלי – עסקי בישראל. אם המדובר בעסק חדש צריך להציג אסמכתא לקיומו של עסק שמוכר על ידי לשכת המסחר הפלשתינאית או איגוד מקצועי רשמי והצהרה מבעל העסק על היקף עסקיו, עובדיו והמחזור הכספי. כמו-כן, התנאי לקבלת היתר מסוג **עובד תיירות** הוא הוכחת עבודה בתחום התיירות. לצורך הוכחה זו יש להציג מסמכים שהעסק מוכר על ידי משרד התיירות הפלסטיני ומסמך רשמי של בעל העסק כי מבקש ההיתר עובד בעסק. היתר זה אינו מאפשר לינה בישראל (ראו נהל הנפקת היתר עובד תיירות - ת/81).

שלושת הפועלים האמורים לא עבדו בתחום התיירות ולא ביקשו לקדם עסקים פרטיים או מסחר באזור. המדובר בפועלי בניין שביקשו למצוא פרנסה לעצמם. לא בכדי לא היו בידם המסמכים הנדרשים על פי הנהלים שחייבו את הנאשם, לתמוך בבקשה על פי מטרת ההיתר שהונפקה.

במצב דברים זה, הננו קובעים כי הנאשם חרג מסמכותו עת אישר לפועלים הללו את הבקשות למטרות האמורות.

בנוסף, קביעותינו ביחס לסיכון שעלול היה להיגרם לביטחון המדינה שרירים וקיימים גם כאן, מאותם הטעמים שפורטו. כך אף ביחס להתקיימות היסוד הנפשי שבעבירה.

סיוע לכניסה לישראל בניגוד לחוק הכניסה לישראל (פרטי אישום 7, 9, 11, 12)

126. בסעיפים 80 – 81 לעיל, עמדנו על יסודות העבירה האמורה.

בפרטי האישום האמורים ייחסה התביעה הצבאית לנאשם עבירה של סיוע לכניסה לישראל בניגוד לחוק הכניסה לישראל לכל אחד מארבעת הפועלים ששיפצו בביתו של הנאשם:

נטען כי מאהר עשה שימוש בהיתר הכניסה שברשותו לצורך כניסה לישראל ב- 77 הזדמנויות; נטען כי טאלב עשה שימוש בהיתר הכניסה שברשותו לצורך כניסה לישראל ב- 37 הזדמנויות; נטען כי מוהנד עשה שימוש בהיתר הכניסה שברשותו לצורך כניסה לישראל ב- 31 הזדמנויות; נטען כי סייע לעצאם לשבת בישראל בניגוד לחוק.

ביחס לכל הארבעה נטען כי הנאשם סייע להם למצוא מקום לינה בישראל, בביתו של חסן חאלד, שעה שלא היה ברשותם היתר כדן.

אשר למאהר, טאלב ומוהנד אנו קובעים כי התמלאו יסודות העבירה שעה שהנאשם הוא אשר חתם על היתרי הכניסה של השלושה, למטרת פגישת עבודה – עובד תיירות, למשך 180 ימים, הגם שהמדובר בפועלי בניין, אשר אין כל קשר בין מטרת ההיתר אותה אישר הנאשם לבין המצב לאשורו. הטעמים בגינם עובדות אלו מקיימות את יסודות העבירה של סיוע לכניסה לישראל בניגוד לחוק הכניסה לישראל פורטו בסעיף 82 לעיל והם יפים גם לפרט אישום זה.

אשר לעצאם שונים פני הדברים, שעה שאין לדעת מי אישר את היתר הכניסה שהיה ברשותו. לפיכך לא ניתן לייחס את הסיוע לכניסה לישראל בעניינו של עצאם דווקא לנאשם.

עם זאת, הראיות שהוכחו בפנינו מלמדות על כי הנאשם העסיק את ארבעת הפועלים בביתו ללא אישור תעסוקה חוקי ואף דאג להלנתם בתוככי ישראל ללא אישור הלנה חוקי. נשאלת השאלה, האם ראוי להרשיע את הנאשם, לכל הפחות ביחס לעובד עצאם, בעבירה חלופית שעניינה **הלנה העסקה והסעה שלא כדן**, **לפי סעיף 12 א לחוק הכניסה לישראל**. ויודגש, בפרטי העבירה שיוחסה לנאשם (פרט אישום 12) נכתבו העובדות במלואן: "... סייע הנאשם לעצאם למצוא מקום לינה בביתו של חברו חסן, ובכך סייע לעצאם לשבת בישראל בניגוד לחוק וזאת למרות שהאחרון לא החזיק בהיתר המאפשר לו לינה בישראל, ואף למרות שהוזנה לו מניעת משטרה ביום 2 בספטמבר 2013".

הרשעה בעבירה חלופית

127. סעיף 382 לחוק השיפוט הצבאי מקנה לבית הדין את הסמכות להרשיע באשמה שונה מבלי לשנות את כתב האישום. וזו לשונו:

"בית דין רשאי, מבלי לשנות את כתב-האישום, להרשיע נאשם בנסיון לבצע את העבירה שבה הואשם, או בשותפות לעבירה לאחר מעשה, או בעבירה אחרת, אף אם לא הואשם כך בכתב-האישום, ובלבד שהאשמה שעליה הורשע כאמור הוכחה על ידי הראיות שהובאו לפניו במהלך הדיון והעונש שנקבע לפי הדין על העבירה האחרת אינו חמור מהעונש שנקבע בחוק על העבירה הכלולה בכתב-האישום".

למעשה מהווה סעיף זה את מקבילו הצבאי של סעיף 184 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח חדש] תשמ"ב-1982, הקובע כי:

"בית המשפט רשאי להרשיע נאשם בעבירה שאשמתו בה נתגלתה מן העובדות שהוכחו לפניו, אף אם עובדות אלה לא נטענו בכתב האישום, ובלבד שניתנה לנאשם הזדמנות סבירה להתגונן; אולם לא יוטל עליו בשל כך עונש חמור מזה שאפשר היה להטיל עליו אילו הוכחו העובדות כפי שנטענו בכתב האישום".

בית המשפט העליון קבע לא אחת כי סמכות בית המשפט להרשיע נאשם בעבירה שונה מזו שנטענה בכתב האישום, מותנית, בהתאם ללשון החוק, בהזדמנות הנאשם להתגונן מפני אישום זה. לעניין זה נקבע כי יש להקפיד על כי לא נפגעה מהנאשם האפשרות כי הנאשם ינהל את הגנתו כדבעי, וכי הרשעתו בעבירה החלופית אינה בגדר הפתעה, אותה לא יכול היה לחזות ומשכך לא יכול היה להתגונן מפניה (רע"פ 6368/12 **מרדכי כהן נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 23.9.2012). (אמנם סעיף 382 לחש"ף לא קבע כתנאי להתקיימותו את הדרישה כי היתה לנאשם "הזדמנות סבירה להתגונן", אך זו הוחלה בפסיקה הצבאית (וראו ע/123/02 **אל"ם שלמה ישי נ' התובע הצבאי הראשי**, פורסם בנבו, 17/3/2004).

בע"פ 766/07 **כהן נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 19.11.2007) דן בית המשפט העליון בסוגיה דומה לזו שבענייננו, דהיינו, סמכות בית המשפט להרשיע נאשם

בעבירה שונה מזו המפורטת בכתב האישום על בסיס עובדות שפורטו בכתב האישום, ונפסק כי:

"במקרה זה החשש לפגיעה בזכויותיו הדיוניות של הנאשם קל יותר מאשר במקרה בו גם העובדות עליהן נסמכת ההרשעה לא מופיעות בכתב האישום. אין ספק שבית המשפט רשאי להרשיע בעבירה שונה מזו שיוחסה בכתב האישום (ראו ע"פ 2456/06 בוכמן נ' מדינת ישראל (טרם פורסם, 20.9.07) פסקה 24 רישא והאסמכתאות (שם). שאלה היא האם מקרה כזה – היינו, כאשר סעיף החוק בו מורשע הנאשם שונה מזה המיוחס לו בכתב האישום, אולם העובדות המקימות אותו זהות – נכנס לגדרו של סעיף 184. לשאלה זו, בה אין צורך להכריע, יש נפקות לעניין תחולתה של המגבלה על גזירת העונש המופיעה בסיפא של סעיף 184. מכל מקום, בין אם נראה זאת כנובע מסעיף 184 ובין אם לאו, אין ספק שההרשעה בעבירה שלא הופיעה בכתב האישום מותנית בכך שהייתה לנאשם הזדמנות סבירה להתגונן בפניה".

דברים אלו יפים אף לענייננו.

128. כאמור, פרט אישום 12 מפרט בעובדותיו כי הנאשם סייע לעצאם למצוא מקום לינה בביתו של חברו חסן, ובכך סייע לעצאם לשבת בישראל וזאת הגם שלא היה ברשותו היתר מתאים. למעשה, כבר בחקירתו במצ"ח נחקר הנאשם בגין חשד של הלנת הפועלים בניגוד לחוק, כמו-גם העסקתם. פירטנו לעיל, כי הנאשם השיב תחילה כי לא היה צד לסידור בדבר הלנת הפועלים ובהמשך אישר כי אכן "נכנס לתמונה", מצא לפועלים מקום ללון ואף שילם עבור ההלנה. גם במהלך המשפט עלתה סוגיה זו כחוט השני במהלך העדויות שנשמעו ואף הנאשם נחקר על כך ממושכות. הנאשם אישר בעדותו כי הוא אשר דאג ללינה עבור הפועלים בביתו של חסן חאלד בבית ג'אן ואף שילם בגין כך 1,000 ש"ח (עמ' 511 ש. 22 – 28; עמ' 512 ש. 3 – 7). הנאשם אף לא הכחיש את העסקת הפועלים, אך טען, ביחס לשתי הסוגיות, כי סבר שהמדובר בפועלים שהיו מורשים לעבוד וללון בישראל, הגם שהיה מודע לכך שהינם פלסטינים, וזאת משום שסמך על היותם עובדים של עד המדינה.

גם בסיכומיו התייחס בא כוח הנאשם לעניין זה והדגיש כי הנאשם לא בדק את ההיתרים שכן לא התעורר בליבו חשד כי המדובר בפועלים שאינם מורשים ללון או לעבוד בישראל (עמ' 757 ש. 3 - 20).

יוצא אפוא, כי החל מחקירתו, עובר בתוכן כתב האישום, בעדותו של הנאשם וכלה בסיכומי ההגנה, ניתנה לנאשם האפשרות להתגונן מפני אישום שעניינו הלנת והעסקת הפועלים שלא כדין בניגוד לחוק הכניסה לישראל. סוגיה זו עלתה חזור ושנה במהלך המשפט ואין בה כדי להפתיע את הנאשם. באפשרות ההגנה היה לחקור את העדים בנושא זה, להעלות טענות ולהביא ראיות מטעמה. אשר על כן אנו קובעים כי ניתנה לנאשם ההזדמנות להתגונן מפני עבירה זו. תוצאה זו מתיישבת עם שתי התכליות המגולמות בסעיף האמור: גילוי האמת והבטחת זכותו של הנאשם להליך הוגן (וראו ע"פ 7832/00 **יעקובוב נ' מדינת ישראל**, פ"ד נו(2)534; קדמי, **על סדר הדין בפלילים**, חלק שני כרך א', מהדורה 2009, עמ' 1503 ואילך).

במצב דברים זה, סברנו כי מן הראוי לבחון האם נתקיימו יסודות העבירה החלופית הקבועה בסעיף 12א לחוק הכניסה לישראל. תשובה חיובית תביא להרשעת הנאשם בעבירה חלופית זו ביחס לפרט אישום 12 שבכתב האישום המתוקן.

129. סעיף 12א לחוק הכניסה לישראל קובע את העבירה הבאה:

"(א) מי שהעמיד, בתמורה או שלא בתמורה, מקום לינה לרשותו של תושב זר שנכנס לישראל שלא כדין או שיושב בה שלא כדין, או סייע, בתמורה או שלא בתמורה, לתושב זר כאמור להשיג מקום לינה, דינו, על אף האמור בכל חיקוק - מאסר שנתיים או הקנס הקבוע בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן – חוק העונשין).

(ב) מעביד שהעסיק עובד שהוא תושב זר שאינו רשאי לעבוד בישראל לפי חוק זה, וכן מתווך כוח אדם שתיווך בקשר להעסקתו של עובד כאמור, דינו, על אף האמור בכל חיקוק - מאסר שנתיים או הקנס הקבוע בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין."

פירטנו בסעיפים 104 - 105 לעיל, את גרסאותיו המתפתחות של הנאשם ביחס לשאלה האם בדק את ההיתרים של הפועלים ומהו החשד שהתעורר בליבו ביחס

להיתרים שהיו ברשותם. כן פירטנו את תשובותיו השקריות שמסר בעניין זה לחסן חאלד, שם הלן את הפועלים ואת התרשמותינו השלילית מעדותו בהקשר זה, התרשמות אשר הובילה אותנו למסקנה כי אין ליתן משקל לעדותו.

עוד הראינו כי הנאשם הוא אשר חתם על היתרי הכניסה של טאלב ומאהר ביום 15/9/2013, תוך שידע כי המדובר בפועלים שעבדו בביתו. פועל יוצא, כי אין הוא יכול לאחוז בגרסת ההסתמכות על היות שני הפועלים האחרים עובדים של עד המדינה, משגרסה זו נותרה ללא ביסוס עובדתי.

בנוסף, סעיף 12 א(ד)(1) לחוק הכניסה לישראל, מעביר את נטל הבאת הראיה לעניין חובת בדיקת ההיתרים וקובע כי מי שהעסיק תושב זר, שאינו רשאי לעבוד בישראל, והוכחה מודעותו לכך שהעובד הוא תושב זר, **עליו הראיה** שהמעשה נעשה באחת מאלה:

"(א) לאחר שבדק שבידי התושב הזר מסמכים שלפיהם

נכנס לישראל כדין ויושב בה כדין...

(ב) בנסיבות שבהן הוא לא חשד שהמדובר בתושב זר

שנכנס לישראל שלא כדין, שהוא יושב בה שלא כדין..."

130. נבהיר, כי בענייננו קוימו התנאים המקדמיים להעברת נטל הבאת הראייה לכתפיו של הנאשם: הנאשם העסיק תושב זר, בהתאם להגדרתו בחוק עובדים זרים, תשנ"א – 1991 "עובד זר" הינו - עובד שאינו אזרח ישראל, או תושב בה". ברי, כי פלסטיני עונה להגדרה זו. בנוסף, מודעותו של הנאשם להיות עצאם, כמו גם חבריו, פלסטינים, הוכחה על פי הודאתו של הנאשם בעובדה זו במהלך עדותו. במצב דברים זה על הנאשם להראות אחת משתיים - כי בדק את היתריו של התושב הזר - עובדה שלא הוכחה בענייננו, אלא ניטען היפוכה - דהיינו, כי הנאשם לא בדק את ההיתרים. אשר לחלופה השנייה יצוין כי לא הובאו בפנינו ראיות לביסוסה. על פי הראיות שהוכחו בפנינו הנאשם ידע מיהם הפועלים שעבדו בביתו ואין הכוונה להיכרות אישית או שמית. המדובר בפועלים ללא היתר תעסוקה בישראל, והנאשם ידע זאת על נקלה שעה שחתם על היתרי הכניסה עבורם, היתרים מסוג "צרכים ייחודיים - פגישת עבודה" אשר אינם מקנים זכות לעבוד בישראל. לדידנו, אף העובדה כי שיקר לחסן חאלד ומסר לו כי המדובר בפועלים תושבי מזרח ירושלים מדברת בעד עצמה, משקבענו כי שקר זה נועד לכסות על ידיעתו כי הוא מחטיא את חברו עת נתבקש להלן את הפועלים ללא היתר כדין.

אשר על כן, בהסתמך על ניתוח מכלול העדויות והראיות שהובאו בפנינו, ראינו לדחות את טענת הנאשם, לפיה לא חשד שהמדובר בתושב זר שנכנס לישראל שלא כדין.

נוכח התשתית הראייתית אף לא ראינו להיזקק לכלל בדבר "עצימת העיניים" המהווה תחליף למחשבה הפלילית (הקבוע בסעיף 20ג(1) לחוק העונשין) מכוחו עצימת עיניים בפני קיומה של עובדה שקולה כנגד ידיעתה של אותה עובדה, היינו שהנאשם ידע שהמועסק הוא עובד זר, תושב שטחים, שאינו רשאי לעבוד בישראל.

אנו קובעים אפוא, כי הנאשם לא הצליח לעמוד בנטל הבאת הראיה לפי סעיף 12 א (ד)(1) לחוק הכניסה לישראל, ולהפריך קיומו של החשד האמור, בין על ידי הוכחה שבדק את מסמכי המועסק לפיהם הוא שוהה כדין בישראל, ובין באמצעות ראיות לביסוס הטענה שלא חשד שמדובר בתושב זר השוהה שלא כדין בישראל. נעיר עוד, כי לעניין "חזקת החשד", לפי סעיף 12א(ד) לחוק הכניסה, מקובל שיש מקום להבחנה בין מי שנאשם בהסעת שוהה בלתי חוקי שהקשר שנוצר ביניהם הוא קצר ומקרי, לבין מי שמעסיק שוהה כאמור ומלין אותו שמטבע הדברים המדובר בקשר ארוך יותר המאפשר בירור ובדיקה (וראו למשל, תפ(רח) 1210-08 **מדינת ישראל נ' אטיה**, פורסם בנבו 23/5/2010). אף אם הנאשם לא פגש בפועלים עם הגיעם לביתו, הרי שפגש בהם 4 ימים מאוחר יותר ביום 18/9/2013, אז שהה בביתו ברצף למשך 4 ימים (עד ליום 21/9/2013 ושוב מיום 23/9/2013 במשך 3 ימים רצופים). חרף זאת, כאמור, לא וידא כי באפשרותו להעסיקם או להלינם.

אנו קובעים אפוא, כי הוכחה העבירה של העסקה והלנה שלא כדין, בניגוד לסעיף 12א (א) ו-(ב) לחוק הכניסה לישראל ביחס לפועל עצאם גיאדה (כמו גם ביחס למאהר, טאלב ומוהנד).

131. נותר לבחון האם הוכחה התביעה את כניסתם לישראל של מאהר, טאלב ומוהנד, בהתאם למספר ההזדמנויות שפורטו בכתב האישום המתוקן, בתקופת תוקפו של ההיתר עליו חתום הנאשם.

ואכן, על פי ת/75 – נכנס מאהר לישראל בתקופה האמורה ב- 77 הזדמנויות; על פי ת/77 – נכנס טאלב לישראל התקופה האמורה ב- 37 הזדמנויות; על פי ת/73 – נכנס מוהנד לישראל התקופה האמורה ב- 31 הזדמנויות; אשר על כן, הוכחה גם עבירת הסיוע לכניסה לישראל ביחס לפועלים מאהר, טאלב ומוהנד.

קבלת דבר במרמה (פרט אישום 36)

132. התביעה ייחסה לנאשם עבירה של קבלת דבר במרמה בגין עיכוב היתר ה-BMC לשנת 2014 של אליאס ו"שחרורו" לאחר קבלת \$ 1,500.
- בהתאם לממצאי המהימנות, קבענו כי ביום 24/1/2014 לא נמסר לאליאס היתר ה-BMC המחודש שלו, הגם שהודפס ביום 21/1/2014 וזה נמסר לו לאחר ששילם לנאשם, באמצעות עד המדינה \$ 1,500 רק למחרת, ביום 25/1/2014.
133. סעיף 415 לחוק העונשין מגדיר את העבירה של קבלת דבר במרמה באופן הבא:
- "המקבל דבר במרמה, דינו - מאסר שלוש שנים, ואם נעברה העבירה בנסיבות מחמירות, דינו - מאסר חמש שנים".

סעיף 414 לחוק העונשין מגדיר את המושגים: "דבר" לרבות "מיטלטלין וטובת הנאה"; ו"מרמה" - "טענת עובדה בעניין שבעבר, בהווה או בעתיד, הנטענת בכתב, בעל פה או בהתנהגות, ואשר הטוען אותה יודע שאינה אמת או שאינו מאמין שהיא אמת".

היסוד העובדתי של העבירה מורכב משני רכיבים, האחד עניינו בהצגת טענה כוזבת והאחר עניינו בקבלת ה"דבר" מכוח אותה טענה. במסגרת רכיב זה יש להראות כי התקבל "דבר" ולהצביע על קשר סיבתי בין המרמה לקבלה (ראו י. קדמי, **על הדין בפלילים**, חלק שני, מהדורה מעודכנת, תשס"ו-2005, בעמוד 835).

אשר ליסוד הנפשי, הרי שעסקינן בעבירה של מחשבה פלילית ולפיכך, שומה עלינו לבחון קיומה של מודעות אצל הנאשם לכלל רכיבי היסוד העובדתי והלך רוח של פזיזות (בהתאם לסעיף 20(א)(2) לחוק העונשין) ביחס לאפשרות התרחשותה של התוצאה - "קבלת הדבר".

134. בענייננו, התשתית העובדתית מלמדת על כי התקיימו רכיבי העבירה.
- אשר ליסוד העובדתי - קבענו כי הנאשם מסר לאליאס באמצעות עד המדינה "שאפשר לסדר את זה וזה יעלה לו 2000 דולר", כשהכוונה לחידוש היתר ה-BMC. אין רבותא לשאלה האם הנאשם עיכב את הנפקת ההיתר או שמא אך עיכב את מסירת ההיתר לאליאס. בכל מקרה, המדובר בטענת טענה כוזבת, לפיה התשלום יחיש את השגת ההיתר הנחוץ לאליאס. בהתאם לטענה זו, שאינה אמת, פנה אליאס ומשך 1,500 דולר מסרם לעד המדינה והלה נתנם לנאשם. חלק זה משלים את היסוד העובדתי, דהיינו את קבלת ה"דבר".
- אשר ליסוד הנפשי - נסיבות המעשים מלמדות על התקיימות היסוד הנפשי. משעה שהנאשם ביקש לקבל תשלום שאינו זכאי לו לצורך מסירת ההיתר

לאליאס, הרי שלכל הפחות היה אדיש להתקיימות התוצאה, מה גם שבעניין זה ניתן לקבוע כי חפץ בה.

לפיכך אנו קובעים כי התקיימו יסודות העבירה האמורה.

חלק שלישי (פרטי אישום 14 - 35)

135. פרטי האישום 14 עד 35 נסמכים על בקשות היתר שנתפסו בארכיון מת"ק בית לחם ואשר הוצאו מ- 12 דו"חות יומיים במהלך החודשים אוגוסט עד אוקטובר 2013 (ת/53 – ת/67). כל הבקשות המנויות בפרטי האישום הללו אושרו בחתימתו של הנאשם. חלקן הארי של הבקשות אף נרשמו על ידי הנאשם עצמו. נטען, כי אישורי הבקשות נעשה תוך חריגה מסמכות, שכן הבקשות אינן נתמכות באסמכתאות מתאימות והן נעדרות מסמכים נלווים. במצב דברים זה, אישור הבקשה נעשה על ידי הנאשם תוך חריגה מסמכותו באופן שעלול היה לפגוע בביטחון המדינה. כן נטען, כי בהתאם לפלטים שהופקו ממערכת אבן החכמים (ת/113 – ת/114) ביחס לפלסטינים שפרטיהם הופיעו על גבי בקשות ההיתרים, ניתן ללמוד על מספר הכניסות לישראל שביצעו בתקופה הרלוונטית בה היו היתרי הכניסה לישראל, עליהם חתם הנאשם, בתוקף (וכן ראו ת/82). יוחס לנאשם בפרטי האישום הנ"ל, כי בכך שהיתרי הכניסה לישראל הונפקו על סמך אישורו והפלסטינים נכנסו באמצעותם לישראל, הרי שסייע לכניסתם לישראל בניגוד לחוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952.

הנאשם גרס כי לא ניתן להסתמך על בקשות ההיתרים שנתפסו בארכיון שכן החיפוש נערך באורח פגום עת לא תועד באמצעי ויזואלי, כך שלא ניתן לעקוב אחר אופן עריכתו ואופן תפיסת המסמכים מתוך מעטפות הדו"ח היומי. לדברי הנאשם, לא מן הנמנע שמסמכים נלווים שהיו קיימים בדו"חות היומיים לא נתפסו כנדרש ולא צורפו למעטפות המוצגים. כתמיכה בטיעוניו גרס הנאשם כי נהלי העבודה מחייבים הימצאותם של מסמכים נלווים, שכן לא ניתן לאשר דו"ח יומי, אלמלא מצויים בו כלל האסמכתאות הנדרשות, לצד הבקשות. לדברי הנאשם, לו היו מציגים לו את בקשות ההיתרים החשודות, היה מסביר כל פער ופער ואולם לא ניתנה לו הזדמנות זו בחקירה. כך גם לא ניתנה לו האפשרות להגיע למשרדי המת"ק ולאתר את כל המסמכים הנלווים אשר לא אותרו. "אם הם לא מצאו בטוח לא חיפשו נכון או שהיתה התרשלות ויכול להיות שהיתה התרשלות בתיוק של הדוח היומי שאמון עליהם המש"ק שלי באישור הסגנית" (עמ' 481 ש. 31 – 36 ; ת/12 עמ' 2 ש. 10 – 16 ; ת/13 עמ' 8 ש. 22 – 26). עוד לדבריו, יתכן שנותרו מסמכים נלווים במשרדו, אשר לא נתפסו כדבעי.

136. משכך, נבחן תחילה האם ניתן להסתמך על המוצגים שנתפסו ולבסס עליהם ממצאים. תשובה חיובית תחייב אותנו לבחון מה המשמעות הראייתית הנלמדת ממוצגים אלו, תוך התייחסות לעדויות קציני וחיילי המנהל האזרחי שהעידו בפנינו והשוואתן אל מול עדות הנאשם והגרסאות שמסר במהלך חקירתו. לאחר מכן נביא את הנימוקים להחלטתנו מיום 2/7/2015 (עמ' 466 לפרוטוקול), לפיה היתרנו את הגשת הפלטים ממערכת אבן החכמים (ת/113, ת/114) ונבאר מהן העובדות שיש ללמוד מפלטים אלו. בהתאם, נבחן האם התקיימו יסודות העבירות שיוחסו לנאשם בפרק זה.

אופן עריכת החיפוש במשרדו של הנאשם ובארכיון המת"ק והעברת המסמכים למצ"ח

137. ביום 18/9/2014 הגיע צוות חוקרים של מצ"ח למת"ק בית לחם על מנת לעכב את הנאשם לחקירה. מיד לאחר מכן החל להתבצע חיפוש במת"ק:

א. סא"ל אייל זאבי העיד כי במהלך החיפוש שנערך במת"ק על ידי חוקרי מצ"ח היה גם חיפוש "במשרדו של הקת"א במשך זמן רב, ואף הצמדתי להם את סגני דני סנדלר שהיה קודמו של י' כדי שילווח אותם בכל החיפושים ויענה להם על כל השאלות" (עמ' 308 ש. 13 - 16).

ב. סרן גלעד פרנקן השתתף בחיפוש שנערך בארכיון ביחד עם סא"ל סנדלר וסגן אדווה אמיר (עמ' 24 ש. 22 - 28). החיפוש הראשוני נעשה אחר שלושה היתרים של הפועלים שעבדו בשיפוץ ביתו של הנאשם (ת/48). משעלה צורך לבצע חיפושים נוספים בארכיון "ביקשתי גם שאני רוצה שרק הוא [סא"ל סנדלר - מ.ה.] או הסגנית שהתרשמתי מהם וממנו גביתי גם עדות בתחילת החקירה הגלויה וראיתי שמידת המהימנות שלו גבוהה מבחינתי ושאני יכול להסתמך עליו, ביקשתי שהם אלה שיעשו את זה **באותה שיטה** שהחרמנו את שלושת הבקשות הקודמות שכבר שם במעמד ההחרמה הוא ידע להגיד מה חריג מבחינתו, זה ישר קפץ לו לעין ולאחר מכן מסר זאת בעדות, כשראיתי שהוא יודע להגיד מה חריג הבנתי שהוא יעלה את המסמכים ואבחן אותו מול רשומות המחשב שקיימות על אותם פלסטינאים ואל מול י' ואל מול חקירות מדגמיות שעשינו, מדובר בהמון מבחינתנו לזמן כל כך קצר." (עמ' 25 ש. 12 - 18; וראו גם עמ' 46 ש. 5 - 21).

ג. גם חוקרת מצ"ח, סמל קרן בוקרה, מסרה כי אף היא נכחה בארכיון "הוא אמנם קטן ולא הכי נקי אבל מסודר מאוד על פי מעטפות כשעל כל מעטפה יש דוח עם תאריך מסוים עם שנה של אותם דוחות. זה מדפים עם מספר מעטפות, על כל מעטפה יש דוח יומי לתאריך מסוים, שנים של הדוחות." (עמ' 20 ש. 19 - 22). לגבי אופן עריכת החיפוש המאוחר, שלא בנוכחות החוקרים מסרה סמל בוקרה כי ניתנו על ידה הנחיות ברורות: "...הוסבר להן מספר פעמים לכתוב על כל בקשה שהם מוצאים מאיזה דוח זה הוצא, ניתן לראות את זה על גבי הבקשות שמופיעים תאריכים מאותו דוח שיצאה הבקשה. בחקירה הראשונה הועברו אלינו המון בקשות, זה הועבר על ידי גלעד מאדוה... הועברו במעטפות מסודרות עם תאריך על כל מעטפה כשהיא מבינה שהיא מוציאה דף ולא משנה תאריך, **איך שהיא מוציאה כך היא מעבירה**" (ההדגשה הוספה – מ.ה.; עמ' 20 ש. 33 - 37)

ד. סא"ל דני סנדלר, המשמש כרמת"ק בית לחם ובעבר שימש כסגן רמת"ק וכקת"א במת"ק בית לחם העיד כי נכנס למשרדו של הנאשם מיד לאחר עיכובו לחקירה וערך בו חיפוש "בשולחן" עם סרן פרנקן (עמ' 405 ש. 1 - 9). בהמשך נתבקש לערוך בדיקה דומה לגבי היתרים מסוג פגישת עבודה החל מחודש אוגוסט 2013 (ת/49). לפיכך, ניגש עם סגנית הקת"א, אדווה, לארכיון המת"ק וערך חיפוש שתועד על גבי ת/70 - "אנחנו מוציאים דוח דוח ועוברים בקשות בקשות ומחפשים בקשות דומות שנקראות פ"ע. ... תיעדנו בעצם את מה שהוצאו מהדוח, רשום פה תאריך של הדוח שפתחנו איפה שמצאנו בקשות שנראו לנו חריגות ורשמנו את המספרי בקשות שלהם" (עמ' 405 ש. 34 - עמ' 406 ש. 3). הבקשות החריגות שהוצאו היו למעשה "דף בודד, על חלקם היה רשום 'עובד תיירות' עם מחיקה ואז 'פגישת עבודה' או שהיה כתוב בכתב יד 'עובד תיירות' ... הבקשות בדוח היו בדבוקה, הודפסו אחד אחרי השני... הם הוצאו ברצף ובלי מסמכים, לי זה נראה חשוד כי עסקתי בזה בעבר וזה נראה לי יותר מדי" (עמ' 406 ש. 16 - 23; עמ' 420 ש. 30 - 38). על חלקן הארי של הבקשות היה חתום הנאשם. העד הסביר כי החריגות מתבטאות אף בכך שכ- 80% - 90% מהבקשות הללו היו מוגשות על ידי גורם רשמי מהרשות הפלסטינית ואילו לבקשות שנמצאו בחיפוש **לא נמצא מסמך רשמי כלשהו לתמוך בהן** (וראו גם ת/50; ת/51 - לגבי שרשרת העברת הבקשות החריגות שנמצאו).

את הבקשות שהוציא מהארכיון אחסן בארון נעול במעטפה. לאחר מכן

נערכה טבלה שתכללה את נתוני כל הבקשות הללו (ת/68).

לשם בחינה קונקרטית של הטענות שהועלו, הוצגו לעד בקשות להיתרים לעובדי פארק בתיר ובקשה להיתר מסוג צרכים אישיים לאשתו של בעל העסק (ת/54) שהלה שלף מהארכיון והגדיר כבקשות "חריגות". העד ציין, כי הגדיר את הבקשות כ"חריגות" שכן "זה בא ברצף" ונדמה כחריג (וזאת על אף שאישר כי אין פסול בבחינה מקובצת של בקשות). העד הדגיש כי הוציא את כל הבקשות עם כל המסמכים שצורפו אליהן. לפיכך קיים מסמך נלווה לבקשות שמספרן 52 – 60. עם זאת, לא נמצא מסמך נלווה לבקשות שמספרן 1 – 13 (עמ' 422 ש. 30 - 32).

ה. סגן (במיל.) אדוה אמיר העידה כי ערכה בארכיון המת"ק חיפוש ביחד עם סא"ל סנדלר, בהתאם להנחיות מצ"ח. ההנחיה היתה לחפש "בקשות חריגות", דהיינו **בקשות שלא צורפו אליהן מסמכים נלווים** בתקופה מוגדרת של שלושה חודשים. חיפוש זה נערך כך שנפתחה מעטפה יומית ממנה "הוצאנו דוח דוח של כל יום במשך כל תקופת החודשים, בדקנו את כל הבקשות והוצאנו את הבקשות החריגות". משנשאלה היכן אמורים להיות המסמכים הנלווים לבקשות השיבה כי אלו "**משודכים** לטופס הבקשה" והוסיפה כי "**המסמכים הנלווים אמורים להיות מהודקים לטופס הבקשה עצמה**, לא סביר שיהיו משודכים לבקשה אחרת אלא אם כן זו טעות" (ההדגשה הוספה – מ.ה.; עמ' 315 ש. 18 - 28).

בנוסף הועברה על ידי חוקרי מצ"ח דרישה למציאת בקשות להיתר של אנשים ספציפיים – "פשוט אמרו להוציא את הבקשה כמו שהיא" (עמ' 314 ש. 16 - 30). חלק מהבקשות לא אותרו על ידי העדה (עמ' 322 ש. 36 - 37). במהלך החיפוש נערך דו"ח לתיעוד ממצאי החיפוש, כלומר - הבקשות שהוצאו ממעטפות הדו"חות היומיים, בחלוקה לפי תאריכים (ת/70). במקביל נכתב על גבי המעטפה מהם החומרים שהוצאו ממנה.

לאחר מכן נתבקשה על ידי מצ"ח לערוך טבלה ולציין בה, ביחס לכל עובד את הנתונים הבאים: האם הוזנה מניעה, האם הוזנה הערה לעובד תיירות, האם קיים היתר ארוך טווח, האם היה קיים היתר בעבר (ת/68). בהמשך הועלתה דרישה להוסיף עמודה בה יצוינו כמות הכניסות (לישראל) שתועדו במערכת אבן מתגלגלת בהתאם לרשימת האנשים לגביהם נשלפו הבקשות החריגות במהלך החיפוש (ת/82).

העדה עיינה בדו"ח החיפוש (ת/70) בו נרשם כי לגבי ת/55 קיים חשד למסמך מזויף. העדה הסבירה כי המסמך הנלווה לבקשות אלו מתוך הדו"ח היומי לתאריך 18/8/13 נחשד כמזויף, שכן הגופן של הספרה 8 שבתאריך לא תואם לתבנית של המסמך וליתר הספרות. במצב דברים שכזה לא היתה מאשרת את הבקשות עד לבדיקה שהיה עורך בנדון שוטר המת"ק.

ו. הודיה דדון, פקידה במת"ק בית לחם, העידה כי ערכה את הטבלה - ת/82, על פי הנחיות שקיבלה ממפקדתה, סגן אמיר. לאחר מכן תיעדה את שביצעה עלי כתב (ס/35). בין היתר היה עליה לציין האם מולאה "הערה לתושב" במערכת אבן מתגלגלת.

בחקירתה הנגדית מסרה כי קיימת חלונית אחת במערכת בה נכתבות ההערות ואותה בדקה (עמ' 425 ש. 16 - 32).

ז. הדר מורד, מש"קית תיאום וקישור במת"ק בית לחם, העידה כי ערכה טבלה בהתאם להנחיית מפקדיה וחוקרת מצ"ח. את המסמכים שעמדו בבסיס נתוני הטבלה נטלה ממשדו של סא"ל סנדלר **ולשם הוחזרו** (ת/123). עוד מסרה כי נתבקשה לאתר בדו"חות היומיים שמונה שמות של עובדים שלכאורה קיבלו אישור ומצאה רק ארבעה מתוכם (מוחמד דאוד צלאח; מ' ע' ס'; אחמד צלאח; שוכרי ע"א רחים צלאח - ת/124).

ח. סרן פרנקן העיד עוד על דרך העברת המעטפה ובה המסמכים לידי: "ביקשתי שזה יגיע ובמהלך עדות שגביתי במשרדו חייל בשם נדב כהן הגיע למשרד של רועי [אביתה] ואמר שקצינה בשם רווית העבירה לי את זה, זו היתה מעטפה סגורה גדולה ולבנה שהיה רשום עליה גלעד, במעמד העדות הפרדתי את הדבר ולמעשה קרעתי את המעטפה, גם כדי לראות שכן הבקשות שם נמצאות וגם זה שימש אותי במהלך גביית עדות חוות דעת מקצועית מרועי אביתה לגבי אותן בקשות היתר ... סה"כ היו 16 ניילוניות במעטפה הלבנה" מהן 15 ניילוניות ובהן "בקשות היתר חריגות" (עמ' 26 ש. 1 - 6; עמ' 26 ש. 9 - 16; עמ' 26 ש. 29), כאשר "כל מסמך שהיה מתויק או נלווה לבקשת היתר גם כן הוכנס לשם" (עמ' 41 ש. 8 - 22; ש. 30 - 32).

הדו"ח היומי

138. סא"ל זאבי פירט בפני בית הדין אודות מנגנון הבקרה המתקיים מדי יום בנושא ההיתרים והמתוכלל בעניין "הדו"ח היומי". לדבריו, בסוף כל יום מוציא מש"ק תורן פלט מחשב ביחס לכלל הטיפול בהיתרים בחלוקה ל – מאושרים, מסורבים ומבוטלים. המש"ק אמור לוודא שכל בקשה או היתר ברשימה מבוססים על בקשה נפרדת לה מצורפים כלל המסמכים הנלווים. על גבי טפסי הבקשה כותב המש"ק מספר סידורי התואם את המספר הסידורי שבדו"ח המפורט שמופק מהמחשב (עמ' 305 ש. 29 – 37 ; וראו גם עמ' 319 ש. 31 – עמ' 320 ש. 2), מארגן את הבקשות על פי הקטגוריות הנ"ל ומכניס למעטפה. המעטפה מועברת לאישור קת"א או סגנו, אשר אמורים לחתום על המעטפה כאישור לבדיקת הדו"ח. לאחר מכן עוברת המעטפה לתיוק. **העד שלל את האפשרות כי מסמכים נלווים נותרים לאחר טיפול בבקשות על שולחנו של הנאשם.** לדבריו: "אמור להיות סדר וארגון והמסמכים אמורים להיות מצורפים לבקשות, בנוסף אנשי עסקים המוכרים למת"ק אמור להיות להם תיק במשרדו של הקת"א עם החומר הנלווה" (עמ' 308 ש. 8 - 12). בנוסף הבהיר סא"ל זאבי כי המסמכים הנלווים "אמורים להיות מוצמדים לבקשה ברגע שהוגשה לעיון עוד בטרם אישור ההיתר והנפקתו, בסוף היום רק מוודאים שהמסמכים אכן קיימים". יחד עם זאת, משום שהמש"ק אינו בקיא ב"סטטוס ההרשאות" אין דרישה ממנו כי יוודא את "טיב המסמכים הנלווים לתחומים שלא בסמכותו, מה שצריך לו הקצין ואישר הקצין מקובל עליו" (ההדגשה הוספה – מ.ה.; עמ' 309 ש. 26 - 37). ממילא אין דרישה כי המש"קים ידעו לקרוא בשפה הערבית.
139. גם סא"ל סנדלר מסר כי תפקידו של החייל הבדוק את הדו"ח היומי "לקחת את כל הבקשות עם הניירת, ועל כל בקשה הוא צריך לראות שזה תואם לפרטים שמופיעים" (עמ' 416 ש. 24 - 28). לדבריו, **החייל אינו צריך לבדוק קיומם של מסמכים נלווים.** לדבריו "אם אני חתמתי על בקשה כשהייתי קת"א אז הקפדתי לכתוב מה הסיבה. אני לא מצפה שהחייל יבדוק אותי אחר כך, אם י" דרש מהחיילים שיבדקו אותו אחר כך והנחיל את זה, יכול להיות. העניין של הדוח הוא לוודא שהבקשות שהונפקו או סורבו או בוטלו יש להם בקשה מתאימה" (עמ' 416 ש. 29 – עמ' 417 ש. 3).
140. סגן (במיל') אמיר העידה כי לא אמורים להיות מסמכים נלווים שנותרו במשרדו של הנאשם. "במידה ואנחנו מאשרים בקשה ורק אחר כך מוסיפים מסמכים מסיבות כאלה ואחרות שמים בדוח מזכר ויום אחר כך לפני שהדוח נכנס

לארכיון מצרפים את המסמכים הנלווים, לכן בארכיון צריכות להיות כל הבקשות עם המסמכים הנלווים (ההדגשה הוספה – מ.ה.; עמ' 321 ש. 5 - 10).
 סגן אמיר הוסיפה כי המש"ק אשר בודק את הדו"ח היומי אינו מחויב לבדוק צירופם של מסמכים נלווים לבקשות. לאחר בדיקת החייל עובר הדו"ח היומי ביקורת נוספת של סמל מחלקה או סגן קת"א או קת"א. **בביקורת זו יש לבדוק גם צירופם של מסמכים נלווים**. לאחר ביצוע הביקורת חותם הגורם הרלוונטי על גבי המעטפה (עמ' 320 ש. 36 – עמ' 321 ש. 15).

141. סגן רועי אביתה הינו מפקד מרכז היתרים במנהל האזרחי האחראי מכוח תפקידו על מרכז ההיתרים, על כתיבת נהלים בתחום ההיתרים, הטמעתם במטה וביחידות השטח וחניכת סגני קציני תיאום אזרחי. לדבריו, הדו"ח היומי מתבצע באופן בו חייל לוקח בגמר הטיפול את כל הבקשות שהוא הדפיס ביחד עם המסמכים הנלווים "איך שהן הגיעו עם מסמכים כאלה", מכניס אותם למעטפה ביחד עם פלט דו"ח מהמחשב. ביום שלמחרת הדו"ח הזה נבדק על ידי קצין, סגן קת"א בד"כ, אשר תפקידו לוודא כי כל המסמכים הרלוונטיים לבקשה צורפו לדו"ח (עמ' 355 ש. 5 - 36).

142. סמל גל שריקי, מש"ק במת"ק בית לחם, אשר היה אחראי במסגרת תפקידו לאשר את הדו"ח היומי העיד אודות תהליך בדיקת הדו"ח היומי כי "החייל בודק וממספר אותם ואני עובר עליהם ובודק שהן חתומות, שבדקו כמו שצריך ושכל מה שצריך קיים". לדבריו לא היה בודק קיומם של מסמכים נלווים (עמ' 428 ש. 4 - 12; עמ' 431 ש. 10 - 13; עמ' 432 ש. 22 - 24). עוד הוסיף כי כל בקשה להיתר חדש חייבה צירוף של מסמך נלווה, אולם הדגיש כי "אני לא בודק את סוג הבקשה אחרי שהוא [הנאשם – מ.ה.] אישר אותה, אני מנפיק כי אני סומך עליו מתוקף סמכותו" (ההדגשה הוספה – מ.ה.; עמ' 432 ש. 1 - 7). העד ציין כי הוא אינו יודע קרוא וכתוב בערבית וכך גם חלקם המכריע של החיילים ששירתו במת"ק. לכן, אין הקפדה על מילוי הערת מידע על תושב במערכת הממוחשבת.

143. הנאשם העיד, כי אמנם לא היתה הנחיה כתובה אך הנחה את המש"קים **בעל פה**, לבדוק הימצאותם של מסמכים נלווים בעת בדיקת הדו"ח היומי ולדווח לסגניתו או אליו אם אלו חסרים (עמ' 546 ש. 21 - 25).

התובע הקשה על הנאשם והעלה את התהיה הכיצד יכול המש"ק אשר בודק את הדו"ח אל מול נתוני המערכת להבין האם יש צורך במסמך נלווה, זאת שעה שאין מקום לסמן קיומם או העדרם של מסמכים שכאלה על גבי הדו"ח ואין אינדיקציה במערכת הממוחשבת לתיעוד הנושא.

הנאשם אישר כי אכן אין בדו"ח היומי מקום לסימון הימצאותם או העדרם של מסמכים נלווים, ואולם לטענתו, יכול המש"ק לדעת האם המדובר בבקשה חדשה (המצריכה מסמכים נלווים) או בקשה לחידוש (שלדבריו אינה מצריכה מסמכים שכאלו) על פי היסטורית ההיתרים המעודכנת במחשב. הנאשם הוסיף כי ככלל נהג לרשום ב"הערות קצין" בטופס בקשת ההיתר כי המדובר בבקשה לחידוש, אלא אם "פיספסתי פה אחד, שם אחד. לרוב התשובה היא כן" (עמ' 547 ש. 13 - 16), כך שגם רישום זה היווה אינדיקציה למש"ק. עוד הוסיף, כי הגם שהמש"ק לא ידע לקרוא ערבית ולא יכול היה להבין את תוכן המסמך שצורף, הרי שדי היה שהמש"ק יבחין בקיומו של מסמך שכזה. עוד אישר כי מערכת "אבן מתגלגלת" לא תיעדה קיומם של מסמכים נלווים וכי בקרת הדו"ח היומי בוצעה אל מול המערכת הממוחשבת.

144. נמצאנו למדים אפוא, כי מעטפת הדו"ח היומי אמורה לכלול את כל המסמכים הקשורים לבקשות ההיתרים שטופלו ביום ספציפי. עוד עולה, כי שגרת העבודה מחייבת שידוכם של מסמכים נלווים לבקשות. כן למדנו, כי לא היתה קיימת הנחייה כתובה למש"קים לוודא צירופם של מסמכים נלווים לצד כל בקשה. נהפוך הוא. מעדויותיהם של המפקדים (סא"ל זאבי וסא"ל סנדלר) עולה כי לא קיימת דרישה שכזו. עדים אלו עמדו על כך שאין צפייה מהחייל כי יבקר את עבודת המפקד, מאשר הבקשה ואף אין לחייל את הכלים לבצע זאת. דברים ברוח דומה מסר סמל שריקי. לדבריו, אין הוא מהרהר אחר פעולת מפקדו "כי אני סומך עליו מכוח תפקידו". לא היה חולק על כך שהמש"קים לא ידעו לקרוא ערבית וממילא לא יכלו לבצע בקרה אפקטיבית אחר תוכנם של המסמכים הנלווים. בנוסף, מערכת "אבן מתגלגלת" לא תיעדה הימצאותם של מסמכים אלו ובדו"ח היומי לא היה מקום לתעד קיומם או חסרונם.

בהינתן כל אלו, ואף מאחר שסמל שריקי לא נשאל על ידי ההגנה האם קיבל הנחייה **בעל פה** מהנאשם לבצע את הבדיקה, מעדיפים אנו את גרסתם של המפקדים על פני עדותו של הנאשם, לפיה בדיקת הימצאותם של מסמכים נלווים לא היתה חלק מהליך הבקרה של הדו"ח היומי.

אמנם, סגן (במיל') אמיר העידה כי החייל שערך את הדו"ח היומי לא נדרש לכך, אך בדיקת המסמכים הנלווים היתה צריכה להתבצע בשלב הבקרה השנייה (של הקצין או המש"ק), אולם כאמור, הדברים עמדו בסתירה לעדויות אחרות אותן מצאנו להעדיף. לדידנו, דרישה זו חוטאת אף לאופי הטכני של הבדיקה, כפי שהעידו עליה סא"ל זאבי וסא"ל סנדלר. דומה כי הביקורת שנעשית במהלך הכנת הדו"ח היומי הינה בדיקה טכנית במהותה: בדיקה רישומית אחר קיומם של

מספר זהה של בקשות שטופלו, אל מול הבקשות הקיימות פיזית בידי החייל, בחלוקה לקטגוריות.

סוף דבר, אנו קובעים כי לא היה בטיעוניו של הנאשם באשר לאופן עריכת בקרת הדו"ח היומי, טענות שנדחו על ידינו, כדי לשנות ממסקנתנו לגבי אופן עריכת החיפוש במת"ק וממצאיו. באנו לכלל דעה כי אי מציאתם של מסמכים נלווים במהלך החיפוש במעטפות הדו"חות היומיים, אינה מלמדת על כי נפל פגם באופן עריכת החיפוש.

145. אשר על כן, ובהינתן אופן עריכת החיפוש, אופן שמירת המסמכים, כמו גם העברתם לקצין החקירות וכן בשים לב לקביעותינו בעניין נוהל הטיפול בדו"ח היומי, באנו לכלל דעה כי לא נפל פגם בפעולת החוקרים או בפעולת גורמי המנהל האזרחי וכי ניתן להשתית ממצאים על המוצגים שנתפסו וסומנו על ידי בית הדין ת/53 – ת/67 והכוללים בקשות להיתרים, בחלוקה למועדים. קביעה זו נסמכת על עדויות חוקרי מצ"ח וכן עורכי החיפוש, אשר עולה כי תודרכו היטב לפני ביצועו. בעת עריכת החיפוש הראשון נכחו סא"ל סנדלר, סגן (במיל.) אמיר וסרן פרנקן. ניכר כי חוקרי מצ"ח הסבירו היטב כיצד לבצע את החיפוש וניתנו דגשים בעניין איתור כל הבקשות מסוג פ"ע ועובד תיירות, לרבות המסמכים הנלווים הרלוונטיים, לצד תיעוד פעולת החיפוש על כל שלביה: תיעוד מספר הדו"ח היומי ממנו הוצאו המסמכים; תיעוד מספר הבקשות שהוצאו; תיעוד הממצאים.

גם מבצעי החיפוש תיארו כי הקפידו לבצע את החיפוש כמתחייב. סא"ל סנדלר, עבד באופן שיטתי, "בקשה בקשה", תוך תיעוד פעולות החיפוש באופן נהיר. העד הסביר את שחיפשו: בקשות חריגות, דהיינו בקשות שהכילו את טופס הבקשה בלבד כאשר לא נמצאה אסמכתא נדרשת לתמוך בתוכנם. סא"ל סנדלר הסביר גם את יתר הטעמים בגינם סבר כי המדובר בבקשות חריגות, והדברים פורטו. לאחר מכן אוחסנו הבקשות במעטפה בארון נעול.

גם סגן (במיל.) אמיר העידה כי הקפידה למלא את הנחיות מצ"ח וותרה אחר בקשות חריגות שלא צורפו אליהן מסמכים נלווים. עוד העידה על שיטתיות החיפוש והתיעוד. עוד נמצאנו למדים מדבריה כי "המסמכים הנלווים אמורים להיות מהודקים לטופס הבקשה עצמה". דבריה אושרו על ידי סא"ל זאבי (עמ' 308 - 309), סא"ל סנדלר (עמ' 415) ואף על ידי הנאשם עצמו (ת/8 עמ' 4 ש. 23; ת/9 עמ' 9 ש. 3 ואילך; ת/11 עמ' 9 ש. 22 - 23).

אף החיילות שערכו את תוצרי החיפוש בטבלה (ת/68 ; ת/82) תיעדו את עבודתן ומסרו כי הקפידו להחזיר את המסמכים למשרדו של סא"ל סנדלר, משם נלקחו מלכתחילה. לבסוף עולה, כי המעטפה הועברה על כל תחולתה לסרן פרנקן. אכן, המעטפה החליפה ידיים, אך סברנו כי אין זה סביר שהחיילים שהעבירוה יוציאו ממנה דווקא מסמכים נלווים שצורפו לבקשות. בנוסף, נשמר רצף מספרי של הבקשות, כך שאין זה סביר כי נשמטו מסמכים מהמעטפה. הנה כי כן, כאשר צורפו לבקשות מסמכים נלווים, הם הוצאו עם הבקשות והוכנסו לניילונים הרלוונטיים.

הנאשם אמנם טען כי חסרים מסמכים נלווים שהיתה חובה לצרפם לבקשות ואולם היא הנותנת. משמע, חוסר זה אינו נובע מרשלנות המחפשים או חוסר מקצועיותם, אלא משום שלא היו מלכתחילה מסמכים נלווים שכאלו, שאחרת לא היו מוכנסות דווקא בקשות אלו לניילונות בתיוג של בקשות "חריגות".

בנוסף, העלה הנאשם את האפשרות, כי מסמכים נלווים נותרו במשרדו. גם טענה זו ראינו לדחות. ראשית, מיד לאחר עיכובו נערך חיפוש ממושך במשרדו ובמהלכו לא נמצאו מסמכים שכאלו. שנית, אין כל הצדקה כי המסמכים יותרו בנפרד מהבקשות (בוודאי שלא באופן שיטתי על פני חודשים ארוכים). סגן אמיר ציינה כי אף אם מאושרת בקשה ורק לאחר מכן מתווסף אליה מסמך נלווה הרי שירשם על כך מזכר שיוכנס לדו"ח היומי, ויוחלף במסמך הנלווה למחרת, בטרם יכנס הדו"ח לארכיון (עמ' 321 ש. 8 - 10). מזכרים כאלו לא צורפו למוצגים. נוסף ונציין, כי מעטפות הדו"ח היומי היו מצויות במת"ק. עם זאת, גם לאחר שנשמעו עדי התביעה, אשר ביססו את אופן עריכת החיפוש, לא ביקשה ההגנה כי יומצאו מעטפות הדו"ח היומי המלאות, על מנת להראות כי נותרו בהן המסמכים הנלווים, אשר לקיומם טוען הנאשם.

לקראת סיומה של חקירתו הנגדית מסר הנאשם עוד כי "שמרתי אצלי בארונות תיק תיירות של הגזרה שלי שבו גם מאגד בקשות מהסוג הזה, כולל טבלאות של מבקשי היתרים גם של הקישור וגם של בני שיח" (עמ' 589 ש. 26 - 28). משעומת על ידי התובע על כך שלא מסר במועד מוקדם יותר את עובדת קיומו של קלסר בו מתויקים מסמכים נלווים, השיב "כנראה שלא נשאלתי על זה" (עמ' 590 ש. 1 - 9). עם זאת, ההגנה לא ביקשה לתפוס קלסר זה (שדבר קיומו, כאמור, לא היה ידוע לגורמי החקירה) שתוכנו יכול היה לכאורה לתמוך בגרסת הנאשם.

146. אשר על כן, אנו קובעים כי תוצרי החיפוש משקפים את המצב כהוויתו. בקשות אשר נלוו להן מסמכים - נתפסו וצורפו; בקשות שלא צורפו להן מסמך נלווה, מלמדות על כך לא קיים מסמך שכזה.

נהלי אישור בקשות היתר כניסה לישראל – האם חובה לצרף מסמכים נלווים?

147. בפתח הכרעת הדין הבאנו מעדותו של סא"ל אייל זאבי, אשר פירט כי הקריטריונים לקבלת היתר כניסה לישראל נקבעים במסמך "סטטוס הרשאות" אשר מתעדכן באופן עיתי, וכן בהתאם לנוהל מטרת הבקשה המתאים. סא"ל זאבי עמד על כך כי לא מוטלת על הקת"א החובה לנמק את הטעמים לאישור ההיתר, אך עליו לצרף לבקשה את האסמכתא לה (מסמך נלווה), בהתאם לסוג ההיתר (עמ' 293 ש. 29 – 34).

בסעיף 8 לעיל, פירטנו בהרחבה אלו מסמכים נדרש המבקש להגיש, על פי מטרת ההיתר הרלוונטית.

למשל, למטרת **פגישת עבודה** יש לצרף מסמך המוכיח קשר ראשוני עם גורם בישראל לצורך קידום עסק או פרויקט כלכלי. כן צריך להציג אסמכתא שהמדובר בעסק המוכר על ידי לשכת המסחר הפלשתינאית או איגוד מקצועי רשמי והצהרה מבעל העסק על היקף עסקיו, עובדיו והמחזור הכספי. כך גם בקשה להיתר מסוג **פגישת עבודה לצרכי תיירות** מחייבת צירופם של מסמכים המלמדים על הוכחת עבודה בתחום התיירות (בעל עסק או עובד בעסק). כן צריך להציג מסמכים מהם עולה כי העסק מוכר על ידי משרד התיירות הפלסטיני וזאת לצד מסמך רשמי של בעל העסק כי מבקש ההיתר עובד בעסק.

148. המחלוקת בין התביעה הצבאית לבין הנאשם, בפרק זה, נסבה בעיקר סביב שתי שאלות: האחת - האם הגשת **בקשה להיתר חדש על ידי בן שיח** מהווה חריג הפוטר צירוף מסמכים נלווים; השנייה - האם יש צורך בצירוף מסמכים נלווים בעת הגשת בקשה **לחידוש היתר**.

טען הנאשם, לראשונה, בעת עדותו בפנינו, כי כאשר מוגשת בקשה חדשה על ידי בן שיח, הרי שמתקיים חריג, עקב היכרות עם המעסיק, מכוחו אין חובה לצרף מסמכים לבקשה. עוד מסר, כי כאשר הבקשה היא מן הסוג השני, אזי אין צורך בצירוף אסמכתא כלל. משכך, העדרם של מסמכים נלווים, אינו מעיד על אישור הבקשות בחוסר סמכות, כפי שמיוחס לו בכתב האישום, אלא על התקיימות אחד החריגים.

נבחן את התשתית הראייתית בעניין זה.

149. סא"ל זאבי ציין, כי "חידוש היתר מכל מטרה לא מצריך מסמכים חדשים **כל עוד המסמכים הקודמים או תיק מסוים לגבי המבקש קיימים במת"ק ומתועדים במערכת**" (ההדגשה הוספה – מ.ה.; עמ' 305 ש. 11 – 12; עמ' 293 ש. 9 – עמ' 294 ש. 5). משמע, מקום בו לא נרשמה הערת תושב במערכת הממוחשבת, באופן שלא ניתן לקבל מידע קודם על המבקש ואין לדעת באיזה תחום ועסק הוא עוסק, קיימת חובה להציג מסמכים נלווים לכל הבקשות, לרבות חידושן. סא"ל זאבי לא נשאל על ידי ההגנה האם היכרות מוקדמת עם המעסיק פוטרת מהגשת מסמך נלווה בעת הגשת בקשה חדשה. הימנעות ההגנה מלברר סוגיה זו עם העד המתאים מדברת בעד עצמה.
150. גם סא"ל סנדלר עמד על כך שבקשה להיתר **חדש** מחייבת צירוף מסמך נלווה **בכל מקרה** (עמ' 413 ש. 4 - 7), רק כאשר עסקין בבקשה לחידוש היתר: "לא נדרשים מסמכים כשאני מכיר את האיש, אם אני יודע שהוא עובד בתיירות על בסיס היכרות. לצורך העניין אם יש אדם שמנהל מסעדה ואני מכיר אותו אז לא צריך תמיד את אותם מסמכים של אותו עובד שמבקש לחדש את ההיתר" (עמ' 407 ש. 13 – 18).
- העד הוסיף וציין כי אינו יודע שיש לעד המדינה עסקים הדורשים הוצאת היתר של עובד תיירות והוסיף כי הוא אינו יודע שהלה קיבל כאלה. בחקירתו הנגדית אישר כי בקשות לחידוש היתר אינן מצריכות צירוף מסמכים נלווים אם הוזנה "**הערה על תושב**" בעת מתן ההיתר החדש.
151. סגן (במיל') אדוה אמיר העידה כי הוסמכה על ידי הנאשם לאשר בקשות לחידוש היתר מסוג פגישת עבודה לצורך עובד תיירות. כשהתקבלה בקשה נדרשה לבדוק במערכת האם קיים היתר קודם, שאז המדובר בחידוש היתר. הבדיקה במחשב לימדה בנוסף אם קיימת מניעה למבקש וכן נתונים אישיים עליו, כגון גילו. העדה הוסיפה כי בבדיקה במערכת הממוחשבת לא ניתן לדעת אילו מסמכים נלווים צורפו לבקשות קודמות. לדבריה אישרה אף בקשות **חדשות** אך זאת אך ורק באישור טלפוני של הנאשם. על גבי הבקשה היתה מציינת זאת במפורש.
152. סגן אביתה הסביר כי בהתאם לסעיף 4 ב' לנוהל הנפקת היתר עובד תיירות (ת/81) בקשה לקבלת היתר מסוג "פגישת עבודה למטרת תיירות" **מחייבת צירוף של צילום תעודת זהות ומכתב של מנכ"ל משרד התיירות הפלסטיני וכי אין הבדל לעניין זה אם המדובר בבקשה חדשה או בקשה לחידוש היתר** (עמ' 348 ש. 27 – 36; עמ' 351 ש. 23 - 25).

153. סמל שריקי, הסביר כי נהג לקבל את הבקשות מהקישור הפלסטיני בישיבת הבוקר. העד ציין כי ניתן להבחין בין חידוש היתר לבין בקשה להיתר חדש שכן "במערכת אנחנו יכולים לראות אם תושב קיבל היתר מאותו סוג בעבר, יכולים לדעת את התאריכים והתוקף" (עמ' 427 ש. 30 - 32). העד מסר כי מדי בוקר התקיימה ישיבת סטטוס בה נכחו: סגנית קת"א, סמל מחלקה ונציג של הקישור הפלסטיני. בישיבה זו הוגשו הבקשות על ידי הקישור הפלסטיני ואלו מוינו להמשך טיפול בהתאם לגורם המוסמך. בקשות לחידוש היתר טופלו על ידי סגנית הקת"א או סמל המחלקה ואילו הבקשות החדשות, או בקשות שאינן בסמכותם הועברו לטיפולו של הקת"א - הנאשם. משכך, ככלל, בקשות לחידוש היתר כלל לא הגיעו לטיפולו של הנאשם, אם כי לעתים היו הבקשות מגיעות לנאשם במהלך פגישה עם בן שיח. הנאשם היה מוסמך לאשר גם בקשות חדשות וגם חידושי בקשות.

העד הוסיף כי בקשות שהוא היה מאשר היה מחתים בחותמת של הנאשם וחותם בחתימת "קשקוש" שאינה של הנאשם.

גרסאות הנאשם

154. גם בנושא חובת צירופם של מסמכים נלווים לבקשות ידעו גרסאותיו של הנאשם התפתחות ושינוי. חלק מגרסאות הנאשם פורטו לעיל (סעיפים 47 ואילך). נביא גרסאות אלו, ככל שיש להן נגיעה לחלק זה של כתב האישום.

בחקירתו במצ"ח הבהיר כי היה צורך בקבלת מסמכים נלווים בכל הבקשות החדשות, להבדיל מחריג אחד - חידוש בקשות: "חוץ מחידוש אני צריך לקבל מסמכים נלווים ... לא קרה שחתמתי על בקשה מבלי לקבל מסמכים נלווים" (ת/1 עמ' 7 ש. 16 - 20). משנשאל האם הנפיק לבני שיח היתרים לבני משפחה או פועלים **ללא מסמך**, השיב: "לא, אלא אם כן שזה היתר למטרת צרכים אישיים שלא דורשת שום מסמך..." (ת/1 עמ' 12 ש. 9 - 13; וראו גם ת/2 עמ' 14 ש. 5 - 17), וכן ציין כי "איש עסקים שיש ברשותו היתר מסוג BMC יכול ... לבקש היתר עבור 'אנשי המפתח' שלו או משפחה ... מבחינת פרוצדורה הם מעבירים את אותם מסמכים למנהל" ו"עומדים באותם קריטריונים הרלוונטיים לסיבת ההיתר" (ההדגשה הוספה - מ.ה.; ת/1 עמ' 4 ש. 26 - עמ' 5 ש. 4). משמע, הנאשם לא העלה את גרסתו הכבושה לפיה בקשות מבני שיח מהוות חריג המאפשר אי הגשת מסמך נלווה.

גם בעימות שנערך בין הנאשם לבין עד המדינה פירט הנאשם כי בין הקריטריונים לקבלת היתר מסוג פגישת עבודה-תיירות נדרש "**מסמך של משרד התיירות הפלסטיני או מיזם כלכלי בענף התיירות**" (ת/94 עמ' 6).

הנאשם הכחיש אישור היתרים בניגוד לפקודות והנהלים או בדיעבד (ת/1 עמ' 10 ש. 23 – 26). לדבריו, כל הבקשות שהגיש עד המדינה נבדקו על פי הקריטריונים המחייבים להנפקת היתרים (ת/10 עמ' 2 ש. 17-19). גם כאשר פירט את הקריטריונים הנדרשים לאישור כל אחת ממטרות ההיתרים לא ציין חריג בעניין היכרות המעסיק (ת/2 עמ' 14 ש. 5 – 17).

155. בעדותו חזר הנאשם וטען כי כל פועלו בתחום אישור ההיתרים נגזר מהמדיניות שהוכתבה בנהלים ובסטטוס ההרשאות, תוך שציין כי לכללים אלו יש חריגים שהם: חידוש היתר; **הכרות עם מעסיק או עובד**; או קיומה של אסמכתא "אחרת של מפעלים או חנויות או בתי מלון" (עמ' 479 ש. 32 – 36).

הנאשם לא העלה חריג זה בחקירותיו במצ"ח וגרסתו בבית הדין הינה גרסה כבושה, החשודה על מהימנותה, במיוחד שניתנו לנאשם הזדמנויות רבות במהלך חקירתו להתייחס לסוגיה זו. משעלה חשד כי הנאשם מנסה להתאים את עדותו לראיות שהובאו במהלך פרשת התביעה, נשאל בחקירתו הנגדית מדוע לא הזכיר את החריג של "היכרות עם מעסיק" בחקירתו במצ"ח (ת/1 עמ' 7 ש. 14 – 19). הנאשם השיב כי **שכח** והדגיש כי **בקשה זו אינה מחייבת צירוף של מסמך נלווה כלל**. נביא את הדברים כלשונם:

"ת: אמרת לנו היום שאחד מהחריגים שלא צריך לקבל מסמכים נלווים זה היכרות שלך עם בית העסק, מעביד?
נ: נכון.

ת: אני מציג לך את ת/1 עמוד 7 שורה 14-19, מציג לעד ומצטט, "האם יצא לך...". עניית ש"קודם כל...". פה אתה לא מזכיר את החריג של היכרות עם בית העסק עם מעסיק.

נ: עצם השאלה אני לא נתתי פירוט לכל השאלה שנשאלתי. הדברים לא עלו בזכרוני. אני מזכיר שבחקירה התייחסתי לשאלות של יום החקירה, לפי סטטוס ההרשאות באותם ימים. אפילו בפעמים ששאלה, כמה מותר לתת היתר פ' ע', אמרתי לה 3 ימים.

ת: באותם תאריכים ספציפיים החריג של הכרת המעסיק לא היה קיים?
נ: לא, זה עדיין.

ת: אז זה לא שבאותו רגע זה לא היה קיים, זה היה קיים?

נ:כן.

ת:השאלה שלי היא מדוע לא הזכרת את זה מבין החריגים?

נ:עלה לי לראש באותה עת רק את החידוש וימים מיוחדים.

ת:שכחת להזכיר בחקירה את החריג של היכרות עם מעסיק.

נ:כן. אגב, לעניין היכרות המעסיק או בן שיח זה לא מחייב אותנו בשום מסמך נלווה. זה מתוקף סמכותך כקת"א.

אב"ד: קל וחומר אם זו כזו סמכות נרחבת, למה היא לא צוינה על ידך

בחקירה?

נ: לא חשבתי כך, התמקדתי רק בעניין התיירות."

(עמ' 541 ש. 16 - 34).

156. נוכח טענתו כי הקפיד על קיום הנהלים, נשאל הנאשם הכיצד אפשרי אי צירוף מסמכים נלווים בחריג של "היכרות עם מעסיק" אשר אינו מוזכר בססטוס ההרשאות או בנוהל הנפקת היתר עובד תיירות (ת/81). הנאשם השיב תשובה מתחמקת לפיה לא הוא אחראי על הרשום בנוהל: "למה בנוהל לא רשום? מי שרשם את הנוהל זה אג"ם מנהא"ז" (עמ' 542 ש. 16 - 18) והוסיף וציין כי גם סא"ל זאבי אישר בעדותו קיומו של חריג שכזה (שם; ראו גם עמ' 543 ש. 32 - 38).

דא עקא, שעיון מדוקדק בעדותו של סא"ל זאבי מביאנו לכלל מסקנה כי אין לטענה זו כל ביסוס. עדותו של סא"ל זאבי פורטה לעיל ואין למצוא בה את שטוען הנאשם שקיים בה (עמ' 293 ש. 9 - עמ' 294 ש. 5).

הנאשם הוסיף וטען כי "גם בכנסים העבירו לנו את זה" וציין את סגן רע"ן אג"ם, רס"ן משה טטרו, אשר הנחה כי הגשת בקשות של בני שיח אינן מחייבות צירוף מסמכים נלווים. עם זאת, טענה זו נותרה ללא תימוכין, משנמנעה ההגנה לזמן את רס"ן טטרו כעד מטעמה.

הנאשם מסר בעדותו עוד כי כאשר אישר היתר על סמך היכרות עם מעסיק היה כותב על גבי הבקשה שזהו טעם האישור (עמ' 548 ש. 22 - 29). בהמשך עדותו, שינה תשובתו ומסר כי למעשה אין הבדל בנוסח האישור הבקשה בין בקשה לה קיימים מסמכים נלווים לבין בקשה ללא מסמכים נלווים שאושרה על סמך היכרות עם המעסיק (עמ' 549 ש. 2 - 6). משמע, גם על פי עדותו של הנאשם, אין המש"ק יכול לדעת אימתי נדרשים ממסכים נלווים ואימתי לא קמה דרישה שכזו.

בנוסף, אישר הנאשם כי אין הוא מוודא, בעת אישור היתר "עובד תיירות" מיהו הגוף הישראלי שמולו התושב הפלסטיני אמור לעבוד (עמ' 554 ש. 14 – 16) וזאת חרף דרישה זו בנוהל הנפקת עובד תיירות (ת/81 סעיף 4ב); וכן עדותו של סא"ל זאבי).

התובע הציג לנאשם מספר היתרים מהם עולה כי הנאשם חרג מסמכותו בעת אישורם וביקש את התייחסות הנאשם. כך לגבי בקשה 24 ב-ת/62, מיום 15/9/2013, אשר נכתבה בכתב ידו של הנאשם ואושרה על ידו. המדובר בבקשה להיתר מסחר על שם ס' ס', אשתו של ח' ח' ס', תוך שנכתב "הנ"ל שותפה עם בעלה בחברה לגידול בע"ח. מאושר חידוש".

טענה התביעה, בהסתמך על עדותה של ס' ס' כי אישור היתר מסחר מהווה חריגה מסמכות שכן המדובר בעקרת בית, אשר מנצלת את היתר הכניסה לישראל שלא למטרות מסחר (ת/102, ש. 8 - 14).

עיון בפלט אבן חכמים (נספח ט 35) מלמד על כי אושרו לס' ס', במהלך השנים, היתרים לימים בודדים, על פי צורך קונקרטי. החל מיום 5/10/2012, מועד בו כיהן הנאשם בתפקיד הקת"א, אושרו לעדה חמישה היתרים למטרת מסחר עוקבים, למשך 180 ימים כל אחד.

בעדותו, הגם שנשאל אודות היתר מסחר ע"ש ר' ס' (אשתו של עד המדינה), מסר כי לכל "נשות BMC אני מבחינתי מאשר לכולן מסחר" (עמ' 580 ש. 36), גם כאשר הנאשם ידע כי אין הן עוסקות במסחר בפועל, וזאת מטעמי נוחות, דהיינו, על מנת לאשר היתר למשך חצי שנה ולא למשך 3 חודשים, היא התקופה המקסימאלית לאישור היתר מסוג צרכים אישיים (עמ' 581 ש. 3 – 5; וראו גם ת/15 עמ' 7 ש. 1-11). תשובה דומה ענה הנאשם אף ביחס להיתר מסחר ע"ש ס' ס' (עמ' 581 ש. 18 - 22).

לדידנו, התביעה לא ביססה את טענתה כי המדיניות בה נקט הנאשם בהקשר זה, היתה אסורה או שגויה, שכן הנאשם הכחיש את טענותיה והתביעה נמנעה מלברר עם עדיה האם מותר לאשר לבן זוג של נושא תעודת BMC היתר מסוג מסחר.

שונה מסקנתנו ביחס לבקשות להיתר לצרכים אישיים על שם ילדיו של עד המדינה וילדיו של ח' ח' ס' (ת/65, מיום 13/10/2013). הנאשם אישר בקשות אלו, הגם שלא הוענקה לו הסמכות לכך. יתרה מזו, ביום 16/9/2013 שלח הנאשם

בקשה לסא"ל זאבי כי יאציל אליו את הסמכות לאשר בקשות למטרת צרכים אישיים ובקשתו נדחתה (ת/69). משכך, ידע באופן פוזיטיבי כי הוא נעדר סמכות שכזו בעת שאישר את הבקשות הנ"ל.

משעומת הנאשם עם עובדות אלו ציין כי **ככל הנראה** קיבל אישור מהרמת"ק לחתום על גבי הבקשות. עוד אישר כי לא תיעד אישור טלפוני זה, למרות שהיה עליו לעשות כן (עמ' 587 ש. 4 - 17). גרסה זו אין בידנו לקבל. ראשית, הנאשם נמנע מלברר עובדה זו בעדותו של סא"ל זאבי. שנית, בהתאם לסעיף 3ג ל"נוהל מתן היתר 'צרכים אישיים' פ.ע.י לישראל – משמעויות" (מיום 23/9/2012 - ת/69) עולה כי אין די באישור טלפוני וכי "חריגות מהנאמר לעיל ניתן יהיה ובאישור רמת"ק **וחותמתו**". שלישית, עדותו של הנאשם עומדת בסתירה להנחיה מפורשת של סא"ל זאבי לפיה כאשר אין מנוס מחתימת הנאשם על אישור טלפוני בשמו, על הקת"א להוסיף הערה על גבי הבקשה בדבר אישור טלפוני כאמור ובנוסף לדאוג לחתימתו בדיעבד (עמ' 295 ש. 8-12). אין חולק כי חתימה כזו לא קיימת על גבי טופס הבקשה.

157. בבואנו לקבוע ממצאי מהימנות ביחס לעדותו של הנאשם נתנו דעתנו להיות גרסאותיו מתפתחות. בעוד שהנאשם הקפיד לטעון בחקירותיו במצ"ח כי אישר בקשות חדשות רק בצירוף מסמכים נלווים וכי הטיפול בבקשות מאת בני שיח דרש מילוי אחר אותם הקריטריונים ככל בקשה אחרת, הרי שבעדותו ביצע הנאשם תפנית ומסר כי בקשות המוגשות מבני שיח (מעסיקים המוכרים לנאשם) ניתן לאשרן ללא אסמכתא מתאימה. פשיטא, כי עדותו בבית הדין הינה בבחינת גרסה כבושה. ההסבר אותו מסר הנאשם להטעים כבישתה של גרסתו, היה שכחה. משניתנה בידי הנאשם, במהלך החקירה, אפשרות חוזרת ונשנית להתייחס לחומר הראיות שהוצג לו, ובכלל זה כל אותן הבקשות לגביהן נדרש להסביר מדוע הן אינן נתמכות באסמכתאות כנדרש, הרי שתשובתו בפנינו לא הניחה את דעתנו ואנו קובעים כי לא היה בה ממש.

זאת ועוד, עומדת גרסתו של הנאשם בדבר סוגי החריגים הקיימים, בסתירה הן למסמך סטטוס ההרשאות (ת/78, ת/79) והן לנוהל עובד תיירות (ת/81). מטעם שלא הוברר נמנעה ההגנה מלזמן עד לשם תמיכה בקיומה של הנחיה שבעל פה הסותרת את ההנחיות הכתובות. הימנעות זו רובצת לפתחו של הנאשם ומחזקת את הראיות כנגדו. בנוסף, עומדת גרסתו זו של הנאשם בסתירה לעדויותיהם של סא"ל זאבי, סא"ל סנדלר וסגן אביתה. כל העדים הללו עמדו על כך כי בקשות חדשות מחויבות במסמכים התומכים בתוכן. רק במצב דברים שקיים מידע

במערכת הממוחשבת אודות המבקש והמדובר בבקשה לחידוש היתר, אפשרית החריגה מהנהלים. לדידנו, העדים שצינו לעיל הינם עדים נטולי אינטרס וחסרי פניות ולפיכך ראינו לבכר את עדויותיהם מקום שמתגלה סתירה בין לבין עדות הנאשם.

לבסוף נציין, כי הבאנו דוגמאות המלמדות על כי הנאשם אף לא הקפיד על הנהלים, חרף הצהרתו כי עשה כן.

משכך, ראינו לדחות את עדותו של הנאשם כבלתי מהימנה ולא להסתמך על טענתו כי אין צורך במסמך נלווה לאישור בקשה חדשה, עת קיימת הכרות עם המעסיק.

הננו קובעים אפוא, כי כל בקשה חדשה מחויבת במסמך נלווה לצורך אישורה.

פליטים ממערכת אבן החכמים – רשומה מוסדית

158. כאמור, ביום 2/7/2015 היתרנו לתביעה להגיש פליטים ממערכת "אבן חכמים" (ת/113, ת/114), תוך שקבענו כי המדובר ברשומה מוסדית. באותו מועד ציינו כי נימוקי ההחלטה יינתנו במסגרת הכרעת הדין. אשר על כן, בשלה העת לנמק החלטתנו.

המצב הנורמטיבי

159. סעיף 36 לפקודת הראיות שכותרתו "קבילות רשומה מוסדית", קובע לאמור:
 "(א) רשומה מוסדית תהא ראייה קבילה להוכחת אמיתות תוכנה בכל הליך משפטי, אם נתקיימו כל אלה -

(1) המוסד נוהג, במהלך ניהולו הרגיל, לערוך רישום של האירוע נושא הרשומה בסמוך להתרחשותו; (2) דרך איסוף הנתונים נושא הרשומה ודרך עריכת הרשומה יש בהן כדי להעיד על אמיתות תוכנה של הרשומה; (3) היתה הרשומה פלט - הוכח בנוסף, כי - (א) דרך הפקת הרשומה יש בה כדי להעיד על אמינותה; (ב) המוסד נוקט, באורח סדיר, אמצעי הגנה סבירים מפני חדירה לחומר מחשב ומפני שיבוש בעבודת המחשב."

תכלית הסעיפים "לשכנע את בית המשפט שניתן לסמוך על אמינות תוכנה של הרשומה" (קדמי, **על הראיות**, חלק שני, מהדורה 2009, עמ' 980 ואילך). סעיפים אלו מבטאים את ההתפתחות החקיקתית שחלה ביחס לצמצום הסייגים על קבילותן של ראיות, גישה המבכרת בדיקה עניינית של הראייה על פני מחסומים ראייתיים פורמאליים.

רשומה מוסדית שנתקבלה מהווה ראיה לכאורה לאמיתות תוכנה "ובתור שכזו, הריהי חשופה, ככל ראיה, לתקיפת משקלה הראייתי" (קדמי, שם, עמ' 989). משמע, באפשרות ההגנה להזים את תוכנה.

160. סא"ל זאבי מסר בעדותו את הפרטים הבאים אודות המערכת הממוחשבת: "מאגר המידע הקיים במערכת אבן מתגלגלת מתבסס על קובץ מרשם האוכלוסין. הקובץ מתעדכן מדי יום וכולל פרטים דמוגרפיים ונתונים אישיים אודות התושבים הפלסטינים. נתונים נוספים מוכנסים למאגר באופן אוטומטי (למשל מידע על מעבר במחסומים, אם התושב נבדק) או באופן ידני על ידי גורמי מקצוע (כגון מניעה משטרתית). גם המת"ק מזין הערות באופן ידני על התושבים, למשל בנוגע לבקשות שונות שמוגשות ובנוגע לקשרים עסקיים של התושב." (עמ' 297 ש. 24 - 35). בנוסף, מסר כי כל משתמש אשר מזין פרטים במערכת מזוהה על פי מספרו האישי. "לכל משתמש יש יוזר אישי עם סיסמה אישית וחל איסור להעביר את המשתמש והסיסמה מאחד לשני" (עמ' 298 ש. 3 - 4). לפיכך, ניתן לזהות מי מזין כל הערה או מניעה. כן ציין, כי יש אפשרות להפיק מהמערכת פלטים או דו"חות על פי הצורך.

אשר למערכת "אבן חכמים" מסר כי זו "מערכת שממשיכה. דור חדש שנכנס במקום אבן המתגלגלת ... בשלב זה, אנחנו עובדים במערכת אבן החכמים רק על מערכת היתרים ... כל מה שנגע בעבר להיתרים והיה באבן מתגלגלת עבר באופן אוטומטי לאבן חכמים, המידע אותו מידע, אם אני רוצה להיכנס למידע אני נכנס לאבן החכמים ורואה את כל ההיסטוריה שתועדה באבן מתגלגלת בעבר. ... יש סינכרון בין המערכות, לפחות בתחום ההיתרים..." (עמ' 299 ש. 11 - 21).

עוד נשאל העד כיצד מעידה מערכת אבן חכמים על כניסת פלסטינים לישראל, והשיב: כי "הדוח מתעד את כל הכניסות במעברים שנרשמו", אך הבהיר, כי ישנה אפשרות שאדם יכנס לישראל שלא דרך המחסום או שיעבור במחסום, אך מפאת עומס לא יערך רישום לגביו (עמ' 299 ש. 27 - עמ' 300 ש. 1).

161. סגן (במיל') אמיר העידה כי המערכת מתעדת כל היתר שקיבל תושב. לדבריה, מידע חדש אינו מוחק מידע קודם, כך שניתן לראות את היסטורית ההיתרים.

162. סגן אביתה הסביר כי יש אפשרות להוציא מהמערכת הממוחשבת פלטי "מידע על תושב" וכי המערכת מתעדת מעברים במחסומים, היתרים שברשותו, תוקף ההיתרים ומניעות. הפלט מופק באופן אוטומטי לאחר הזנת מספר תעודת זהות (עמ' 348 ש. 15 - 26).

163. מהמקובץ לעיל, עולה, המדובר במערכת המתעדת נתונים ורישומים המתנהלים באופן שגרתי ויומיומי ביחס להיתרי כניסה לישראל הניתנים לפלסטינים

וכניסתם לישראל לאחר מכן. הנתונים שתועדו במערכת אבן מתגלגלת הועברו באופן אוטומטי למערכת הממוחשבת החדשה, למעט ביחס לנושא המניעות והערות על תושב. ביחס לתחום ההיתרים והכניסה באמצעותם לישראל שאבה מערכת אבן החכמים את נתוניה מהמערכת הקודמת. ובלשונו של סא"ל זאבי - "המידע אותו מידע".

בנוסף, כל משתמש במערכת מזוהה על פי שם המשתמש (היוזר) האישי שלו, אשר אסור בהעברה לאחר. כן עולה, כי הרישומים לגבי ההיתרים והכניסות לישראל הם אוטומטיים (בשונה מהוספת הערה או מניעה, שנעשית באופן ידני). לבסוף נציין כי לשם הפקת הפלטים די בהזנת מספר תעודת זהות ובמתן הוראה להפקת הפלט, כך שאין בשלב זה התערבות בנתונים.

בהינתן אלו, קבענו כי הפלטים שהופקו ממערכת אבן חכמים מקיימים את התנאים הנדרשים בסעיף 36 לפקודת הראיות, ולפיכך התרנו הגשתם.

אכן, חלק מהנתונים מוזנים באופן ידני, אך בהקשר זה כבר נפסק כי :

"רשומה מוסדית עשויה להתנהל גם בכתב יד או ברישום שאינו ממוחשב.

הרישום יכול להתבצע על פני שנים בידי גורמים רבים. אכן, עשויות ליפול

ב"רשומה מוסדית" טעויות אנוש אך הדבר אינו שולל את אופיה "המוסדית"

של הרשומה. בית המשפט הדגיש כי תכליתו של סעיף 36 לפקודת הראיות

היא להכשיר את קבילות הרשומה גם בלי עדות של מי שערך אותה ואילו

הטוען לטעויות אפשריות יתכבד ויזמין עדים להזמת הראיה בהתאם לסעיף

36(ד) לפקודת הראיות." (ע"פ 10049/08 **ראתב אבו עזא נ' מדינת ישראל**,

פורסם בנבו (23.8.2012)).

164. הפלטים (ת/113 – ת/114) כוללים פרטים מזהים אודות התושב, רשימת

ההיתרים על שמו לאורך השנים ודו"ח הצגת מעברים (המעבר, התאריך, מספר

הכניסות והיציאות במעברים רשמיים).

מוציגים ת/53- ת/67

165. משבאנו לכלל דעה כי לא נפל פגם בחיפוש שבוצע בארכיון המת"ק וכי נהלי

העבודה מחייבים הצגת מסמך נלווה לתמיכה בבקשה חדשה להיתר, נבחן את

המוציגים שנתפסו ואשר מיוחסת בגינם עבירה לנאשם :

א. דו"ח מיום 6/8/2013 (ת/53) – 10 בקשות לעובדים בחברת "ערקוב לתיירות".

הנאשם אישר את כתיבת הבקשות ואישורן בחתימתו. בחקירתו ציין כי "אני

בטוח שיש מסמך של החברה שמאגד את כל הבקשות" (ת/8 עמ' 5 ש. 11 –

13), כך ציין גם בעדותו (עמ' 570 ש. 29 – עמ' 571 ש. 25), אך לבקשות לא

צורף מסמך נלווה. לא הוזנה "הערת תושב" לאף אחד מהעובדים (ת/82 עמ' 7).

ב. דו"ח מיום 14/8/13 (ת/54) – 11 בקשות לעובדים של "פארק בתיר לתיירות". הנאשם אישר כי מילא את הבקשות ואישר אותן בחתימתו. ניתנה לנאשם האפשרות להסביר את הטעמים בגינם אישר את הבקשות ללא קיומו של מסמך נלווה והנאשם מתעלם מבקשות אלה ומתייחס רק לחלק מהבקשות שצורפו לדו"ח יומי זה ואשר לוו במסמך. כאמור - לא קיים מסמך נלווה. לא הוזנו "הערות לתושב" לאף אחד מהעובדים (ת/82 עמ' 10 - 11).

ג. דו"ח מיום 18/8/2013 (ת/55) – 4 בקשות של משרד התיירות הפלסטיני המסודרות בטבלה. 10 שמות נמצאו כמנועים מתוך 14 העובדים המופיעים בטבלה (נזכיר כי המדובר בטבלה שנערכה על ידי א' ס' ג' לבקשת עד המדינה, בשלב בו טרם נערך סינון מקדים אחר פלסטינים מנועים). הנאשם מסר כי מילא את הבקשות ואישר אותן בחתימתו (ת/8 עמ' 5 ש. 25 – עמ' 6 ש. 1; עמ' 574 ש. 21 - 22). לדבריו לא הבחין בפגמים הבולטים המופיעים על גבי המסמך הנלווה (למשל, גופן התאריך לא אחיד, הספרה 14 הוספה בגופן שאינו תואם, וראו ת/108) וכן לא עלה חשדו כי המסמך מזויף הגם שהוא חתום (לכאורה) על ידי מאג'ד אסחק מטעם משרד התיירות הפלסטיני הגם שעבודתו במשרד התיירות הפלסטיני הופסקה בשנת 2012. לדברי הנאשם לא היה ער לנתון זה.

בין העובדים המנויים בבקשה זו מצוי ראיד סואד שבהערת קצין נרשם על ידי הנאשם "עובד במשרד התיירות הפלסטיני". משנשאל מדוע נדרש עובד זה להיתר כניסה לישראל ציין הנאשם כי התכוון שהבקשה הוגשה על ידי משרד התיירות הפלסטיני (עמ' 548 ש. 21). לא הוזנו "הערות לתושב" לאף אחד מן העובדים שלעיל (ת/82 עמ' 7 - 8).

ד. דו"ח מימים 22-24/8/2013 (ת/57) – 22 בקשות של משרד התיירות הפלסטיני המסודרות בשתי טבלאות. הנאשם אישר כי מילא את הבקשות ואישר אותן בחתימתו (ת/8 עמ' 4 ש. 25 – עמ' 5 ש. 3; עמ' 577 ש. 23 - 25). לדבריו לא הבחין בפגמים הבולטים המופיעים על גבי המסמכים הנלווים (למשל, גופן התאריך לא אחיד, הספרה 11 הוספה בגופן שאינו תואם, שתי חתימות שונות לצד שמו של מאג'ד אסחק, שמו של העובד אמיר דנדיס מופיע בשתי הטבלאות, וראו ת/108). בנוסף, אין זהות בין השם המופיע בחלק מהחתימות שעל גבי הבקשות לבין שם המבקש (למשל, בקשה 21 ע"ש "אמיר דיאב מחמוד דנדיס" חתומה בשם "חאלד"; בקשה 14 ע"ש "מחמוד חליל מוחמד

פנו, חתומה בשם "יוסף"; בקשה 13 ע"ש "יאסין ע"א קאדר מוצטפא שושה" חתומה בשם "אחמד". כאמור, גם העובדה כי המסמך חתום (לכאורה) על ידי מאג'ד אסחק, אשר עבודתו במשרד התיירות הפלסטיני הופסקה בשנת 2012, לא מנעה את אישור הבקשות. יוער, כי דו"ח יומי זה מכיל שתי בקשות לחידוש היתר ע"ש רזק אחמד צאלח ור' ס', לגביהן אין חובת צירוף מסמך נלווה (וכתב האישום אינו מייחס בגין אישור החידוש עבירה). בין העובדים המנויים בבקשה זו מצוי נ' ס', אשר מסר כי שילם בעד האישור לז' ס'.

לא הוזנו "הערות לתושב" לאף אחד מן העובדים שלעיל (ת/82 עמ' 7 - 8). ה. דו"ח מיום 28/8/13 (ת/58) – 25 בקשות ללא מסמך נלווה. הנאשם אישר כי מילא את הבקשות ואישר היתרי "פגישת עבודה - עובד תיירות" בחתימתו (עמ' 582 ש. 16 – 17). בין העובדים המנויים בבקשה זו מצויים חסן שכארנה, ראיד פנון ואחמד סואד שמסרו כי שילמו עבור ההיתרים לז' ס'. לא הוזנו "הערות לתושב" לעובדים אלו, למעט הערה מאוחרת ביחס לאחד העובדים (מונתצר דרויש) אשר כתב האישום אינו מיחס עבירה בגין אישור ההיתר בעניינו.

ו. דו"ח מיום 1/9/13 (ת/60) – 29 בקשות ללא מסמך נלווה. הנאשם אישר כי מילא את הבקשות ואישר אותן בחתימתו (ת/8 עמ' 6 ש. 2 – 5; עמ' 582 ש. 29 – 30). בקשה אחת הינה של חידוש היתר מסחר לשוכרי צאלח – "מנהל מכירות במפעל חלאיקה" ומשכך לא יוחסה לנאשם בכתב האישום. לא הוזנו "הערות לתושב" לעובדים אלו (ת/82, עמ' 14 – 17).

ז. דו"ח מיום 8/9/2013 (ת/61) – 18 בקשות ללא מסמך נלווה. הנאשם אישר את הבקשות בחתימתו. חלק מהבקשות אף מילא בעצמו (ת/8 עמ' 5 ש. 14 – 16; 583 ש. 22 – 24).

לא הוזנו "הערות לתושב" לעובדים אלו, למעט הערה ע"ש אנס רדאידה בה נכתב כי הלה הגיע למעבר הזיתים עם היתר פגישת עבודה, תוחקר ואישר כי הינו פועל בניין, המשלם עבור ההיתר (ת/82 עמ' 12 – 14).

ח. דו"ח מיום 15/9/13 (ת/62) – 37 בקשות ללא מסמך נלווה. הנאשם אישר כי מילא את הבקשות ואישר אותן בחתימתו (ת/8 עמ' 4 ש. 21 – 24; עמ' 584 ש. 21 – 25). בין העובדים המנויים בבקשה זו מצויים ר' ס', עליו נכתב כי הוא עובד "במסעדת ס", וחאלד שאער, שניהם ציינו כי שילמו עבור ההיתר לז' ס'. שתי בקשות הינן לחידוש היתר מסחר: ע' א' מז' ס' וס' ס'. לא הוזנו "הערות לתושב" לעובדים אלו, למעט ביחס לס' ס' והייתם שכארנה, לו בוטל ההיתר

(ת/82 עמ' 1). כאמור, קבענו, כי על אף שס' ס' הינה עקרת בית, אשר "ברגיל" לא היתה זוכה לאישור היתר מסחר, הרי שלא הונחה תשתית ראייתית מתאימה לקבוע כי הנאשם חרג מסמכותו עת אישר לה היתר שכזה בהיותה רעיית בעל היתר BMC.

ט. דו"ח מיום 6/10/2013 (ת/64) - 14 בקשות ללא מסמך נלווה. הנאשם אישר כי מילא את הבקשות ואישר אותן בחתימתו (ת/8 עמ' 6 ש. 7 - 10; עמ' 586 ש. 32 - 33). בין העובדים המנויים בבקשה זו מצוי מג'די שכארנה שמסר כי שילם עבור ההיתר 5,000 ₪ לז' ס'. לא הוזנו "הערות תושב" לעובדים אלו (ת/82 עמ' 1).

י. דו"ח מיום 13/10/2013 (ת/65) - 15 בקשות ללא מסמך נלווה. הנאשם אישר כי מילא את הבקשות ואישר אותן בחתימתו (ת/8 עמ' 5 ש. 4 - 10; עמ' 587 ש. 4 - 5). 4 מהבקשות הינן לצרכים אישיים של ילדיו של עד המדינה ושל ח' ח' ס'. כאמור, הנאשם חתם על הבקשות ללא סמכות ומבלי שקיימת אינדיקציה לאישורו של הרמת"ק (עמ' 587 ש. 11 - 17) (ראו התייחסות לעיל). מאחר שאין צורך בהגשת מסמך נלווה לבקשה למטרת צרכים מיוחדים, לא יחסו אישורי בקשות אלו בכתב האישום. לא הוזנו "הערות תושב" לעובדים אלו (ת/82 עמ' 17 - 18).

יא. דו"ח מיום 23/10/13 (ת/67) - 10 בקשות שסודרו בשתי טבלאות של משרד התיירות הפלסטיני. הנאשם מסר כי מילא ואישר בחתימתו רק את בקשתו של עאדל גברין. הנאשם לא ידע להסביר מדוע יתר הבקשות נותרו ללא טיפול (ת/8 עמ' 5 ש. 17 - 24; עמ' 587 ש. 25 - 38). לדבריו, לא נמנע מלאשר את הבקשה חרף פגמים שהופיעו במסמך הנלווה (למשל, הספרות 6 ו-4 הוספו בגופן שאינו תואם, אין חתימה על גבי המסמכים הנלווים, שמות מקומות העבודה כתובים בטעויות כתיב וחלקם חסרי משמעות, וראו ת/108). כאמור, גם העובדה כי המבקש הינו מאג'ד אסחק, אשר עבודתו במשרד התיירות הפלסטיני הופסקה בשנת 2012, לא מנעה את אישור הבקשה. לא הוזנו "הערות תושב" לעובד זה. באשר להיתר ע"ש חסן מוחמד שכארנה, נותר ספק באשר לזהותו של מאשר הבקשה.

חריגה מסמכות עד כדי סיכון בטחון המדינה (פרטי אישום 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34)

166. הראינו כי הנאשם אישר בקשות להיתרים חדשים מבלי שצורפו אליהן האסמכתאות הנדרשות לאישורן, בהתאם לנהלים שנקבעו לעניין עובד תיירות

(ת/81) או ביחס למטרות ההיתר הנוספות (ת/78, ת/79). עוד עולה כי הנאשם אישר בחתימתו ארבעה היתרים לצרכים אישיים, הגם שאינו מוסמך לעשות כן כלל. במצב דברים זה מתקיים יסוד ה"חריגה מסמכות".

אשר לרכיב שעניינו "סיכון בטחון המדינה" נחזור ונזכיר כי בהעדר מידע מלא אודות המבקש (מקום העבודה ופרטי המעסיק) קיים קושי של ממש לפקח באופן אפקטיבי אחר תנועותיו של המבקש. תכלית קבלת המסמכים הנלווים לוודא כי ההיתרים ניתנים לאנשים "הנכונים" אשר עובדים במקום עבודה מוסדר ומוכר ואשר יכולים לקדם את הכלכלה באזור ובכך לשמור על הסדר והשקט באזור. משאין לדעת האם בעל ההיתר הינו בעל אינטרס לקידום התיירות והכלכלה באזור, הרי שיתכן שההיתר יינתן למי שהינו בעל אינטרס אחר – למשל, פח"עי, תוך ניצול "הפרצה" שבהנפקת היתר לכל דורש וללא פיקוח של ממש. במצב דברים זה, עלולה חריגתו של הנאשם מסמכותו באופן אישור ההיתרים, כדי להביא לפגיעה בביטחון המדינה.

במהלך חקירותיו, חזר הנאשם ושנה, כי הבקשות שנתפסו מחויבות היו בצירוף מסמך נלווה. פשיטא, כי אישור הבקשות בהעדר מסמך שכזה, מלמד, על פי נסיבות העניין, על התקיימות היסוד הנפשי ומודעותו של הנאשם לכך שפעולת האישור נעשתה שלא כדין (ויפים לענייננו גם הדברים שפורטו בסעיפים 78 ו-79 לעיל).

סיוע לכניסה לישראל בניגוד לחוק הכניסה לישראל (פרטי אישום 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 33, 35)

167. כאמור, מיוחסת לנאשם עבירה של סיוע לכניסה לישראל בניגוד לסעיף 12(1) לחוק הכניסה לישראל, ביחס לכל אחד מהפלסטינים אשר אושרה בקשתו על ידי הנאשם תוך חריגה מסמכות. רשימת הפלסטינים פורטה בנספח לכתב האישום המתוקן.

בפני בית הדין לא הוצגו ראיות כלשהן ביחס למשלח ידם של פלסטינים אלו, או כי מטרת ההיתר שנתבקשה אינה משקפת את המציאות כהווייתה. במצב דברים זה, על בית הדין להניח את ההנחה הנוחה לנאשם, לפיה ההיתרים ניתנו על פי מטרת היתר מתאימה. לא הוצגו אף ראיות המלמדות על כי פלסטינים אלו עברו עבירה עת נכנסו לישראל, בכל אחת מהפעמים המנויות בפלטים ת/113 ות/114. בשונה מניתוח העבירה בחלק הראשון והשני שלעיל, שם קבענו כי הפלסטינים אשר אחזו בהיתרי כניסה מסוג מסחר, עובד תיירות או כנסיה, ידעו בפועל כי אין

קשר בין מטרת ההיתר שאושרה לבין משלח ידם והטעם לכניסתם לישראל, הרי שכאן – לא הוכחה קיומה של עבירה עיקרית מצד הפלסטינים אשר נכנסו לישראל באמצעות ההיתר שאושר להם. כך גם לא הוטעם כי קנו את ההיתר בכסף.

למעשה, לא הונחה תשתית ראייתית ולו ראשונית לקיומו של קשר בין הנאשם, כמסייע לביצוע עבירה, לבין המבצע העיקרי של העבירה – אותם פלסטינים ששמו מנוי בנספח לכתב האישום המתוקן ואשר נכנסו לישראל.

עמדנו על כך כי **המסייע**, בהתאם לסעיף 31 לחוק העונשין, הוא "מי אשר לפני עשיית העבירה או בשעת עשייתה, עשה מעשה כדי לאפשר את הביצוע, להקל עליו ... או כדי לתרום בדרך אחרת ליצירת תנאים לשם עשיית העבירה, הוא מסייע."

המסייע הינו צורה של שותפות עקיפה לביצוע העיקרי של העבירה. במצב דברים זה עולה השאלה, האם ייתכן סיוע לעבירה שלא הוכח שנעברה, דהיינו, האם מהווה הסיוע עבירה עצמאית, שעה שלא הוכח שנעברה העבירה העיקרית. תשובה לשאלה זו הינה שלילית.

פרופ' פלר, בספרו **יסודות בדיני עונשין** (כרך ב' עמ' 17) התייחס לסוגיה זו וכך נכתב:

"החברה מעוניינת להגיב בהפללה של צורות נגזרות מתופעה נתונה, רק במידה שהתופעה עצמה, על ביצועה העיקרי והמושלם, היא פלילית. במלים אחרות, הענישה של צורות ההתנהגות, הנגזרות במישור התרומות העקיפות לביצוע העיקרי היא פונקציה של פליליות הביצוע העיקרי, ואילו הענישה של צורות ההתנהגות, הנגזרות במישור השלבים לקראת השלמת הביצוע היא פונקציה של פליליותו של הביצוע המושלם. נדמה כי זוהי קביעה שאינה טעונה עוד הוכחה – בבחינת אקסיומה – ומכאן יחס הצמידות של הצורות הנגזרות – לעבירה הטיפוסית. צמידות השידול והסיוע, הענישים, לפליליות הביצוע העיקרי, באה לידי ביטוי מפורש בהנחה בה פותח סעיף 26 לחוק העונשין [סעיף 29 דהיום – מ.ה.] את הוראתו. נאמר שם "נעברה עבירה" – "נעשה מעשה" לא נאמר – ורק בתנאי זה "יראו כל אחד מהמנויים להלן כמי שהשתתף בביצועה ונושא באחריות לה", כפי שנקבע ממש בהמשך. העבירה אינה יכולה להיווצר ללא ביצוע עיקרי עניש."

דברים אלו יפים לענייננו ככפפה ליד.

דומה, כי התביעה הצבאית לא דקה פורתא ביחסה סעיפי אישום אלו, באורח אוטומטי לאחר ייחוס עבירה של חריגה מסמכות (עד כדי סיכון בטחון המדינה) ולא ביססה את יסודות העבירה. למעשה, גם בסיכומיה נמנעה התביעה הצבאית לפרט הכיצד התקיימו יסודות העבירה במקרה זה.

אשר על כן הננו קובעים כי לא הוכחו העבירות המנויות בפרטי האישום בתת פרק זה.

חלק רביעי (פרטי אישום 13, 37 - 39)

168. פרטי האישום בחלק זה של כתב האישום המתוקן עוסקים ביחסיו של הנאשם, בהיותו קצין תיאום אזרחי, עם האוכלוסייה הפלסטינית, עליה היה אמון ובפרט עם עד המדינה. פרטי אישום אלו עוסקים בטשטוש הגבולות שבין היחסים המקצועיים שנועדו לקידום צרכיה הביטחוניים של המדינה, אל מול ניצול המעמד והשררה לטובת הנוחות האישית של הנאשם והפקת רווח כספי קל. נסקור להלן את התשתית הראייתית שהובאה בפנינו ונבחן האם התקיימו יסודות העבירות.

שוחד - לינת הנאשם בדירתו של עד המדינה בירושלים (פרט אישום 13)

169. עד המדינה העיד כי הנאשם "היה מגיע אליי לדירה הזו בימים שהיה אמור לחזור כאילו לבית ג'אן לפעמים היה אמור לחזור ביום שני ולהיות שוב ביום שלישי במת"ק, היה חוסך את הנסיעה הזאת והיה נשאר אצלי שם, היה הרבה מקרים שהיה נשאר שם", ללא תשלום, ובאורח חופשי. לדבריו, היה עד לכך שהנאשם זימן למקום נשים, ביניהן אישה נוצרייה מבית לחם (עמ' 36 ש. 9 – עמ' 37 ש. 2).

באמרותיו ציין כי הוא אינו יודע את פרטיה של אותה אישה, אף כי הנאשם סיפר לו כי היא תושבת בית לחם וכי הסיע אותה בחזרה למחסום XXX. משנשאל האם הנאשם חתם עבודה על היתר כניסה לישראל השיב: "...שאלתי אותו אם יש לה אישור והוא אמר לי מה אתה שואל שאלה טפשית כזאת...". בהמשך מסר כי הנאשם אישר ש"הוא הוציא לה אישור" (ס' 29 ש. 15 - 48).

170. הנאשם נחקר בנושא ואישר בחקירותיו כי לן בדירתו של עד המדינה בירושלים כאשר רצה להימנע מנסיעה לצפון. לדבריו, לעתים הגיע לדירה גם כשעד המדינה

לא נכח במקום (ת/12 עמ' 4 ש. 14 – 22). עוד אישר שימוש בדירה לצורך הבאת נשים למקום, אך שלל כי המדובר בנשים פלסטיניות או כי העניק להן היתרי כניסה לישראל (ת/13 עמ' 6 ש. 1 – עמ' 7 ש. 10).

בעדותו בפנינו חזר הנאשם ואישר כי לן בדירה האמורה. לדבריו, "שכשנהגנו לבלות ולחזור מאוחר הוא הציע לי ללון בה מאשר לחזור לבית ג'אן ויום למחרת לחזור לעבודה, או במופעים אזרחיים..." (עמ' 473 ש. 12 – 15). הנאשם הסביר כי היתה קיימת הנחיה ביחידה כי מי שיוצא לאפטר אינו יכול לשוב וללון בבסיס. זה המקום לציין כי סא"ל זאבי לא נדרש לאשר טענה זו. בסך הכל לן בדירתו של עד המדינה במקרים בודדים. כן טען כי "...זה לא שונה גם.. כשהוא [עד המדינה – מ.ה.] היה בצפון, בנהלל או כל מיני מקומות כדי לקנות סחורות או עגלים הוא הגיע אליי וישן אצלי. לא הבנתי כמה שזה.. איזה משקל" (עמ' 473 ש. 18 – 25; עמ' 590 ש. 25 – 26).

אשר לטענה כי הביא לדירה נשים וביניהן אישה פלסטינית מבית לחם לה הנפיק היתר כניסה לישראל, מסר כי אכן הגיע אישה לדירה, אך המדובר במכרה ותיקה, בעלת תעודת זהות ישראלית מבית צפאפה (עמ' 473 ש. 26 – 33; עמ' 590 ש. 27 – עמ' 591 ש. 6).

הנאשם אישר בעדותו, כי קיים פער משמעותי בין גרסתו בבית הדין לבין גרסתו בחקירתו במצ"ח (ת/13 עמ' 6 – 7) ומסר שני הסברים לפער זה. הסבריו ניצבים בסתירה חזיתית זה לזה. ההסבר הראשון הינו כי **לא אמר את הדברים שנכתבו באמרתו** – "בדיעבד ראיתי שכתוב שהם היו בדירה ואמרתי לעצמי שעשיתי טעות שלא קראתי וחתמתי איפה שאחתום בלי לעבור על הדברים" (עמ' 590 ש. 36 – 38). ההסבר השני הינו כי **אמר את הדברים** בחקירתו בלהט הרגע – "מה שאמרתי בחקירה מרוב עצבים התייחסתי לזה ברבים" (עמ' 591 ש. 6).

171. מהמקובץ לעיל עולה, כי הנאשם מאשר שלן בדירתו השכורה של עד המדינה, במספר הזדמנויות, לעתים ללא נוכחותו של עד המדינה בדירה, וזאת מבלי ששילם עבור הלינה או נתן תמורה אחרת לעד המדינה, בעד השימוש בדירה (ס"ק ב'). עוד **נטען** כי הנאשם נפגש בדירה ביחידות עם נשים שונות וביניהן אישה פלסטינית מבית לחם, לה הנפיק היתר כניסה לישראל (ס"ק ג'). התביעה הצבאית ייחסה לנאשם עבירה של שוחד בגין מעשים אלו.

בטרם נבחן את התקיימות יסודות העבירה בפרט האישום האמור נציין, כי לא עלה בידי התביעה הצבאית להוכיח מעבר לספק סביר את האמור בסעיף קטן ג' לפרט האישום האמור, דהיינו הבאת אישה פלסטינית לדירה לה הנפיק הנאשם היתר כניסה.

נבאר הטעמים למסקנה זו: בעדותו לא חזר עד המדינה על הדברים שמסר באמרתו (ס/29) בעניין חתימת הנאשם על היתר כניסה לישראל לאישה שהתארח בדירה. בנוסף, גם העובדות שמסר בחקירה הינן כלליות ונעדרות פרטים, כך שהתקשינו להשתית עליהן ממצאים עובדתיים. מנגד, בעוד הנאשם מאשר את העובדה כי לן בדירתו של עד המדינה, הרי שהכחיש את יתר הטענות. אמנם, גם בהקשר זה ידעו גרסאותיו של הנאשם התאמות ושינויים, ואף ההסבר שנתן לפער בין אמרותיו לעדותו לא היה קוהרנטי, אך כבר נספק כי "דברי כזב המועלים על ידי נאשם כדי להרחיק עצמו מאירוע פלילי אין בהם בדרך כלל כדי להוות כשלעצמם ראיה פוזיטיבית להוכחת איזה מיסודות העבירה (ראו ע"פ 565/77 לוי נ' מדינת ישראל, פ"ד לב(1) 692, 695-697)" (ע"פ 9184/06 מדינת ישראל נ' כהן (פורסם בנבו, 19.09.2007).

172. על אף העובדה שהנאשם אישר בעדותו את העובדות עליהן מתבסס פרט האישום השלושה עשר (ס"ק ב'), נמנעה ההגנה מלהידרש להתקיימות יסודות העבירה במקרה זה.

לדידנו ניתן להסיק כי הכחשתו של הנאשם את עבירת השוחד מתבססת על טענתו בדבר ההדדיות ביחסיו עם עד המדינה, כך שבעוד שהנאשם לן בדירתו השכורה של האחרון, היה עד המדינה לן לעתים בביתו שלו. במצב דברים זה, ניצבות לבחינתנו שתי סוגיות: האחת – האם עניין לנו ב"מתת" או "טובת הנאה" שקיבל הנאשם מעד המדינה. השניה – האם המתת או טובת ההנאה ניתנו בעד "פעולה הקשורה בתפקידו" של הנאשם. ונזכיר, כי דרכי השוחד יכולות להתבטא ב"כסף, שווה כסף, שירות או טובת הנאה אחרת" או "כדי להטות למשוא פנים בדרך כלל" (סעיף 293 לחוק העונשין).

מתת

בית המשפט העליון עמד על כך שהשווי הכספי של המתת אינו בבחינת חזות הכל.

"אין נפקא מינה במתת זאת, אם מדובר בכסף, שווה כסף, בשירות או בטובת הנאה אחרת. כל טובת הנאה אשר זוכה לה עובד הציבור עקב פעולתו, תיתפס למעשה בגדר הגדרת המתת...ואל נזלזל בקטנות ובמתת של מה בכך, שכן גם

טובת ההנאה שערכה קטן אפשר גם אפשר שתיחשב למתת, שפסול השוחד בה" (ע"פ 355/88 לוי נ' מדינת ישראל, פ"ד מג(3) 221, 232).

מעדויותיהם של עד המדינה והנאשם עולה, כי הנאשם העדיף מטעמי נוחות ללון בדירתו של עד המדינה על פני נסיעה ממושכת עד לבית ג'אן או לחלופין מציאת פתרון לינה אחר. אנו קובעים אפוא, כי הלינה בדירתו השכורה של עד המדינה הינה שוות כסף, אותו נמנע הנאשם מלשלם (למשל, לינה בבית מלון).

בעד פעולה הקשורה בתפקידו

כאמור, נשאלת השאלה האם הלינה בדירתו השכורה של עד המדינה, מבלי לשלם תמורה בעד כך, ניתנה לנאשם על ידי עד המדינה "בעד פעולה הקשורה בתפקידו", או שמא ניתנה טובת הנאה זו על רקע יחסי ידידות והחברות שהתפתחו בין השניים.

ודוק, "יחסי ידידות וחברות בין הנותן למקבל... אינם מהווים כשלעצמם חיסיון מפני הרשעה בעבירת שוחד, כשם שמתת קטנה אינה ערובה לכך כי אינה שוחד. טיבם של יחסי חברות וגודל המתת נמנים עם הגורמים שיש ליתן את הדעת עליהם, לצורך הכרעה בשאלה אם במתת משום עבירת שוחד. בבוא בית המשפט לקבוע אם נתקיימו יחסי ידידות בין הצדדים, עליו לא רק להשתכנע כי בין הנותן והמקבל אכן התקיימו יחסי ידידות, אלא עליו גם להשתכנע כי יחסי ידידות אלה אינם נובעים מיחסי עבודה או קשורים אליהם" (עניין אטיאס, עמ' 666).

סוגיה דומה עלתה בעניין רס"ן סרבוט. באותו מקרה, היה נאשם קצין במנהל האזרחי בטול כרם ובחברון אשר נחשד בקבלת מוצרים שונים ממספר אנשים (מכשירי חשמל, מזון ושתיה בקיוסק, סרטי וידאו ועוד) ללא תמורה כשוחד. נטען על ידי הנאשם, כי המתת ניתן לו בשל יחסי ידידות המיוחדים שהתפתחו בינו לבין הנותנים, ובלשון הסנגור: "הוכח שהנאשם והסייענים הם כן ידידים וחסרים והם דיברו על הנאשם בחיבה יתירה וכאילו הם אחים".

טענה זו נדחתה על ידי בית הדין הצבאי לערעורים באותו מקרה. נפסק כי: "איננו רואים כל ממש בטענות הסנגור כי לא התפתחה כל תלות מצד הסייענים במערער ... לבד מהיותו של המערער מקור להכנסה כספית ניכרת כפי שתואר לעיל, היה ביכולתו להשפיע על העסקת הסייענים כעובדי המינהל ולאפשר להם לנהל עסקים בחסות המינהל. אך מעבר להיבט

הכלכלי, היו הסייענים תלויים במינהל האזרחי ובכלל זה במערער, כעניין הכרחי, לשם שמירה על חייהם שלהם ושל בני משפחותיהם ... מובן כי גם גורמי המינהל האזרחי הפיקו תועלת לא מבוטלת מהסיוע והמידע שהגיע מאותם סייענים, אולם אין כלל מקום להשוואה בין התלות המוחלטת אותה פיתחו הסייענים במינהל האזרחי לבין ההיזקקות להם מצד בעלי תפקידים שונים ובכללם גם המערער. גם אם נזקק המערער לשירותיהם של הסייענים, אין בכך כדי לשנות את מערכת היחסים הבסיסית ביניהם, שבה הוא שימש כנציג השלטון והם אלה שנזקקו לו במסגרת תפקידו" (שם, עמ' 263).

דברים אלו יפים גם לענייננו.

אכן התפתחו יחסי חברות בין הנאשם לבין עד המדינה (ועל כך יורחב בדיון ביחס לפרט אישום 39). עם זאת, עניין לנו בהיכרות הקשורה לתפקידו, למעמדו וליכולת ההשפעה המשמעותית של הנאשם על עסקיו ומקור הכנסתו של עד המדינה. למדנו במהלך המשפט כי היתרי הכניסה לישראל הם בבחינת צינור החמצן שדרכו מוצאים פלסטינים רבים את מקור פרנסתם. גם עד המדינה ציין בעתירתו לבג"ץ לשם ביטול המניעה המשטרית שהוזנה לו, כי אובדן היתר הכניסה לישראל פוגע אנושות בעסקיו (ראו ס' 18 ונספחיו). כידוע, הנאשם מוסמך במסגרת תפקידו ליתן היתרי כניסה לישראל או למנוע את הכניסה על דרך של סירוב הבקשה, הזנת מניעה או לחלופין העברת המלצה שלילית לענף כלכלה במינהל האזרחי ביחס להיתר מסוג BMC. כוחו של הנאשם בהיבט זה הינו רב ועד המדינה ידע זאת היטב.

במצב דברים זה הננו קובעים כי היחסים בין עד המדינה לנאשם התפתחו על רקע התפקיד וקשרי "העבודה" ואין המדובר ביחסי ידידות אישיים עמוקים, קרי, גם המתת ניתנה בקשר לתפקידו וסמכויותיו של הנאשם, בבחינת "שלח לחמך" (וראו אף המפורט בסעיף 123 לעיל).

היסוד הנפשי

כפי שצוין, בדרך כלל הכוונה הפלילית נתונה לליבו של אדם וניתן להסיקה מנסיבות הנתינה או הלקיחה של המתת. דא עקא, שבענייננו קיימת ראייה ישירה המלמדת על מחשבתו הפלילית של הנאשם.

משנשאל הנאשם על ידי הסנגור שאלה ביחס לטובות הנאה שקיבל מעד המדינה בהקשר **אחר** (שיפוץ הבית) עשה הנאשם קישור ישיר בין המלים "טובת הנאה" לבין לינתו בדירת עד המדינה בירושלים. נביא את הדברים ככתבם וכלשונם:

"ס: מה אתה אומר ביחס לטענה שמה ש[עד המדינה] עשה בשבילך בשיפוץ של הבית, אם לא בכסף ממש אז בטובות הנאה אחרות, זה גם כן טובת הנאה שקיבלת במהלך תפקידך?

נ: **כמו מה? כמו שישנתי אצלו בדירה?** הוא ישן אצלי בבית, בעונות של דובדבנים הבאתי לו ארגזי דובדבנים, גם לעוד אנשים בגזרה" (עמ' 483 ש. 23 - 26).

הנה כי כן, נמצאים אנו למדים, כי הנאשם היה מודע לטובת ההנאה שקיבל מעד המדינה. אמנם הנאשם ניסה לשוות מידה של הדדיות בינו לבין הנאשם ואולם המדובר בניסיון עקר, שאף הנאשם לא ראה בו ממש. למעשה, ניסה הנאשם לאחוז במקל משני קצותיו. מחד לטעון כי יחסיו עם הנאשם היו ייחודיים, מאידך לטעון כי התייחס אל עד המדינה כמו-גם אל יתר בני השיח (וראו גם הפירוט הנוסף בסעיף 186 להלן), באופן שווה.

סוף דבר, אנו קובעים כי התקיימו אף יסודות העבירה האמורה בפרט אישום זה.

מרמה והפרת אמונים (פרט אישום 37)

173. פרט האישום השלושים ושבעה מייחס לנאשם עבירה של מרמה והפרת אמונים, בגין ניצול תפקידו כקצין תיאום אזרחי במת"ק בית לחם לשם יצירת קשרים פרטיים-עסקיים עם פלסטינים, לרבות פלסטינים עימם היה מצוי בניגוד עניינים ולביצוע העבירות שפורטו בהכרעת דין זו. בעשותו כן, פגע באופן אנוש באמון הציבור, בשירות הציבורי, בתכלית שירותו כקצין בצה"ל, בטוהר המידות ובמילוי תפקידו.

משכך, נביא את התשתית הראייתית העובדתית הרלוונטית, נפרט מהם יסודות העבירה ונבחן האם אלו מתקיימים בענייננו.

174. סא"ל אייל זאבי העיד אודות אופיו של תפקיד קצין התיאום ביחס לקשריו האישיים עם בני שיח ומסר כי המדובר בניהול שוטף של שיחות טלפון, שהתדירות שלהם משתנה, מפגשים במת"ק או בגזרה, בהתאם לצורך של בן השיח או של קצין התיאום. עם זאת, **"חל איסור מוחלט לקיים קשר כלכלי**

ועסקי בין קציני המנהל האזרחי, ולהבנתי קציני צה"ל בכלל, לבין פלסטינים
(עמ' 296 ש. 25 - 26).

סא"ל זאבי ציין כי כל קצין וחייל המגיעים לשרת במת"ק עוברים תדרוך העוסק בערך טוהר המידות, תוך מתן הסבר כי **אסור לקבל דבר מפלסטיני**. לדבריו, קשריו של קת"א עם בן שיח הינם בבסיסם קשרי עבודה, אך ב"פגישות שנעשות **בתוך משרד יש מערכות יחסים שהם...** יותר אינטימיות, אתה שומע על המשפחה, שותה קפה" (עמ' 409 ש. 1 - 6). בכל מקרה העיד כי קשרים עסקיים אסורים הם בתכלית האיסור.

סא"ל סנדלר הטעים כי במצב דברים שלא היה מנוס מלקבל מתנה מפלסטיני על מנת שלא לפגוע בו, הרי שהיתה **חובה** לדווח על כך למפקדים ולהעביר אליהם את המתנה.

175. הנאשם העיד כי קצין התיאום האזרחי הינו הנציג המקשר בין האוכלוסיה האזרחית למת"ק. במסגרת תפקידו היה עליו להכיר בני שיח, לפתח עימם מערכת יחסים שתוכל לתרום אותם לטובת הכרת הרחוב הפלסטיני. לדבריו, קיימים מאות בני שיח, אך הוא חיזק את הקשרים בעיקר עם בני שיח בתחומי הכלכלה והמסחר, עליהם היה אמון. הנאשם אישר כי הוגדרו לו "קווים אדומים" אותם אסור לחצות על מנת שלא לפגוע בערך "טוהר המידות" (עמ' 470 ש. 28 - 33). הנאשם הוסיף, כי לרוב נפגש עם בני השיח בשעות הערב במת"ק, במשרדים בשטחי C, במסעדות או בבתי מלון.

נוכח הראיות שהובאו בפנינו נשאל הנאשם על ידי בא כוחו במה בכל זאת שגה והשיב כי: "בדיעבד לא הייתי צריך להרחיק לכת בקשר עם [עד המדינה] ולהגיע לאן שהגיע, גם לדבר על הבילויים, היציאה ביחד וכל הדברים, בעניין של השיפוף הייתי צריך באמת בתור אחד שעובד בהיתרים לוודא שלכל פועל יש היתר בתוקף ורישיון תעסוקה בתוקף ותקין, הקפדה יותר על כל הקטע של התיוק, התרשלות אצל החיילים שלי, מעבר לזה גם בדיעבד החותמת שלי לא הייתי צריך לתת אמון מוחלט לכל הסובבים שלי להשתמש בחותמות שלי" (עמ' 485 ש. 31 - 36).

הנאשם אישר כי שיקר כאשר ענה בחקירתו לשאלה האם אי פעם נפגש עם פלסטינים בנסיבות שאינן צבאיות, בהשיבו כי הדבר אירע רק בניחוס אבלים או בחתונות וכן כאשר השיב בשלילה לשאלה האם אי פעם היה מעורב בעסקים

פרטיים עם פלסטינים (ת/1 עמ' 8 ש. 16 – עמ' 9 ש. 6). בחקירתו הנגדית הסביר כי עשה כן על מנת להסתיר את זהותו של אליאס כי "כקצין לא רציתי... אני יודע שאסור לי לעשות עסקים פרטיים עם האנשים האלו ולא רציתי להיחשף לעניין הזה" (עמ' 495 ש. 23 – 27; עמ' 497 ש. 25 – עמ' 498 ש. 4).

176. סעיף 284 לחוק העונשין קובע כדלקמן:

"עובד הציבור העושה במילוי תפקידו מעשה מרמה או הפרת אמונים הפוגע בציבור, אף אם לא היה במעשה משום עבירה אילו נעשה כנגד יחיד, דינו - מאסר שלוש שנים".

הערך המוגן העומד ביסודה של עבירה זו הוא להבטיח שעובד הציבור הנתון במצב של אמון כלפי המדינה או הציבור, ישתמש בכוחות ובסמכויות שהקנתה לו המדינה, למטרות שלשמן הופקדו בידיו. "במסגרת תפקידו חייב עובד הציבור לשרת את האינטרס הציבורי. אל לו להשתמש בכוחות ובסמכויות למטרה זרה או להגשמת כל אינטרס אחר. ... עובד ציבור המפר את האמון שניתן בו והפועל באופן שאינו מגשים את האינטרס שעל מילוי הופקד- מפר אמונים. בכך מתבטא הרצון למנוע מעובד ציבור להימצא במצב דברים שבו בשל קבלת מתת ממי שנוקק לשירותיו הוא מעמיד עצמו במצב של התחייבות ושל ציפייה להדדיות, העשויים להשפיע על שיקול-דעתו השלטוני כמו גם הרצון למנוע מעובד הציבור להימצא במצב של ניגוד עניינים ולהשתמש בסמכויותיו למטרות פרטיות, שכן עצם ההימצאות במצב דברים זה פוגעת באמון הציבור בשירות הציבורי. המטרה של האיסור הפלילי היא להבטיח התנהגות ראויה של עובדי ציבור ולשמור על טוהר מידותיהם" (פרשת **ארמון אטיאס**, עמ' 32 – 33).

בפרשת **ארמון אטיאס** הנ"ל, ניתח בית המשפט העליון את יסודות העבירה

האמורה:

"היסוד העובדתי בסעיף 284 לחוק העונשין, עבירת המרמה והפרת האמונים, מורכב משלושה: ...

הרכיב ההתנהגותי

עצם ההימצאות במצב של ניגוד עניינים מקיימת את הרכיב ההתנהגותי שבעבירת המרמה והפרת אמונים. "הפרת אמונים" מבטאת מעילה באמון או אי נאמנות.

הרכיב הנסיבתי

לית מאן דפליג, כי המערער בענייננו הוא עובד הציבור. באשר לתיבה "העושה במילוי תפקידו" - הרי שבדומה לעבירת השוחד, כך גם בעבירת הפרת האמונים - המדובר במעשה שנעשה אגב מילוי התפקיד הציבורי. ... די בכך שהעבירה נתאפשרה בשל כך שעובד הציבור המסוים מחזיק במשרה האמורה ומנצל את הסמכות או את הקשרים או את ההשפעה שבידו, היונקים כוחם מהמשרה וממידת השררה שהופקדו בידו. ...

הרכיב התוצאתי

הרכיב התוצאתי, היינו: הפגיעה בציבור, מתקיים בכך שהימצאות במצב של ניגוד עניינים פוגעת באמון הציבור במערכת השלטון. אין הכוונה ליסוד תוצאתי, אלא הכוונה היא לרכיב נסיבתי גרידא ...

היסוד הנפשי

היסוד הנפשי בעבירה זו, שהינה עבירת התנהגות, הוא מודעות בפועל (או לפחות עצימת עיניים) לטיב הפיזי של ההתנהגות ולקיום הנסיבות הרלוונטיות. ... מודעות בפועל כי הוא עובד ציבור העושה במילוי תפקידו ומודעות בפועל לאפשרות ... שהמעשה פוגע בציבור ...".

177. בבואנו להחיל את הדין על עובדות המקרה שפנינו אנו קובעים כי הנאשם סטה מן השורה, פגע בטוהר המידות ובמעשיו דבק פסול מבחינת אמות המידה של התנהגות ראווה הנדרשת מקצין בצה"ל שהינו עובד ציבור החב חובות אמון במסגרת תפקידו.

כל עובד ציבור, קל וחומר קצין צה"ל, המשמש בתפקיד רגיש מבחינה ציבורית, חייב להרחיק עצמו מכל נגיעה פרטית בעניינים שהם בתחום תפקידו ועבודתו. הנאשם נכשל בכך. הנאשם העיד על עצמו, למשל, כי בחר בספק אבן פלסטיני ובעובדים פלסטינים הן בשל מקצועיותם, אך גם בשל עלותם הנמוכה באופן יחסי. כל זאת, שעה שהיה מודע לאיסור הקיים בנועד לקיום יחסים עסקיים – כלכליים עם האוכלוסייה הפלסטינית עליה הוא מופקד. דומה כי אין צורך להרחיב אודות הפגיעה המשמעותית שמעשיו של הנאשם גרמו לאמון הציבור בקצין צה"ל, אשר עשה בכוח סמכותו מנוף להתעשרות אישית ולסיפוק צרכים אישיים, דוגמת שיפוץ ביתו, שבינם לבין התפקיד אין ולא כלום (והשווה ע"פ 884/80 מדינת ישראל נ' גרוסמן, פ"ד לו(1) 405). בנוסף, פגעו מעשיו של הנאשם בצה"ל אף מבחינת תדמיתית, נוכח ניצול המעמד לצורך גביית כספים אסורה לטובת הנפקת היתרים, תחום שהנאשם אמון עליו במסגרת תפקידו.

אשר להתקיימות היסוד הנפשי - די שנעמוד על שקריו של הנאשם בחקירה כדי ללמוד על מודעותו של הנאשם לכך שהפר ברגל גסה את חובות האמון וכללי ההתנהגות שהוכתבו לו. גם הנאשם העיד על עצמו כי "הסתיר" בחקירתו דמויות מפתח על מנת שלא למסור אודות קשרים עסקיים שקיים עם עד המדינה ועם אליאס. הדברים מדברים בעד עצמם. פועל יוצא, כי הנאשם היה מודע גם לניגוד העניינים בו היה מצוי ולפגיעה באמון הציבור שגרם במעשיו.

סוף דבר, אנו קובעים כי גם עבירה זו הוכחה כדבעי. עם זאת, ראינו להעיר כי פרטי העבירה מציינים גם כי הנאשם "סחט באיומים". למותר לציין, כי לא קיימת תשתית ראייתית לעניין זה.

התנהגות שאינה הולמת (פרטי אישום 38, 39)

178. סעיף 130 לחוק השיפוט הצבאי קובע:

"חייל בדרגת סמל או בדרגה גבוהה מזו שהתנהג באופן שאינו הולם את דרגתו או את עמדתו בצבא, דינו – מאסר שנה".

בית הדין הצבאי לערעורים פירט בע/88,89/11 **התובע הצבאי הראשי נ' אל"ם מור חיים** (לא פורסם, 29/11/2012) מהי תכלית הוראת חוק זו ומה יסודות העבירה:

" תכלית ההוראה – הערכים המוגנים

... המדובר בעבירה, הנדרשת לערכי היסוד, הנתבעים ממפקד. כבר נאמר

כי:

"יש לצה"ל תפקיד בעל חשיבות עליונה במישור המוסרי והערכי. צה"ל תורם תרומה גדולה ועצומה לגיבוש אישיות המשרתים בו ומציידם בערכים שיעצבו את התנהגותם בחברה בעתיד ואת תפיסותיהם הנורמטיביות לגבי המותר והאסור. דווקא משום כל אלה על צה"ל להצטיין בחוסן מוסרי וערכי חזק ואיתן. נושאי דגל זה הם קציניו ובמיוחד אלו העומדים בראש הפירמידה. מאלו יש לצפות להקרין דוגמא אישית. עם אלה יש להקפיד ולדקדק כחוט השערה." (בג"ץ 1284/99 פלונית נ' ראש המטה הכללי, פ"ד נג(2) 62, 70-71 (1999)).

על רקע ייעודו של צה"ל, חשיבותו ומקומו המרכזי בחברה הישראלית, מתחייבת הדרישה בדבר אמת מידה ראויה של התנהגות מצד מפקדיו,

בבחינת 'ממני תראו וכן תעשו' (שופטים ז, י"ז). בפסיקת בית דין זה בואר כי:

'האמון שרוחש הציבור לצה"ל, לתקינות פעולותיו ולטוהר המידות של מפקדיו וחייליו, הוא תנאי הכרחי לקיומו ולשימורו כצבא הגנה לישראל – 'צבא העם' של מדינה יהודית ודמוקרטית...' (ע/123/02 אל"ם ישי נ' התובע **הצבאי הראשי**, פס' 27 (2004)).

מכאן, מובנת מרכזיותה של עברת התנהגות שאינה הולמת **בדין הצבאי**.

הערכים המוגנים העומדים ביסוד עברת התנהגות שאינה הולמת באו לידי ביטוי לפני למעלה מיובל שנים בדיוני הוועדה לחוק השיפוט הצבאי: 'סעיף זה דרוש לנו כדי לשמור על שמו הטוב של בעל התפקיד הצבאי והחייל בכלל בעיני הציבור'. עוד נאמר כי לסעיף 'חשיבות רבה מבחינת חינוך הצבא וקביעת דמותו...' (ראו פרוטוקול ישיבה מס' 17/ד של הוועדה לחוק השיפוט הצבאי, 2 (28.2.1955)).

זה מקרוב, שב ועמד על כך בית משפט העליון בעניין **אבו רחמה**: 'בענייננו, הערך המוגן בעבירה של התנהגות שאינה הולמת על פי חוק השיפוט הצבאי, הוא הגנה על רמתה ומעמדה של המערכת הפיקודית בצה"ל, והענשת מפקד שנכשל במעשה או מחדל שאינו הולם בעל מעמד פיקודי בצה"ל' (עניין **אבו רחמה** לעיל, פס' 63 לפסק דינה של כב' השי' פרוקציה).

פעם אחר פעם עמדנו על כי הדרישה לשמר "רמת התנהגות ראויה" מצד המפקדים בצה"ל, היא בעלת שני פנים משלימים. ה"פנימי", שעניינו "החוסן הערכי והנורמות הנדרשות ממפקדי צה"ל מתוקף 'שליחותם כמפקדים'; וה"חיצוני" שתכליתו טיפוח ושימור אמון הציבור בצה"ל ובמפקדיו. ...

יסודות העברה

בהלכה רבת שנים אימץ בית הדין הצבאי לערעורים את הנחת המוצא שלפיה "אין ניתן ואין זה נכון להגדיר בהגדרה נוקשה וממצה את גבולות" העברה בדבר התנהגות שאינה הולמת (עניין **ביבאס** לעיל, בעמ' 437).

בד בבד, עקב בצד אגודל, שרטטו בתי הדין הצבאיים את מאפייני העברה. ... בין הקטגוריות המהוות התנהגות שאינה הולמת, כפי שבוארו בעניין **בנימיני**, מצויים:

'מעשים שאינם מתיישבים עם **דרכי התנהגות ואתיקה המקובלים באותו מקצוע או מסגרת**, במקרה זה המסגרת הצבאית, ומהווים **עבירה** לגבי המשתייך למסגרת זו.

... מעשים המהווים **פגם בהתנהגות או הליכות והפוגעים בערכי היסוד של המסגרת הצבאית**, ואין חשיבות לכך באם מעשה זה מהווה גם עבירה צבאית או פלילית ואם לאו" (ע/365/81 רס"ן **בנימיני נ' התובע הצבאי הראשי**, בפס' 8 (1981)).

עוד בואר באותו עניין כי "הקצין הסביר" ניחן: ב"נורמות התנהגות, שיש בהן כדי לשמש דוגמא לכל הסובבים אותו במסגרת הצבאית ומחוצה לה" (שם).

בעניין **קהת** סקר בית הדין הצבאי לערעורים בהרחבה את שורשיה של ההוראה בדבר התנהגות שאינה הולמת, לרבות פסיקתו של בית הדין הצבאי העליון מראשית ימיה של ההוראה (שעוגנה בחוקת השיפוט, התש"ח) וקבע כי ערך "**שליחות המפקד**" מהווה נקודת מוצא ראויה ל"שני מישורים של מסגרת כללית לבחינת טיב ההתנהגות הפוגעת בשליחות זו", כאשר אחד מהם הוא:

'התנהגות המשמיטה את היסוד מתחת לפני סמכותו הפיקודית של הנגד או הקצין. ... לוז הבחינה, על פי מישור זה, מוסב אל השאלה **מהי ההשלכה שיש להתנהגות על מעמדו של הנגד או הקצין כמפקד או כבעל עמדה (תפקיד) בצבא**. שעה שהתנהגות חותרת תחת הסמכות הפיקודית או התפקודית היא מהווה 'התנהגות שאינה הולמת'" (עניין **קהת** לעיל). "...

ברוח דברים אלו נבחן את מעשיו של הנאשם.

התנהגות שאינה הולמת - יחסיו עם עד המדינה (פרט אישום 39)

179. התביעה הצבאית ייחדה בכתב האישום המתוקן עבירה של התנהגות שאינה הולמת בגין יחסיו של הנאשם עם עד המדינה. נטען, כי במהלך קשריו של הנאשם עם עד המדינה נוצר בין השניים קשר שחרג מגבולות הקשר הראוי בין קצין צה"ל, המשרת בתפקיד קצין תאום במת"ק בית לחם, לבין עד המדינה המתגורר בנפת בית לחם.

180. כאמור, מסר סא"ל זאבי בעדותו כי בני שיח הם גורמים משפיעים בגזרה, בתחום המקצועי שבו הם עוסקים או במקום מגוריהם ומשכך, קיים אינטרס, מהצד הישראלי, לשמור עימם קשר שוטף כדי ללמוד על הלכי הרוח בגזרה בכלל ובתחום עיסוקם בפרט.

עוד העיד כי הנאשם היה קצין מקצועי ביותר כאשר קשריו עם האוכלוסייה באזור, הבנתו את הצרכים והמצוקות ומציאת מענה להם, יוזמותיו ופעילויותיו לקידום הכלכלה והתעסוקה ושיפור מרקם החיים זכו להערכה ותרמו באופן ישיר לשיפור המצב הביטחוני וליציבותו (עמ' 300 ש. 17 - 30).

עם זאת, לשאלת הסנגור השיב סא"ל זאבי כי הוא לא נפגש עם אנשי עסקים או בני שיח בבתי קפה או במסעדות (עמ' 309 ש. 11 - 13).

181. עד המדינה העיד כי הכיר את הנאשם באמצעות שותפו, ח' ח' ס'. השניים נהיו חברים טובים "שיוצאים ביחד וכל הזמן בקשר" (עמ' 28 ש. 32 - 33 ; וראו ת/26). לדבריו, תחילה היו הוא או שותפו משלמים עבור הבילויים המשותפים עם הנאשם, אך לאחר שהחלו להנפיק אישורים בעבור כסף היה גם הנאשם משתתף בהוצאות (עמ' 38 ש. 34 - 38 ; ס/33 ש. 15 - 26 ; ס/29 ש. 117 - 125). עד המדינה מסר בחקירותיו פרטים אודות הבילויים המשותפים ובכלל זאת, הזמנה לארוחה ולהופעת זמר בגינה שילם הנאשם 200 ₪ עבור כל משתתף ובאשר לבילוי על חוף הים (ס/26 ש. 136 - 141), נסיעה לבילוי במסעדת "הזקן והים" בתל אביב (ס/33 ש. 6 - 12), עריכת עיסוי במלון בתל אביב (ס/33 ש. 13 - 14).

182. ס' ס', אשתו של ח' ח' ס', מסרה בחקירתה כי הנאשם הזמין אותה ביחד עם בעלה וכן את עד המדינה ורעייתו לחוף הים בישראל "ועשינו על האש בים ... אחרי הים הלכנו לבית של יי התקלחנו שם ואז נסענו לחפלה ... היה אליאס אבו רטאס ... וסך הכל היו מבית לחם עוד חמישה איש בערך" (ת/102 ; בהקשר זה יוער, כי הכחשתו של הנאשם את דבר היכרותו עם ס' ס' היתה מיתממת ובלתי מהימנה - ת/9 עמ' 11 ש. 16 ; עמ' 12 ש. 2 - 14).

183. בחקירותיו במצ"ח הכחיש הנאשם כי עשה עם עד המדינה אי פעם פעולות שנגעו לצרכיו האישיים "או משהו שלא קשור לתפקיד[ך] המקצועי בצה"ל" (ת/1 עמ' 10 ש. 5 - 8 וראו גם עמ' 11 ש. 9 - 12 ; עמ' 13 ש. 10 - 15), אף כי אישר כי "איתו דווקא הקשר הרבה יותר רצוף..." (ת/1 עמ' 9 ש. 23). בחקירותיו שלאחר החתימה על הסכם עד המדינה, אישר כי "היו בילויים משותפים, מסעדות, מועדונים ואיפה שגברים הולכים בד"כ ... כשאני מסתכל על זה בדיעבד אני מבין שזה בכלל לא תקין, פשוט רציתי לקנות את האמון שלו וככה מערכת היחסים היתה מאוד קרובה, בגדר של חברות ואם את שואלת אותי אם אני אחזור על זה,

אז בחיים לא (ת/13 עמ' 7 ש. 20 – 25 ; וכן ראו עמ' 8 ש. 5 : "את צודקת, זה גלש מעבר לגדר הנורמה").

בחקירתו הוסיף עוד כי "...היחסים שלנו היו טובים אז לפעמים היינו יוצאים למסעדות, מועדונים ... מועדונים בת"א ומועדונים שגברים הולכים אליהם.. פעם אני שילמתי ולא נתתי לו לשלם ופעם הוא שילם ולא נתן לי ולפעמים גם שנינו שילמנו" (ת/15 עמ' 3 ש. 23 – עמ' 4 ש. 3).

במהלך העימות שנערך בין הנאשם לעד המדינה (ת/94 עמ' 7) הוסיף הנאשם וסיפר אף את הדברים הבאים : "אכן הוא היה חבר מקורב מאוד וגם אצלי היה נכנס לבית ופתח מקרר והיה קרוב למשפחה והכין קפה לעצמו בתוך הבית...".

בעדותו אישר הנאשם כי מערכת יחסיו עם עד המדינה הפכה לחברות הדוקה, שכללה מפגשים אישיים (חתונות, נישואים, ביקור חולים) וכללה בילויים רבים (מסעדות, מועדונים). לעתים הצטרפו לבילויים גם אחרים (ח' ח' ס', אופיר מראלי). הנאשם הקפיד לשלם על עצמו "ואם הוא הקדים אותי ושילם עליי בפעם הזו אז בפעם השנייה ישר שילמתי במקומו. ...דאגתי שתמיד תהיה מאוזנת ללא שום חריגה בתחום הזה" (עמ' 472 ש. 1 - 21). תדירות המפגשים עם עד המדינה היתה אחת לשבוע – שבועיים. בסך הכל נפגשו **עשרות פעמים**. הנאשם אישר, כאמור, כי במספר הזדמנויות בודדות כאשר יצא ל"אפטר" והלך לבלות עם עד המדינה, חזר לישון בדירת האחרון שבעין כרם, שכן לא יכול היה לחזור לישון בבסיס ומנגד לא היה טעם לנסוע עד לבית ג'אן. לדבריו, גם עד המדינה לן בביתו שבבית ג'אן במספר הזדמנויות כאשר שהה בצפון הארץ למטרת עסקים. עוד אישר הנאשם כי היו בינו לבין עד המדינה וח' ח' גם מפגשים משפחתיים. למשל, כאשר שלושת הזוגות נסעו לים ולאחר מכן התארגנו בביתו של הנאשם ונסעו לחפלה בגוש חלב, עליה שילם הנאשם עבור כולם סכום של 1200 ₪ (200 ₪ לאדם) (עמ' 593 ש. 1 - 7).

184. רואים אנו, כי אף אם קשריו של הנאשם עם עד המדינה החלו כיחסים שבין קצין תיאום במנהל האזרחי לבין בן שיח, הלכו אלו והתהדקו עד אשר הרחיקו לכת אל מעבר לראוי ולהולם. לדאבון הלב, הנאשם אשר חש כי יחסיו עם עד המדינה יציבים וחזקים הרשה לעצמו לקשור עימו קשר במסגרתו פועלו להנפקת היתרי כניסה לישראל בעבור בצע כסף. הנאשם ביקש לשכנענו כי אין פסול בהדדיות הקשר (משכך הדגיש בחקירותיו כי השניים לנו האחד אצל השני, כי בבילויים

משותפים שילמו האחד עבור השני וכיוצ"ב), אולם, כפי שפורט לעיל – הנאשם הינו נציג צה"ל, נציג השלטון וככזה חלות עליו חובות שאין עד המדינה חב בהן והוא מחויב בערכים שעד המדינה אינו שותף להם. רוח צה"ל וערכי היסוד המנחים את חיילי וקציני צה"ל אינם פרי נחלתו של עד המדינה והנאשם כשל בהם כשל פיקודי של ממש. משהתהדקו היחסים, עד כדי תלות ביחסיו בעד המדינה נמצאנו למדים כי נפגעה יכולתו של הנאשם לבצע תפקידו בריחוק המתבקש, ללא משוא פנים, תוך הפעלת שיקול דעת מקצועי אובייקטיבי. לא בכדי ביקש הנאשם להסתיר קשר זה ושלל היכרות משמעותית עם עד המדינה מלכתחילה. אמנם הנאשם מסר בעדותו כי "בדיעבד לא הייתי צריך להרחיק לכת בקשר עם [עד המדינה] ולהגיע לאן שהגיע..." (עמ' 485 ש. 31 – 36), אולם תובנה מאוחרת זו היא המלמדת כי הנאשם כשל בהבנת מערכת היחסים מבעוד מועד, התנהג באופן אסור על פי אמות המידה שהותוו לו, ובכך עבר עבירה של התנהגות שאינה הולמת.

התנהגות שאינה הולמת – פרט אישום 38

185. ביצוע עבירות של שוחד, קבלת דבר במרמה, זיוף, חריגה מסמכות עד כדי סיכון ביטחון המדינה וסיוע לכניסה לישראל בניגוד לחוק הכניסה לישראל אינו מתיישב עם דמות הקצין והמפקד. משכך, אנו קובעים כי אף פרט אישום זה הוכח כנדרש (והשווה עניין רס"ן סרבוח הנ"ל).

התייחסות לטענות הגנה נוספות

186. לא יכולנו לסיים הכרעת דין זו מבלי להתייחס לשתי טענות נוספות של ההגנה.

א. מניעת זכות ההיוועצות

נטען, כי במהלך גביית אמרתו הראשונה (ת/1) ביקש הנאשם להיוועץ בעורך דין. תחילה באחיו - בקשה שנמנעה מטעם של "קשר משפחתי" וכן היות שגם נגד אח נוסף עלו חשדות שהפועלים הפלסטינים שיפצו את מדרגות ביתו. לאחר מכן נמסר שם של עורך דין נוסף, אך ההיוועצות בו עוכבה עד שהעביר אישור לייצוג בבתי דין צבאיים.

לאחר שבחנו את הטענות סברנו כי אין בהן כדי להשליך על הכרעת הדין. עיון באמרה האמורה מלמד כי בפתח החקירה הובהרו לנאשם זכויותיו והוא ביקש שלא לממש בשלב זה את זכות ההיוועצות "אבל אם אתם עוצרים אותי אז אני כן ירצה" (הטעות במקור, ת/1 עמ' 1 ש. 12 - 13). בנוסף, בזמן שחקרי

מצ"ח המתינו להגעת האישורים הרלוונטיים מעורך הדין נמסר לנאשם פעם נוספת כי באפשרותו להיוועץ בסנגור צבאי ללא תשלום והוא סירב (ת/112 תיעוד חקירה ת/1 סרט 10-4 דקה 55:19; וכן ראו עדותה של סמל בוקרה עמ' 17 ש. 4 – 7; וכן ת/46 סעיף 13). כן יצוין, כי בעת ההמתנה לאישור הנדרש לא נשאל הנאשם שאלות חדשות בחקירה (ת/1 עמ' 19 ש. 1 ואילך).

אשר על כן, אנו קובעים, כי אף אם היה עיכוב של כשעה ומחצה בין הרגע בו ביקש הנאשם להיוועץ בעורך דין ועד לרגע שבקשה זו התאפשרה, הרי שלא נפגעו זכויותיו של הנאשם בחקירתו.

ב. מחדלי חקירה

במסגרת המשפט והסיכומים העלה הסנגור טענות כנגד התנהלות גורמי החקירה. לדבריו, המדובר בחקירה מגמתית אשר נעדרו ממנה פעולות חקירה חיוניות. כך למשל, הלן הסנגור על כך שהנאשם לא נלקח למת"ק לשם ביצוע חיפוש אחר מסמכים נלווים. זאת ועוד, נטען כי לא נתבררו סתירות בין גרסאות עדים (במיוחד ביחס לעימות שנערך בין עד המדינה לאליאס), עוד נטען כי גורמי החקירה תיאמו עם עד המדינה את הגרסה בדבר מועד תחילת מכירת ההיתרים.

בית המשפט העליון קבע לא אחת כי על רשויות החקירה מוטלת החובה לפעול לחקר האמת. בע"פ 846/10 **בדוי נ' מדינת ישראל** (תק-על 2014 (3), 2023, 2043), נקבע כי:

"חובת הרשויות לניהול ומיצוי הליכי חקירה כראוי, מהווה גם חלק מזכות הנאשם למשפט תקין והוגן, בהיותו אמצעי לחשיפת האמת. לאור האמור, נקבעה ההלכה בעניין מחדלי חקירה, לפיה על בית המשפט לבחון האם אכן התקיימו מחדלים שכאלה והאם קופחה בעטיים הגנתו של הנאשם באופן שהקשה עליו להתמודד עם חומר הראיות נגדו (ראו למשל: ע"פ 6679/04 **סטקלר נ' מדינת ישראל** (11.5.2006) (להלן: פס"ד סטקלר); ע"פ 2511/92 **חטיב נ' מדינת ישראל** (5.7.1993); ע"פ 173/88 **אסרף נ' מדינת ישראל**, פ"ד מד(1) 785, 792 (1990)). עוד נקבע לעניין נפקותם של מחדלי החקירה, כי:

"כאשר 'חסרה' ראיה כאמור לתביעה - נזקף ה'מחדל' החקירתי לחובתה, שעה שנערך מאזן הראיות ונדונה השאלה

האם הרימה התביעה את נטל ההוכחה המוטל עליה. ואילו מקום שהעדרה של הראיה 'חסר' להגנה, תוכל זו להצביע על ה'מחדל' כשיקול בדבר קיומה של ה'אפשרות' הנטענת על ידה, הכל בהתאם לנסיבות המיוחדות של הענין הנדון [...]'" (ע"פ 4384/93 מליקר נ' מדינת ישראל, פס' 6(ג) (17.6.1997)).

עוד נקבע בפסיקה כי הבחינה באשר לעוצמת הפגיעה בהגנתו של הנאשם נעשית תוך התחשבות בטיב המחדל החקירתי, בנזק הראייתי שנגרם והכל תוך השוואתו אל מול מארג הראיות הכולל (ע"פ 5386/05 אלחורטי נ' מדינת ישראל (18.05.2006); ע"פ 8529/11 אטקשייב נ' מדינת ישראל (24.05.2012); ע"פ 2489/12 פלוני נ' מדינת ישראל (13.8.2012)).

לאחר שבחנו את מארג הראיות שנפרס בפנינו סברנו כי לא קופחה הגנתו של הנאשם. אכן, ההגנה הצביעה על מספר פעולות חקירה אשר ייתכן שהיו צריכות להתבצע ולא בוצעו (למשל, פנייה לחלפן הכספים שם נמשכו 1500 דולר על ידי אליאס). עם זאת, עסקינן בחקירה מורכבת ומסועפת, אשר במסגרתה נאספו ראיות למכביר ונחקרו עשרות רבות של עדים, תוך פרק זמן קצר, בהינתן העובדה כי הנאשם היה נתון במעצר. חקירתו של הנאשם נפרסה על פני ימים לא מבוטלים וניתנה לו ההזדמנות לשטוח את טענותיו ולהתייחס לחומרי החקירה שנאספו וזאת הן בטרם נחתם הסכם עד המדינה והן לאחריו. הנאשם עומת עם הראיות שנאספו, החקירות תועדו באמצעים ויזואליים כדבעי והתאפשר לנאשם להיוועץ בסגורו. הראנו גם, שאין ביסוס עובדתי לטענה בדבר תיאום העמדות עם עד המדינה ביחס למועד תחילת הנפקת ההיתרים בתמורה לתשלום, טענה שעמדה בבסיס ההליך שהתנהל.

אכן, ייתכן כי נפלו פגמים מסוימים בחקירה, בעיקר נוכח מורכבותה. דא עקא, כי קיומם של פגמים בחקירה אין בהם כדי להשליך מיניה וביה על תוצאת הכרעת הדין, אלא שכאמור, יש לבחון האם המחדל שבאי ביצוע פעולת החקירה חמור עד כדי כך שניתן לומר שנתקפחה זכותו החוקתית של הנאשם למשפט הוגן. במקרה שלפנינו הובהר כי לא כך הם פני הדברים. משכך, אנו דוחים את הטענה כי נגרם לנאשם "נזק ראייתי" או כי מחדלי החקירה צריכים להוביל לזיכויו של הנאשם.

סוף דבר

187. סוף דבר, לאור המפורט בהכרעת הדין ועל יסוד הראיות אשר הוצגו בפנינו, הגענו למסקנה כי יש **לזכות את הנאשם** מ-11 עבירות של סיוע לכניסה לישראל בניגוד לחוק הכניסה לישראל, התשי"ב – 1952, המנויות בפרטי אישום 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 33, 35 לכתב האישום המתוקן.

188. כן הננו מורים להרשיע את הנאשם בביצוע העבירות הבאות:

1. שלוש עבירות שעניינן לקיחת שוחד, בניגוד לסעיף 290(א) לחוק העונשין, התשל"ז–1977, המנויות בפרטי האישום 1 (למעט מתן היתר לאדם בשם ת"ס); 5 (למעט בגין קבלת עיטור האבן במתנה); ו-13 (למעט ביחס לס"ק ג).
2. עבירה של זיוף, בניגוד לסעיפים 414 ו-418 לחוק העונשין, התשל"ז–1977, המנויה בפרט אישום 2;
3. חמש עשרה עבירות שעניינן חריגה מסמכות עד כדי סיכון בטחון המדינה, בניגוד לסעיף 73 רישא לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו–1955, המנויות בפרטי אישום 3, 6, 8, 10, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28 (למעט בגין אישור חידוש היתר מסחר ע"ש ס' ס' ס' ס'), 30, 32 ו-34;
4. ארבע עבירות של סיוע לכניסה לישראל בניגוד לחוק הכניסה לישראל, התשי"ב – 1952 וסעיף 31 לחוק העונשין, התשל"ז–1977, המנויות בפרטי אישום 4 (ביחס לפלסטינים המנויים בחלק א של הנספח לכתב האישום המתוקן בלבד), 7, 9 ו-11;
5. הלנה, העסקה והסעה שלא כדין, בניגוד לסעיף 12א לחוק הכניסה לישראל, התשי"ב–1952 בהתאם לעובדות המפורטות בפרט אישום 12;
6. קבלת דבר במרמה, בניגוד לסעיפים 414 ו-415 לחוק העונשין, התשל"ז–1977, המנויה בפרט אישום 36;
7. מרמה והפרת אמונים, בניגוד לסעיף 284 לחוק העונשין, התשל"ז–1977, המנויה בפרט אישום 37 (למעט ביחס למילים "סחט באיומים");
8. שתי עבירות שעניינן התנהגות שאינה הולמת, בניגוד לסעיף 130 לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו–1955, המנויות בפרטי אישום 38 ו-39.

• **ניתנה והודעה היום, כ"ד כסלו תשע"ו, 6 דצמבר 2015, בפומבי ובמעמד הצדדים.**

שופט

אב"ד

שופט

בבית הדין הצבאי המחוזי

במחוז שיפוטי מטכ"ל

בפני:

אל"ם מאיה הלר - אב"ד

סא"ל צחי נוראל - שופט

סא"ל עודד כהן - שופט

(ע"י ב"כ, סרן אבישי קפלן וסגן מישל סלבי)

בעניין: התובע הצבאי

נגד

(ע"י ב"כ, עו"ד שמואל ברזני ועו"ד סימה כהן)

ק/XXX רס"ן י' י'

גזר - דין

פתח דבר

9. הנאשם, רס"ן י' י', אשר שימש בתפקיד של קצין תיאום אזרחי במתקן קישור בית לחם, הורשע, **לאחר שמיעת ראיות**, בביצוע העבירות הבאות:

א. שלוש עבירות שעניינן לקיחת שוחד, בניגוד לסעיף 290(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: **"חוק העונשין"**);

ב. עבירה של זיוף, בניגוד לסעיפים 414 ו-418 לחוק העונשין;

ג. חמש עשרה עבירות שעניינן חריגה מסמכות עד כדי סיכון בטחון המדינה,

בניגוד לסעיף 73 רישא לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955 (להלן: **"חוק**

השיפוט הצבאי");

ד. ארבע עבירות של סיוע לכניסה לישראל בניגוד לחוק הכניסה לישראל, התשי"ב–1952 (להלן: "**חוק הכניסה לישראל**"), וסעיף 31 לחוק העונשין, התשל"ז–1977;

ה. עבירה של הלנה, העסקה והסעה שלא כדין, בניגוד לסעיף 12א לחוק הכניסה לישראל;

ו. עבירה של קבלת דבר במרמה, בניגוד לסעיפים 414 ו-415 לחוק העונשין;

ז. עבירה של מרמה והפרת אמונים, בניגוד לסעיף 284 לחוק העונשין, התשל"ז–1977;

ח. שתי עבירות שעניינן התנהגות שאינה הולמת, בניגוד לסעיף 130 לחוק השיפוט הצבאי.

10. הנאשם זוכה מאחת עשרה עבירות שעניינן סיוע לכניסה לישראל בניגוד לחוק הכניסה לישראל.

11. המעשים בגינם הורשע הנאשם פורטו בהרחבה במסגרת הכרעת הדין. נציין את עיקרי הדברים:

א. מתוקף תפקידו היה הנאשם אחראי על מתן היתרי כניסה לישראל לתושבים פלסטינים המתגוררים בגזרת מת"ק בית לחם.

ב. במהלך שנת 2012 הלין הנאשם בפני עד המדינה, איש עסקים מנפת בית לחם, אודות מצבו הכלכלי והציע להנפיק עבור חמישה מעובדיו היתרי כניסה לישראל בתמורה ל-2,000 ₪ בעבור כל היתר (10,000 ₪ בסך הכל). עד המדינה נאות להצעה והעסקה בוצעה. בהמשך, הלכו והתפתחו מעשי השוחד, והשתכללה השיטה לאישור ההיתרים בגינם התקבלו השלמונים, כך שהנאשם חתם על אישור היתרי כניסה לישראל לפלסטינים ששמו הועבר אליו באופן שיטתי, על ידי עד המדינה. בחלק מן המקרים היה הנאשם אף שותף לזיוף המסמכים הנלווים שצורפו לבקשות ההיתרים. בתמורה לכל היתר קיבל הנאשם מזומן בסך של 2,000 ₪ עד 4,000 ₪. עבירה זו בוצעה על פני תקופה לא מבוטלת (בין המחצית השנייה של שנת 2013 ועד לסוף חודש מרץ 2014). בסך הכל קיבל הנאשם סכום של כ-250,000 ₪ בתמורה למכירת היתרי הכניסה לישראל. היתרי כניסה אלו שימשו את הפלסטינים למטרת כניסה לישראל, לעבודה בבניין או בחקלאות, הגם שמטרתם הרשמית היתה לעבודה בתיירות או לשם "פגישת עבודה למטרת תיירות".

ג. בנוסף, אישר הנאשם הנפקה של היתרי כניסה לישראל, מבלי שצורפו לבקשות מסמכים התומכים בהן כנדרש, לפי הנהלים, ומשכך הורשע בעבירות של חריגה מסמכות עד כדי סיכון בטחון המדינה.

ד. זאת ועוד, החל מיום 15/9/2013 העסיק הנאשם פועלים פלסטינים מנפת בית לחם בעבודת חיפוי אבן בביתו. הנאשם כתב את בקשות היתרי הכניסה לישראל של מנהל העבודה (מאהר) ושל שני פועלים נוספים (טאלב ומוהנד) ואישר אותן בחתימתו. ההיתר ניתן למטרת "פגישת עבודה" ו/או "עובד תיירות", והכל בניגוד לנהלים המחייבים הוצאת היתרים מסוג זה. גם פועלים אלו שילמו עבור ההיתר. הפועלים לנו בבית ג'אן ללא אישור כדין. הנאשם אף החטיא את שכנו, שם לנו הפועלים, באמרו לשכן כי אלו מגיעים ממזרח ירושלים. בהמשך הובאו לבית ג'אן פועלים נוספים מנפת בית לחם. אף להם חתם הנאשם על היתרי כניסה לישראל, בהיותם פועלים של עד המדינה. הללו אף שיפצו את הכניסה לבית אחיו.

כמו-כן, הנאשם הסתייע בעד המדינה לביצוע פעולות שונות לטובת השיפוץ בביתו, מבלי שנתן לעד המדינה תמורה עבור כך.

את האבן עבור השיפוץ רכש הנאשם מפלסטיני תושב נפת בית לחם, אליאס אבו ע'טאס בניגוד לאיסור הקיים על קיום עסקים בין כוחות צה"ל לתושבי הרשות הפלסטינית, קל וחומר אדם המקיים עסקים ומתגורר בשטח הנתון לאחריותו של הנאשם מתוקף תפקידו.

ה. בתום השיפוץ נותר לנאשם חוב עבור קבלן האבן. משהאחרון דרש את החוב התרעם הנאשם, אך שילם אותו בתשלום אחד. בחלוף מספר חודשים כאשר ביקש קבלן האבן לברר מדוע מתעכב היתר כניסה על שמו לישראל מסוג BMC, מסר הנאשם לקבלן, באמצעות עד המדינה, כי יוכל לסייע בהשגת ההיתר בתמורה ל-\$2,000. בסופו של יום שילם הקבלן 1,500 דולרים לנאשם וההיתר נמסר לו.

ו. במהלך תקופת כהונתו בתפקיד נרקם בין הנאשם לבין עד המדינה קשר אישי שחרג מגבולות הקשר המקובל בין קצין במעמדו של הנאשם לבין גורם מן האוכלוסייה הפלסטינאית המתגוררת בנפת בית לחם, כדוגמת עד המדינה. בין היתר, יצא הנאשם עם עד המדינה ופלסטינים נוספים המתגוררים בתחום עליו הוא אמון לבילויים משותפים וכן לן מעת לעת בדירה שכורה של עד המדינה בירושלים, מבלי לתת בגין כך כל תמורה.

נוכח מעשיו של הנאשם, החריגה מן ההנחיות ומן הנהלים, פיתוח קשרים אישיים עם עד המדינה, באופן שהביאו לכדי ניגוד עניינים מקצועי ממשי ופגיעה אנושה באמון הציבור, בשירות הציבורי, בתכלית שירותו כקצין בצה"ל, בטוהר המידות ובמילוי תפקידו, הורשע אף בעבירות של מרמה והפרת אמונים והתנהגות שאינה הולמת.

קביעת העונש

12. על פי מצוות המחוקק, על גזירת העונש להיעשות על פי אמות המידה שנקבעו בסעיף 40 לחוק העונשין (תיקון 113), התשל"ז-1977, בהתאם **לעקרון ההלימה**, דהיינו קיומו של יחס הולם בין חומרת מעשה העבירה בנסיבותיו ומידת אשמו של הנאשם ובין סוג ומידת העונש המוטל עליו. בהתאם למתווה החוק, על בית הדין לקבוע תחילה את **מתחם הענישה** ההולם תוך התחשבות **בערך החברתי** שנפגע מביצוע העבירה, **במידת הפגיעה בו, במדיניות הענישה** הנהוגה **ובנסיבות הקשורות בביצוע העבירה**.

לאחר קביעת מתחם העונש על בית הדין לבחון האם יש לגזור לנאשם עונש בתוככי המתחם שנקבע ולקבוע את העונש אף בהתחשב בנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה.

ריבוי עבירות

13. בהכרעת הדין בחנו את 39 העבירות שיוחסו לנאשם בכתב האישום בחלוקה **לארבעה חלקים**, כאשר ציינו כי כל חלק הווה סדרה של עבירות דומות, הקשורות זו בזו ומהוות מסכת עובדתית אחת או עבירות הנסמכות על תשתית ראייתית דומה ועל שיטת ביצוע דומה. חלוקה זו נעשתה הן משום מהות המעשים שיוחסו והן מטעמי יעילות ונוחות של בחינת תשתית ראייתית דומה ואף חופפת. נשאלת השאלה האם חלוקה זו מתאימה אף לעניין גזר הדין, דהיינו האם עניין לנו בנאשם שהורשע במספר עבירות המהוות "אירוע אחד" או שמא המדובר במספר אירועים נפרדים.

לקביעה האם מדובר באירוע אחד או במספר אירועים יש משמעות בשאלה האם יש לקבוע מתחם ענישה הולם אחד לכל מעשי העבירות השונים (אם ייקבע שמדובר באירוע אחד), או שמא יש לקבוע מתחמי ענישה הולמים לכל מעשה עבירה בנפרד (אם ייקבע שמדובר באירועים שונים), וזאת בהתאם לסעיף 40ג לחוק העונשין, הקובע כדלקמן:

"(א) הרשיע בית המשפט נאשם במספר עבירות המהוות אירוע אחד, יקבע מתחם עונש הולם כאמור בסעיף 40ג(א) לאירוע כולו, ויגזור עונש כולל לכל העבירות בשל אותו אירוע.

(ב) הרשיע בית המשפט נאשם במספר עבירות המהוות כמה אירועים, יקבע מתחם עונש הולם כאמור בסעיף 40ג(א) לכל אירוע בנפרד, ולאחר מכן רשאי הוא לגזור עונש נפרד לכל אירוע או עונש כולל לכל האירועים; גזר בית המשפט עונש נפרד לכל אירוע, יקבע את מידת החפיפה בין העונשים או הצטברותם.

(ג) "...".

14. אך לאחרונה, חזר ואימץ בית המשפט העליון את מבחן "הקשר ההדוק" אשר נקבע כמבחן לבחינת סוגיית ריבוי העבירות וכך נפסק:

"דיון מפורט בשאלת המבחן הראוי לשאלה האם מדובר באירוע אחד או במספר אירועים [נערך] בע"פ 4910/13 ג'אבר נ' מדינת ישראל (29.10.2014) (להלן: עניין ג'אבר)). בעניין ג'אבר, השופטת ד' ברק-ארז קבעה את מבחן "הקשר ההדוק", לפיו עבירות שיש ביניהן קשר הדוק ייחשבו לאירוע אחד, וכי ברגיל, יש לבחון האם נמצאה בין הפעולות "סמיכות זמנים" ואם הפעולות הן "חלק מאותה תוכנית עבריינית" (עניין ג'אבר, פסקה 5 לפסק דינה של השופטת ד' ברק-ארז). השופטת ברק-ארז קבעה כי השימוש במבחנים להבחנה בין "מעשה אחד" ל"מספר מעשים" יעשה כאשר תוחמים את גבולותיו של "אירוע אחד", ובית המשפט נדרש להשיב על השאלה האם בגדרו של אותו "אירוע" התבצע "מעשה אחד" או "מספר מעשים" (שם, פסקה 3 לפסק דינה של השופטת ד' ברק-ארז). השופט ע' פוגלמן הצטרף לתפיסתה העקרונית של השופטת ברק-ארז, וקבע כי הבחינה אם העבירות השונות שביצע הנאשם מהוות "אירוע אחד" היא תכליתית-פונקציונאלית, המעידות על מסכת עבריינית אחת (שם, פסקה 2 לפסק דינו של השופט ע' פוגלמן). ...

כיום, לפי המבחן שנקבע בעניין ג'אבר, המסקנה היא שונה. לפי מבחן "הקשר ההדוק", יש לראות ברצף ההתנהגות כאירוע אחד שבגדרו בוצעו מספר מעשים, הואיל והעבירות שבהן הורשע המערער מקיימות ביניהן "קשר הדוק" במובן זה שהן התרחשו בסמיכות זמנים (באותו הבוקר), ושהן חלק מתכנית עבריינית אחת " (ע"פ

9308/12 עיסא נ' מדינת ישראל (תק-על 2015(3), 4830, עמ' 4851 –
4852, (30.7.2015)).

בבואנו ליישם את מבחן "הקשר ההדוק" דהיינו בחינת קיומו של קשר בין המעשים, רצף התנהגות, קיומה של סמיכות זמנים בין המעשים ובחינה האם המעשים הינם חלק מאותה תוכנית עבריינית, באנו לכלל דעה כי העבירות בהן הורשע הנאשם מהוות מבחינת טיבן ומהותן שני אירועים נפרדים במובנו של סעיף 40 יג לחוק העונשין, בגינם יש לקבוע שני מתחמי עונש נפרדים.

האירוע האחד מתייחס לכל העבירות שבוצעו במסגרת אישור הנפקת ההיתרים תוך חריגה מסמכות לרבות מכירת היתרי הכניסה לישראל בעבור בצע כסף, ובכלל זה- המעשים שקדמו להנפקת ההיתרים והיוו הכנת התשתית לאישור ההיתרים (למשל – עבירת הזיוף), ומן העבר השני - התוצאות שנלוו למכירת ההיתרים (למשל – עבירות הסיוע לכניסה לישראל בניגוד לחוק). בית הדין ער לכך שמסגרת הזמן שמהלכה בוצעו העבירות אינה תחומה ומצומצמת לפרק זמן קצר, כי אם נמשכה על פני מספר חודשים ואולם לא ניתן להתעלם מכך שקיים קשר בין כלל העבירות בהן הורשע הנאשם ואשר נבחנו כחלקים הראשון והשלישי בהכרעת הדין. עבירות אלו מהוות חלק מתוכנית עבריינית אחת שמהותה ותכליתה הנפקת היתרי כניסה לישראל לשם הפקת רווח כספי, בצוותא חדא עם עד המדינה, תוך חריגה מנהלים ומפקודות ואשר נפקותה הנפקת היתרים, המקנים למאות פלסטינים את הזכות להיכנס לתחומי מדינת ישראל, תוך הצגת מצג שווא (דהיינו למטרת היתר כוזבת), באופן שעלול היה לפגוע בביטחון המדינה בשל חוסר היכולת לפקח אחר תנועתם של הנכנסים, מקום שהייתם בישראל והתכלית לשמה נכנסו.

האירוע השני מתייחס לכלל העבירות שנבחנו במסגרת החלק השני בהכרעת הדין. אמנם אף אלו עניינן במי אשר חרג מסמכותו ואישר היתרי כניסה לישראל בעבור בצע כסף ואולם עבירות אלו מתוחמות בזמן ונלמדת מהן תכלית עבריינית אחת, דהיינו ביצוע מעשים עבריינים לטובת קידום שיפוץ ביתו של הנאשם תוך ניצול המעמד, התפקיד והכוח השלטוני. גם העבירה שעסקה בקבלת הכסף מקבלן האבן (פרט אישום 36) הינה תולדה של אותם מעשים. ראשיתם של האירועים בהפרת האיסור בדבר קיום עסקים פרטיים עם פלסטינים עליהם היה

אמון, המשכה בניצול התפקיד הצבאי לשם עיכוב ההיתר וסופה במעשה העברייני, הוא נטילת הכסף במרמה.

לא נעלמה מעיננו הרשעתו של הנאשם גם בעבירות נוספות, למשל - מרמה והפרת אמונים והתנהגות שאינה הולמת (פרטי האישום 37 - 39) ואולם, הרשעה בעבירות הנ"ל הינה בשל מעשיו של הנאשם אשר באו לידי ביטוי בפרטי אישום אחרים בהם הורשע ומלבדו המשפטי והפרשני הוא שחייב ייחוס עבירות נוספות, שעיקרן הכישלון הערכי - מוסרי - פיקודי של הנאשם בביצוע אותם המעשים.

ודוק, אף אם לא ראינו לקבוע בגין מעשים אלו מתחם ענישה נפרד, ברי, כי בעת גזירת הדין יינתן משקל אף לאלו.

אירוע אחד - מכירת היתרים בעבור בצע כסף - קביעת המתחם

הערך החברתי

15. אירוע זה כולל בתוכו שורה ארוכה של עבירות בהן הורשע הנאשם. עם זאת, דומה כי ליבת האירוע עוסקת בעבירת **השוד**, דהיינו אישור הנפקת כ- 200 היתרי כניסה לישראל בעבור כ- 250,000 ₪. לפיכך, נתייחס בהרחבה לעבירה זו.

אך לפני ימים אחדים אמר בית המשפט העליון את דברו ביחס לעבירת השוד בע"פ 4456/14 **קלנר ואח' נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 29/12/2015). בפתח פסק הדין, בחלק הכללי, הרחיב כב' השופט הנדל **על אודות השוד ועל העיוורון** וסקר לעומק את התייחסות המשפט העברי לעבירה של נטילת השוד וכן את התפתחות העבירה במשפט הפלילי הישראלי. בפסיקה זו, כמו גם בקודמותיה, ניתן ללמוד על הערכים החברתיים, עליהם מבקשת עבירת השוד להגן:

"המשפט העברי רואה בחומרה יתירה את נטילת השוד. הכתוב מצווה על נושאי המשרה: 'וְשָׂחַד לֹא תִקַּח, כִּי הַשָּׂחַד יַעֲוֶר פְּקָחִים וְיִסְלֹף דְּבָרֵי צְדִיקִים' (שמות כג, ח; השוו דברים טז, יט). זו אמת המידה הראויה עבור נבחרים הציבור ופקידי השלטון. למעשה, ניתן לראות באיסור על נטילת שוד חלק מן

הציווי הכללי ללכת בדרכי הבורא. הכתוב מעיד כי הבורא מנהיג את עולמו במידת המשפט והיושר, "לא יִשָּׂא פָּנִים וְלֹא יִקַּח שֹׁחַד" (דברים י, יז).

...

עבירות השוחד משובצות כיום בתוך פרק ט לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק), שכותרתו "פגיעות בסדרי השלטון והמשפט". בין היתר נקבעו בפרק זה עבירות שקשורות לשיבוש עשיית משפט (סימן א'), העלמת עבירות (סימן ב') ותקיפת שוטרים (סימן ג'). ואכן, מיקום "גיאוגרפי" זה של עבירת השוחד בתוך חוק העונשין איננו מקרי. הוא מצביע על הערכים המרכזיים שעליהם מבקשות עבירות השוחד להגן: טוהר המידות של עובדי הציבור; פעילותו התקינה של המנהל הציבורי; ואמון הציבור. פגיעה בערכים אלו – כמוה כפגיעה בסדרי השלטון והמשפט. המכנה המשותף של ערכים אלו הוא עובד הציבור. הוא שחקן מרכזי ביסודות העבירה. נוכחותו שזורה לכל אורך הפרק המכיל את עבירות השוחד.

שלושת הערכים שלובים, כמובן, זה בזה. עובדי הציבור נדרשים לפעול בהגינות וביושר לטובת האינטרס הכללי של תושבי המדינה. במצב הרצוי, הציבור הרחב מאמין כי כך אכן נוהגים אלו המכונים עובדי ציבור. אמון זה הוא תנאי הכרחי לקיומם של חיי חברה תקינים, ולהתנהלות הסדירה של המשטר הדמוקרטי. שוחד, לעומת זאת, עלול להביא לכך שעובד הציבור יפעל לקדם אינטרסים פרטיים. התפשטותה של תרבות השוחד מדרדרת, ואף בצעדי ענק, את איכות השירות הציבורי ואת האמון שהציבור הרחב רוחש לעובדי הציבור. מכאן הצורך לקבוע איסור פלילי ברור על עבירות השוחד, בגלגוליהן השונים. יש להבטיח כי עובד הציבור יגשים את תפקידו כנדרש, ויפעל על פי הכללים ואמות המידה הראויות (ע"פ 6785/09 זוארץ נ' מדינת ישראל, פסקה 40 (2.2.2011); ע"פ 3856/13 גוני נ' מדינת ישראל (3.2.2014); מרדכי קרמניצר "האם חסרי עבירות אנחנו? על הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 13), תש"מ-1980" משפטים יג 159 (1984)).

16. במסגרת מלחמת החורמה בהתפשטות תופעת השחיתות של עובדי הציבור החמיר המחוקק בשנת 2010 את העונש הקבוע בצידה של עבירת לקיחת השוחד והעמידו על 10 שנות מאסר. כן הוגדל גובה הקנס, הקבוע בצד העבירה:

"290. לקיחת שוחד

(א) עובד הציבור הלוקח שוחד בעד פעולה הקשורה בתפקידו, דינו - **מאסר עשר שנים או קנס** שהוא אחד מאלה, הגבוה מביניהם:

(1) פי חמישה מהקנס האמור בסעיף 61(א)(4), ואם נעברה

העבירה על ידי תאגיד - פי עשרה מהקנס;

(2) פי ארבעה משווי טובת ההנאה שהשיג או שהתכוון להשיג

על ידי העבירה.

(ב) בסעיף זה, "עובד הציבור" - לרבות עובד של תאגיד המספק שירות לציבור."

בדברי ההסבר לתיקון החוק הובהר כי "החמרת עונש המאסר המרבי נועדה לבטא את חומרת עבירת לקיחת שוחד, שהיא עבירת השחיתות המצויה במדרג החומרה הגבוה ביותר, ולהתאים את הענישה למדרג הענישה בחוק בעבירות אחרות המבוצעות על רקע כלכלי ... החמרת הקנס המרבי נועדה לפגוע במוטיבציה הכלכלית העומדת בבסיסה של פשיעה זו ומניעה אותה ובכך לתרום להרתעת עבריינים פוטנציאליים". כן הוטעם כי עונשו של לוקח השוחד נותר חמור מזה של נותן השוחד, אשר הועמד על 7 שנות מאסר "נוכח החומרה הנוספת בעבירת לקיחת שוחד, הנובעת מפגיעת עובד הציבור בחובת האמונים שבה הוא חב כעובד ציבור, ופגיעה בערכים המוגנים של ערכי טוהר המידות של עובדי הציבור, אמון הציבור בשירות הציבורי, ופעולתו התקינה של השירות הציבורי".

מידת הפגיעה בערך חברתי

17. בעניינו של הנאשם ניתן להצביע על הצבר טעמים המלמדים על כי היקפה הנרחב של הפגיעה הכרוכה במעשיו של הנאשם בערכים החברתיים שפורטו לעיל, ועל היותה פגיעה ממשית וקשה.

ראשית, חומרת הפגיעה נובעת מדרגתו, תפקידו ומעמדו של הנאשם. הנאשם, אשר שירת כקצין תיאום אזרחי במת"ק בית לחם, היה אמון מתוקף תפקידו

וסמכויותיו על בחינת הבקשות להיתרי כניסה לישראל מצד הפלסטינים המתגוררים בנפת בית לחם, אישורן במקרים המתאימים ושלילתן במקרים האחרים. בתפקידו ובמעמדו, הווה הנאשם נציגו של צה"ל כלפי האוכלוסייה המקומית. מכאן, שקבלת שלמונים בתמורה לקבלת היתרי כניסה לישראל פוגעת פגיעה אנושה בשמו הטוב ובתדמיתו של צה"ל ושוחקת את דימוי הצבא, מפקדיו וחיליו, בעיני הפלסטינים הנזקקים לשירות המנהל האזרחי. גם האמון שניתן בצה"ל ובממלאי התפקידים בו על ידי החברה כולה עלול להיפגע פגיעה של ממש, שעה שמופקד הנאשם גם על ביטחונה של המדינה ותושביה והוא מועל באמון זה. למותר לציין כי במסגרת סמכויותיו של הנאשם מקופלת אחריות מן המעלה הראשונה להקפיד בעניין ההיתרים קלה כבחמורה, על מנת שלא לסכן את בטחון תושבי מדינת ישראל. כפי שקבענו בהכרעת הדין, הנאשם הבין היטב את האחריות המוטלת עליו והכיר את השלכותיה של הסטייה ממנה, שכן פעל על מנת לטשטש ולהסוות את ביצוע העבירות.

בע/6/09, ע/8/09 **התובע הצבאי הראשי נ' רב"ט אדרי** (לא פורסם, ניתן ביום 19/3/2009) עמד בית הדין הצבאי לערעורים על מידת הפגיעה הניבטת ממעשים ממין אלו, של לקיחת שוחד בתמורה למתן הקלות הקשורות לכניסת פלסטינים לישראל ללא בידוק הולם:

"האמור במעשים הראויים להוקעה ולגינוי חריפים באשר הם חותרים תחת אושיות קיומו ותפקידו של צה"ל. חייל אשר תמורת שלמונים מועל באמון אשר ניתן בו ומאפשר לבלתי מורשים לחדור לתוככי מדינת ישראל, מתנכר לחובתו הבסיסית ביותר כחייל צה"ל; הוא מביע בכך זלזול במשימתו ובתפקידו כשומר הסף; הוא מפקיר ביודעין את חובתו ומסכן את ביטחון המדינה ותושביה. הוא פוגע פגיעה אנושה בתדמיתו של צה"ל כצבא נקי משחיתות השומר על טוהר מידות, ועוטה עליו מעטה של בושה. על כך ראוי הוא להיענש בחומרה".

הנאשם אמנם לא אישר היתרי כניסה לישראל למי שהוזנה על שמו מניעת כניסה מטעמי ביטחון או מטעמים אחרים, ואולם סברנו כי אין בכך כדי להפחית ממידת החומרה של המעשים. כפי שפירטנו בהכרעת הדין בחלק הארי של טפסי אישורי הבקשה כלל לא צוינו מקום העבודה או שם המעסיק בגינם זכתה הבקשה לאישור. גם במקרים בהם רשם הנאשם את הפרטים, הרי שלא היתה

קורלציה בין אלו לבין מקום העבודה בפועל ופרטיו האמיתיים של המעסיק. במצב דברים זה, לא ניתן היה לנטר ולפקח באורח אפקטיבי אחר סיבת הכניסה לישראל של אוחז ההיתר ולוודא כי הינו מגיע למקום אליו הוא מורשה להגיע ולא למקום אחר – אליו אינו מורשה. עוד עמדנו על כך שהאוחז בידו היתר כניסה לישראל קלה כניסתו לשטחיה עשרות מונים ממי שנמנע ממנו היתר שכזה. החששות הביטחוניים בפניהם ניצבת מדינת ישראל וניצבים תושביה, בכלל ובעת הזו בפרט ברורים וידועים ואינם צריכים ביאור או הרחבה.

בנוסף, מעשיו של הנאשם נפרסו על פני תקופה לא מבוטלת ואין לומר כי המדובר במעידה חד פעמית או כשלון בודד או רגעי. המעשים חזרו ושנו וברבות הזמן הלכו והשתכללו עד שניתן לקבוע כי מנגנון העברת שמות הפלסטינים שביקשו את היתרי הכניסה לישראל ואף שילמו בגינם הפך לשיטה של ממש. במסגרת העבירות גרף הנאשם לכיסו הפרטי סך של כ- 250,000 ש"ח, כתוצאה ממתן היתר לכ- 200 פלסטינים.

זאת ועוד, ראשית כל חטאת רובצת לפתחו של הנאשם, אשר פנה מיוזמתו לעד המדינה והציע לו לקבל היתרי כניסה לישראל בתמורה לתשלום כספי בסך 2,000 ש"ח בעבור כל עובד. והיוזמה לחדול מן הסחר בהיתרים לא באה מצידו של הנאשם, כי אם מטעם עד המדינה אשר חשש כי שותפו העסקי דיווח אודות מעשים פסולים אלו לרשויות, כך שבפועל לא הנאשם היה מי אשר התעשת וביקש לחדול מהמעשים.

כן נזכיר, כי הובאו בפנינו ראיות המלמדות על כי כמות ההיתרים שניתן היה לאשר למטרת "עובד תיירות" היתה מוגבלת במכסה. פשיטא, כי מתן היתרים לעובדי בניין תחת כסות של "עובדי תיירות" מפחיתה מכמות ההיתרים הפנויה לאותה מטרה. כעולה מהעדויות שנשמעו בפנינו, לרבות על ידי הנאשם, עידוד ענף התיירות נועד לשם חיזוק מעמדם הכלכלי של התושבים באזור והרחקתם ממעגל הטרור. למעשה, תכלית זו נפגעה או עלולה היתה להיפגע ממעשי הנאשם, עם מילוי המכסה ומניעה מאחרים לעסוק בתחום ולהתפרנס הימנו.

מדיניות הענישה הנהוגה

18. להלן נפרט פסקי דין אשר יש בהם כדי להשליך על קביעת מתחם הענישה בעניינו של הנאשם. יוער כי חלק מפסקי דין אלו הוצגו לעיונינו על ידי באי כוח הצדדים,

על מנת לשכנענו, כל אחד על פי שיטתו, באשר למדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים.

בע"פ 8238/12 **טלקר נ' מדינת ישראל** (20/1/2015) נידון **שוטר ששירת כרכז מודיעין** במשטרת ישראל על כך שקיבל שוחד מעבריינים בתמורה לכך שלא יבצע פשיטות על בתי הימורים שניהלו, לצד עבירות נוספות. בית המשפט נתן דעתו לחומרת העבירות הבולטת ומנגד להודאתו ולחיסכון בזמן שיפוטי מסוים והשית על הנאשם **6 שנות מאסר בפועל וקנס בסך 30,000 ש"ח**.

בת"פ (ירושלים) 21180-08-11 **מדינת ישראל נ' מרעי** (25/11/2011) דובר במי אשר שירת כשוטר משמר הגבול במשך כ- 14 שנים ובמועד הרלוונטי לכתב האישום שירת **כמפקד מחסום אל-ג'יב** הממוקם בציר עוטף ירושלים. הנאשם הורשע על פי הודאתו על כי קשר קשר ביחד עם שני מאבטחים ואזרח להעביר משאיות עמוסות סחורה ללא בידוק במחסום בעבור 5,000 ₪ בכל פעם. מסכום זה קיבל 1,000 ש"ח בכל הזדמנות. כן הורשע בעבירות שוחד, מרמה והפרת אמונים על כי במשך כ- 4 חודשים ב- 49 הזדמנויות עברו המשאיות באופן "חופשי" והנאשם קיבל את התמורה הכספית שהובטחה לו. חרף נסיבות אישיות לא קלות, לרבות מצוקה כלכלית, שירות תורם במשמר הגבול שנים ממושכות, העדר עבר פלילי ופנייתה של אשת הנאשם לרחמי בית המשפט, נגזרו על הנאשם **7.5 שנות מאסר בפועל וקנס בסך 50,000 ש"ח**.

בע/115/06 **רס"ב עזרא נ' התצ"ר** (22/8/2007) נידונה המערערת ל-3.5 שנות מאסר, **לקנס בסך 100,000 ש"ח והורדה לדרגת טוראי**. המערערת הורשעה **לאחר ניהול הוכחות** בגין גניבת דלק מרשות הצבא בסך של 1,100,000 ש"ח בצוותא חדא עם אזרח, תוך ניצול מעמדה ותפקידה. המערערת שלשלה לכיסה סך של כ- 184,000 ש"ח בתמורה לשותפותה בביצוע המעשים. בית הדין לא הטיל על המערערת עונש של גירוש מן הצבא.

בע/142/97 **רס"ן זיו נ' התצ"ר** (3/8/1997) נידון עניינו של **קצין פיקוח במנהל האזרחי בטול-כרם** אשר הורשע על פי הודאתו בנטילת שוחד בשלוש הזדמנויות (10,000 דולר, 1,200 ש"ח ו-1,500 ש"ח) בתמורה לזירוז טיפול בבקשות של פלסטינים בתחום התשתיות וכן במרמה והפרת אמונים בגין הסעת פועלים ללא

היתרי כניסה לישראל לטובת שיפוץ בית אחותו. במסגרת הסדר טיעון נגזרו למערער **שנת מאסר והורדה לדרגת טוראי**.

בע/118/93 **סגן פרנקו נ' התצ"ר** (30/11/1993) נידון עניינו של **סגן מפקד גשר אלנבי** אשר הורשע על פי **הודאתו** בשתי עבירות של לקיחת שוחד ובעבירה של חריגה מסמכות עד כדי סיכון בטחון המדינה, בגין קבלת טובות הנאה חומריות (כגון אוכל מהמזנונים שבמקום, תליון זהב, תנור חימום, שעון רולקס יקר, תיקון רכבו וכיוצ"ב), מבלי לשלם ובתמורה זירז את מעבר קרוביו של נותני השוחד בגשר אלנבי, ללא בידוק בטחוני. על המערער הושתו **3 שנות מאסר**.

בע/104/89 **רס"ן מרבני נ' התצ"ר** (11/6/1989) נידון עניינו של **ראש מדור כוח מילואים במפקדת קצין רפואה ראשי** אשר במשך כשנתיים סייע לחיילים לזכות בפטור משירות צבאי (לרבות שירות מילואים) בתמורה לכ-15,000 דולר ומתנות נוספות. על הקצין נגזרו **8 שנות מאסר** וכן **גירוש מן הצבא** נוכח מידת הקלון והחרפה שבמעשיו.

בתיק מטכ"ל (מחוזי) 48/14 **התובע הצבאי נ' סמל רוטמן** (18/5/14) נידון חייל ששימש בתפקיד **מש"ק תיאום וקישור** בנטילת שוחד במספר הזדמנויות מפלסטינים (בסכום שאינו ידוע) בתמורה להנפקת היתרי כניסה לישראל. כן הורשע על כי בעשרות הזדמנויות אחרות הנפיק היתרי כניסה לישראל ללא סמכות לפלסטינים שעשו שימוש בהיתר שברשותם. הנאשם הודה במעשים ועונשו בן **16 חודשי מאסר בפועל וקנס בסך 4,000 ש"ח** נגזר במסגרת הסדר טיעון.

בתיק מטכ"ל (מחוזי) 981/10 **התובע הצבאי נ' רב"ט א' י'** (17/10/2010) נגזרו במסגרת הסדר טיעון ולאחר **הודאתו**, **14 חודשי מאסר** על חייל ששירת כ**מאבחן בטחוני בגדוד המעברים** וקיבל ב-20 הזדמנויות שוחד, דהיינו 400 – 500 ש"ח בכל פעם, על מנת להכניס כלי רכב במחסום ללא בידוק כנדרש.

בע/62/04 **רב"ט שלג נ' התצ"ר** נדחה ערעור על חומרת עונש מאסר בן **שנה** אשר נגזר על חייל-שוטר צבאי, ששירת כ**בודק מעברים** במחסום קלנדיה ובמחסום רמה, בגין עבירת שוחד שעניינה נטילת כ-600 – 700 ש"ח מדי חודש, במשך כשנה מתושב פלסטיני שזירז את מעברו במחסום, לעתים ללא בידוק. כן קיבל

כרטיסי חיוג (טוקמן) בסכום של כ-500 ש"ח בחודש במשך כשנה לשם זירוז מעברם במחסום, לעתים ללא בידוק.

נסיבות הקשורות בביצוע העבירה

19. בקביעת מתחם העונש ההולם שומה על בית הדין להתחשב בנסיבות הקשורות בביצוע העבירה. נפרט להלן את הנסיבות הרלוונטיות לעניינו של הנאשם:

התכנון שקדם לביצוע העבירה – כפי שפורט בהרחבה בהכרעת הדין היו מעשיו של הנאשם פרי יוזמתו ותוכננו על ידו ולאחר מכן בשותפות עם עד המדינה באופן מוקפד. בכלל זאת, ביצע הנאשם מעשים לשם טשטוש העבירות. כך למשל, פעל בצוותא עם אחרים לזיוף מסמכים נלווים וצירופם לחלק מן הבקשות אותן אישר. כך הקפיד לכתוב על גבי הבקשות "הערת קצין" אשר תוכנה היה שיקרי.

חלקו היחסי של הנאשם בביצוע העבירה – כמי שהיה אחראי על אישור ההיתרים הננו קובעים כי חלקו של הנאשם בביצוע העבירות היה משמעותי.

הנזק שנגרם בפועל או שהיה צפוי להיגרם מביצוע העבירה – מעשיו של הנאשם, בהיותם מעשי שחיתות של קצין צה"ל, באורח שיטתי וממושך, פגעו בטוהר המידות ובאמון הציבור בצה"ל ובמפקדיו, פגעו בתקינות עבודת המנהל האזרחי עת הונפקו היתרי כניסה שלא על פי מטרת ההיתר ובכך נמנעה מאחרים או עלולה היתה להימנע הנפקת היתרים למטרת תיירות על פי המכסה ונפגעה תדמיתו של צה"ל שכן מעשי שחיתות שכאלו מבאישים את ריח הצבא בכללותו. כפי שקבענו בהרחבה בהכרעת הדין מעשיו של הנאשם עלולים היו לפגוע גם בבטחון המדינה.

הסיבות שהביאו את הנאשם לבצע את העבירה – במהלך המשפט עלה כי קשיים כלכליים הם אשר עמדו בבסיס מעשיו של הנאשם. פשיטא, כי אף אם אכן היה נתון במצוקה כלכלית, אין בכך כדי להצדיק את המעשים או להקל מהחומרה הניבטת מהם.

קביעת מתחם העונש ההולם

20. הצבענו לעיל על הערך החברתי בו פגע הנאשם במעשיו ועל מידת הפגיעה בערך זה. כן סקרנו את מדיניות הענישה הנוהגת בתיקים מסוג זה, אף כי יש לזכור כי

אין דינו של המפקד/הקצין כדינו של החייל; אין דינו של מי שכשל באופן חד פעמי כדינו של מי שביצוע העבירות הפכו אצלו לשגרה; אין דינו של מי שנוטל אחריות על מעשיו, לרבות תוך ויתור על טענות ראייתיות, כדינו של מי שאינו נוטל אחריות שכזו ואין דומה מקרה בו המעשים עלולים היו לפגוע בביטחון המדינה או בטחון התושבים למקרה בו לא היה בשוחד להביא לפגיעה שכזו, מעבר לפגיעה באמון הציבור בקציני צה"ל ובפגיעה הבוטה בדימוי צה"ל. זאת ועוד, לא נעלמה מעיננו כוונת המחוקק להחמיר בדין, נוכח תיקון החוק והעמדת העונש שנקבע בצד עבירת השוחד על עשר שנות מאסר.

עוד הצבענו על הנסיבות הקשורות לביצוע העבירה, הרלוונטיות לענייננו. במסגרת זו נזכיר כי המעשים הינם פרי יוזמתו של הנאשם. כי הנאשם מעל באמון שניתן לו מכוח תפקידו כקצין תיאום אזורי במת"ק בית לחם האמון על תחום מתן היתרי הכניסה לישראל, כי המעשים נמשכו על פני תקופה ממושכת והסתיימו שלא ביוזמתו. כי הנאשם גרף סכום כסף משמעותי לכיסו הפרטי, כי בפועל נעשה שימוש בהיתרי הכניסה לישראל למטרות שונות מייעודן. כי הנאשם עשה יד אחת עם איש עסקים פלסטיני ובאמצעותו שכלל את שיטת הנפקת ההיתרים, תוך החטאת אחרים.

21. נוכח מכלול האמור לעיל ראינו לקבוע את מתחם העונש ההולם לאירוע העבירות האמור על 3.5 שנות מאסר ועד 6.5 שנות מאסר. מתחם העונש נקבע לרכיב הענישה המרכזי, אף שלצד עונש זה תיתכן הטלת עונשים נוספים (מאסר מותנה, פגיעה בדרגות, קנס) אשר יבחנו בהמשך.

אירוע שני – שיפוף ביתו של הנאשם - קביעת המתחם

22. כאמור, האירוע השני מתייחס לכלל העבירות שנבחנו במסגרת החלק השני בהכרעת הדין. עסקינן בעבירות דומות מבחינת מהותן (עבירת השוחד ועבירת החריגה מסמכות עד כדי סיכון בטחון המדינה) כאשר נוספו להן עבירות של סיוע לכניסה לישראל, עבירה של הלנה, העסקה והסעה שלא כדין ועבירה של קבלת דבר במרמה. במצב דברים זה, לא ראינו לנכון לפרט פעם נוספת מהו הערך החברתי אשר נפגע כתוצאה ממעשיו של הנאשם, כמו-גם את מדיניות הענישה הנוהגת. להלן נתייחס אך להיבטים הייחודיים של אירוע עברייני זה הנובעים מכך שהנאשם ניצל את מעמדו ותפקידו על מנת "לעשות לביתו", תרתי משמע.

הערך החברתי ומדיניות הענישה

23. כאמור, ליבת האירוע הנוכחי הינה עבירת השוחד. עם זאת, ראינו להתייחס אף לערכים חברתיים נוספים שנפגעו ממעשיו של הנאשם. חקיקתו של חוק הכניסה לישראל וחוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), התשס"ג-2003 נועדה לתכלית ביטחונית. חוקים אלו נועדו להגן על תושבי המדינה, תוך התאמת ההסדרים המשפטיים הקיימים בתחום היתרי כניסה ושהייה בישראל של תושבי האזור לצרכי בטחון עדכניים:

"סקירת תולדותיו של חוק הכניסה מלמדת כי בעקבות התגברותם של פיגועי הטרור בישראל ראה המחוקק צורך, מזמן לזמן, להחריף את התגובה העונשית לעבירות לפי סעיף 12א לחוק הכניסה. תהליך זה ניכר בתיקוניו של החוק מאז נחקק לראשונה סעיף 12א לחוק הכניסה. ... סעיף זה הוסף לחוק הכניסה המקורי על דרך של תיקון עקיף ... מטרתה של הצעת חוק השהייה הובהרה היטב בדברי ההסבר להצעת החוק שבה נאמר כי מטרת ההסדר שנקבע בחוקים אלה היא 'לטפל בסכנה מוחשית לבטחונם של תושבי ישראל מצד אלה הנכנסים למדינה או השוהים בה ללא היתר'. עוד נאמר שם כי 'מטרתה העיקרית של הצעת חוק זו ... היתה להתמודד עם סכנה הנשקפת לבטחון תושבי המדינה מתושבים מסוימים של אזורי יהודה, השומרון וחבל עזה הנכנסים לישראל, או השוהים בה, ללא היתר כדין, או בניגוד לתנאי ההיתר' (ה"ח התשנ"ו, עמ' 652). ... תיקוני חקיקה אלה, שבאו, כאמור, להחריף את התגובה העונשית לעבירות, הם בגדר אמירה מפורשת של המחוקק שאין אנו רשאים להתעלם ממנה. אולם, גם ללא אמירה זאת אומרת לנו המציאות את דברה. לדאבון הלב, היו פיגועי הטרור למעשים שבכל יום והדבר הוא בבחינת מפורסמות שאינן צריכות ראייה. המעשים שפורטו בסעיף 12א לחוק הכניסה - הלנה, העסקה והסעה של תושב האזור שנכנס לישראל, יושב בה או עובד בה, שלא כדין - הוגדרו מעשי עבירה שענשם בצידם, כדי למנוע הגשת סיוע - ואפילו מתוך תמימות - למי שעלולים להיות מפגעים. אם אין אנו של העבריינים בקוח קשובה לקול דמי קורבנות הפיגועים אולי ישמע לקול הסוגר והבריח הננעלים על העבריינים". (רע"פ 5198/01 ח'טיב נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(1), 769 עמ' 772-773).

ברע"פ 3674/04 **אבו סאלם נ' מדינת ישראל** (תק-על 2006(1), 1880) חזר ושנה בית המשפט העליון באשר לענישה הנלוות להפרת הוראות חוק הכניסה לישראל:

" החיים לימדונו כי חרף הוראת חוק מפורשת זו וההחמרה בענישה שהמחוקק הורה עליה, ולמרות הסיכון הנשקף לביטחון הציבור בישראל, לא חדלו מעשי הלנה, העסקה והסעה של תושבי האזור השוהים בישראל שלא-כדין. תושבי ישראל הוסיפו להפר את החוק ברגל רמה, על דרך של הלנה, העסקה והסעה של תושבי האזור השוהים בישראל שלא-כדין. ... בית-המשפט העליון ישב על המדוכה, ולאחר שהביא במניין מיכלול שיקולים שלעניין, יצאה מלפניו הלכה כי לאור תכליתו המפורשת של החוק ונוכח המציאות הביטחונית הקשה השוררת בישראל, ראוי לגזור על עבריינים אשר הסיעו, הלינו או העסיקו שוהים בלתי חוקיים מן הרשות הפלסטינית, עונשי מאסר בפועל, בכפיפות, כמובן, לנסיבותיו המיוחדות של כל מקרה ומקרה.

...

טרם בשלה העת לשינוי מדיניות הענישה המחמירה בעבירות נושא הדיון ברוח הילכת ח'טיב. מעשי הטרור הקשים עדיין מכים במדינה; הסיכון הטמון בהסעתם, בהלנתם ובהעסקתם של שוהים בלתי חוקיים המגיעים לישראל משיטחי יהודה, השומרון וחבל עזה לא נתפוגג; ומכאן ששיקולי הרתעה - הרתעת היחיד והרתעת הרבים - עדיין שיקולים הם ממעלה עליונה. ... משנמצא לנו כי חרף סיכוני הביטחון הקשים ממשיכים ישראלים רבים לעבור על החוק ולסכן את חיי הזולת ואף את חייהם שלהם, נדרשים אנו להמשיך במדיניות המחמירה שנועדה להרתיע מפני ביצוע העבירות."

מידת הפגיעה בערך החברתי

24. קביעותינו באשר למידת הפגיעה בערך החברתי ביחס לאירוע הראשון יפים מכוח קל וחומר גם לאירוע הנוכחי, שעה שהנאשם קיבל שוחד וחרג מסמכותו עד כדי סיכון בטחון המדינה בידעו כי מעשים אלו נועדו כולם כדי לקדם את שיפוץ ביתו שלו.

היבטי החומרה הנוספים באירוע זה עניינם בכך שאין המדובר בפלסטינים "ערטילאיים", אלא בפועלים ספציפיים להם נתן הנאשם היתר כניסה לישראל מבלי לבדוק מסמכים בעניינם, תוך שידע כי שוהים הם בישראל על מנת לעבוד

בביתו ללא היתר תעסוקה ואף דאג להלינם בתוככי ישראל, ללא היתר כדון, תוך החטאת שכנו לישוב. זאת ועוד, לאחד הפועלים היתה מוזנת מניעת משטרה אשר היתה מונעת הימנו את כניסתו לישראל.

גם דימויו של צה"ל ומפקדיו נפגע פגיעה אנושה ממעשי הנאשם, עת ניצל את מעמדו ותפקידו על מנת לעכב העברת היתר BMC לקבלן האבן, עד אשר שולמו לו 1,500 דולר וזאת על מנת ללמדו לקח ביחס לדרישת החזר חובו של הנאשם כלפיו. גם במקרה זה ראשית החטאת רובץ לפתחו של הנאשם אשר נקשר בקשר עסקי עם איש עסקים פלסטיני המתגורר ומפעיל עסקיו בגזרת בית לחם, עליה היה נאשם אמון, כך שניגוד עניינים זה, שהוא אסור ממילא, גרר אחריו הסתבכות בעבירות נוספות.

נסיבות הקשורות בביצוע העבירה

25. נפרט להלן את הנסיבות הרלוונטיות לעניינו של הנאשם:

התכנון שקדם לביצוע העבירה – כפי שהראינו בהכרעת הדין תכנן הנאשם עם עד המדינה, כי האחרון יבוא בנעליו כמפקח על עבודות השיפוץ בביתו וזאת על מנת לאפשר לו להרחיק עצמו ממקום ביצוע העבירות, להגיע ליחידתו ביום בו החל השיפוץ בביתו ולהותיר את הפועלים בידיו הנאמנות של עד המדינה. במצב דברים זה יכול היה הנאשם להימנע מלעדכן את מפקדיו אודות קיום השיפוץ בביתו על ידי פועלים שאינם מורשים, ולמזער את החשש מפני חשיפת המעשים.

חלקו היחסי של הנאשם בביצוע העבירה – אין צורך להכביר מילים אודות מרכזיותו של הנאשם בביצוע העבירות.

הנזק שנגרם בפועל או שהיה צפוי להיגרם מביצוע העבירה – כאמור לעיל, מעשיו של הנאשם פוגעים פגיעה קשה בשמו ובתדמיתו של צה"ל. יודגש, כי האחראי על הבנייה בשיפוץ הבית - מאהר, העיד, כי הבין שהנאשם הוא אשר חתם על היתר העבודה על שמו, כמו גם על שם יתר הפועלים, על אף שהנאשם סיפר כי הוא עובד ב"עזה". במצב דברים זה, ובמיוחד נוכח העובדה כי משכרם של מאהר וטאלב קוּזוּ סכום כסף לטובת הנפקת היתר כניסה לישראל, הרי שהפגיעה האמורה הינה מיידית וקונקרטית. ברי, כי גם דרישת התשלום מקבלן האבן משמיטה את הבסיס מתחת לקיומם של סדרי שלטון נאותים ומתוקנים ומצביע באורח עגום על כי שכרון הכוח עלול להשחית.

קביעת מתחם העונש ההולם

26. בהידרשנו לערכים החברתיים בהם פגע הנאשם, בהינתן מדיניות הענישה שהותוותה בפסיקה, בהתחשב בכוונת המחוקק להחמיר בדין בעבירות מסוג זה בו נכשל הנאשם ובשים לב לנסיבות הקשורות לביצוע העבירה ראינו לקבוע את גם את מתחם העונש ההולם לאירוע העבירות הנוכחי על 3.5 שנות מאסר ועד 6.5 שנות מאסר.

נבהיר כי חומרה יתירה ניבטת, כאמור, מכך שהעבירות נעשו לשם שיפוץ ביתו שלו אך מנגד, היקף העבירות מצומצם ביחס לאלו הנזכרות באירוע הראשון, כך שבסופו של יום באיזון שבין השיקולים השונים, לא ראינו לקבוע מתחם ענישה שונה ביחס לאירוע השני.

חריגה ממתחם העונש ההולם

27. החוק מפרט שיקולים שיש בהם כדי להביא לסטייה ממתחם העונש ההולם, לקולה (סעיף 40ד - **שיקולי השיקום**) או לחומרה (סעיף 40ה - **שיקול של הגנה על שלום הציבור**). עוד קובע התיקון כי כוח השיקול השיקומי עולה על כוח שיקול ההגנה על שלום הציבור.

עם זאת, במקרה דנן, לא סברנו כי יש מקום לחרוג ממתחם העונש ההולם – לקולה או לחומרה. ולהלן נפרט נימוקינו.

28. ראשית נציין כי לא ראינו לחרוג לחומרה ממתחם העונש ההולם כעתירת התביעה הצבאית. סעיף 40ה לחוק העונשין דורש כתנאי להחמרה מטעמים של הגנה על שלום הציבור כי "יש חשש ממשי שהנאשם יחזור ויבצע עבירות, וכי החמרה בעונשו והרחקתו מהציבור נדרשות כדי להגן על שלום הציבור". עוד דורש החוק כי יוכח לבית הדין כי "לנאשם עבר פלילי משמעותי או אם הוצגה לו חוות דעת מקצועית". תנאים מקדמיים אלו אינם מתקיימים בענייננו.

29. מנגד, לא מצאנו גם לחרוג לקולה ממתחם העונש ההולם מטעמים של שיקום משגם בעניין זה לא התקיימו התנאים הקבועים בסעיף 40ד לחוק העונשין. מן המפורט לעיל עולה בבירור כי עסקינן במקרה בו "מעשה העבירה ומידת אשמו של הנאשם [הם] בעלי חומרה יתרה". במצב דברים זה קבע המחוקק כי אין לחרוג ממתחם העונש ההולם אף אם הנאשם השתקם ואף אם יש סיכוי של ממש שישתקם, אלא בנסיבות מיוחדות ויוצאות דופן, לאחר שבית המשפט

שוכנע שהן גוברות על הצורך לקבוע את העונש במתחם העונש ההולם, בהתאם לעיקרון המנחה. הנה כי כן, מנוסח הסעיף עולה, כי במקרים בעלי חומרה יתירה, **ככלל**, ייסוג השיקול השיקומי מפני אינטרס ההלימה והגמול, שלהם הבכורה.

נסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה

30. מוסיף המחוקק וקובע, כי בגזירת העונש המתאים לנאשם בתוך מתחם הענישה, רשאי בית הדין להתחשב בהתקיימות נסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה. נפרט להלן את הנסיבות הרלוונטיות לענייננו:

הפגיעה של העונש בנאשם ובמשפחתו והנזק הנגרם לנאשם מהרשתתו –
פשיטא כי עונש מאסר ממושך אשר ייגזר לנאשם יפגע בנאשם, כמו-גם במשפחתו. לנאשם ולרעייתו שלושה ילדים. רעייתו של הנאשם העידה באשר לקשיים הרגשיים המשמעותיים אותם חווה בנו של הנאשם עקב היעדרותו הממושכת של הנאשם מהבית.

זאת ועוד, רעייתו של הנאשם הינה בת למשפחה שכולה, שכן אחיה, פאדי ז"ל, נהרג בשנת 1997 באסון המסוקים. רעייתו של הנאשם מטפלת בהוריה המבוגרים, הסובלים מתחלואים שונים, כך שנטל זה, כמו-גם הנטל לסייע להוריו של הנאשם, שאף הם לדאבון הלב אינם בקו הבריאות, נופל על כתפיה (וראו אף את עדותו של מכר המשפחה, מר ראדי נג'ם ושל סא"ל בדיע דבור). בעניין זה שמענו את עדותו של האלוף (במיל') עמירם לוין, אשר תיאר את השבר אשר פקד את המשפחה לאחר נפילת הבן ואת הקשיים עימם מתמודדת המשפחה מאז האסון.

בנוסף, הובא לידיעתנו כי הנאשם היה המפרנס העיקרי של משפחתו. כבר כעת נפגעה עד מאד יכולת השתכרותו של הנאשם וברי כי ככל שמאסרו של הנאשם יהיה ממושך יותר יפגע הדבר ברעייתו ובילדיו. זאת ועוד, נוכח מעשיו של הנאשם ברי כי לא ימשיך לשרת בצה"ל ומקור הפרנסה יגדע. קושי נוסף בפניו יעמוד הנאשם ומשפחתו נעוץ גם בפגיעה בזכויותיו הסוציאליות של הנאשם. הנאשם הינו כבן 39 שנים. אמנם לא נשמעו בפנינו טיעונים בעניין אך לא מן הנמנע כי הנאשם יפוטל משירות לאחר שנות שירות ממושכות ללא זכות לקצבה (פנסיה) חודשית, כך שגם ההיבטים הכלכליים של הענישה אינם מבוטלים.

נטילת האחריות של הנאשם על מעשיו – הנאשם לא נטל אחריות על מעשיו וניהל משפט הוכחות ממושך.

שיתוף הפעולה של הנאשם עם רשויות החוק – כעולה מהכרעת הדין, הנאשם לא שיתף פעולה עם גורמי החקירה ודומה כי הקשה על החוקרים, במהלך החקירות הראשונות, במתן תשובות מתחמקות ושקריות.

התנהגותו החיובית של הנאשם ותרומתו לחברה -

הנאשם התגייס לצה"ל בשנת 1995 ושירת שירות ממושך בהצלחה, תוך שזכה לשבחים, להוקרה ולהערכה רבה (ראו ס/55).

סא"ל איאס פארס, סמח"ט עציון בשנים 2011 – 2013 העיד על היכרותו עם הנאשם במהלך שירותו במת"ק בית לחם ועמד על שיתוף הפעולה ההדוק עם הנאשם ויכולותיו המקצועיות הגבוהות. עוד ציין את דבקותו של הנאשם במשימות ותרומתו מעל ומעבר לנדרש אף בפעילות מבצעית תוך סיכון עצמי.

כן העידו מר ג'ורג' אבו עיטה, יו"ר התאחדות המלונות בראשות הפלסטינית וד"ר סמיר חיזבון, יו"ר לשכות המסחר בבית לחם וסיפרו אודות קשרי העבודה הטובים שהתפתחו עם הנאשם תוך קיום שיתוף פעולה מקצועי פורה ותורם. עוד הודגש כי הנאשם הקפיד על קיום נהלי העבודה ומעולם לא ביקש דבר עבור עצמו.

סא"ל (במיל') מוסטפא זידן, אשר שירת כסגן ראש מנהלת התיאום והקישור בעזה ומפקדו של הנאשם כאחראי על הנציגות הדרומית של המת"ק העיד כי הנאשם ביצע את תפקידו לעילא ולעילא, תוך דאגה לרווחת פקודיו.

ראש מועצת בית ג'אן, מר ביאן קבלאן ומר אמין קבלאן, עוזר ראש המועצה הדתית העליונה השייח מואפק טריף, העידו אודות רקעו של הנאשם אשר מגיע ממשפחה ערכית ושורשית, אשר תרומתה לביטחון המדינה הינה משמעותית ביותר. צוין כי אביו של הנאשם הינו מראשוני הקצינים של העדה הדרוזית וכי בני משפחה רבים משרתים בכוחות הביטחון. כן למדנו, כי הנאשם זכה להערכה רבה עת ביצע תפקד ביחידת קצין העיר נהריה וזאת על אף מורכבות התפקיד והמגע עם חיילים ומשפחותיהם, אף בעתות מצוקה.

מר ראדי נג'ם, מכר המשפחה אשר השתחרר מצה"ל בדרגת אל"ם, העיד כי בסמוך לאחר האירוע בקבר יוסף, שם מצא את מותו מ' י' ז"ל, בן למשפחת הנאשם, היה האחרון מי אשר ניסה להרגיע את הרוחות ולפייס את אלו אשר גינו את התנהלות כוחות צה"ל באירוע. כן העיד כי כאשר שירת הנאשם בבא"פ אליקים, ביצע את תפקידו על הצד הטוב ביותר, תוך גילוי דאגה של ממש לפקודיו.

הגב' אסתר ויינשטוק העידה בהתרגשות אודות החמלה והרגישות שגילה הנאשם במהלך שירותו בקצין העיר נהריה, עת נענה בחיוב לבקשתה לסייע לניצולי שואה ולקשישים עריריים בשיפוץ ביתם, תוך רתימת חייליו לפעילות התנדבותית ברוכה וחשובה.

הנאשם **נעדר עבר פלילי**. עם זאת, בית המשפט העליון פסק לא אחת, כי אין בנתון זה כשלעצמו כדי להצדיק הקלה בעונש, שהרי "בדרך כלל הנתון של העדר עבר פלילי הוא מטיבה ומטבעה של עבירת השוחד; חזקה על עובד ציבור שעד אשר הוא נכשל בהפרת אמון ונטילת שוחד, מדובר באדם נורמטיבי" (ע"פ 10369/04 **אנידג'ר נ' מדינת ישראל** (3.2.2005)). עוד נפסק כי בענישה על עבירות מסוג זה יש לבכר את האינטרס הציבורי על פני שיקולים אחרים, ולהעניק משקל רב להרתעה הכללית מפני מתן שוחד ולקיחתו (ע"פ 4115/08 **גלעד נ' מדינת ישראל** (24/1/2011); ע"פ 1676/14 **אבו חיה נ' מדינת ישראל** (26.6.2014);

טיעוני באי כוח הצדדים

31. התביעה הצבאית עתרה כי נשית על הנאשם עונש **מאסר** ממושך שיהלום את חומרת המעשים, היקפם, הפגיעה הקשה שיש בהם לתדמית הצבא ומפקדיה ושאת הנפש וההוקעה שעל הענישה לבטא. לדידה של התביעה הצבאית יש לקבוע כי עונשי המאסר שיקבעו בצד על אירוע עברייני ירוצו **במצטבר** זה לזה, כך שהעונש אשר יושת על הנאשם יעלה על העונש הקבוע בצד עבירת שוחד, דהיינו למעלה מ- 10 שנות מאסר. עוד עתרה התביעה הצבאית להטלת עונש **מאסר מותנה** בגין סטייה מטוהר המידות ושליחת יד ברכוש הזולת, **קנס** כספי שיהלום את סכומי השוחד שהנאשם קיבל ועונש של **גירוש מן הצבא**. התביעה הטעימה כי עונש זה גורר אחריו את הורדתו של הנאשם לדרגת טוראי. לחלופין, היה ובית הדין לא יקבל עתירה זו, עתרה התביעה להורדתו של הנאשם לדרגת טוראי.

32. מנגד, עתר הסנגור המלומד כי לא נמצא את הדין עם הנאשם. הוטעם כי חרף העובדה כי הנאשם הורשע במסכת מעשים קשה ומבזה, הרי שבפועל לא גרמו מעשיו של הנאשם לפגיעה בביטחון המדינה. עוד הודגש כי זוהי מעידתו היחידה של הנאשם במהלך שנים רבות בהן שירת באופן מיטבי ותורם, תוך הקפדה על כלל ההוראות, קלה כחמורה. כן נתבקשנו להתייחס לתרומתו של הנאשם לחברה, כפי שזו באה לידי ביטוי בעדויות שנשמעו בפנינו, תרומה שהינה תולדה על חינוך ערכי ומוסרי, עליו התחנך הנאשם. לבסוף התייחס הסנגור לנסיבות האישיות והמשפחתיות, למשבר העמוק שפקד את המשפחה עם מעצרו של הנאשם ולקשיים הכלכליים המלווים את המשפחה בשל כך. סוף דבר עתר הסנגור כי נשית על הנאשם עונש מאסר לתקופה של כשנתיים, לצד מאסר מותנה. אשר לעונש של קנס ציין הסנגור כי הטלתו תפגע פגיעה כלכלית אנושה ברעייתו של הנאשם ובילדיו. כך אף באשר להורדתו של הנאשם לדרגת טוראי, אשר תוביל לפגיעה בזכויות הכלכליות של הנאשם.

ביחס לעתירת התביעה הצבאית להטיל על הנאשם עונש של גירוש מהצבא ציין הסנגור כי המדובר בענישה קיצונית שאינה ממין העניין.

33. הנאשם, בדברו האחרון, ביקש כי נתחשב התחשבות רבתי במשפחתו, אשר נפגעה אנושות מאז מעצרו ועד כה.

קביעת העונש בתוך מתחם העונש ההולם

34. כפי שכבר פורט נכשל הנאשם כשלון צורב וחרוץ בביצוע עבירות חמורות הן מבחינת מהותן והן מבחינת היקפן. הנאשם, אשר עשה חיל בשירותו הצבאי שובץ בתפקיד קצין תיאום אזרחי במת"ק בית לחם והיה אמון על הקשר עם האוכלוסייה הפלסטינית ובכלל זאת על מתן היתרי כניסה לישראל. הסמכויות אשר ניתנו בידי הנאשם היו רחבות ומרכזיות בהווה היומיומית של האוכלוסייה עליה היה אמון. התפקיד ניתן לנאשם דווקא בשל הכישורים שהפגין בתפקידו הקודמים. לדאבון הלב, הנאשם הכזיב את מי שנתן בו אמון עת בחר להשתמש בכוחות ובסמכויות שהקנה לו צה"ל, למטרות הזרות למטרות שלשמן הופקדו בידיו. הנאשם מעל באמון שניתן בו לשם עשיית בצע כסף והפקת טובות הנאה חומריות. הנאשם הלך שולל אחר עשיית כסף קל ממכירת היתרי כניסה לישראל, כסף אשר סנוור את עיניו וסימא את דרכו.

אכן, יש להצטער צער של ממש על כי הנאשם, אשר הינו בן למשפחה ערכית אשר תרמה תרומה נכבדת לביטחון המדינה, ועדין עושה כן, נכשל בעשותו את המעשים בהם הורשע.

35. לא נשוב ונפרט את שלל מעשיו של הנאשם, אך אין חולק כי הנאשם פגע בטוהר המידות ובמעשיו דבק פסול מבחינת אמות המידה של התנהגות ראווה הנדרשת מקצין בצה"ל. פסול זה, הכתים את המשרתים בצה"ל בכלל ופגע באופן משמעותי בתדמיתו של הצבא. כידוע, צה"ל מנהל מלחמת חורמה במספר חזיתות, כאשר אחת החזיתות הקשות הינה חזית ההסברה. חוסנו המוסרי של צה"ל נבחן ביחס לפעולות קציני וחיילי צה"ל אל מול האוכלוסייה הפלסטינית. לקיחת שוחד בעבור ביצוע התפקיד פוגעת בחוסן מוסרי זה.
36. למותר לציין עוד, כי אף אם לא הצביעה התביעה הצבאית על פגיעה קונקרטית בביטחון המדינה כתוצאה ממעשיו של הנאשם, הרי שפוטנציאל הפגיעה הנשקף ממעשיו הינו רב, במיוחד נוכח מספרם הגדול של הפלסטינים להם אישר היתרי כניסה לישראל מבלי שהונחה בפניו תשתית מנהלית מתאימה לכך.
37. עוד עמדנו על כך שנוכח הסתאבות המנהל הציבורי והצורך להרתיע מפני השחיתות הציבורית, הביע המחוקק דעתו כי יש להחמיר בעבירות מסוג זה והחמיר את עונש המאסר, כמו-גם עונש הקנס שנקבע בצד עבירת לקיחת השוחד. עוד הראינו כי אף ביחס לעבירות בניגוד לחוק הכניסה לישראל הונחו בתי המשפט להחמיר בענישה ולהורות על מאסרים לריצוי בפועל.
38. בנוסף, נזכיר כי הנאשם אף אינו זכאי להקלה הניתנת למי שנוטל אחריות על מעשיו, מודה וחוסך זמן שיפוטי יקר, עת כפר באשמה ובחר לממש את זכותו לנהל הליך משפטי, אשר נפרס על פני עשרות ישיבות, במסגרתו העידו עדים רבים.
39. מנגד, במסגרת ההתחשבות בנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה ראינו לזקוף לזכותו של הנאשם את שירותו הצבאי המיטבי ארוך השנים; את תרומתו לקהילה כפי שלמדנו עליה מעדי ההגנה; את הפגיעה בנאשם ובמשפחתו ואת העובדה כי זוהי הסתבכותו הראשונה של הנאשם עם רשויות החוק.
40. כפי שפורט לעיל, עניין לנו בשני אירועים עבריינים נפרדים, להם קבענו מתחם ענישה שבין 3.5 שנות מאסר ועד 6.5 שנות מאסר. בצד אלו, הורשע הנאשם בעבירות נוספות שעניינן בכישלונו הפיקודי – ערכי – מוסרי והדברים פורטו בהרחבה בדיון בחלק הרביעי של הכרעת הדין.
41. בסופו של יום, ראינו לגזור לנאשם **עונש כולל לכל העבירות**. פשיטא, כי שיעור עונש זה יתחשב בכלל האמור לעיל ויעשה בהתאם לעקרון ההלימה ויתחשב ב"מספר העבירות, בתדירותן, ובזיקה ביניהן" תוך קביעת "מידת החפיפה בין האירועים או הצטברותם" כמצוות סעיף 40ג לחוק העונשין, ושמירה על יחס

הולם בין העונש הכולל לבין חומרתם ומהותם של כלל המעשים שבוצעו (ראו והשוו ע/99/12 טור' פרפרייב נ' התצ"ר (1/5/2013)).

סוף דבר

42. סוף דבר נגזרים על הנאשם העונשים באים :

- א. שש וחצי (6.5) שנות מאסר מהן חמש (5) שנים לריצוי בפועל בניכוי ימי מעצרו והיתרה על תנאי למשך שלוש (3) שנים לבל יעבור עבירה שיש בה רכיב של פגיעה בטוהר המידות או רכיב של שליחת יד ברכוש הזולת.
- ב. קנס בסך 30,000 ש"ח אשר ישולם עד שנה לאחר סיום ריצוי עונש המאסר בפועל או שישה (6) חודשי מאסר אם לא ישולם הקנס במועדו.
- ג. נוכח כישלוננו הפיקודי של הנאשם לא ראינו מנוס מהורדתו לדרגת טוראי וכך אנו מורים.

43. התביעה עתרה עוד כי נשית על הנאשם עונש של **גירוש מן הצבא**. סמכות בית הדין להטיל עונש זה קבועה בסעיף 27 לחוק השיפוט הצבאי, הקובע כדלקמן :

"חייל שדרגתו אינה למטה מסמל והוא נידון על-ידי בית-דין צבאי על עבירה שדינה מאסר, רשאי בית הדין להטיל עליו עונש גירוש מהצבא נוסף על העונש הקבוע לאותה עבירה או במקומו".

עם זאת, נפסק, כי סמכות זו תופעל במשורה, במקרים חריגים וקיצוניים בלבד. אין די בחומרת העבירות כדי להצדיק הטלת עונש שכזה. עמד על כך בית הדין הצבאי לערעורים :

"אין חולק על כך כי העונש של גירוש מן הצבא נחשב אצלנו לעונש חריג וחמור ביותר. תעיד על כך העובדה, כי השימוש בו בפסיקת בתי הדין הצבאיים הוא נדיר מאוד. נוסף להיותו עונש קלון המוקיע את הנאשם כאדם שאינו ראוי יותר לשאת מדי צה"ל כרוכות עמו פגיעות נוספות, מוראליות וכספיות, שאין צורך לפרטם כאן. ...

העונש של גירוש מן הצבא הוא עונש ההולם עבירות העלולות לפגוע במישרין או בעקיפין בביטחון המדינה, במובנו הרחב של מושג זה או עבירות הטומנות בחובן יסוד בולט של חרפה או של קלון עד כי הדעת אינה סובלת שאותו אדם ימשיך להימנות על המסגרת הצבאית ויוסיף לשרת בצה"ל." (ע/440/81 סרן יוסף נ' התצ"ר, פד"ץ 1981, 424, פס' 15-16 (1982); וראו גם ע/117/05 אל"ם זאהר נ' התובע

הצבאי הראשי, פס' 137 ורע"פ 8731/06 זאהר נ' התובע הצבאי הראשי (תק-על 2007(2), 798, עמ' 809).

דברים אלו יפים אף לענייננו. אשר על כן, לא ראינו לקבל את עתירת התביעה הצבאית להשית על הנאשם עונש של גירוש מן הצבא.

- זכות ערעור כחוק.
- ניתנה היום, 18/01/2016, ח' בשבט התשע"ו, והודעה בפומבי ובמעמד הצדדים.

שופט	אב"ד	שופט
------	------	------